

Price ₹20/- (₹25/- Outside Goa)

मे २०१४

राजकी आकांतवादांत चल्ला लोकशायेचो घुस्मटमार....!

Buy a Luxury Villa with its Own Private Plot

PLOT SIZE
280
TO
425
Sq. Mts

The Highland Villas PORVORIM - GOA

The Highland Villas is a residential enclave that is unique in its very concept of private, independent plots within a secure complex with all amenities. The beautifully designed villas, combined with our very central location and the concept of plot ownership assures you of lasting asset value.

Design Combinations

1 3BHK + Car Porch + Open Terrace

1 3BHK + Car Porch + Open Terrace + Maid's Quarters

1 4BHK + Car Porch + Open Terrace + Maid's Quarters

1 4BHK + Family Lounge + Car Porch + Open Terrace + Maid's Quarters

MEMBER OF
CREDAI
GOA

Club House

Classy Streetscape

Well-equipped Gym

Tennis Court

Children's Park

Basketball Half-Court

! Project approved by leading Housing Finance Institutions !

! Construction work in full swing and some villas nearly ready for possession !

 **HIGHLAND
CONSTRUCTIONS
PVT. LTD.**

www.highlandvillasgoa.com

501, Citicentre, Patto Plaza, Panjim, Goa 403 001 INDIA, Tel/Fax: +91-832-2437296

Mobile: +91 99234 12021 & +91 80077 42020 E-mail: highlandvillasgoa@gmail.com

NATIONAL AWARD
WINNER FOR
**BEST HOLIDAY
HOMES 2010**

Your function is as important to us as it is to You!

That is why we take great pride and personal care to make sure that you relax while we manage every aspect of your function.

We provide high-value meeting packages. Our friendly conference and party planning team is always available to assist you in choosing the right package to suit your specific needs.

Our facilities are fully equipped for all types of events, from awards galas and multimedia presentations to weddings and parties.

Any of our three venues are ideal for all your event requirements.

The Regal Hall: 140 pax Theatre Style / 80 Reception

The River Front Hall & Terrace Gardens: 40 pax Theatre Style / 70 reception

The Pool side gardens: 150 Reception Venue.

The Crown
GOA

Where hospitality is a tradition

The Crown Goa, Bairo Alto dos Pilotos, Jose Falcao Rd, Panjim, Goa, India 403001. Tel: +91-832-2400000. Fax: +91-832-2400010

कोंकणी मासिक बिम्ब

२३वें
वर्ष

हिन्दु फार्मासी

पणजी

फोन : २२२३११७३

- संपादकीय / ३
प्रतिबिम्ब / ४
शीर्शकथा - दिलीप बोरकार / ५
कादंबरी - नं. ध. बोरकार / १५
पोसो - काशिमरी पावसकार / १९
परमळ - अपर्णा गारुडी / २१
पडवेर - कुसूम अगरवाल / २४
कथा - हर्षा शेट्टे / २६
परबीं - गुलजार / २९
इंद्रधोणू - आशा शानभाग / ३१
आंकरी - जॉन एम. आल्फोन्सो कार्मेलीत / ३२
दिका - विन्सी क्वादूस / ३६
वोंवळां - शर्मिला प्रभू / ३९
चिमटे - नीला तेलंग / ४१
भोंवडी - पद्मनाभ नायक / ४२
तेफळां - रुपा कोसंबे / ४७
कथा - शिवा भेंडे / ५८
गरनाल - कृ. म. सुखठणकार / ६४
उस्तवारी - अनुजा शिवा देसाय / ६८
उमाळे - सुमेधा कामत-देसाय / ७२
ओह माय गोंय - गजानन जोग / ७७
भलायकी - राज वैद्य / ८०
रवीन्द्र विचार - रवीन्द्र केळेकार / ८१
प्रियदर्शन - दिलीप बोरकार / ८२
उतरकुवाडें - संतोष हळर्णकार / ८६

३३

५०

शीर्शकथा

राजकी आकांतवादांत
चल्ला लोकशायेचो
घुस्मटमार...!

♦ दिलीप बोरकार

मनसंवेदना

- ♦ राजश्री सैल
- ♦ मनस्वी देसाय
- ♦ सुषमा तिळवे
- ♦ आर रामनाथ
- ♦ विनीत नायक
- ♦ चंद्रकांत नायक
- ♦ सुलभा कोरे
- ♦ ऍडवीन फेर्नांडीस
- ♦ नयना आडारकार

भुरग्यांचें आंगण

- ♦ माया खरंगटे
- ♦ प्रकाश पाडगांवकार
- ♦ मानसी महेंद्र बांदोडकार
- ♦ किरण म्हांबरे
- ♦ स्मिता तिंबले

वर्स: १३ अंक: ५

मे २०१४

मोल २० रुपया

मुखेल संपादक
दिलीप बोरकार

मुद्रक आनी प्रकाशक
दिलीप बोरकार

छापणावळ
इम्प्रेसन्स, बेळगांव

वेवस्थापक
कामिनी किणी

अक्षर जुळवणी आनी मांडावळ
श्वेता नायक

वर्गणीचे दर

वर्सुकी ३५०० रु./३ वर्सा १०००० रु.
खंयच्याय म्हयन्या सावन वर्गणीदार
जावं येता. वर्गणीचो चेक 'BIMB
MONTHLY' ह्या नांवान धाडचो

संपादकीय पत्रवेव्हाराचो पत्तो
'धर्म लक्ष्मी', सांत लॉरेन्स,
आगशीं-गोंय ४०३२०४

दूरध्वनी: ०८३२ २४३८३५५

Email: bimbkonkani@yahoo.co.in

ह्या अंकांत उक्तायिल्ले विचार
त्या त्या बरोवप्याचे आसात.
संपादक मंडळ ताचे कडेन
सहमत आसतच अशें ना.

Newly Opened
Mobile Store
ATTRACTIVE
RATES

ESSENTIAL
M O B I L E S

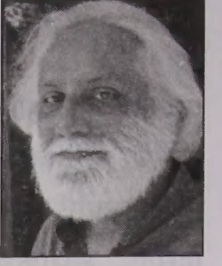
(Mobiles, Accessories, Recharges, Repairs)

ESSENTIAL (MOBILE DIVISION), Shop No. 32, Kamat Arcade, Next to LG Shoppe, Near Madhuban Complex, St. Inez, Panjim. Tel: 2223066 Mob: 8605673366

देशांतलो दरेक मतदार 'नागरीक' जावंक जाय...!

संपादकीय

आमी सगळे १६मे ची वाट पळयतात.

१६ मे ह्या दिसा १६वे लोकसभा वेंचणुकेचो निकाल लागपाचो आसा. फुडल्या पांच वर्सां खातीर वो मित्रपक्ष जितलो काळ सांबाळून घेतात तितलो काळ ह्या देशाचेर सत्ता कोणें राबोवप हाचो निर्णय लागपाचो हो दीस. तेच पासत ह्या निकालाकडेन आमचें लक्ष लागिल्लें आसा.

आतां आमचें म्हळ्यार कोणाचें? जाणीं हे वेंचणुकेंत मतदान केलां वो फुडल्या टप्प्यांत मतदान करपाचे आसात तांचें? ज्या ज्या उद्योजकानी आपलें धन वेंचणूक नांवाच्या ह्या सत्तासंग्रामांत ओतलां तांचें? जांचे पासत रेसकोर्सविले घोडे आनी भारतीय लोकशायेंतल्या वेंचणुकांतले पक्ष आनी उमेदवार हांचेमदीं कांयच फरक दिसना असल्या सट्टेबाजांचें? काय १२० कोटी लोकसंख्या आशिल्ल्या ह्या देशांतले १०० कोटी लोक, जांचो दिसूच आयचो दीस सरतलो कसो हे विवंचनेत सुरू जाता तांचें?

भारतीय लोकशाय आयज ह्या १०० कोटी लोकांची उरूंक ना. ह्या १०० कोटी लोकांचो आयिल्लो दीस आपलें पोट कशें भरप, आपल्यो उण्यातउण्यो जिवनावश्यक गरजो कश्यो सुटाय्यो करप हेच विवंचनेत सरता तांची नदर १६ मे कडेन निखालूस नासतली. तांचे कडेन तितलो वेळूय नासता. हे लोकशायेंत ह्या १०० कोटी लोकांचें काम म्हळ्यार जेन्ना जेन्ना वेंचणूक येता तेन्ना जो कोण आमडून व्हरता, वो ओडून व्हरपा खातीर तोंडा मुखार गाजर नाचयता तांच्या फाटल्यान वचून मत मारपाचें. मागीर फुडें कितें जालें हाचेर लक्ष दिवपाक तांच्या विवंचने मुखार तांकां वेळूच नासता. 'हाडले कोणे मानाय आनी सांगलीं तांकां कोणें बातां? आमचे हातांत कट्टी हांगा भलतेच घेवन गेले मतां' अशें दिलीप बोरकार म्हणटात तशें वो मंगेश पाडगांवकार म्हणटात तशे 'कोणी हाका दिल्या हे पेटून उठले, कोणी घोषणा दिल्या हे लढत सुटले, यांची बेवारशी प्रेतं लागली काळोखाच्या काठाशी, म्हणतात जे आले

ह्यांच्यासाठी, ते स्वातंत्र्य कुठले?' अशे परिस्थितींत जियेतले हे १०० कोटी जनतेचें १६मे कडेन कसलेंच सोयरसुतक ना. म्हणटकच तांचें लक्ष १६ मे दिसा जावपी वेंचणूक निकालाकडेन लागलां अशें आमी खंयच्या मालवजार म्हणप?

१६ मे दिसा जावपी मत मोजणेकडेन लक्ष लागलां तें देशांतल्या २० कोटी लोकांचेंच. हातुंतले कांय कोटी लोक क्रिकेट मॅचींत फायनलीक खंयचो पंगड जिंकतलो हें जाणां जावपा खातीर जसो उत्सुक आसता तसले मानसिकतायेचो आसूं येता. तांकां खंयचोय पंगड जिखलो तरी सूख दूख नासता. आपणें वर्तयल्लो अदमास खरो थारलो काय कितें इतलेंच जाणां जावपाचें आसता. तेच नदरेन ते लोक वेंचणुकेच्या निकालाकडेनूय पळयतात आनी आपली मन रिजवण करतात. चडांतचड ताणीं लायिल्ली पैज तांचे भितर उत्सुकताय निर्माण करता.

पूण निकालाकडेन खरें लक्ष आसता तें जाणीं अमुकूच पक्ष सत्तेर आयलो जाल्यार आपल्याक अमूक अमूक फायदो जावं येता अशें गणीत मांडून वेंचणूक लढोवपा पासत अमुकूच पक्षांक आनी उमेदवारांक पयसो ओतिल्लो तांचें. तांचे पासत वेंचणूक म्हळ्यार एक सट्टो. ताणीं ज्या पक्षा खातीर पयसो घाला तो पक्ष सत्तेर आयलो जाल्यार केल्ली गुंतवणूक फळादीक जातली हाचेर तांचो विश्वास आसता. दुसरें लक्ष आसता अमेरिका, पाकिस्तान, चीन ह्या सारक्या राष्ट्रांचें आनी देशांचें. भारताची सत्ता खंयच्या पक्षाच्या हातांत वता हाचेर ह्या राष्ट्रांचें राजकारण, अर्थकारण निंबून आसता. म्हणटकच ज्या देशाची लोकशाय संवसारांतली पयल्या क्रमांकाची मानतात ते लोकशाय प्रणालीच्या देशांत सर्वसामान्य जनतेचो, देश चलोवपाक सहभाग लागता तो इतलोच. हाका आमी देशाची कसली अवतीकाय म्हणपाची?

आमचो देश हो बुध्दाचो, विवेकानन्दाचो देश. आमचो देश हो गांधी-नेहरुचो देश. आमच्या देशान संवसाराक राजकीय, अध्यात्मीक, वैचारीक दिका दाखयल्या. अशें आसुनूय आयज आमच्या मुखार देशाचें फुडारपण करपी, आस्तदिणें अशें एकूय व्यक्तीमत्व, एकूय फुडारी कित्याक ना? १२०

कोटी लोकांच्या ह्या देशांत, देशाचें फुडारपण करपाचे गूण आशिल्ली एकूय व्यक्ती ना काय जाणीं राजकारणाचो धंदो चलयला ताणीं असले नेतृत्वगूण आशिल्ल्यांचें खच्चीकरण चलयलां?

आयज आमच्या देशांतलें राजकीय वातावरण पळयत जाल्यार देश लोकशाय प्रणाली कडल्यान अध्यक्षीय प्रणालीकडेन वता. आमी लोकशाय प्रणालीचें कितलेंय गूणगान गायलें तरी आमची भारतीयांची मानसिकताय नायकप्रधान. आमकां सगळ्याच गजालींनी एक आदर्श नायक जाय आसता. कादंबरी लेगीत नायकप्रधान नासत जाल्यार आमकां ती मानवना. लोकशाय प्रणालींत चार लोकांनी निर्णय घेवपाचो आसता हो विचारूच आतां फाटीं उडोवपाचो प्रयत्न चल्ला. हातुंतल्यानूच 'नमो नमो'ची विचारसरणी मूळ धरीत आसा. आमच्या देशाक कणखर नेतृत्व जाय हें खरें. पूण कणखरते वांगडाच 'लोण्याहुनी मऊ मन' आशिल्लें नेतृत्व देशाक जाय. कित्याक, देशांत इतल्या जाती धर्माचे लोक आसात, तांकां सांगातान घेवन मुखार वतलो जाल्यार कणखर आनी कणव आशिल्लें फुडारपण देशांत निर्माण करचें पडटलें.

आमचे गोंयचे ज्येश्ठ स्वातंत्र्यसेनानी गुरुनाथ बाब केळेकारूय होच हुसको उक्तायतात. देशांत लोकशाय तिगतली, फुलत फळत उरतली जाल्यार देशांतलो दरेक मतदार 'नागरीक' जावंक जाय अशें आवंडेतात. ते पासत तांकां नागरीक करपाचें शिक्षण दिवपी एका इन्स्टिट्यूटाची ते संकल्पना मांडटात. ताचें बीं ह्या वर्साच्या जून म्हयन्यांत ते गोंयचे भुंयेर ओपूंक सोदतात. गोंयांत हें बीं रूजवणा येवचें, वाडचें, फुलचें, फळचें आनी ताचीं बियां देशभर फाफसुचीं अशी आस्त आमी बाळगुया. देशांतली लोकशाय तिगोवपाक आमी हातांत हात घालून फुडें सरुया!

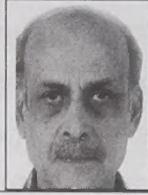
— दिलीप बोरकार

‘बिम्ब’ म्हैनाळें दिवसान-दिवस चड वाचनीय जात आस्स. तेरावें वर्स म्हळ्यार आतं ‘टीनेजर’- वाचुक आनी पळोवपाक सामके खुशालकायेचें - तरण्या रगताची उमेद तातुं दिसता. शीर्शकथा (फे. १९१४) ‘युवा महोत्सवांतल्या... गेट वेल सून...’ ह्या सदरांत दिल्लेले ‘हांव कितें करतलों?’ ही शेणै गोंयबाबांचो लेख वाचून तांचे विचार कितले उच्च पांवड्याचे आसत हें समजता. नं.ध. बोरकरान बरयल्लो ‘ह्या कर्मदळडिऱ्यांक स्वभाशेचें म्हत्व केन्ना कळटलें?’ लेख आवडलो आनी मनाक पटलो. ‘आमकां कोंकणींत इंग्लीश पुर्तुगेज उतरां कितलींच चलतात मागीर मराठीचोच दुस्वास कित्याक?’ हें अगदी खरें. आजुबाजूच्या वाठारांतल्यो भासो. म्हळ्यार मराठी आनी कन्नड. ह्या भासांचो प्रभाव कोंकणी भास उलैतल्या लोकांचेर आसचो स्वाभाविक आस्स. ‘याद’ ‘खबर’ अशे कितलेशे शब्द परभाशेंथान आयल्यात. ‘याद

आसा?’ ‘खबर आसा?’ हांचे बदलाक गोंयच्या दक्षिणेक रावतले लोक ‘गोत आस्स वे’ अशें म्हणतात. कोंकणीची उदरगती करची आसल्यार ह्या थरेचे शब्दांचे अध्ययन करून नित्याच्या उलोवपांत हाडची गर्ज आसा. मुखेल महत्वाची गोष्ट म्हळ्यार आयच्या पिळगीच्या जनांनी कोंकणीक चडांतचड महत्व दिवन ह्या भाशेंत साहित्य, विज्ञान, क्रिडा-समालोचन इत्यादि निर्माण करूंक जाय. घरा-घरांतल्या घरकार आनी घरकान्नीन हांतु फुडाकार घेवूंक जाय.

‘बिम्ब’ म्हयनाळें इतलें ओडलावपी केल्या ताजें श्रेय तुक्का तशेंच वेवस्थापक कामिनी किणी आनी हेर मदतनीसांक आस्स हें सांगचें गर्ज ना. हांव स्वतः आनी हेर कोंकणी मोग्यांच्या वतीन बिम्बाक उपाट यश चिंतितां.

बरें मागून,

- सुधीर कोडकणी
सांताक्रूझ (पु), मुंबय.

सखीचें रूप खूब आवडलें

तुमचें पुस्तक ‘सखी वसुंधरा’ वाचून सोंपयलें. खूब आवडलें. बिम्बांत थोडीं प्रकरणां वाचिल्लीं. तुमी शेवट कसो केला आसतलो हाची उत्कंठा आशिल्ली. पुस्तक हातांत आयलें तेन्ना पयलीं दिसलें - बद्द निमणें प्रकरण वाचून पयलीं शेवट कसो आनी किदें जाला तें पळोवया. पूण मागीर चितलें - पुराय पुस्तक शिस्तीनूच वाचपाक जाय. ना तर मजा ना.

तुमच्या साहित्याचेर टिप्पणी करपा इतले उंचायेचेर हांव ना. पूण तोखणाय करपा इतली नदर मात म्हजेकडेन आसा. हिंदू धर्मांत मेल्या नंतर बारा दीस करतात त्या विधींचेर तर्काच्या आधारान केल्लें विश्लेशण खूब बरें जालां. ह्या फाटलें शास्त्रय कळ्ळें आनी ताची खरेंच गरज आसा काय ना हाचीय जाणविकाय जाली. सखीचें रूप खूब आवडलें. जण एकल्याक अशी सखी मेळूंक जाय. पूण कांय वेळार उणीव

निर्माण जातकीर सखीचें सखीपण कळटा. पूण तोपर्यंत खूब वेळ जाल्लो आसता. तेन्ना सखी योग्य वेळार भेटली आनी उमजली जाल्यार खरें भाग्य. शेवटाक सखीच्या मर्णाचें कारण कळटकच मनाक चटको बसता. चड खोलांत वचना. पुस्तक आवडलें.

फोन करून सांगचें अशें दिशिल्लें. पूण पुस्तकाविशीं नेमकें किदें सांगपाक जाय तें हांव उलोवंक पावचें ना अशें दिसलें. तुमच्या सारक्या नामनेच्या साहित्यिकाकडेन उलयतना दडपण येवन मुखेल मुद्दोच विसरतलें म्हणून चार वळी बरोवन तोखणाय कळीत करतां. तुमकां हुनहुनीत परबीं भेटयतां.

देव बरें करुं

- सुषमा तिलवे
जेसीनगर, फोंडे - गोंय

बिम्ब वेवस्थीत चलचें, नेमाक येवचें अशें दिसता मूं?

फाटलीं १२ वर्सां बिम्ब नेमान वाचव मुखार पावोवपाचें काम बिम्ब परिवारान केल्लें एक मासिक चलोवप हें एकट्या दुकट्याचें काम न्हय. ते खातीर सामाजीक जाणविका आशिल्ले लोक सांगाताक जाय पडटात तांचेकडल्यान बिम्बाक सहकार्य मेळपाच गरज आसा. जे कोण ह्या मासिकाक नेमा सदर बरयतात तांचे आमी उपकारी आसाच आमी जें कितें अल्पशें मानधन भेटयतात ते अधिकार गाजोवपा इतलें ना म्हणपाचें आमकां भान आसा.

तरी लेगीत जे कोण नेमान सदरां बरयतात ताणीं आपलें साहित्य दर म्हयन्याचे १५ तारीख मेरेन आमचेकडेन पावता अशे तरेन धाडचें कितेंय अडचण आसली जाल्यार फोन करून कळोवचें. ह्या मुखार खंयचेय परिस्थितींत २० तारखे उप्रांत आमी खंयच्याच लेखाची वाट पळोवचनांत.

खूबशा वर्गणीदारांचे अंक पावूंक न म्हणपाचे फोन येतात. आमी दर म्हयन्याचे ५ तारखेक वो ताचे आदीं अंक पोस्टांत घालतात १० तारीख मेरेन जांकां अंक पावलो ना ताणीं एक एसएमएस करचो. दुसरो अंक धाडपाची वेवस्था जातली. बिम्ब मासिक दर्जेदार आनी वेवस्थीत येवचें हे खातीर इतलीच माफक अपेक्षा.

- संपादक

- दिलीप बोरकार

हिटलर हो एक उच्च कोटीचो हेमागोग आशिल्लो. ताका वशीकरण शास्त्र बरें जमतालें. तो उलोवंक लागलो जाल्यार लाखांनी लोक ताचें भाशण आयकून दंग जाताले. हिटलर केन्नाच युध्दांत देंवलोना, ताणें केन्नाच लढाय केली ना. केलीं तीं भाशणां.

राजकी आकांतवादांत चल्ला लोकशायेचो घुस्मटमार...!

रवीन्द्रबाब केळेकारांक एकदीस हांवें विचारिल्लें, तुमी हें इतलेंऽ बरयतात, ताचो समाजाचेर कितें असर जाता व्हय? लोकांच्या विचारांत कितें बदल जावपाचो आसा?

तेन्ना ताणीं एक गजाल सांगली. तूं रस्त्यार बसी खातीर उबो रावला. तो रस्तो पणजे-मडगांव वचपी म्हामार्ग. एकलो भोंवडेकार, अनवळखी मनीस मडगांव वचपाची बस खंय रावतली काय विचारता. तूं ताका बसस्टॉप आनी बस वचपाची दिका दाखयता. पूण तो मडगांवचे बसीर बसपाचें सोडून रस्तो हुपता आनी पलतडीं वता. थंयच्या बसस्टॉपार रावून पणजेची बस धरता.

आतां ताका मडगांव वचपाचें आशिल्लें. तुवें ताका योग्य सल्लो दिलो. इतलेंय करून तुजें आयकनासतना ताणें आपल्याक जाय तेंच केलें. तुजें आयकल्लें जाल्यार तो योग्य ठिकाणार पावपाचो. पूण तुजें आयकून आचरणांत हाडी नासतना जर ताणें भलतेंच केलें जाल्यार

लुकसाण कोणाचें जालें? ताचेंच! तो भलतेचकडेन पावतलो. ताच्या रागान तूं आनीक कोणाकूय वाट दाखयले बगर रावतलो? ना. तुजें काम वाट चुकप्याक सारकी वाट दाखोवपाची. हांव बरयत रावतां ताचे फाटलें कारण तेंच!

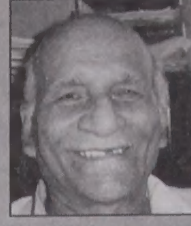

सद्या १६वे लोकसभे खातीरची वेंचणूक प्रक्रिया चालू आसा. टप्पाटप्प्यानी ती मुखार सरत आसा. हे वेंचणुकीचो निमणो टप्पो १६ मे हे दिसा मतमोजणेन उलगतलो. मागीर ज्या पक्षाचे चडांतचड उमेदवार वेंचून येतले तो पक्ष आपलें सरकार घडयतलो. जर त्या पक्षाक स्पश्ट भोवमत मेळना जाल्यार समविचारी पक्षांचो आदार घेवन. हे समविचारी पक्ष म्हणटात त्या पक्षांक पूर्ण भोवमत केन्नाच मेळना. देशांतल्या कांय पॉकेटांनी तांचें विचारसरणेचें वर्चस्व आसता आनी वेगवेगळ्या हायसांक बळी पडून वो धर्म-जातीच्या खुळचट वर्चस्वाच्या नेटार समाजांतलो एक गट सतत कार्यशील आसता आनी आपलो पक्ष तगवपाचो यत्न करता. कांय कडेन हे असले पक्ष सदांच आपटी खातात तर कांय कडेन मतांच्या विभाजनाचो फायदो घेवन कांय उमेदवार निवडून येतात. उदारण दिवपाचें जाल्यार गोंयच्या दयानंद नार्वेकाराचें दिवं येता. ताणें आपलो पक्ष स्थापन केलो कित्याक लागून केलो, जाल्यार काँग्रेस पक्षांत ताचे पिडापीड तांकीक कसलोच वालोर उरलोना. एका काळार ताचें आपल्या मतदारसंघांत वर्चस्व आशिल्लें आनी तो वेंचून येवपाची शक्यतायच न्हय तर खात्री आसताली. आयज तशी परिस्थिती ना. कित्याक मतदारसंघाची फेर रचणूक जावन पारंपारीक मतदारांची विभागणी जाल्या. त्या भायर नार्वेकाराकडेन आदलेवरी आतां कसलीच ताकत उरूंक ना. मनी पावर ना, मसल पावर ना आनी मासेसूय म्हळ्यार लोकूय नांत. हे तीन एम वो तातुंतलो एक तरी उणावलो जाल्यार तो फुडारी राजकारणांत फुडारी उरना जाल्यार मोडको घोडो जाता. तो रेसीक धांवडावंक शकनात. ताका अचळय कडेक काडटात. अशे वेळार हो राजकारणी किंवाट्यान बदलो घेवंक मुखार सरता. आपली तांक दाखोवपाची ताका खुमखुमी येता. तातूंत ताची समाजसेवा आसना, देशसेवा आसना, जाल्यार आपूण तरूंक शकना जाल्यार तुमकांय बुडयतां असली विचारसरणी आसता. असली मनोवृत्ती आनी विचारसरणी पुराय देशांत खंय खंय आसता आनी मतविभागणेक लागून लोकशायेंत असले विकृत प्रवृत्तीक फायदो जाता. धडो शिकोवपाचे, तुका दाखयतां राव! असले प्रवृत्तींतल्यान मुखार आयिल्ल्या ह्या लोकांक देशाचें, लोकशायेचें, समाजाचें कोण्णाकोण्णाचें पडिल्लें नासता. संद मेळिल्ल्यान तांकां एक सूज चडटा. तांकां दिसता ती

मतदार न्हय, नागरीक जावंक जाय

- गुरुनाथ केळेकर

जेन्ना देशांत स्वातंत्र्य आयलें तेन्ना रासव निर्णया पासत जे मतदानाचे अधिकार आस ते सरसकट लोकां पासत उक्ते दवरचे न्हय ते मर्यादीत आसचे असो एक विचार नेहा गांधी, आंबेडकार हांचे मुखार आशिल्लो. पू

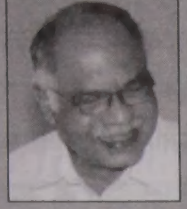
ताका विरोध जावन तो अधिकार सगळ्यांक मेळूंक जाय अ थारलें. पयलीं पंचायती गांवां गांवांनीं भरताल्यो आनी गांव लोक ह्या पंचायतीनी गांवचे प्रस्न सोडयताले. तीं शाणप तांचेकडेन आशिल्ल्यान ते योग्यरितीन मतदान करतले हो फाटलो विचार आशिल्लो.

पुणून देशाक स्वातंत्र्य मेळ्ळां तेन्ना देशांत इतलें दळी आशिल्लें की तें पयलीं उणें करूया अशें नेहरु सारक्यां दिशिल्ल्यान मतदारांक शिक्षण दिवपाचें काम फाटीं उरलें आ म्हाका दिसता. हाका लागून मतदानाचो अधिकार लाभिल्ल मतदार हो फक्त मतदारूच उरलो. नागरीक केन्नाच जालो न ग्रामपंचायत, विधानसभा, लोकसभा खातीरच्यो वेंचणुको जाय रावल्यो. कसलोच विचार करिनासतना लोक एकगट्टा मत दीत रावले आनी आमी इलेक्शनां केलीं हेंच जैत म्हुण आम फुडारी समजतात.

आतां वेळ आयला मतदारांक नागरीक करपाचो. देश हा वावर हातांत घेतलो हाची वाट पळयनासतना गोंयान हो वाव हातांत घेवंक जाय. मुळावी लोकशाय ग्रिस देशांत अॅथेन शारांत सुरू जाल्ली. गोंय तशेंच सीटीस्टेट म्हणूं येता. गोंयच्या प्रत्येक मनशाक सरकार नांवाची यंत्रणां आसा हें खबर आसा तो साक्षर आनी सुसंस्कृत आसा तेन्ना गोंयकारांनी गोंयांत ख अर्थान लोकशाय जैतिवंत करून दाखयतले आनी गोंय ही ए प्रयोगशाळा हो काकासायबांचो संदेश शारती पावयतले आवाहन स्वीकारूंक जाय. वीस वर्सांच्या अणभवा उप्रांत 'मार्ग गोंयांत 'इन्स्टीट्यूट ऑफ सीटीजनशीप अॅन्ड सीवीक सेन् एज्युकेशन' (नागरीकत्व आनी नागरी शिक्षणाची जाण कर दिवपी संस्था) सुरू करता. ही भारतांतली पयली संस्था आसतल आनी आयज राजकारणांत जे सुवार्थाचें यमकोंड भजभजलां नियंत्रणांत हाडटलो जाल्यार होच उपाय अशें म्हाका दिसता

हो एक प्री-पेड भ्रष्टाचारूच म्हणूंक जाय

-प्रभाकर तिंबलो

हे लोकसभा वेंचणुकेंत कोण जिखतलो कोण हारतलो ही गजाल कुशीक दवरून जर यंदाचे २०१४ वर्साचे लोकसभा वेंचणुकेकडेन पळयत जाल्यार आयजवेरच्या लोकशायप्रणालींतल्या वेंचणुकेच्या इतिहासांत सामकी सकयले पातळेवेली वेंचणूक अशेंच म्हणचें पडटलें. व्यक्तीगत हल्ले, व्यक्तीगत चारित्र्यहनन, एकमेकांचेर केल्ले फटींचे आरोप हें हे आदीं स्वातंत्र्या उप्रांत केन्नाच घडूंक ना.

हे वेंचणुकेंत भारतीय जनतापक्षान हिसपा भायर दुडू खर्च केला म्हणपाचें नदरेक भरता. इतलो दुडू हे आदीं खंयचेच वेंचणुकेक खंयच्याच पक्षान खर्च करूंक ना. हो एक प्री-पेड भ्रष्टाचारूच म्हणूंक जाय. खर्च सामको वेवस्थीत आखणी करून केल्लो दिसता. फिल्मां, पुस्तकां, व्हिडियो, रोड शो, प्रचार बैठकांचें आयोजन आनी भाजपच्या प्रधानमंत्री पदाच्या उमेदवाराची एकंदर न्हेसवण आनी ताका लोकांमुखार हाडप हें सगळें थारावन केल्लेवरींच चलता. मतदारांक साम, दाम, दंड वापरून मतदानाखातीर भुलोवप, उदरगतीच्या पड्ड्या फाटल्यान रावून सत्तेर येतकच हिन्दू राष्ट्र जातलें आनी मागीर सारको धडो शिकयतले हो संदेश ह्या हिन्दुत्ववादी शक्ती कडल्यान येतालो हें हे वेंचणुकेंत लिपून उरलें ना. प्रचाराचे माचयेवेल्यान सोसूंक जायना असली अपमानास्पद भास उलोवप हो प्रकार साद्या कार्यकर्त्या कडल्यानूच न्हय तर फुडाऱ्यांच्या तोंडांतल्यान आयकूंक मेळ्ळो.

काँग्रेसच्या फुडारपणा खालची संयुक्त पुरोगामी आघाडी आपल्या सरकारान केल्ल्या जैताची खबर लोकांमुखार दवरूंक पावलीच ना. उरफाटें भ्रष्टाचाराचोच आरोप इतलो जालो, जाच्या पेजान आघाडीचें आयजवेरचें कार्यूच पुरवलें. ह्या प्रसारमाध्यमाच्या काळार संपर्कतंत्र खूब म्हत्वाचें. पूण थंयीय काँग्रेसपक्ष उणो पडलो. राहुल गांधीची कसलीच चूक नासतना काँग्रेसच्या पराजयाचें वजें ताचेर पडटलें. जरी काँग्रेस पक्षावटेन कांय नदरेक भरपा सारकें यश आयलें जाल्यार तें 'अब की बार, मोदी सरकार'च्या हिसपा भायल्या वीट हाडपी घोशणां खातीर म्हणचें पडटलें. नरेंद्र मोदीन देशा परस आपली प्रतिमा व्हड करपाचो जो प्रयत्न चलयला, ताकाच लागून लोक काँग्रेसीकडेन वतले.

वेंचणूकपूर्व सगळ्या निकालकारांनी भाजप हो भोवमतान येवपी पक्ष थारतलो आनी एनडीए २७२ मेरेन सुवाती घेतली म्हणपाचो निकाल दिलाच. हें अशें घडूं येता. जर ह्या आंकड्यांत कितेंय उणाव जालो तरी युपीए-३ ही नवी आघाडी फुडें सरूं येता. हातूंत काँग्रेसची व्हडलीशी भूमिका नासली तरी दक्षिणेकडल्या आनी पूर्वेकडल्या राज्यांचो ठसो उटूं येता.

आपली शक्त म्हण! मागीर सुरू जाता बदलो घेवपाचें राजकारण आनी स्वताचो सुवार्थ सादपाचो खेळ.

आमच्या देशाक असल्याच विकृत राजकारणान ग्रासलां. हें राजकारण म्हळ्यार एक बांबर कशें जावन गेलां. जो कोण ह्या बांबरांत पडटा ताणें कितलोय प्रयत्न केलो तरी तातुंतल्यान वयर सरप कठीण थारता. चडांतचड तो भितर वचत रावता. जो कोण ताका वयर काडपाचो यत्न करता ताकाय तें बांबर आपले भितर व्हरता.

हें राजकीय बांबर आमीच तयार केलां. त्या बांबरांत अडकलो म्हणटकच भायर सरप शक्य ना हें खबर आशिल्ल्यान ह्या बांबराकूच सर्ग मानून आयज कांय पक्ष देशाकूय बांबर करून उडोवंक सोदतात आनी ते दिकेन वचपा पासत वावुरतात. त्या बांबराकडेन वचपी बर्सींत बसूं नाकात, ती तुमची बस न्हय अशें कितलेंय आड्डून सांगलें तरी कोण कानामनार घेवपाचे मनस्थितींत आयज उरूंक ना. कारण देशाची एकंदर परिस्थितीच अशी आसा, कोणाक खरें कितें आनी फट कितें हाची पारखणी करपाचीच साबुद उरूंक ना. तातूंत आनी बांबराकडेन व्हरपा खातीर राविल्ल्या बर्सीचे कंडक्टर, किर्लीडर, ड्रायव्हर धरून हे आदीं बर्सींत चडल्यात तेय ताळो सराटून 'येयात येयात, बस सुट्टा' म्हण आरड मारूंक लागल्यात. तातूंत ती बस बरी सजयल्याय. त्या आवाज मुखार आनी बसीची दोळे दिपकावपी सजावटी मुखार ही बस तुमची न्हय म्हणटल्यांचो आवाज कोणाच्या कानार सादवना. कितें म्हणपाचें आतां ह्या अरिश्टाक?

महाभारतांत येदें व्हडलें युध्द जालें. तें जावचें न्हय म्हण भिष्मा पासून विदुरामेरेन आड्डून सांगलें, हें चल्लां तें समा न्हय. हें अशेंच मुखार चलत जाल्यार भरतकुळाचो विध्वंस जातलो. पूण त्या काळार विद्वानाचें कोणेंच आयकलें ना. श्रीकृष्णा सारख्या दैवी मनशान शिश्टाय करपा खातीर कितें कितें करूंक ना? पूण कोणाचें कांयच चल्लें ना. शेवटाक कितें जालें तर, हे घडणुकेक जापसालदार आशिल्ल्या कौरवांच्या वंशाचो समूळ नाश जालो तो जालोच, पूण हें अशें घडचें न्हय अशें मनापासून दिसपी पांडवांचो आनी बरे वटेन रावप हो आपलो धर्म अशें मानून पांडवांचो पाखो घेवप्यांचोय विध्वंस जालो. कोणूच सुटलो ह्या अरिश्टांतल्यान. विदुरान ते वेळार धृतराष्ट्राक सगळ्यां हुजीर शिटकावणी दिल्ली, 'मरूंक

म्हाभारतांतलें युध्द, ताचे परिणाम हें आमचे मुखार आसा. आमी ताची देख शाणे जातले हाचीं चिन्ना मातूय दिसना. कोण स्वताक चड शाणे लेखतात त्या शाण्यांक शाणो करूंक येनात हें सत्य म्हाकाळारूय आशिल्लें आनी आतांय तेच पासत हांकां पर्थून पर्थून आड्डून सांग गरज आसा. 'आरे बाबानो शाणे जाय तेच पासत प्रगतीशील लेखकांनी मु येवपाची गरज आसा. पूण गोंयांत खंय अ हे प्रगतीशील लेखक?

आमचे सारखिल्यांनी कितलोय आवाज काडलो तरी देमागोगांमुखार हो आपयस मेरेन पावना. कांय जाणांक लोव भुलोवपाचो, भुलोवन खुबळावपाचो आसता. जांकां हो वशिकरणाचो दैवी प्राप्त जाता ताका देमागोग म्हणटात. देमा

तेंकिल्ल्याक वखद रूचना म्हणटात, तशीं म्हजीं उतरां तुका रुचपाचीं नात... जो जल्मतनाच गाढवा भाशेन आड्डलो तो तुगेलो हो दिवटो दुर्योधन भरत-कुळाचें घट्टाण करपाक भायर सरला. म्होंव काडटल्याक पोळें दिश्टी पडटकूच दोंगरा-कडो दिश्टी पडना. तो पोळ्या ओडीन वयर चडटा आनी एक तर म्होंवांत बुडटा वा कड्या वयल्यान पडटा.'

महाभारतांतली विदुरनिती जाणकारांनी तोखेल्या. विदुराक विद्वान म्हण त्या काळार ताचे दुस्मान लेगीत नांव घेताले. ताची शिटकावणी लेगीत भिसक्यार मारली. म्हणटकच असली मनोवृत्ती सासणाची. ती कोणें मानू वा मानू नाका. पूण ती दिले बगर रावूंक फावना. आयज सत्तेचें म्होंवा पोळें, म्होंवाक आशेल्ल्यांक दोळ्यां मुखार दिसता. तें हातासपा पासत सगळे तरेन तांचेकडल्यान प्रयत्न चलयतात. दुर्योधनावरीं जल्मतांच ते गाढवा वरी आड्डले नासत, पूण आयज जाण्टेपणार तांचें जें कितें आड्डप चल्लां तें कितें वेगळें अशें म्हणूंक जावचेनां. तेच पासत शिटकावणी दिवपाचो वावर विद्वानाक करचोच पडटलो. मायाच्या पयल्या सप्तकांत वाराणसीक देशांतल्या प्रगतीशील साहित्यिकांचें एक अधिवेशन जावपाचें आसा. तें घडोवन हाडपा खातीर प्रगतीशील लेखकांची संघटना वावुरता. तें अधिवेशन जावंचें न्हय म्हण म्होंवाच्या पोळ्याक संवकल्ले वावुरतात. वाराणसी हो मोदीचो मतदार संघ. त्याच मतदारसंघांत मोदीक विरोध करपाक हें अधिवेशन घडोवन हाडटात. कित्याक विरोध करतात हे प्रगतीशील लेखक मोदीक? कित्याक तर सत्तेचें म्होंवाचें पोळें हातासपा खातीर जी पध्दत देशांत ह्या लोकांनी आपणायल्या ती घातक आसा. म्होंवाच्या पोळ्यान म्होंव काडटल्यांचें तोंड लबडलतलें तें जालेंच, तें पोळें हातासतना वयर मान करून पळोवप्यांच्याय तोंडांत म्होंवाचे दोन थेंब पडटलेय, पूण ह्या बोवाळांत सत्तेचें म्होंव हातसप्यां वांगडाच देशाचोय कडेलोट जातलो हाचें कितें?

म्हळ्यार भौसाक खुबळावन घालपी. भौस खुबळावणो. हो गूण आशिल्लो लोक सहज वश जातात. आपली सदसद्द विवेक बुध्द वगडावन बस आनी देमागोग जें सांगतात तें आयकतात.

हिटलर हो एक उच्च कोटीचो देमागोग आशिल्लो. ताका वशीव शास्त्र बरें जमतालें. तो उलोवंक लागलो जाल्यार लाखांनी लोक त भाशण आयकून दंग जाताले. हिटलर केन्नाच युध्दांत देंवलोना, त केन्नाच लढाय केली ना. केलीं तीं भाशणां. हीं भाशणां आयकून, त उलोवप आयकून ताका लोक वश जाताले. अशिक्षीत आनी नेणार न् तर शिकिल्ले, बुदवंत, बुध्दीवादी बी सगळे. हिटलराच्या भाशणांनी जावप्यांमदीं जर्मनींतले शिकिल्ले सवरिल्ले लोक आशिल्ले. संगीत, साहित्य चित्रकला ह्या मळावेले विद्वान आशिल्ले. तांकांय हिटलर आपल उलोवप्यान गुंगोवन दवरतालो. ही एक कला. एक दैवी देणगी, ही देग लाभिल्ल्यांक इतिहासांत देमागोग म्हळां.

आयज आमी ह्या असल्या देमागोगाचो नवो अवतार पळयतात. देमागोगान लोकांचेर वाघरें घालां. च्याचे टपरीचेर काम करून राजकारण नांव जोडपी हो देमागोग देशाचो कडेलोट करतलो म्हणपाचें जाणव सांगतात आसले तरी ह्या देमागोगाक वश जाल्ल्यांची संख्या दिसान द वाडत आसा. जांचे वोंठ लेगीत पिळ्ळ्यार दूद भायर येतलें असले भु ह्या देमागोगाक पुजतात आनी जांचीं पावलां सरणाकडेन वतात तेय पुजता नव्या देमागोगांची पिलावळ जल्माक येत आसा. ही गती पळयत जाल्य भंय दिसूंक लागता. कालूच एकलो ह्याच विशयाचेर उलयतालो. ब शिकिल्लो संवरिल्लो, यशस्वी उद्योजक. हांव ताचेकडेन जायरात माग गेल्लों. ताणेंच आपयल्लो म्हळ्यार जाता. तो परिवर्तनाच्यो गजा उलयतालो. देशांत परिवर्तन येवंक जाय ह्या मत्ताचो तो आशिल्लो. परिव

जायच. लोकशाय जर तिगतली जाल्यार परिवर्तना बगर पर्याय ना. परिवर्तन जर प्रवाही नासत जाल्यार व्हांवपी उदक एके सुवातेर थारून ताचें कोंड जाता. देखून उदकाचो प्रवाह चालूच उरूंक जाय. एका पक्षाचें सरकार वचून दुसऱ्या पक्षाचें येवंक जाय. पूण ज्यो फॅक्टरी आपल्या प्रकल्पांतलें विखारी रसायन ज्या न्हंयानी सोडटात त्यो न्हंयो कितल्योय प्रवाही दवरल्यो, साचूंक दिल्योनात तरी त्यो व्हांवून कांयच फायदो ना. ते पासत तें विखारी रसायन सोडपी फॅक्टरींचेर कारवाय करून बंद उडोवंक जाय. ते उप्रांत न्हंय हळुहळू शुध्द जातली. तेंच उदक प्रवाही उरत जाल्यार लोकशाह तिगतली. पूण हें कळपा भायर तो पाविल्लो. ताचें लक्ष विखारी रसायन सोडपी फॅक्टरीचेर नाशिल्लें. देमागोगांनी ती गजालूच तांकां

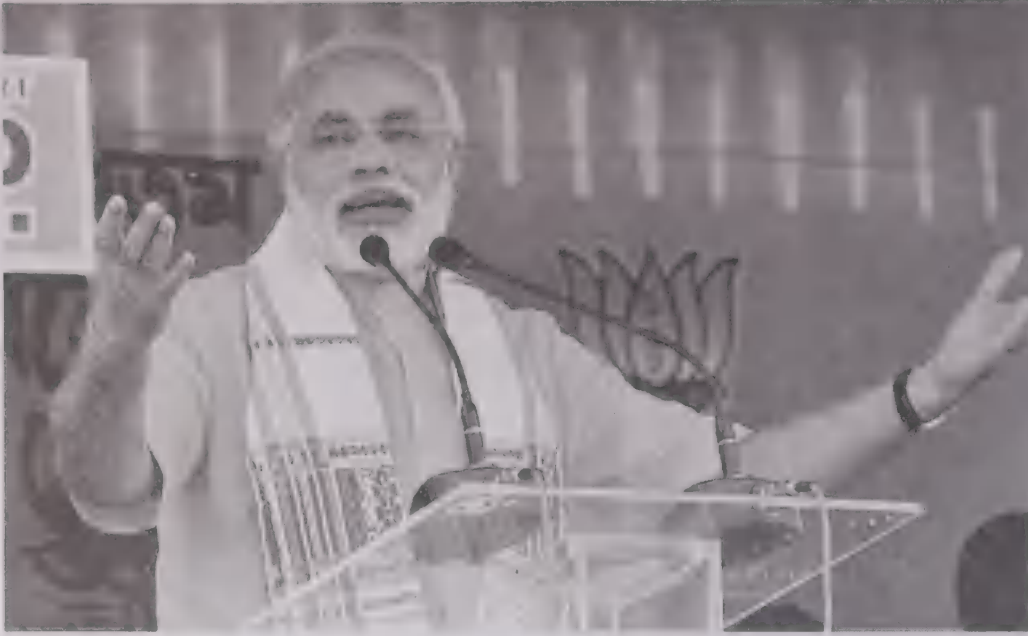
दाखोवन दिवंक नाशिल्ली. दाखयल्लो तो उदकाचो प्रवाह. शिकवण दिल्ली ती उदक सांचून उरल्यार कोंड जाता. तातूंत परिवर्तन हाडूंक जाय. देमागोगानी वाघरें घाल्ल्या ह्या मनशां मुखार म्होंवाचें पोळें दवरलां. तितलेंच तांकां दिसता. धर्माधतेचे, विकृतेचे मूस चवताळून हांगा थंय उडटात ते तांकां दिसनात. दिसले तरी ते म्होंवा मूस म्हणून ओगी बसतात. तांकां म्होंवा पोळें जंय आसा ताच्या लागसारचे कडेय दिसनात. तांचेर जाल्ल्या वशीकरणाक लागून तातुंतल्यान तांकां भायर काडपा खातीर लागपी शक्तूच आयज कोणाकडेन उरूंक ना अशें दिसले बगर रावना.

दोन वर्सां आदीं गोंयांत परिवर्तन हाडलें. परिवर्तन हाडचे आदीं अशेंच म्होंवाचें पोळें लोकांमुखार दवरिल्लें. कितले तरी देमागोग हांगा थंय भान सोडून वावुरताले. शिस्तबध्द पध्दतीन फाटले कांय म्हयने तांचो वावर चलतालो. कोण कोणाचो तेंच कळनाशिल्लें. कोणाक पत्तो लागूंक दिनासतना हें चलतालें. हातुंतल्यान जो कितें समाजा भितर संदेश पावलो ताचो अर्थ परिवर्तन असो घेवन मोठ्या प्रमाणात परिवर्तन घडोवन हाडलें. इतलें प्रचंड परिवर्तन की ताका ब्रेक लायतलो म्हणपाक संदूच दवरूंक ना. ब्रेकाची भिरांत नाशिल्ल्यान हें परिवर्तन झापड काडिल्ल्या घोड्यावरी आयज गोंयांत धुमशण कांडटा. जाचे खातीर गोंयची जनता परिवर्तना वटेन राविल्ली तांतलें एकूय परिवर्तन ह्या दोन वर्सांत जावंक ना हें धडधडीत सत लोकांमुखार आसतनाय लोक ह्या वशीकरणाचे भकीक पडिल्ल्यान पर्थून एकदां त्याच परिवर्तना फाटल्यान लागल्यात काय दिसता. जाणीं परिवर्तना खातीर देमागोग मनोवृत्तीचो वापर केलो तेच मनोवृत्तीचो देशांत परिवर्तन हाडपा पासत आयज वापर जातना दिसता. ज्या परिवर्तनाक राष्ट्रीय स्वयंसेवक संघ सोडून भाजपांतले लोक लेगीत कांय प्रमाणांत विटल्यात तें पळयत जाल्यार आनीक आनी ह्या परिवर्तनाचें नांव नाका अशीच जनतेची अवतिकाय जावंक जाय आशिल्ली. ती

जाल्याय बी. पूण लोक उक्तेपणी उलोवंक वचनांत. एका प्रचंड दबावाखाल लोक वावुरतात आनी गोंयांत जालां तशें केंद्रांत जावं अशें कोण पराथतात जाल्यार जे देमागोगांच्या वशीकरणाक लागून आपली सुदबूद वगडावन बसल्यात ते.

गोंयांत १२ एप्रिलाक लोकसभेच्या दोन सुवातां खातीर मतदान जालें. गोंयांत लोकसभे खातीर जाल्लें हें मतदान आनी ताची टक्केवारी पळयत जाल्यार ह्या आदीं लोकसभेच्या वेंचणुकेक हें केन्नाच घडूंक ना म्हणचे पडटलें. मोठ्या प्रमाणांत लोक मतदानाक भायर सरले ताचें कारण म्हळ्यार लोकांनी दोन वर्सां आदीं जशें परिवर्तन घडोवन हाडलें, त्याच प्रकारचें परिवर्तन देशांत घडोवन हाडपा खातीर हे मतदार फुरफुरून भायर सरले अशें भोवतेक भारतीय जनता पक्षाक दिसलां जावये! पूण तातूंत कांयच तथ्य ना. जाणकारांच्या मतां प्रमाण हे वेंचणुकेक वेंचणूक आयोगान वेंचणूक प्रक्रियेंत सुटसुटीतपणां हाडिल्लो. मतदान करपा सारको पक्षूच गोंयांत ना म्हणत हे आदीं जे कोण घरा बसताले तांचे पासत आम आदमी पक्षाचे उमेदवार आशिल्ले वो 'हातुंतले एकलोय न्हय' हो नवो बटन आशिल्लो. ते भायर पयलेच खेप जांकां मतदानाचो हक्क प्राप्त जाल्लो अशे तरनाटे एक अणभव घेवंचो म्हण भायर सरिल्ले. आतां हे सगळे आपल्याकूच लागून मतदानाक भायर सरल्यात अशें दर एकल्या उमेदवाराक दिसप हें साहजिकच आसा. १६ मे हे दिसा मतमेजणी जाय म्हणसर ते ह्याच भ्रमात आसतले आनी निकाल जालो म्हणटकच तांचो भ्रमाचो भोपळो फुट्टलो.

हे लोकसभा वेंचणुकेंत गोंय आनी गोंयाभायल्या राज्यांतली वेंचणूक हांचे मदीं एक मोठो फरक दिसून आयला. गोंयांत फक्त दोन मतदार संघ आसात आनी गोंयचेर भाजपची सत्ता आसा. म्हणटकच दोनूय सुवातो सत्ताधारी पक्षावटेन वचप कठीण न्हय. हे दोनूय जागे आलायते मेळप

शक्य आसा अशें कोणूय म्हणटलो. ताचीं कारणां खूब आसात. सत्तेर आशिल्ल्या भाजपाक विधानसभेंत पूर्ण भोवमत मेळ्ळां. भाजपचे २५ आमदार आसात. ते भायर अपक्ष आमदार आनी मगो पक्षान तशेंच मिक्कीच्या एक खांबी तंबूनय तेंको दिल्लो आसा. विरोधी पक्ष म्हण जो काँग्रेस पक्ष आसा ताचें अस्तित्वूच नाशिल्लेवरीं जालां. जे काँग्रेस आसात तांचे मदींच झगडीं झुजां चलतालीं. म्हणटकच भाजपाक दोनूय जागे जिखपाक कसलीच हरकत आसूंक फावनाशिल्ली. तरी लेगीत विस्वास शेंगोवन बशिल्लेवरी ह्या पक्षान गोंयभर आकांत केल्लो. विधानसभा वेंचणुके वेळार 'फोग' म्हण एक गट आपलो आनी भाजपचो कांयच संबंद ना, आमी जें कितें करतात तें गोंयच्या फुडारा पासत अशें भासयत भाजपचें सरकार हाडूंक वावुरतालो. पूण काम करपाची पध्दत तीच.

दुसरी गजाल म्हळ्यार भाजपान देमागोंग पध्दत वापरून सरसकट वशीकरणाच्या वावराक आरंभ केल्लो आनी जंय शक्य ना थंय कोणाची भिड मुर्वत दाखयनासतना दहशत निर्माण केल्ली. जर भाजपाक मतां दिल्लीना जाल्यार लाडली लक्ष्मी येवजण बंद करतले. खाण अवलंबितांक जें कितें लुकसाण भरपाय दिवपाची वेवस्ता केल्या ती बंद करतले. पेट्रोलवेळो व्हट जो कमी केला तो वाडयतले. जांचेर कसले कसले आरोप आसात तांचेर केंसी घालतलें म्हण

दपकावणी वचूंक लागली. तेच पासत काँग्रेस आनी राष्ट्रवादींतले कितले फुडारी भाजपचे वटेन गेले. येदेशें गोंय आनी त्या गोंयचे फक्त दोन मतदारसंघ. पूण त्या मतदारसंघांनी चार लोक आसात ते सुवातेर लेगीत मुख्यमंत्री वचून प्रचार सभा घेतालो. पुराय मंत्रीमंडळ आनी आमदार गर्दी करताले. कांय वेळां माचयेर वक्ते चड आनी आयकुपी थोडे अशीय परिस्थिती जाताली. हॉर्टीगांची तर संख्या हिसपा भायर दिसताली. हें इतलेंय करून पासून आनीक कितें करपाचें उरलां बी काय असो हुसको हांच्या मनांत दुगदूग हाडटालो. हें अशें जावपाचें कारण कितें? कारण एकूच जें कितें ह्या पक्षाचें चल्लां तें शुध्द मनान चलूंक ना.

वेंचणूक म्हळ्यार लोकशायेंतलें लोकांच्या हातांतलें सगळ्यांत व्हड अस्त्र आसा. आसूंक जाय. मतदाराक मतदाना दिसा कसलीच भीड, मुर्वत, भंय भिरांत मनांत बाळगिनासतना मतदान करपाची संद मेळटा. पांच वर्सां ज्या लोकांनी, जे जुलमी राजवटीन आमकां फटयले, नागयले, अपमानीत केले - हय राजवट नागरीकांक अपमानीत करता. वेंचणुके आदीं आपलो जाहीरनामो सादर करता. त्या जाहिरनाम्यांत आश्वासना दिता. मतदार त्या आश्वासनांक भुलून आनी पक्षाचेर विश्वास दवरून मतदान करता. वेंचून आयल्या उप्रांत होच पक्ष आपलो जाहीर नामो विसरता, सत्तेचो मद चडटा आनी कसलीय समस्या घेवन आयिल्ल्या मतदाराक याचक समजून किकांत करता. हो तांचो अपमान. ह्या सगळ्या गजालींचो

राग उक्तावपाचो आनी निशेध म्हण राग बदलपाचो मतदानाचो दीस आसता.

पूण गोंय आनी हेर राज्यानीय हो आ किंवाटो खंयच दिश्टी पडना. दिसता एका दुडवां खातीर लाचार जाल्लो, भंयान थतरा जाल्लो वो कोणा देमागोंगान वश क घेतिल्लो, कसलोच स्वताचो विचार नाशिल्लो मतदार. ही परिस्थिती संवसारांतले सगळ्या व्हडली म्हण आमी मिरयतात ते लोकशास मारक आसा. म्हणटकच आमी लोकशाय घा करपा पासत गंभिरतायेन विचार करतले व कितें हाचो विचार जावपाची गरज आसा.

लोकसभा वेंचणुकेचो विचार करीत जात गोंय हो खूब ल्हान मतदारसंघ. हेर राज्यांत एका मतदारसंघांत वेंचून येवपी उमेदवाराचें मार्जिनूच गोंयच्या एकूण मतदाना परस आसता. हाका लागून हेर राज्यांत मतदारसंघांनी मतदाना खातीर दहशत व्हडली जायना. जाता ती गल्लींतल्या 'पेड' गुं कडल्यान. मुख्यमंत्री, मंत्री, आमदार बी संपर्क करूंक पावनात. पूण गोंयांत लोकस वेंचणुके वेळार लेगीत मुख्यमंत्री मतदारां घराघरांनी पावता. मतदारांक नांवान वळख आनी सरकारान ज्यो येवजण्यो राबयल्यात त्या लाभधारक कोण हाची नोंदूय ताचे कडेन आस ही असली परिस्थिती ज्या मतदारसंघांत आस थंयचो मतदार भंया विरयत, मुक्तपणान केन् मतदान करूंक पावना. पयलींच ह्या मतदार वेगवेगळ्या येवजण्यांखाला लाचार क दवरिल्लो आसता. तांकां निश्क्रिय केन् आसतात आनी मागीर आपल्या पक्षाक म मारिना जाल्यार ह्यो येवजण्यो काडून घेत म्हणपाची धमकी दिवप हें आदर्श राजवटी लक्षण न्हय. गोंयांत हें घडपाक लागलां.

हाचे उरफाटें हेर राज्यांनी जाता. हेर राज आवाठान व्हडली. थंयचो एकेक मतदारसंघ आमच्या गोंयां परस व्हडलो. म्हणटकच राज्याच्या मुख्यमंत्र्याक पळोवपाक लागशिल्ल्यान संपर्कांत येवपाचें भा सर्वसामान्य नागरिकांक मेळना. दूरदर्शनाचे खबरांपत्रांनी तांची खुमणी दिसतात तितली

तांची प्रत्यक्ष वळख. पूण ते मुख्यमंत्री प्रसार माध्यमांतल्यान जी कितें आपली वळख घडयतात ती वळख आनी खासा ती व्यक्ती हातूंत जमीन आस्माना येदो फरक आसता. ते वळखींत फटींगपणाच चड आसतात. हीं फटींगपणां लोकांक खरीं दिसचीं म्हण मोठ्या प्रमाणात ताची जायरात जाता आनी फट लेगीत मागीर खरें दिसपाक लागता. ही फट खरी दिसची म्हण खासा फुडारी देमागोण जाता आनी आपल्या भाशणान लोकांचेर वाघरें घालता. वश करता आनी असल्या मेंग्या लोकांचेर राज्य करतात.

उदारणा खातीर एका राज्याचें मोस्त्र घेवया. कित्याक ह्याच राज्याचो मुखेलमंत्री नरेंद्र मोदी आमच्या देशाचो प्रधानमंत्री जावंक सोदता. हांगा लक्षांत दवरात, तो जावंक सोदता. ताका भारतीय जनता करिना. हो असो प्रकार देश स्वतंत्र जायत सावन हे आदीं कोणेंच करूंक ना. पयलीं वेंचणुकेक कोणें कोणें रावपाचें तें पक्ष कार्यकारिणी थारायताली. त्या पक्षाक वेंचून दियात म्हण सांगत पक्ष फुडारी आनी कार्यकर्ते वावुरताले. आपलो जाहीरनामो हेर पक्षापरस लोककल्याणकारी कसो जावंचो आनी वेंचणुके उप्रांत तो जनकल्याणा खातीर कशे राबयतले हाचो जनतेक विश्वास दिवपा खातीर पक्ष हाडाचीं काडां करताले. पक्षाचे उमेदवार वेंचून आयल्या उप्रांतूच तो पंगड एकमतान आपलो फुडारी थारायताले. तो प्रधानमंत्री जातालो. विरोधी पक्षातूय तोच प्रकार आशिल्लो. विरोधी पक्ष फुडारी निवडीक हीच लोकशाय पध्दत वापरताले.

पूण ही परंपरा पयलेच खेप गुजरातच्या मुख्यमंत्र्यान, नरेंद्र मोदीन मोडली. ताणें वेंचणूक जावचे आदींच आपल्याक देशाचो भावी प्रधानमंत्री म्हण जाहीर केलो. आपुणूच प्रधानमंत्री जाल्ले वरी तावातावान भाशणां करूंक लागलो. ताणें आपल्याक पक्षा परस श्रेष्ठ करून उडयलो. आपूण म्हळ्यारूच पक्ष ही लोकशायेंतली घातक प्रवृत्तीची मोदीन बुन्याद घाली आनी ते प्रवृत्तीक पक्षांतल्यानूच विरोध जाता आसतना लेगीत त्या विरोधाक आनी विरोध करतल्यांक किकोंत

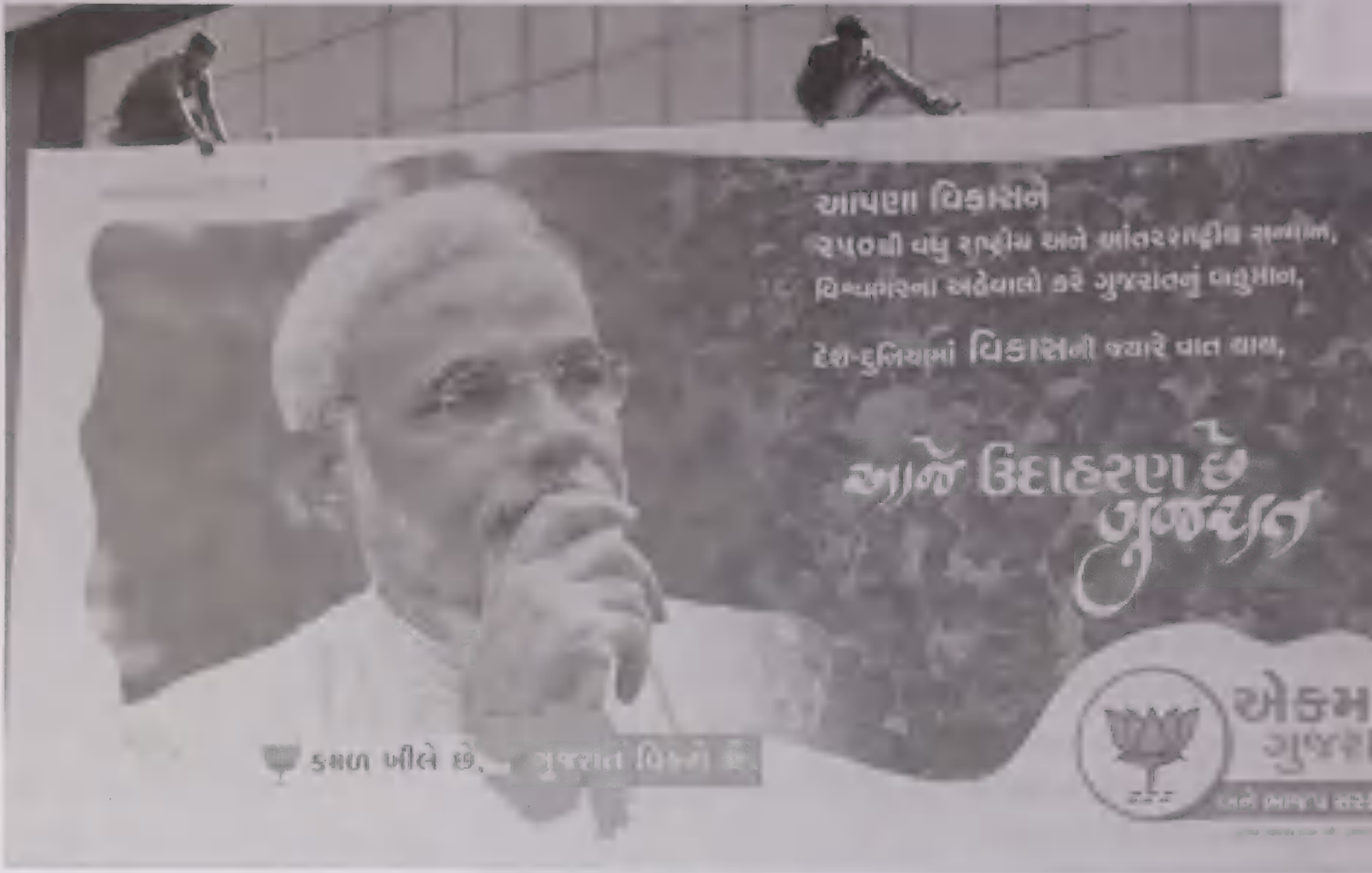
करून उडयले. पक्षांतल्या ज्येश्ठ फुडाऱ्यांक भिसक्यार मारपाची प्रवृत्ती ज्या मनशांत आनी ताचे भोंवतणी आनाळ्यो गुनाळ्यो काडपी हेर पक्ष फुडाऱ्यांत आसता तो कंपू देशाची लोकशाय कशी तिगोवन दवरून वाडीक लायतले होच प्रस्न पडटा. वेंचणूक जावचे आदींच, वेंचून येवचे आदींच आनी प्रधानमंत्री जावचे आदींच जी व्यक्ती लोकशायेचो खून करता तो मनीस आनी ताचो कंपू सत्तेर आयल्या बराबर देशाचें कितें करतलो हें लोकांक कशें कळना काय दिसता! अशें हें कसलें वशीकरण तंत्र जें ह्या देमागोगांक लाबलां? ह्या वशीकरण तंत्रांतल्यान देशाचे भोळे जनतेक भायर काडपाक कोणूच सोडवणदार ना काय?

दुसरी अत्यंत घातक गजाल म्हळ्यार नरेंद्र मोदी प्रधानमंत्री जाल्यार गुजरातचो पॅटर्न वापरून देशाची उदरगत करतलो खंय! गुजरात पॅटर्न हींच पयलीं फटींगपणां. हालींच तामीळनाडूची मुख्यमंत्री जयललितान गुजराता परस उदरगतींत तामीळनाडू कितलो फुडें आसा हें जाहीरपणान, टक्केवारी सयत सांगलां. जयललिता ही मोदीची इश्टीण. मोदीच्या मुख्यमंत्रीपदाचे सोपूत विधीक लेगीत ती जातीन हजर आशिल्ली. भाजपाक एनडीएचें सरकार घडोवंक जयललिताचो तेंको आसतलो अशें थारिल्लेंच आसा. अशें आसुनय वेंचणुकेच्या नाजूक समयार जयललिता जेन्ना नरेंद्र मोदीचीं

फटींगपणां उक्ताडार हाडटा तेन्ना ताचो विचार देशाचे जनतेन करपाची गरज आसा.

नरेंद्र मोदी आपूण प्रधानमंत्री जातकूच गुजरातांत केलां तशें केंद्रांत करतलों म्हण वता थंय आपल्या भाशणांत सांगता आनी गुजरातच्या सर्गाचें चित्र लोकांमुखार उबें करता. तें खरें काय फट हाचो विचार कोणूच कसो करिनांत काय? जे मोदीच्या वशीकरणाक बळी थारल्यात तांकां हें जाणून घेवपाची गरजूच दिसना. कित्याक तांचेर वाघरें पडलां. ते आपलो नाश करून घेतलेच पूण देशाचो सर्वनाश करतले. ते खातीर जांचे भितर स्वतंत्र विचार करपाची थोडीतरी तांक आसा ताणीं मोदी प्रधानमंत्री जावचे आदीं राजकीय अभ्यासक कितें म्हणटात तें तरी पळोवपाची गरज आसा.

नरेंद्र मोदी आनी ताच्या भाजपान वेंचणूक प्रचाराच्या वेळार युपीए सरकारचो भ्रश्टाचार होच मुखेल मुद्दो दातांत धरिल्लो. युपीए सरकारचे साडेआठ लाख कोटींचे घोटाळे सांगून सांगून लोकांक वश करून घेवपाचो ताचो प्रयत्न अजून चालू आसा. 'आपूण खायना आनी हेरांकूय खावंक दिना.' अशें सांगत जो मनीस भोंवता तांतली खरी गजाल म्हळ्यार 'आपुणूच खातां, दुसऱ्यांक खावंक दिना' अशी आसा. सरकारी जमनी गिळपाक सोदपी व्हड व्हड पोलाद कंपन्यांक केल्लो २३९ कोटींचो दंड

મોદી સરકારને માફ કेलો. હેચ તરેન લાર્સન ઍડ ટ્યુબ્રો કંપનીક ઘાલ્લો ૧૨૯ કોટી રૂપયાંચો, અદાની પાવર કંપનીક ઘાલ્લો ૧૬૦ કોટીંચો દંડ માફ કेलો. મોદીંચ્યા કાळांतલ્યા આર્થિક ઘોટાळ્યાંંચી રકમ દીડ લાખ કોટીંચી આસા. આપલ્યા વિરોધાંત કોણૂચ લોકાયુક્તાકડેન ભ્રષ્ટાચારાચ્યો તક્રારી ઘેવન વચૂંક ફાવના મ્હુણ મોદીન ણવ વર્સાં લોકાયુક્ત નેમુંકૂચ ના. ગુજરાતાન ૧૯૮૦ તે ૨૦૦૦ ચ્યા કાळाંત ૧૪.૫ ટક્કે દરાન ઉદરગત કૈલ્લી. મોદી મુખ્યમંત્રી જાલો ત્યા કાळाંત ૨૦૦૦ તે ૨૦૧૨ મદીં ઉદરગતીચો દર ૯.૫ ટક્કયાંં મેરેન દેવલો. ગુજરાતાંતલી ૨૬ લાખ ૧૯ હજાર કુટુંબાં ૨૦૦૦ મેરેન ગરિબી રેશેખાલા આશિલ્લીં. આયજ તીં ૪૦ લાખ જાલ્યાંત. સરકારાકડેન નોંદ જાલ્લ્યા બેરોજગાર તરણાટ્યાંંચો આંકડો ૧૬ લાખ આસા. શિક્ષણાચ્યા મઝાર ગુજરાતાન ઉદરગત કૈલ્યા મ્હણટાત. પૂળ થંય ૫ હજાર પ્રાધ્યાપકાંંચી ૪૨ હજાર પ્રાથમિક, માધ્યમિક આની ઉચ્ચ માધ્યમિક શિક્ષકાંંચી પદાંં રિતીં આસાત. શાલેંતલ્યા વિદ્યાર્થીંચી ગઢતી જાવપાચેં પ્રમાણ ૪૩ ટક્કે આસા. કુપોશણ જાવપી ભુરગ્યાંંચેં પ્રમાણ ૪૪ ટક્કે તર કુપોશણ જાવપી આવયાંંચેં ૪૭ ટક્કે આસા.

લોકાંંચી ખર્ચ કરપાચી તાંક હાચેર ઉદરગતીચી અજમાવળી જાતા. હ્યા નિકશાચેર પઢયત જાયાર દેશાંંતલ્યા ૨૮ રાજ્યાંંમદીં ગુજરાત ૧૨વ્યા ક્રમાંંકાર આસા. ગુજરાત નરેંદ્ર મોદી મુખ્યમંત્રી જાવચે આદીં ૧૦વ્યા ક્રમાંંકાર આસલેં. મોદી મુખ્યમંત્રી જાલો આની તૈં ૧૨વ્યા ક્રમાંંકાર પાવલેં.

ખંચચ્યાય રાજ્યાચી ઉદરગત કિતલી જાલ્યા હેં મેજપા ખાતીર મ્હત્વાચે નિકશ આસતાત. તાતૂંત પયલો લોકાંંચી પયસો ખર્ચ કર તાંક. રાજ્યાંંતલ્યા બાલમૃત્યૂંચો પ્રમાણ હો દુસરો, શિક્ષણાચી અવસ્થા એક મ્હત્વાચો નિકશ, રાજ્યાંંતલ્યા મુઢાવ્યા સુવિધાયાચેં પ્રમાણ હોય નિકશ. ગુજરાતાંત કિતલે ટક્કે ઘરાંનીં પિવપાચ્યા ઉદકાચી સોય આ દેશાંંતલ્યા ૨૮ રાજ્યાંંમદીં ગુજરાત ૫વ્યા ક્રમાંંકાર આસા. મોદીંચ્યા વર્સાંંચ્યા કાळाંંત તાતૂંત માતૂય બદલ જાવંક ના. મહામાર્ગાચ્યા સંદ ગુજરાત સદ્યા ચવથ્યા ક્રમાંંકાર આસલેં તરી મોદી મુખ્યમંત્રી જાવચે તિસરે સુવાતેર આસલેં. શિક્ષણાચી ગુણવત્તા મેજપી 'અસર' સંસ્થેચ્યા અહ પ્રમાણ ગુજરાતચો ક્રમાંંક ૨૦૦૬ વર્સા ૨૨વો આશિલ્લો. તો આતાંં આની સકયલ ગેલા. મુઢાવ્યા શિક્ષણાચી પરિસ્થિતી ગુજરાતાંત સામકી વિદ આસા. ગુજરાતાંત 'ગ્રોથ રેટ' હેર રાજ્યાંં પરસ ચડ આસા. પૂળ કરશ્ટક વેતન દેશાંંતલ્યા હેર રાજ્યાંં પરસ સામકેં ઉળેં. કિત્યાક તર હો 'ગ્રોથ કાંય ઉદ્યોગક ઘરાણ્યાંં પુરતોંચ મર્યાદીત ઊલા.

અશેં હેં મગલેં આસતના ગુજરાતચ્યા ઉદરગતીચો ઇતલો વ્હડલો બોમ કસો ફુગલા? તાચેંં કારણ મ્હલ્યાર રાજકારણાંંત સત્ય કિતેંં આસા પરસ તેંંં કશેંંં ભાસયતાત હાચેર ચલતા. નરેંદ્ર મોદી તાતૂંત યશસ્વી જા આતાંંં હોચ પ્રકાર તો દેશાચો પ્રધાનમંત્રી મ્હુણ રાબયતલો કાય કિતેંંં હેંંં મેંંં ઉપ્રાંંત થારતલેંં. તો મેરેન આમી મનાચી તયારી કરૂન મુખાર જેંંં વાડૂન દવરલાંંં તેંંં પચોવપાચી પ્રતિક્ષા કરપાચી!

With Best Complements From:

**THE BARDEZ BAZZAR CONSUMERS'
CO-OPERATIVE SOCIETY LTD.,
MAPUSA, BARDEZ - GOA.**

BOARD OF DIRECTORS

Shri. Dharma V. Chodankar

Chairman

Shri. Mahadev S. Natekar

Vice-Chairman

DIRECTORS

Adv. Ramakant D. Khalap

Shri. Jaiwant P. Naik

Shri. Ramkrishna K. Dangui

Shri. Gurudas K. Dhulapkar

Dr. Ramkrishna V. Moraskar

Smt. Nirmala R. Khalap

Shri. Gurudas S. Sawal

Shri. Ravindra V. Fogueri

Shri. Narayan B. Ratwad

Shri. Eknath V. Nagvekar

Shri. Vinay A. Pingulkar

Rep. of MUCB

Managing Director

General Manager

Shri. Rajendra Patil

Smt. Yvette D'souza

OUR FEATURES

- ❖ No. 1 Consumers' Co-operative Society in North Goa
- ❖ A Class Audit Classification
- ❖ More than 3000 members
- ❖ Best Quality of Goods at Reasonable Price
- ❖ Branches at Khorlim, Bicholim, Taj Aguada, Taj Exotica, Benaulim, Ponda Branch and Margao Branch.
- ❖ Computerized Accounting System
- ❖ Latest Information Technology – Bar coding and Laser Scanning System adopted

OUR BENEFITS

❖ 2 % Discount to all the Members	❖ Drug Stores Facilities
❖ We sell all goods below MRP	❖ Credit Card Facilities
❖ 15 % Dividend to Shareholders	

Service is our Motto

Come, Discover India with...

YATRIK TRAVELS

Pioneers of Package Tours in Goa.

Bookings in full swing

Summer Special Tours to

ENCHANTING BHUTAN

22nd to 31st May

HIMACHAL SPLENDOUR

Starting 21st April upto May end.

**EXOTIC
KASHMIR**

Starting 25th April upto May end.

FASCINATING NEPAL

27th April to 3rd May & 3rd May to 9th May

Individual Tours to RAJASTHAN & KERALA

Honeymoon Special Tours to KULU MANALI

Till March End

For more details & bookings contact

YATRIK TRAVELS

MARGAO: Baboy Commerce Centre, Nr Hari Mandir Ph: 2734968 / 2713455

'ANJIM: Sarathi Travels, Sindhur 'B', S.V. Road. Ph. 2436943 / 6642561

CANACONA: Travel People, Mangalvan Complex, Chawdi. Ph. 2643934

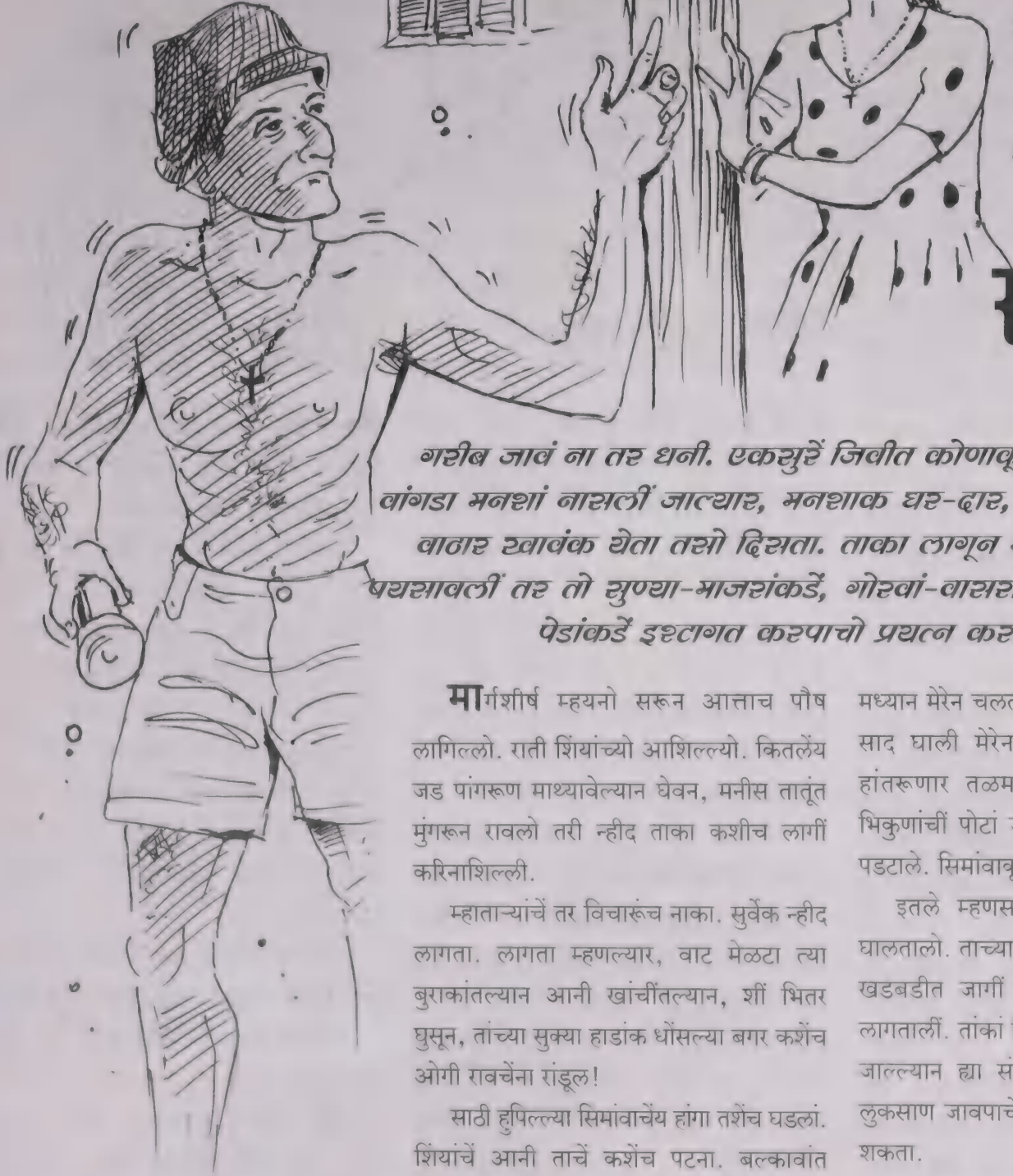
E-mail: yatrik_travels@rediffmail.com

- नं. ध. बोरकार

कादंबरी

ह्या अंका सावन
नं. ध. बोरकार हांची
नवी कादंबरी
'सपन' टिवस्ती
टिवस्तीनी वाचकां
मुखार येता....

सपन

गरीब जावं ना तर धनी. एकसुरें जिवीत कोणाकूच मानना. मनशा
वांगडा मनशां नासलीं जाल्यार, मनशाक घर-दार, सरभोंवतण आनी
वाठार खावंक येता तशें दिसता. ताका लागून मनशाक मनशां
पयसावलीं तर तो सुण्या-माजरांकडे, गोरवां-वासरांकडे ना तर झाडां-
पेडांकडे इश्टागत करपाचो प्रयत्न करता....

मार्गशीर्ष म्हयनो सरून आत्ताच पौष
लागिल्लो. राती शिंयांच्यो आशिल्ल्यो. कितलेंय
जड पांगरून माथ्यावेल्यान घेवन, मनीस तातूंत
मुंगरून रावलो तरी न्हीद ताका कशीच लागीं
करिनाशिल्ली.

म्हातान्यांचें तर विचारूंच नाका. सुर्वेक न्हीद
लागता. लागता म्हणल्यार, वाट मेळटा त्या
बुराकांतल्यान आनी खांचींतल्यान, शीं भितर
घुसून, तांच्या सुक्या हाडांक धोंसल्या बगर कशेंच
ओगी रावचेंना रांडूल!

साठी हुपिल्ल्या सिमांवाचेंय हांगा तशेंच घडलां.
शिंयांचें आनी ताचें कशेंच पटना. बल्कावांत
वण्टीक तेंकून घाल्ल्या कानाप्याचेर गुटली करून
न्हिदला. एकेवटेच्यान ताका दाट फट्याची भरपूर
उब मेळटा. पूण दुसरेवटेन वण्टीच्या बुराकांनीं
पयस-पयस लिपून बशिल्ले भिकूण, धांवून येवन
रगत घेवन पळटाले. तांचीं हीं कुकर्मां न्हिदेभारार

मध्यान मेरेन चलतालीं. उपरांत मात तो कोंबो
साद घाली मेरेन, फांतोडेची वाट पळेत,
हांतरूणार तळमळत रावतालो. तो मेरेन
भिकुणांचीं पोटां जड जातालीं आनी ते शांत
पडटाले. सिमांवाकूय मात्सो दोळो लागतालो.

इतले म्हणसर अकस्मात कोंबो साद
घालतालो. ताच्या फाटल्यान रुखावेलीं सुकणीं
खडबडीत जागीं जातालीं. करांदाय करूंक
लागतालीं. तांकां दिसतालें, तांकां उठूंक उशीर
जाल्ल्यान ह्या संवसाराचें आतां कोट्ट्यांनी
लुकसाण जावपाचें आसा. घडये जग बुडूंकूय
शकता.

ताका लागून हातरूणार लोळत पडिल्ल्या
आळशांनी उठून कामाक लागचें, हो तांचे
करांदायेचो मुखेल हेत आसता जावंचे!

सिमांव हो बऱ्या काळजाचो, आनी पवित्र
मनाचो देवभक्त शेतकार. जेजूचेर ताचो खूब

मोग. जेजू आपल्या काळजांत घट्ट रिगला. थंयच्यान तो सिमांवाक कामां करपाचो आदेश दिता. ताचे लागणुकेची याद करून दिता. ताच्यांतली आळसाय पयस करून ताका कामाक लायता.

सिमांव धर्तरेचो पूत. अशिक्षीत आसुनूय खूब कितें जाणां. आपल्या काळजांत बशिल्ल्या जेजूची मोगाळ भास तो जाणा. तेच परी फांतोडेर नेमान उठून, कश्टकाऱ्यांक जागोवन, तांकां कामाक लावपी सुकण्यांची भासूय ताका कळटा.

आतां तो झाडांवेल्या सुकण्यांचो आदेश मानून, खर शियांची पर्वा करिनासतना शेतांत वचपाचे तयारेन रावला.

भायर सरचे पयलीं ताका इल्ली हुनहुनीत बिनदुदाची च्या घेनशी दिसली. ताणें दाराकडें वचून कुडींत न्हिदिल्ले सुनेक उलो मारलो-

“बाय गुलू!” सुनेचें नांव ग्लोरिया. पूण सिमांव तिका अपुरबायेन गुलू म्हण्टालो. धुवेवरी माया करतालो तो तिचेर. ग्लोरियाय आपल्या सासुपायक मातूय पातयेनासलें. खूब काळजी घेतालें तें ताची. आपल्या मांवाचो आवाज आयकून तें खिणांत जागें जालें आनी सडसडीत धांवून दाराकडें आयलें. वासरेवेलो बल्ब पेटयलो आनी आकांज्यार (नव्हंस) जावन आपल्या मांवाच्या चेऱ्याकडें पळेत रावलें.

“पाय, कितें जालें!” काचाबूल जावन ग्लोरियान आपल्या सासुपायक प्रस्न केलो.

“कांय ना गो बाय. आयज भायर इल्लें चोडूच शीं पोडलां. कोहेंच सोसूं जायना. हुनहुनीत इल्लो चायेघोट पोटांत जेलेलो जाल्यार चोड बोरें जातोलें आहलें.”

हें आयकून ग्लोरियाच्या काळजांत चर्च जालें. हे आदीं इतलें सकाळीं उठून सिमांवान आपले सुनेकडें च्या केन्नाच मागूंक नासली. ताका केन्ना केन्नाय मागचीशी दिसताली. पूण आपल्या पासत सुनेक त्रास नाका, फांतोडेर तिची न्हिदमोड जावंची न्हय अशें ताका दिसतालें. आनी इत्सा मारून तो शेतांत वतालो.

“हांव तुका च्या करून दितां पाय. पूण तूं इतले सोकाडीं शेतां देवों नाहां. तूं बोरों ना पाय. तुजे दोडे सुजल्याय आनी तोंड बाबलां. हात कोडकोडटाय. पांयें थोरथोरताय. च्याव पियेवन

मात्सो सुशेगाद न्हिद पोवया.” अशें म्हणून ग्लोरियान दोळे चोळीत कुजनांत धांव मारली.

हुनहुनीत च्या सिमांवाच्या ताळ्यांत देंवली. सिमांवाक तरतरी आयली. शीं खंयचे खंय पळून गेल्लेवरी ताका दिसलें.

ताणें आनी वगत केलो ना. शेतांत काम करतना घालपाचें ताचेकडें खाशेलें अशें एक मोटवे काल्सांव आशिल्लें. तें ताणें आंगार चडोवन काश्टी लिपयली. तरी काश्टेचें एक पोंत काल्सांवांतल्यान भायर लांबतालें. पूण ताका ताची पर्वा नाशिल्ली. ताणें माथ्याक कानटोपीय चडयली. हातांत बॅटेरेदिवो घेवन, तो पिकपिकायत सिमांव शेता दिकेन रस्तीन चलूंक लागलो. बांदावेल्यान चलतासतना सिमांव दिसनासलो. पूण ताका वाट दाखोवपी एक व्हडलो काजुलो धर्तरेवेल्यान चलता, असो पळेतल्याक भास मात जातालो. दिव्याची बॅटरी मंद जाल्ल्यान उजवाड तांबशेल्लो आनी ताका लागून त्या उजवाडाक काजुल्याची चमक आयिल्ली.

२

सिमांव शेतांत गेलो. लाद्रांव-सिमांवालो सुणो ताका अर्दे वाटेर सोडून परत आयलो. येवन तो सदांभशेन साकाट्यार गुठली करून पडलो. हो

साकाटो खास ताच्या खातीरच आशिल्लो. पूण उजवाड जावंचे आदीं, साकाटो ना सोडप ओर्द आशिल्ली ताका सिमांवाची.

ग्लोरिया काजार जावन घरांत येत मेरेन अशेंच चलतालें. ग्लोरियाक फांतोडेर लाद्रां सुवादीन करून सिमांव शेतांत वतालो. कोण सांगिनासतना आनी आतां तर तो सुनेची च काळजी घेतालो. ती शिकिल्ली. ता शेतकामाची आनी हेर कश्टांची सवय आपल्या वांगडा सकाळीं उठल्यार ति न्हिदमोड जातली, तिका त्रास जातले. उ घडचें न्हय म्हण काळजी घेतालो सिमांव ग्लोरियाची!

आपल्या धनयाक पावन येतकच लाद्रां साकाट्याचेर आपली शेपडी सोडून ताणून ति

ग्लोरिया हातरुणार वचून पडलें खरें, ताका न्हिद लागली ना. उजवाडाची वाट प तळमळत रावलें तें हातरुणाचेर. भायर-भि खर शीं आसुनूय, कितलेच फावट आंगां पांगरून भायर मारून, परत परत आंगार घेत तें. असले तळमळे तें पयलेच फावट भोगता आपल्या सासुपायची जाल्ली वायट स्थिती ता अस्वस्थ करताली. ताचे थरथरते हात-पां पडिल्लो चरो आनी केन्नाच करूंक नाशिल

चायेघोंटाची याचना, ह्या सगळ्याचें चित्र ताच्या दोळ्यां आड कशेंच जायनासलें. ह्या चित्रान ग्लोरियाच्या मनांत खर भंय निर्माण केलो. ताका दिसतालें, आपलो सासुपाय आतां खूब थकला. पिकिल्लें पान तें. केन्ना गळत सांगूं येता? ताका कितेंय जालें जाल्यार आपूण एकटें पडटलें, ह्या विचारांनी तें चडच खंती जालें.

तशें पळोवंक गेल्यार, ग्लोरियाक भिवपाचें कसलेंच कारण नाशिल्लें. लोकांचे दिश्टीन तें खूब गरीब आशिल्लें. ताचो घोव गरीब आवय-बापायलो पूत. सिमांव गरीब. कारण तो शेतकार. शेतकार म्हणल्यार काशटेकार. काशटेकाराक एका तेंपार गोंयांत व्हाडलो मान आसतालो. कारण ताची काश्टी सदांच पुडव्या परस, वाल्या परस आनी कालसांवां परस उजू आसताली. कारण ती पेजाद आसताली. ह्या पेजाद काशटेच्या बळग्यान, गोंयच्या शेतकारांनी, दोंगरकारांनी, खारव्यांनी, रेंदेरांनी आनी पाडेल्यांनी गोंय जिवंत दवरिल्लें. सिमांव ह्या सगळ्या कश्टकाऱ्यांचो प्रतिनिधी आशिल्लो. तो आयज काश्टी मारिनासलो. तरी ताका आपल्या पूर्वजांचो अभिमान आशिल्लो. कारण ताच्या पूर्वजांल्यो काश्ट्यो भायल्यान कितल्योय म्हेळ्यो दिसल्यो, तरी तातुंतल्यान समाजाक पवित्रतायेचें दर्शन घडटालें. तेन्नाचो समाज काशटेकारांक जितलो पातयेतालो, तांच्या उतरांचेर जितलो विस्वास दवरतालो, तितलो विस्वास तो धवाड्यांचेर - पांढरपेशांचेर दवरूंक कचरतालो. कारण धवाडे भायल्यान कितलेय नितळ आनी पवित्र दिसले तरी तांचीं काळजां काळीं आनी कुसकीं आसपाची शक्यताय आसता, अशें ताका ताचो अणभव सांगतालो. ताकाच लागून सिमांवाल्या भुरगेपणांतलो समाज कश्टकाऱ्यांक आनी शेतकाऱ्यांक मान दितालो, धवाड्यांक आनी झेतकारांक न्हय!

ह्या सताची जाणविकाय ग्लोरियाक आशिल्ली. आपल्या सासुपायच्या सांगातान जाल्ली ताका ती. हाकाच लागून शिटूक आनी धाडसी ग्लोरिया आपल्या सासुपायच्या आदारान भंयाविरयत जीण सारतालें.

नातलू सिमांवाली घरकान्न. अशिक्षीत आशिल्ल्या कारणान, खूब मोग करतालीं तीं एकामेकाचेर. मात काजाराक खूब वर्सां जावनूय तांकां भुरगें नाशिल्लें. घरांत पाळणें केन्ना हालतलें हाची वाट पळेत आशिल्लीं तीं दोगांय. आपल्याक भुरगें जावंचें म्हण गोंयच्या आनी गोंयां भायल्या सायबांक आनी सायबिणींक आंगोवण्यो केल्यो, भेटो दिल्यो, खुर्सा मुखार नातलून सिमांवाक बरी खबर दिली.

नातलूच्या पोटांत गर्भ वाडूंक लागलो. सिमांवाल्या घराचेर उजवाड पडलो. नातलूक आतां खंय दवरूं खंय नाका अशें जालें सिमांवाक! नातलूच्या तोंडांतलीं गोड उतरां सिमांवाल्या कानार पडनाफुडें, निशेल्लो सिमांव खिणांत ताजेलो. ताणें देवाचे मनापसून उपकार मानले.

“नातलू, देव पावलो गो आमहां.” सिमांवान खुशालभरीत जावन आपलें मन उक्तायलें.

“देव पावलाचू आनी कित्याक पावचो ना, आमी कोहलें पातोक केलां रे सिमांव?”

“सोदांच देवाक भियेवन दीस काडल्याय आमी. कोणाक वायट उतोर केन्ना दिलें ना आनी कोणाकोडल्यान केन्ना झेहलेंयना. हें देवाक फोबोर ना, देव न्हिदला गो नातलू?”

“देव न्हिदो ना. तो दोये धापून सोगलें पोयता. तोहें नाहलें जाल्यार आमहां हे सुखा दीस पोवंक मेवताहले?” - नातलू.

“हांवूय तेंच म्हण्टां.” - सिमांव.

“आमी बाबाक नांव कितें दवरया रे सिमांव?” नातलून खोशेन प्रस्न केलो.

“तुहां कोहें कोवलें, आमजेर बाबाच जातोलो म्होणोन. आनी बाय जालें जाल्यार” सिमांवान दुबाव उक्तायलो.

“शेत बाबाच जातोलो. गोंयें सायबाच्यान तोर!”

“आतां तूं म्होण्टा जाल्यार जावंदी बाबा. पूण माहां मुगो, बाय जाय आहलें.” सिमांवान आपली इत्सा उलोवन दाखयली.

“हेर देवां हांव सांगों नोको. पूण म्हुजो मुरे सांत लारेंसाचेर चोड भावार्थ. तुहां म्होणोन सांगतां. एक वोर्स हालीं मुरे, माहां एक सोपोन पोडलें रे. सोपनांत मुरे, माहां एक दादलो दिसलो. दादल्या हातीं मुरे, एक खुरीस आहलो आनी तेजे तोकले भोंवतोणी मुरे, उजवाडूच उजवाड!” हें आयकना फुडें भावार्थी सिमांवान थंयच्या थंयच दिमी मारली. आखाण्यान कपलाक आनी हड्ड्याक खुरीस काडलो.

“आप्पाय, ही गोजाल तूं माहां आतां सांगोंक रावलां गो नातलू. एक वोर्स जालें मुगो, तुहां सोपोन पोडल्यार. आनी एका वर्सान तुज्या पोटांत बाबा जाता? देव विसोल्लो कित गो!”

“वासिमोर! देव केदना विसोत्ता आनी चुकता हुई. तूच चुकला आसतलो.” नातलून मुमुरखें हांसून म्हणलें.

“तें भोंगो. हाल्यां दोतोरजेर या मुगो?”

“कित्या रे?”

“पोट दाखोवंक.”

“कोणाचें?”

“आनी कोणाचें, तुजेंच. बाबू आहा तुज्या पोटान्त. आनी पोट हांव म्होजें दाखोवं दोतोरकू? तुमी बायलां मुगो, ओहींच. भुरगें पोटान्त आहलें म्हण्टोच खोशेन पिशीं जाताय तुमी. कितें उलोवं कितें नाहां, ओहें जाता तुमहां.”

खरें म्हणल्यार हांगा आतां नातलू परस चड सिमांवूच खुशालभरीत जाल्लो. जाण्टेपणांत आपल्या घरांत भुरगें खेळटलें, हाची आस सोडून दिल्ली ताणें. जगूंक जाय म्हण कशीबशी चैतन्याविरयत जीण जगतालो सिमांव आनी नातलू ताका फाव तसो वांगोड दितालें.

गरीब जावं ना तर धनी. एकसुरें जिवीत कोणाकूच मानना. मनशा वांगडा मनशां नासलीं जाल्यार, मनशाक घर-दार, सरभोंवतण आनी वाठार खावंक येता तसो दिसता. ताका लागून मनशाक मनशां पयसावलीं तर तो सुण्या-माजरांकडें, गोरवां-वासरांकडें ना तर झाडां-पेडांकडें इश्टागत करपाचो प्रयत्न करता.

नातलू-सिमांवाचेंय तशेंच जाल्लें. तांकां भुरगेंबाळ नासलें म्हण कितें जालें. शेजाऱ्यां पाजाऱ्यां पयसावलीं तरी कांय बिगडनाशिल्लें तांचें. नातलूच्या सांगाताक कुकडां आसात, दुकरां आसात. तांकां राखपाक लाद्रांव आसा. ह्या सगळ्या मोनजातीचेर नातलूचो चड मोग!

दुकरांक आनी कुकडांक ताणें वेगवेगळे घूड केल्यात. तेय लांब-रुंद सगळ्याक वारें घोळटा तसले. खांच-बुराक नाशिल्ले. भायली जिवावळ घुडांनी भितर सरची न्हय आनी पोसक्या जिवांक कोणापसून त्रास घडचे न्हय, हाची काळजी घेतालें नातलू.

हिन्दू आयाव बायलो आमोरेर देवा मुखार वात लायतात, पण्टी पेटयतात. धुपाटणें पेटोवन तें घरभर भोंवडायतात. हेत हो की धुंवरा वासान घरांतलीं किमसां, जळारी आनी रगतचोखपी जिवावळ उडून पयस पळची!

हेच देखीन नातलूय तेंच करतालें. हातांत धुपाटणें घेवन आमोरेर घराचो कोनशान कोनसो भोंवतालें. उपरांत तीं धुपाटणीं घुडाक तेंकून दवरतालें. तातूंत आनी इल्लो धूप फाफडून ताका सुपान वारें घालतालें. अशें केल्ल्यान नातलूच्या घरा भोंवतणचें सगळें वातावरण पवित्र जातालें.

मोनजात, ती मागीर दुकरां आसूं, कुकडां आसूं, गाय-गोरवां आसूं ना तर रेडे-पाडे आसूं. सगळ्यांक मन आसता. ताका लागून एक मन दुसऱ्या मनाक वळखता, एकामेकाचो मोग करूंक लागता. मोनजातीन मनशाचेर, आपल्या धनयाचेर केल्लो मोग तर इतलो खर आनी पवित्र आसता की खंयचीय मोनजात, खंयच्याय वगतार आपल्या उपकारकर्त्याच्या रक्षणाक तत्पर आसता आनी आपलें प्राणार्पण करपाक लेगीत फाटीं-फुडें पळेना.ह

हाका म्हणटात ईश्वर करणी. ईश्वर नदर सदांच प्राणीमात्राच्या वायट-ब करण्यांचेर आसता. जाच्यो करण्यो बऱ्यो, त देव सदांच प्रसन्न! नातलू-सिमांव इगर्जेंत कुमसार जाता आनी मनापसून जेजूची सायबीणमांयची प्रार्थना करता.

तो देवासांव करताच, सारकें मना करता. पूण हें देवासांव फोर्मालदाद म्ह करपाचें, हेंय तो जाणा.

खरेलें देवासांव म्हणल्यार पेल्याचो करप, मोनजातीची सेवा करप, झाडापेडा राखण करप आनी हाती-पायांच्या कश्टांनी मेळोवप. सदांच नितळ मनान आनी कश्ट जिवीत सारतल्याचेर देव बेसांव घालता, सिमांव-नातलूचो भावार्थ!

जशें कर्म, तशें फळ हो देवाचो न्याय सिमांव मानता. आपल्या जिवितांत आपलें कडल्यान कसलेंय पातक घडिल्लें जाल्यार इतल्या जाण्टेपणांत देव आमकां भुरगे दिवप येवजण करून, आमच्या घराक उजवाड घाल नासलो, अशें चिंततालो सिमांव.

(फुडें चलता..)

- नं. ध. बोरक

मास्करेन्यस वाडो, गोवा वेल्ल

फोन : ०८३२-२२१८१४

निर्मुपी :

रामकृष्ण कॅश्यू वर्कस्

साखळी - गोंय.

रुचीक आमी पथीक
नोवा काजुबियो

गोंयांत सगळ्याक मेळटात

- काश्मिरी पावसकार

संस्कार

देवा कृपेन अशा घरांत म्हजो जल्म जालो, ज्या घरांत सगले तरेचे संस्कार आनी व्रतां-वैकल्यां हांचें नेमान आचरण जायत आयिल्लें. कारण भुरगेपणांत घरांत आमची आजी आसली. त्या वेळार तिका सगलीं 'कुटुंबप्रमुख' म्हण वळखतालीं. जें-जें ती आमकां सांगी तें आमकां ब्रह्मवाक्य आसतालें. देखून संवसार पाडव्याक सुरू जावपी सगले सण-परबो आमी व्हडा भावार्थान मनयतालीं. त्या-त्या वेळार तितक्याच भावार्थान सगल्या विधींकूय आमी पाळो दितालीं. अशे तरेन काय जायना ह्या सगल्या संस्कारांची शिदोरी आमचे मेरेन पावली. त्या गिरेस्त संस्कारांची आमकां आयती वळख मेळ्ळी.

तशें पळयल्यार घरांत जावपी हे चडशे संस्कार फकत घरची शिस्त आनी उमेद ह्या दोन गजालींक लागून आमकां मान्य आसताले. बरें! ह्या संस्कारांक लागून मुखार आमकां कितें फायदो जातलो हेंवूय आमकां तेन्ना खबर नासतालें. तरीकूय आजयेचे कडक शिस्तीक लागून वा तिचेविशीं आशिल्ल्या आदराक लागून आमी सगलीं जाणां हे संस्कार मानतालीं. मागीर ते आमकां पटूं वा ना पटूं! त्या वेळार घरचे शिस्तीक लागून ह्या संस्कारांविशीं चड उलोवप बी जायनासलें. पूण मुखार शिकून जातकीच आमी मागीर हाचेर मेकळेपणान चर्चा बी करूंक लागलीं. तेन्ना एक गजाल लक्षांत आयली ती म्हळ्यार आमच्या जाण्ट्यांक जरी हे संस्कार गरजेचे दिसले तरी आयचे घडयेक तातूंत इल्ल्यो सुदारणा जावपाची गरज आसा. इतलेंच न्हय तर ज्यो ज्यो विधी आसात तांचेरूय तर्कशुध्द विचार जावपाची चडांत चड गरज आसा अशेंय म्हाका दिसूंक लागलें. दुसरें म्हळ्यार दर एका शास्त्रा फाटलें विज्ञान सोदून काडपाची एक

वेगळी आवड निर्माण जावंक लागली आनी ह्याच एकमेव उध्दीश्टान शास्त्रां फाटलें विज्ञान सोदपाक केल्लो हो यत्न.

कोणेंय कितेंय शास्त्र सांगल्यार म्हजो पयलो प्रस्न आसता 'तें कित्याक करपाचें?'. दुसरो 'अमकें केलें ना जाल्यार कितें जाता?'. ह्या वयल्या प्रस्नांक केन्ना मना सारक्यो जापो मेळटात तर केन्ना मेळनात. देखून निमणें हांवेंच मनार घेवन 'संस्कार' म्हळ्यार खऱ्यांनीच कितें हाचो सोद घेवंचो यत्न केलो. हो सोद घेतना म्हाका मेळिल्ल्यो कांय जापो. आदल्या तेंपार जें-जें धर्मीक म्हण आमकां सांगिल्लें तें-तें शास्त्रीय अशेंच हांव मानतालें पूण मुखार हीं शास्त्रां वा विधी म्हळ्यार भोगावळी जाल्यात म्हणपाचें लक्षांत आयलें. कांय अज्ञानी लोकांनी हीं शास्त्रां बेठी करूंक जाय म्हण करपाचीं ह्या हेतून तीं मुखार व्हेल्ल्यान शास्त्राचें खरेलें रूप, ताचो मूळ अर्थ फाटीं पडूंक लागलो. आमच्या सारको सामान्य मनीस शास्त्रां परस धर्माक चड भियेता आनी ह्या भंयान जायत्या शिस्तींचें पालन करता. कारण भंय आसले बगर शिस्तीचें पालन जायना. कारण तो आमचो मनीसगूण वा मनीससभाव आसता. देखीक रसत्यावेल्यान चलतना खंयूय फुलां बी दिसल्यार तीं ल्हवूच काडपाचें अशें आमकां जाता. पूण फूल काडटना कोणूय पळयत बी म्हण आमी

भियेतात. तेच प्रमाण आमकां आमच्या धर्माचो भंय आशिल्ल्यान आमी पुर्वजांनी तयार केल्लीं सगळीं शास्त्रां दोळे धांपून मुखार व्हरतात आनी ताका लागून ज्या गजालींचें आमी आचरण करतात तें शास्त्र नासून धर्मूच आसा अशें आमकां दिसूंक लागता. कुड्डेपणान तें मुखार व्हरतात आनी देखून मागीर ताका भोगावळीचें रूप येता.

आयज आमकां धर्माचो भंय इल्लो उणो जाल्ल्यान जें-जें धर्मीक वा धर्माचरण म्हण, आमी मुखार व्हरतालीं तें आतां आमी मानूंक तयार नासतात. 'काळा प्रमाण माथ्यार कुरपणें' हे म्हणी प्रमाण आयज काळ बदलिल्ल्यान आमची विचारांची पध्दतूय बदलूंक पावल्या. आमी पध्दत बदलुया पूण ताका लागून आमचें आचरण मात बदलुया नाका. कारण भारतीय समाज हो संस्कारांचे बाबतींत खुबू गिरेस्त असो देस. देखुनूच हांगां तरेकवार धनाच्यो राशी आमकां पळोवंक मेळटात. गरज आसा ती हें संस्कारधन तिगोवन दवरपाचें. आमच्या पूर्वजांनी आमच्या सुखी जिवीताखातीर हे तरेकवार संस्कार चालीक लायिल्ले. तांतले चडशे संस्कार हे विधिरूपांत आसताले. पूण ह्यो चडश्यो विधी संस्कृत भाशेंत आसताल्यो. त्या वेळावेल्या लोकांक त्यो कळटाल्यो. पूण आयज

ही भास मृत जावचे वाटेर आशिल्ल्यान ह्या विधींचो अर्थ आमकां कळना. अर्थ कळना देखून तांचें मोलूय कळना. तशें पळयल्यार आमच्या हिंदू धर्मांत एकूण सोळा संस्कार आसात. देखीक गर्भदान, पुसंवन, सीमोन्तोन्नयन, जातकर्म, नामकरण, विष्क्रमण, अन्नप्राशन, चुडाकर्म, कर्मवेध, उपनयन, वेदारंभ, समावर्तन, विवाह, वानप्रस्थ, संन्यास आनी अंत्येष्टि संस्कार. हांतले कांय संस्कार आमकां कळूंक लागचे पयलीं आमचेर जाल्ले आसतात तर कांय कळूंक लागतकीर. दुसरी गजाल ह्या संस्कारांचो क्रम आसतालो ताकाय तितकोच पाळो दिवंचो पडटालो. पूण आतां हे संस्कारूय आमकां खबर नासतात आनी तांचो क्रमूय आमी पाळिनात.

आतां मूळ संस्कार फाटीं पडून तातूंत भोगावळींचो अतिरेक जाल्लो पळोवंक मेळटा. ह्या अतिरेकाक लागून आयची पिळगी ह्या गिरेस्त संस्कारांपसून चार पावलां फाटीं रावूंक पळयता. देखून आयज आमच्या हातांत संस्कारां फाटलें शास्त्रीय तत्व, तांचे फाटलें विज्ञान बरे तरेन पटोवन दिवचें पडटलें. ते खातीर खऱ्या

अर्थान संस्कार वर्ग चलोवन शास्त्राचें महात्म्य समजावन सांगचें पडटलें. सुप्रजानिर्मिती हें संस्कारा फाटलें मूळ तत्व तांच्या मनांत घालचें पडटलें. ना जाल्यार 'संस्कार' म्हळ्यार बेठीं कर्मकांडां अशें तांकां दिसून तीं हे संस्कार मानूंक फाटीं रावतलीं. देखीक रातचीं नाखटां कातरून उडोवचीं न्हय, रातची कोणाक सूय वा सोलां दिवचीं न्हय, तिळसांजच्या वेळार सान्न मारची न्हय, हुंबऱ्यार बसचें न्हय, आमोरेर घरा भायर वचचें न्हय ह्या सारक्या शास्त्रां फाटलें कारण तांकां विज्ञानाच्या आदारान समजावचें पडटलें. हांगा म्हाका तानाजीबाबान सांगिल्ली एक गजाल याद जाता. एकदां खंय एका भटान कोणाक तरी श्राध्दाक लागपी सामानाची वळेरी दिली. तातूंत हेर सामाना बरोबर एक दोरी बरयल्ली. श्राध्दा दिसा भटान हेर सामान वापरलें पूण तो दोरी वापरुंक विसरलो. तेन्ना भटूय बुचकळ्यांत पडलो. पूण मागीर ताच्या लक्षांत आयलें की आदल्या तेंपार तांगेर एक माजर आसलें आनी तें श्राध्द चलतना पिंडाक तोंड लायतालें. त्या माजराक बांदून घालपाक त्या तेंपावयल्या भटान ती दोरी वळेरींत घातिल्ली. पूण फुडले पिळगेक ती दोरी एक भोगावळ जावन

पडिल्ली. तशी आमची गत जावची न्हय. ते शास्त्रां फाटलो अर्थ आनी हेतू आमी प लक्षांत घेवया. कारण पयलींवरी आमकां मनः सैमीक नेमांची, तशेंच आपूण ज्या समा वावुरता त्या समाजाच्या सामाजीक नेम वळख दवरून मुखार सरचें आसा आनी म्हत्वाची गजाल म्हळ्यार हीं सगलीं शास्त्रां विधी मुखार चलयतना हवनान सुरवात क पडटली. हें हवन करून आमी जें शास् आसा तें मुखार व्हरूया आनी जें-जें अशा आसा तें सोडून दिवया. हवनान जशें स शुध्द, नितळ आनी पवित्र जाता तशें नवे वि आपणावन नवे पध्दतीन हवन करून आ तशेंच हेरांचें शुध्दीकरण करूया. हें शुध्दी करतना 'हवन कुंड में मस्तोंका झूंड। सुनसान रखकर दिलपर हाथ। हम साथ साथ बोलो व करेंगे। हवन करेंगे। हवन करेंगे। हवन करेंगे अशें नेटान म्हणुया.

- काश्मिरी पावसक

बामण वाडो, शिवोले - गों

मो. : ९४२११९२८५

बावकें

प्रत्येकाच्या घरांत जाय अशीं बिम्ब प्रकाशनाचीं दोन नवीं पुस्तकां

बिम्ब
प्रकाशन

हा खरा तर एका कुटुंबाचा जिवन प्रवास आहे. ह्या मनोहारी प्रवासातले सगळे आयाम लेखकानें अप्रतिम टिपले आहेत. यात थोडीशी अडचण आहे ती, खुद्द लेखकही अधिक आदर्शवादी झाला आहे. तरी सुरवाती पासून शेवट पर्यंत एक धागाही हातातून सोडून न देता सगळें लेखणीच्या अवाक्यात घेणं हे दिव्य लेखक लिलया पार पाडतो. ४१० पानांच्या या कादंबरीत कुठेच कथासूत्र हातातून सुटत नाही.

आर. रामनाथ आपलें अणभवसुत्र कांय प्रतिमा वापरून गुंथता. तातुंतल्यो दोन म्हत्वाच्यो प्रतिमा म्हळ्यार काळोख आनी उजवाड. रामनाथाचे कवितेक एक प्रायोगिक मुल्य आसा. कवितेचो आशय तिच्या भायल्या दृष्य रूपांतल्यान व्यक्त करपाक जाता. सूख-दुख, काळोख-उजवाड, जल्म-मर्ण हे रामनाथाचे कवितेचे वादी आनी संवादी सूर. ह्या दोन सुरांच्या सुसंवादांतल्यान तांचे कवितेची बंदिश घट्ट विणीची जाल्या.

- महाबलेश्वर सैल

- माधव बोरकार

- अपर्णा गारुडी

भूतां नांवाचो प्रकार नासता. आत्मो आसूंक शकता आनी तो आपल्यो अतृप्त इत्सा पुराय करपाक परकाया प्रवेश करपाक शकता. कारण शरिरा बगर आत्मो कांयच करपाक शकना. भूतां म्हळ्यार मेल्लीं मनशां तश्यातश्यां दिसप शक्यच ना. कारण अंत्यसंस्कारा उपरांत देहाचो गोबर वा माती जाता.

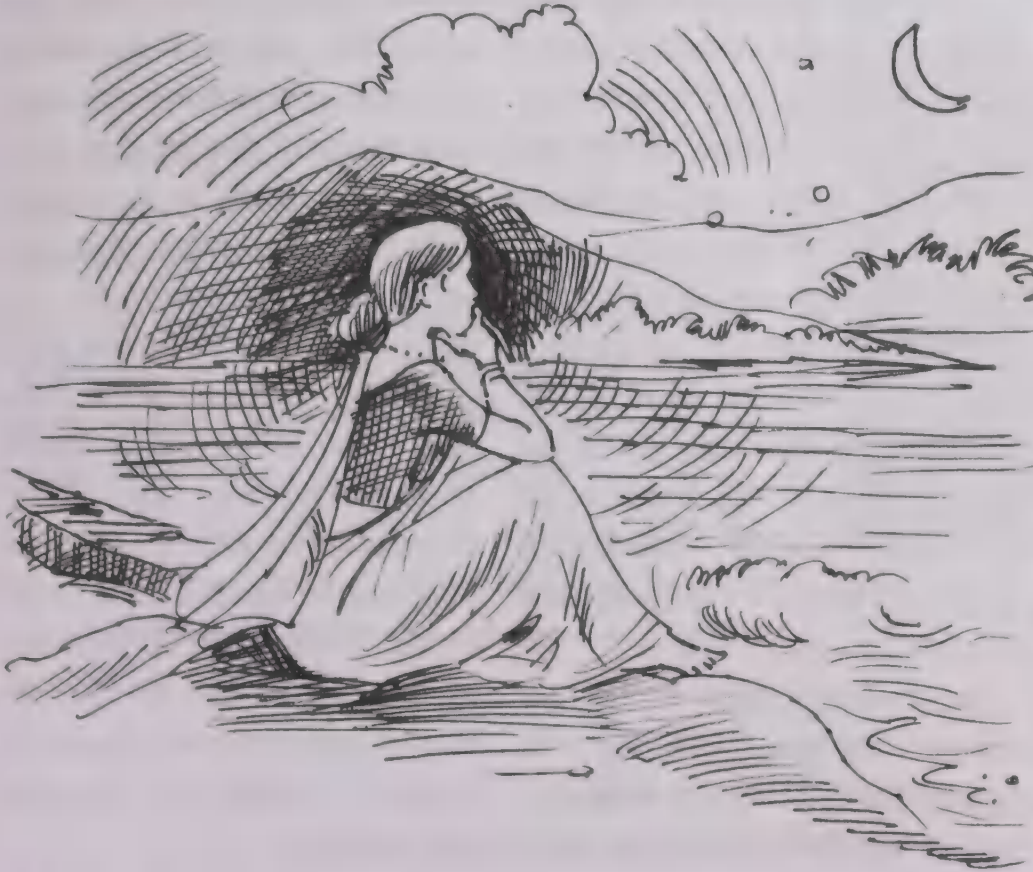
एक नदर अज्ञाताचेर

एकविसाव्या शेकड्यांत लेगीत परलोक, परकाया प्रवेश, भूतांखेतां, परालौकीक अस्तित्वाचो सोद हे विशय जाणून घेवपाची मनशाची उत्कंठा, जिज्ञासा तोखणाय करी सारकी. ह्या विशयांचो विचार वा अभ्यास करप ही अंधश्रध्दा न्हय. विज्ञानवादी लेगीत हाचे फाटलें विज्ञान सोदपाक ह्या गजालींचो अभ्यास करीत आसात. हो अभ्यास ही एक आवड आनी ती म्हाका भुरगेपणा सावन आसा.

ह्या अज्ञात लहरीं वांगडा व्हांवन वचनासतना, भियेनासतना स्वताचें मन ताब्यांत दवरून हें सगलें जाणून घेवपाचो आनी ताचें फाटलें विज्ञान सोदपाचो यत्न हांवें खूब फावटीं केला. मुळांत हांव विज्ञानवादी. पूण खूब विचार

केल्या उपरांत ह्या निश्कर्शा मेरेन पावलां की ज्यो गजाली पुराव्यासयत स्पश्ट जातात तें विज्ञान आनी ज्यो गजाली आसात, घडटात पूण विज्ञानीक पुराव्यासयत स्पश्ट करपाक मेळनात अशा अकालनीय गूढ गजालींक परालौकीक अस्तित्व अशें म्हणपाक हरकत ना. ही व्याख्या म्हज्या अणभवाची. म्हजे खातीर मर्यादीत अशी. म्हजे खातीर तरी हो विशय सामको इंटरेस्टींग. ताचो परिणाम आनी शेवट खंय जातलो म्हाका खबर ना. पूण हो अभ्यास करपाक म्हाका आवडटा. आमचें घर न्हंयेचे देगेर आशिल्ल्यान, राती जेवणा

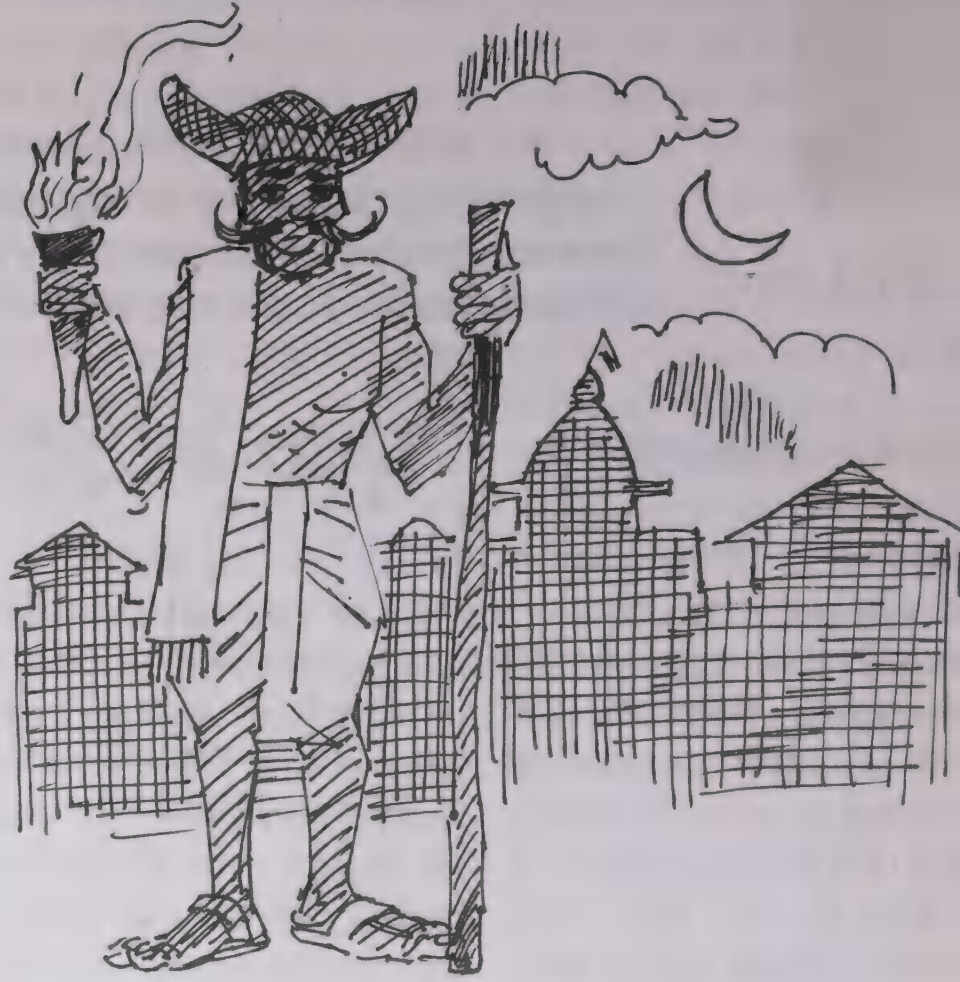
उपरांत हांव खूब फावट बंदरार वचून बसतां. रातच्या धा-साडे धांक शांत वेळार वाऱ्याच्या आनी ल्हारांच्या आवाजा बगर थंय कसलीच जाग नासता. नांगरून दवरिल्ल्या व्हड्यांत वा एका फातरार बसून हांव न्हंये देगेवेल्या चान्या रातीची सोबीतकाय नियाळटां. वाऱ्याच्या आनी ल्हारांच्या आवाजाचो वेध घेतां. ते असीम शांततायेंत कान दिवन जेन्ना हांव आयकतां तेन्ना म्हज्या मुखावेल्यान कितलेश्याच आवाजांचे चोंबे व्हांवत गेल्ल्याचो अणभव येता. तातूंत उतरां आसतात, बोवाळ आसता, हवेंत विरत गेल्लीं वाक्यां लेगीत आसतात. पूण अर्थ कळपा इतली स्पश्टताय आनी पारदर्शकताय त्या उतरांनी नासता. विज्ञानीक भाशेंत ताका dissolved sound waves म्हणूं येता. पूण गांवांतलीं जाण्टीं मनशां ह्या गजालींक 'न्हंयेचे देगेर रातच्यो आजनेरी जातात, तरतरांचे आवाज आयकुपाक येतात' अशें म्हणटात. न्हंयेचे वा दर्याचे देगेर कांय जाग्यार हे आवाज स्पश्ट आयकुपाक येतात. कांय वर्सां पयलीं आमच्या पोरण्या घरांत एके वटेन रांदची कूड आसली आनी दुसरे वटेन घर. मदल्यान चार फुटांची पांयवाट आशिल्ली. म्हज्या बापोल देराच्या फुडल्या दोन घरां खातीर ती दवरिल्ली. रातच्या इकरा वरांचेर रांदची कूड धांपून जेन्ना हांव घरांत वतालें तेन्ना ते मदले पांयवाटेचेर कितलेशेच फावटी पाख्यांक आपट्टालें. तेच पायणीन म्हाका जायते फावटीं आवाजाच्यो वेगवेगळ्यो व्हांवत्यो आयकूंक मेळ्ळ्यात.

जितकी शांतताय चड तितली आवाजाची स्पश्टताय चड.

हे शांततायेन हांव निर्भयपणान खूब फावट अदृश्य अज्ञाताचो सोद घेत रावतालें आनी आयज लेगीत घेवपाचो यत्न करतां. पूण कांयच स्पश्ट जायना तेन्ना मन निशेंता.

वीस वर्सां पयलींची गजाल. आयज शार जाल्लें शिवोली तेन्ना झाडांपेडांनी भरिल्लो सोबीत गांव आशिल्लो. सादे भावार्थी लोक आशिल्ले. देवाक भियेताले. गांवपण मानताले. म्हजो मांव सांगी 'रातच्या बारांक केन्नाच दार उगडून भायर वचूं नाका. शिमेपुरसाची फेरी भोंवता. तो आमचो राखण देव. ताच्या दांड्याचो 'ठक ठक' आवाज घरा भोंवतणी बारा उपरांत आयकुपाक येता.' सबंद गांवाक हो आवाज येतालो. म्हाका मजाशी दिसप. आमच्या आदल्या घराच्या मुखेलदाराक आडांबो आशिल्लो. ताचे वयर ल्हानसो बुराक आशिल्लो. हांवें थारायलें हांव ही फेरी पळयतलें. मांव सालांतूच न्हिदतालो. ताची न्हिद जागृत. ताका चुकोवन रातच्या बारांक दार उक्ते करून भायर वचप शक्यच नाशिल्लें. इत्सा थंय मार्ग. हांवें थारायलें दाराच्या बुरकाचो उपेग करप आनी भितरल्यानूच ही फेरी पळोवप. ताचो आवाज आयकप. तेन्नाच्या तेंपार लोक आठ-साडेआठांक जेवन न्हिदतालो. इकरा म्हणसर गांव सुस्त न्हिदेंत आसतालो. एक दीस सगलीं न्हिदतकच हांव उठलें. रातच्या बारांक भायर भितर काळोख करून त्या दाराच्या बुराकांत दोळो लावन भायर पळयतालें. अशें जायते फावट केलें. पूण भायल्या काळखांत म्हाका कांयच दिसलें ना. मात बारा ते साडे बारा ह्या वेळार दांड्याचो ठक ठक आवाज आनी घुंगरांचो खळखळ आवाज करीत कोणतरी भोंविल्ल्याचो अणभव येतालो. (हो भास नाशिल्लो) कितलींशींच वर्सां हो आवाज आमी आयकला. ह्या पांच-स वर्सांत हो आवाज बंद जाला. जायत्यो इमारती उब्यो जाल्यात. झाडां पेडां उणीं जाल्यांत. सगल्याक झगझगीत लायटी रातभर पेट्टात. रातच्या एक वराचेर लेगीत लोक जागेच आसतात. शीमे पुरसाची फेरी इतिहास जमा जाल्या. पूण तो आवाज आयज

लेगीत कानांत घुंवघुंवता. विज्ञानीक दिश्टीकोणांतल्यान हो आवाज कसलो हाची जाप मेळना. कुवाडें सुटना.

मेल्या उपरांत मनीस खंय वता? ताचो आत्मो खंय वता? फुडलो जल्म आत्म्याक कसो मेळटा, फुडलो जल्म आसता काय ना? असंख्य अनुत्तरीत प्रस्न. ताच्यो जापो सोदपाक भुरगेपणांत हांव बापायचो जीव खातालें. ताका प्रस्न विचारून सतायतालें. जाप दिवचे बदला १५-२० पुस्तकां तो म्हजे मुखार हाडून दवरतालो आनी म्हणटालो 'हीं पुस्तकां वाच आनी तुजी जाप तूंच सोद.' मागीर हांव भुकेल्लेभशेन तीं पुस्तकां वाचतालें. धार्मिक ग्रंथ आनी विज्ञानीक सत्य दोनाचीय तुळा करीत जापो सोदतालें. मनांत विचारांचें म्हायुध्द सुरू आसतालें. आयजमेरेन म्हज्या मनांतल्या प्रस्नांच्यो जापो विज्ञान जावं धर्मग्रंथ कोणेंच सारक्यो दिवंक नात.

व्हडलें जातकच लेगीत ह्या विशयाचेर बापायकडेन चर्चा करतालें. म्हजो बापूय सांगी, 'भूतां नांवाचो प्रकार नासता. आत्मो आसूंक शकता आनी तो आपल्यो अतृप्त इत्सा पुराय करपाक

परकाया प्रवेश करपाक शकता. कारण शां बगर आत्मो कांयच करपाक शकना. म्हळ्यार मेल्लीं मनशां तश्यातशशीं दिसप शक ना. कारण अंत्यसंस्कारा उपरांत देहाचो गो वा माती जाता.' विज्ञानीक परिवर्तनाच्या ने प्रमाण देहाचें रुपांतर माती वा गोबरांत जा एकदां नश्ट जाल्ली वस्तू परत तशशी निम जावप वा दिसप शक्य ना. पूण आत्मो आसा तो दिश्टी पडना. आत्म्याच्या अस्तित्वा अमेरिकेन जायतीं संशोधनां केल्यांत. क इंग्लीश चॅनलांचेर आत्म्यांचें अस्तित्व सोद खासा कार्यावळी दाखयतात. तातूंत तथ्य आस काय ना खबर ना. पूण एकाद्र्या मनशा आत्मो परकाया प्रवेश करून मेल्ल मनशाभशेन वागपाक शकता हें हांवें पळयत आसा. पेडणें म्हालांत असल्यो जायत्यो घडणु घडल्यात. विज्ञानवाद्यांनी तांचे फाटलें स सोदपाचो यत्न करपाक जाय. असल गजालींचेर विश्वास दवरप वा ना दवरप हें एकल्याच्या स्वभावाचेर आनी अणभवांचे निंबून आसता.

एकदां ह्या विशयाचेर भासाभास करतना हांवें म्हज्या बापायक म्हणिल्लें 'आमच्या दोगांभितर कोण पयलीं मरता ताणें कशेयभशेन मरतकच कितें जाता? आत्मो खंय वता तें येवन दुसऱ्याक सांगप. मागीर स्वप्न, संकेत, भास, खंयच्याय माध्यमांतल्यान सांगल्यार जाता.' म्हजो बापूय ह्या संवसारांतल्यान वचून आठ वर्सां जालीं. पूण केन्नाच ताणें सपनांत येवन कांय सांगलें ना. वा कसलो संकेतय दिलो ना. कसली आजनेरय घडली ना. काय ताचे संकेत आनी भास कळपाक म्हज्यो मानवी मर्यादा उण्यो पडल्यो हें कळपाक मार्ग ना. मनशाच्या मरणा उपरांत आनी जल्मूच ना काय? आसत जाल्यार तो दुसऱ्या जल्मांत प्रवेश कसो करता आसतलो हाची जाप सोदपाक हांवें Theory of Karma (कर्माचो सिध्दांत) आनी भागवताचीं कितलींशींच पारायणां केलीं. पूण मनासारकी जाप मेळ्ळी ना. मानवी मर्यादे पेल्यान जायतें घडत आसता. ताचें अस्तित्व जाणवता पूण पुरावो नासता म्हण ताका अंधस्त्रध्दा म्हणप समा न्हय. ताचे फाटलें सत्य सोदपाचो यत्न करपाक जाय. जेन्ना जेन्ना म्हाका ह्या संवसारांतल्या औपचारिकतेचो, दांभिकतेचो, सुवार्थीपणाचो वाज येता तेन्ना हांव म्हाका ह्या अज्ञाताच्या सोदांत घुस्पावन घेतां. थंय म्हजे बगर आनी कोणूच सांगाताक नासता. एक गजाल खरी हें सोदतना म्हजें मन गोंदळिल्लें नासता. कसलोच भंय नासता. आसता ती फकत जिज्ञासा जाणून घेवपाची इत्सा. केन्ना तरी म्हज्या सगल्या अनुत्तरीत प्रस्नांच्यो जापो मेळ्ळ्यो जाल्यार हांव कितें करतलें? म्हाका खबर ना. पूण एक गजाल खरी. ह्या संवसारांतलो संशोधनाचो सगल्यांत म्हत्वाचो आनी तितलोच कठीण विशय म्हळ्यार 'मनीस'. ताचो मेंदू, ताचें मन, ताचें अस्तित्व, ताचें शरीर आनी ताची मानसीक जडण घडण ह्या विशयाचेर संशोधन करीत तितलें कमी. मागीर मनशाचो पूर्व जल्म आनी फुडलो जल्म हाचेर संशोधन कित्याक करचें न्हय?

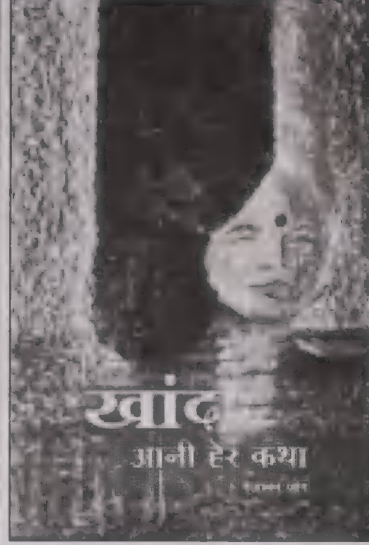
जेन्ना हांव समाजांतल्या मनशांचें निरिक्षण करतां तेन्ना एक गजाल कळटा की एकाच तरेच्या सभावाचीं मनशां एका घराब्यांत वा एका सामाजीक संघटनेंत एकठांय येतात. चलयो लेगीत आपल्या सभावा प्रमाण त्या-त्या सभावाच्या कुटुंबांत पडटात. अपवाद आसूं येता. पूण हें म्हजें निरिक्षण आनी अभ्यास. ह्या चल्यांचीं संचित, कर्मां तांकां थंय ओडून व्हरतात काय कितें? बारीकसाणीन अभ्यास करीत जाल्यार मनशांच्या पुर्वजल्मांतले स्वभाव, गूण, धर्म (जावं मनीस, पशु, पक्षी, खंयचोय जल्म आसूं) तांचे भितर दिश्टी पडटात. कांय आडवाद आसूं येतात. पूण मनीसजल्म आनी मनीससभाव हो खऱ्यानीच संशोधनाचो विशय. ह्या संवसारांतल्या सगल्या अनुत्तरीत प्रस्नांच्यो जापो मेळ्ळ्यो नात, पूण शक्य आसात तितल्यांच्यो तरी सोदप गरजेचें.

— अपर्णा गारुडी

शिवोले - गोंय, मो. : ८८०६३०८०९३

मे २०१४ / २३

प्रत्येकाच्या घरांत जाय अशीं बिम्ब प्रकाशनाचीं तीन नवीं पुस्तकां

दिलीप बोरकार

हांची

अत्यंत संवेदनशील आनी

काव्यमय कादंबरी

सखी वसुंधरा

एकूण पाना : ३२४

मोल : १९९ रुपया

कोंकणींतले ज्येष्ठ कथाकार
गजानन जोग

हांच्या

१२ कथांचो संग्रह.

खांद आनी हेर कथा

एकूण पाना : १४२

मोल : १८० रुपया

मंगलुरकार आनी गोंयकार
हांकां एका धाग्यान जोडपी

ज्येष्ठ कथाकार

एडवीन जे. एफ. डिसोजा

हांचो

२२ कथांचो संग्रह

पयण आनी हेर कथा

एकूण पाना : १९२

मोल : १२० रुपया

हीं आनी बिम्ब प्रकाशनाचीं हेर पुस्तकां मेळपाची सुवात :

- गोवा कोंकणी अकादेमी, पाटो, पणजी.
- वर्षा बुकस्टॉल, आझाद मैदानालागीं, पणजी.
- कोंकणी भाषा मंडळ, मडगांव.
- ब्रॉड वे बूक सेंटर, काकुलो आयलँड, सांत. इनेज, पणजी.

- कुसुम अग्रवाल

पडवेर

ज्या आवय-बापायन रातीचो दीस करून तुका वाडयलें, आपल्यो इत
माखन तुजी दर एक इत्सा पूर्ण केली, तुज्या भविश्याचीं सपनां रंगयलीं
तांच्या सपनांचो चुशे करतना तुवें मातसुद्दां विचार केलोना. तुवें घेतिल्ल
घातक निर्णयान तीं जिवीतभर झुस्तलीं हाचें तुका कांयच दिसलेंना. तुज
निर्णयान आज तांकां लजेन मान सकयल घालची पडटा.

मोगाळ स्वरुपा,

उगडास - एके सोंपिल्ले इश्टिणीच

आज ते गजालीक म्हयनो जायत आयलो.
पूण ती गजाल कालूच घडल्या अशें म्हाका
दिसता. म्हाका तुजो खूब उगडास येता. तूं
सासणाक संवसार सोडून गेलां हें मानपाक म्हजें
मन तयारूच जायना. म्हाका समजुपाक लागलां
तेन्नासावन आमी दोगांय इश्टिणी आसल्यो.
एकाच वर्गांत शिकतालीं. सांगाताक खेळटालीं.
गजाली करतालीं आनी अभ्यासाच्या वेळार
अभ्यासूय करतालीं.

तूं अभ्यासांत हुशार आशिल्लें. हांव
साधारणशें. पूण म्हाका तुजी केन्नाच नसाय
जाली ना. तुजो रंगूय गोरो. हांव सावळें. म्हजें
सावळेंपण इश्टागती आड केन्नाच आयलें ना.
आमी चडांत चड वेळ सांगातान आसतालीं.
पूण तुका समजुपाक हांव खंय तरी उणें पडलें.
कित्याक तुवें केन्ना तुज्या मनाचें दार उक्तेच
केलेंना. ह्या दिसांनीं तर तूं चडूच घुमें जाल्लें.
चड उलयनासलें. खंयच्यातरी दुसऱ्याच जगांत
वाकुरतालें.

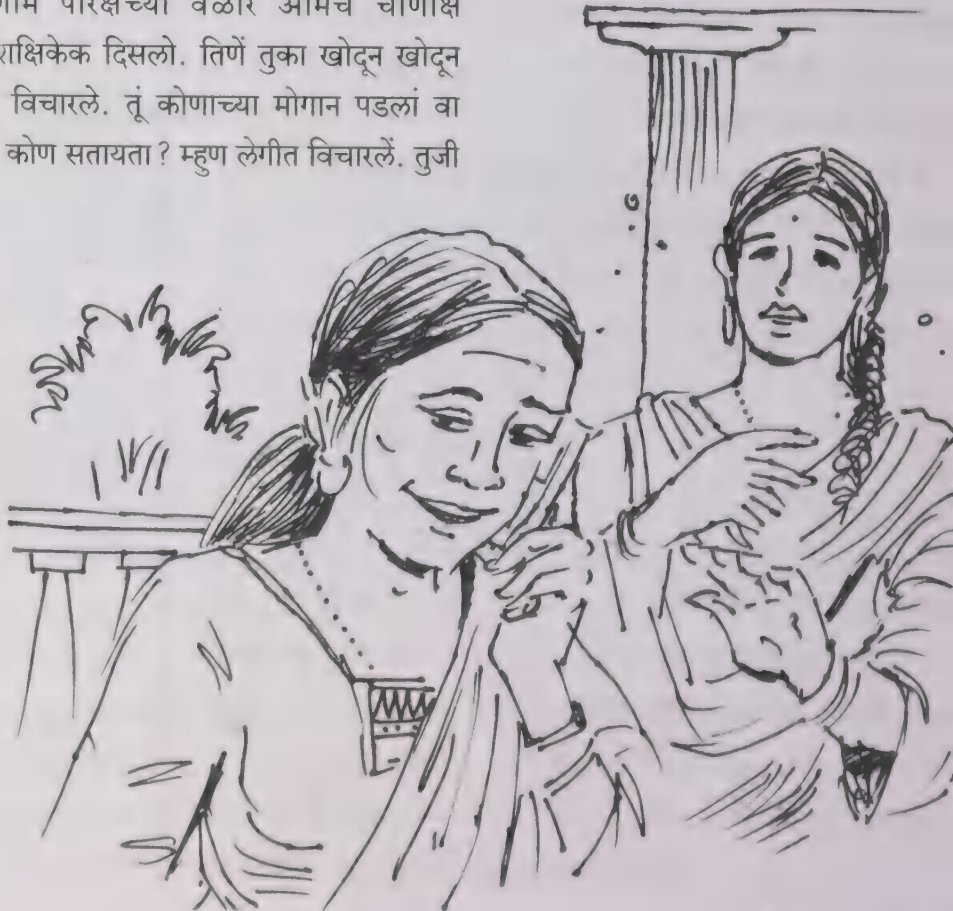
आमची इश्टागत आशिल्ली पूण
इश्टागतीचो अर्थ आमकां समजूक नासलो. इश्ट
कोणाक म्हणचें हें आमी केन्ना समजूनच घेतलें
ना. खरो इश्ट आमच्या सुखांत वांटेकार जाता
आनी दुख्खांत सुचयता. तुवेंय तुजें काळीज
लहव केलें. पूण इश्टागतीच्या नात्याक हांव
चुकलें. तूं चुकीचें वागता आसतनाय हांवें तुजी
चूक तुका दाखयली ना. तूं फेसबुकाचेर
अनवळखी मनशाकडें 'चॅटिंग' करतना हांवें
तुका थांबयलें ना. हांवूय तुजेबरोबर चॅटिंगांत
सामील जालें. हांवेंय तातूंत मसालो घातलो.

म्हाकाय तो एक खेळ दिसलो. आमच्या ह्या खेळांत
तुका मरणाक वेंगावचें पडटलें हाचो हांवें विचारूच
केलोना.

तूं मोबायलाचेर वरांचीं वरां चॅटिंग करतालें.
जापेर जाप, जापेर-जाप दितना तूं त्या शब्दांच्या
जाळ्यांत केन्ना घुसपत गेलें तें तुकाच कळलें
ना. अनवळखी मनशाकडें आपूण उलयतां, तो
आपल्याक मयपासांत आडावन दवरता हाचें तुवें
भान सुद्दां दवरलेंना. म्हाकाय तूं काळसर्पाच्या
विळख्यांत इतलें घुसपलां हाची जाणीव नाशिल्ली.
तुजो अभ्यासाचो पावंडो देंवत वतालो. ताचो
परिणाम परिक्षेच्या वेळार आमचे चाणाक्ष
वर्गीशक्षिकेक दिसलो. तिणें तुका खोदून खोदून
प्रस्न विचारले. तूं कोणाच्या मोगान पडलां वा
तुका कोण सतायता? म्हण लेगीत विचारलें. तुजी

अडचण समजून घेवपाचो यत्न केलो 'कांयच ना'
म्हुण तुवें कानार केंस काडले.

हांव तुका त्या कचाट्यांतल्यान भा
काडपाक शकतलें आसलें. आमचे वर्गीशिक्षि
म्हाका कुशीक व्हरून हो प्रस्न विचारिल्लो
पूण हांवें तुजे चुकीचेर पांगरून घातलें. म्ह
कांयच खबर ना म्हण सहज फट उलय
स्वरुपा, तुजेकडें मोबायल आसा तो तुजो न्
तो म्हजो अशें फट सांगपाक तुवेंच म्हा
सांगिल्लें. तुज्या अनवळखी इश्टान तु
मोबायल दिला हें म्हजे आवयक सांगू ना

अशें तुवें म्हजेकडल्यान वचन घेतिल्लें. तुजे आवयन म्हाका मोबायल व्हर म्हुण खूबदां सांगलें. पूण मागीर व्हरतां म्हुण हांव फाल्यार घालतालें. ह्याच फटिंगपणा खातीर म्हजें मन म्हाका भितरल्या भितर बुडडयता.

तुजो गूट लिपोवन दवरून, हांवें तुका तुज्या आवयच्या मारांतल्यान, तापोवण्यांतल्यान वाचयलें आनी मरणाच्या फोंडांत तुका धुकलीत रावलें. म्हजेपरीन हांव तुका वाटयतालें. खरो आनी बरो इश्ट आपल्या इश्टाक, ताच्या वायट कर्तुपांची जाणीव करून दिता. त्या खातीर इश्टागत मोडल्यार मोडूं, हें हांव साप्प विसरलें. तुजी इश्टीण म्हुण लोक जेन्ना 'तुका कांयच खबर नाशिल्लें?' म्हुण विचारतात. तेन्ना गुन्यांवकाराचे भावनेन म्हाका सामकें मेल्ल्याभशेन जाता. तुजे आवयक सांगपाचें काळीज म्हाका जावचें नासलें. पूण वर्गशिक्षिकेक हांवें सांगिल्लें जाल्यार कसले ना कसले उपाय काडून ती तुका त्या जाळ्यांतल्यान भायर काडटली आसली आनी आज स्वरुपा म्हजी इश्टीण म्हजेबरोबर आसतली आसली.

मरणाच्या आदल्या दिसा तुवें म्हाका फोन केल्लो आनी तुका म्हाका 'कितें तरी सांगपाचें आसा' म्हुण सांगिल्लें हांवें फोनाचेर सांग म्हुण तुका कितलें सांगलें पूण तुवें 'तें फोनाचेर सांगपा सारकें ना' म्हुण म्हाका जाप दिली. 'हांव तुका फाल्यां मेळटां. मागीर आमी उलोवया' म्हुण हांवें तुका सांगिल्लें. स्वरुपा, गूट सांगल्याशिवाय जीव सोंपोवपाची ताकतीक तुवें कित्याक केली? हांवूच चुकलें. वेळाचें म्हत्व म्हाका समजलेंना. तेन्नाच जर हांव तुका मेळिल्लें जाल्यार त्या वायट खिणाच्या जबड्यांतल्यान हांव तुका ओडून भायर काडटलें आसलें.

मोबायल जगांतल्या लोकांक खंय लागीं हाडटा. पूण ह्याच मोबायला खातीर तुजेसारके इश्टीणिक हांव सासणाक शेणोवन बसलां. मोबायलाचें पूर्ण गिन्यान आसल्याशिवाय तो कशाय कसो वापरपाक जायना. ताचें तंत्र-मंत्र कळ्ल्याशिवाय ताचो वापर करपाक जायना. जो पर्यंत आमी सज्ञान जायनांत, बऱ्या-वायटाची आमकां जाण जायना तो मेरेन वापरतना

जाण्ट्यांची मजत घेवपाक जाय. खेळ म्हुण आमी बटनां दामतात पूण तो खेळ आमकां व्हडल्या अरिश्तांत ओडून व्हरता. मागीर आमकां तातुंतल्यान सुटका करून घेवंची दिसल्यार लेगीत आमी भायर सरपाक शकनात. जशें तुजें जालें.

स्वरुपा, आमी तुका त्या अरिश्तांतल्यान भायर काडटलीं आसलीं. 'तो अनवळखी मनीस म्हाका धमकी दिता' म्हुण आमकां मातशी चत्राय दिल्ली जाल्यार आमी सगळे इश्ट-इश्टीणी, वाडोच न्ही तर आखवो गांव तुज्या फाटल्यान रावतलो आसलो. हो संवसार सोडून वचपाचें तुजें वय नाशिल्लें. तुका खूब शिकपाक जाय आशिल्लें. तुज्या आंगांत आशिल्ल्या बऱ्या गुणांनीं गांवचें, गोंयचें नांव वयर काडपाची हिकमत तुज्या आंगांत आसली.

तुवें घेतिल्ल्या निर्णयान तूं आमच्या मदल्यान पयस पयस गेलें. तुवें आत्म्यापासून तुजी कूड पयस केली पूण तूं तुजे फाटल्यान कितलींशींच प्रश्नचिन्हां सोडून गेलें. ताची जाप आमच्या सारक्या इश्टीणीकडे ना. ना तुज्या आवय-बापायकडे. मरतकच खंय त्या व्यक्तीबद्दल वायट उलोवपाक जायना पूण तुजेबाबतींत वेगळेंच जालां. तुज्या बद्दल, तुज्या चारित्र्या बद्दल लोक खूब खूब उलयतात. तुज्या मरणान हळहळच्या बदला तुजेबद्दल ते तिरस्कारान उलयतात. घडये तांचें उलोवणें फट आसत पूण ते जें उलयतात ताका तूं जबाबदार आसा. संकश्टांकडे झगडच्या बदला तूं ह्या संवसारांतल्यान पळून गेलें.

स्वरुपा, तूं अपघातान हें जग सोडून गेल्लें जाल्यार आमी मनाक समजयतलीं आसलीं. घडये तुजो आमचो सांगात इतलोच म्हुण आमच्या मनांक थातारतलीं आसलीं. पूण स्वरुपा तुज्या ह्या निर्णयाक देव लेगीत साथ दिवंचोना. देवाच्या दरबारांत अशा पळपुट्या मरणाक सुवात नासता. ज्या आवय-बापायन रातीचो दीस करून तुका वाडयलें, आपल्यो इत्सा मारून तुजी दर एक इत्सा पूर्ण केली, तुज्या भविश्याचीं सपनां रंगयलीं तांच्या सपनांचो चुरो करतना तुवें मातसुद्धां विचार केलोना. तुवें घेतिल्ल्या घातक निर्णयान तीं जिवीतभर झुरतलीं हाचें तुका कांयच दिसलेंना. तुज्या निर्णयान आज तांकां लजेन मान सकयल घालची पडटा. आज तुज्या आवय बापायची दयनीय अवस्था पळोवन काळीज तुट्टा. लोकांनी विचारिल्ल्या प्रस्नांक

तांचेकडे जाप ना. आज तीं तुजे खातीर मरणयातना भोगतात.

म्हजे इश्टीणी, तुज्या मरणान मात आमकां तुवें खूब कितें शिकयलें. आमकां ह्या भुलभुलव्या जगापासून सावध केलें. विडयेचें, सोऱ्याचें जशें वेसन आसता तशेंच मोबायलाचेर वरांचीं वरां चॅटींग करप हें सुद्धां एक वेसनूच. अश्या वेसनापसून पयस रावपाक जाय हेंवूय तुवेंच आमकां सांगलें. एकदां फट उलयलें की तें फट लिपोवपाक आनी फट उलयतात आनी त्या फटीच्या रेब्यांत बुडत रावतात. ते परस चूक जायत जाल्यार लागींच्या इश्टाक, आवय-बापायक सांगून आपलें काळीज ल्हव करपाक जाय. ही चूक परत जावचिना हाची काळजी घेवपाक जाय. ह्या सुंदर जिणेचो, आमचे कुडिचो आमी मोग करपाक शिकपाक जाय. जो मेरेन सैमीक मरण येना तो मेरेन ती कूड नश्ट करपाचो आमकां अधिकार ना. कित्याक ते कुडीचेर तुजोच न्ही तर तुजे आवय-बापायचो, भावंडांचो, घराब्याचो, समाजाचो अधिकार आसा. जिणेंत आयिल्ल्या आडमेळ्यांकडे झगडून भायर सरपाक जाय. पळपुटेपणान जर मरणाक वेंग मारली जाल्यार मरणाचें हाशें जाता. ताच्यो मरणयातना जितेंपणी आवय-बापायक भोगच्यो पडटात हें आमी शिकलीं.

स्वरुपा, हांव तुका वचन दितां. म्हजे चुकीचें प्रायश्चीत म्हाका घेवपाक जाय. हाचेफुडें जर म्हजे जिणेंत आडमेळ्यांत सांपडिल्लो इश्ट वा इश्टीण आयली जाल्यार सत्यपरिस्थितीची तांकां जाणीव करून दितलें. ते खातीर म्हाका कठोर जावचें पडल्यार फाटीं सरचें ना. हांव एकाची तरी जीण बदलपाक येशस्वी जालें जाल्यार तुजेखातीर कांयच करूंक पावलेंना ह्या वज्यांतल्यान मुक्त जातलें.

तुजीच कवनशिबी इश्टीण,
काजल

- कुसुम अग्रवाल,
शिवोले - गोंय.मो. : ९८६०२०७९७६

- हर्षा शेट्टे

जगपाक

आधार

शांताबायक जाग आयली तेन्ना ती तंबूंत आशिल्ली. म्हन्यांत नर्स. तकली दुखता म्हण तिणें तकलेक हात लायत जाल्यार पट्टी बांदिल्ली आशिल्ली. दुसऱ्या हाताक सलायन लायिल्लें. म्हन्यांत आशिल्ले नर्शांन डॉक्टराक उलो केलो.

“डॉक्टर, डॉक्टर पेशंट को होश आ गया.” शांताबायक कितलोसोच वेळ हें कितें चल्लें तें कळच ना जालें. तंबू, दोतोर, नर्शी स्ट्रेचरावेल्यान भायर भितर येवपी पेशंट, पेशंटोची रड, आड्डी...

कितें जालां काय म्हाका. खंय आसा हांव... हांगा कशीं पावलीं? पांयांकूय बॅन्डेज... आनी ही नर्स हिंदी शी उलयता...

“अब कैसी तबीयत है आपकी? माँजी...” दोतोरान म्हन्यांत येत विचारलें.

हांव बद्रीनाथाक आशिल्लीं... राजू... ओमबाबू... उदकाचो लोट... देवा... देवा...

“राजूSSS” शांताबाय व्हडल्यान आड्डली. राजू, प्राची, ईशा खंय आसात तुमी... देवा रे म्हजो राजू खंय...?

“माँजी संभालो अपने आपको...” एकवीसेक वर्सांचें चली तिच्या म्हन्यांत आयलें. “मिल जायेंगे आपके बच्चे. मिल जायेंगे. बाहर अभी तक बारिश हो रही है। सेना के जवान जी जान से लोगों की जान बचा रहे है। धिरज रखो माँजी, धिरज रखो...”

“मेरा बेटा, बहू, पोता, पोती सब मेरे साथ थे। कितें जालें काय तांकां - देवा रे... राजू..” शांताबायची सुध्द गेली.

बऱ्या वेळान तिका जाग आयली. आशिकुशीच्या लोकांचो आवाज कानार पडटालो. तकली जड जाल्ली. दोळ्यांचेर न्हीद आशिल्ली. पूण मन? ताचें विचारचक्र सुरूच आशिल्लें. कित्याक म्हणून हांव हांगा आयलीं? इतल्या पयसुल्ली यात्रा करन अशें म्हाका कित्याक दिसलें? देवा म्हज्या कर्मा! तुवें म्हाका कित्याक

हांगा येवपाची बुद्द दिली? म्हजें सगळें वगड बसलीं हांव. म्हजो राजू, प्राची, म्हजो अपुरबायेचीं नातरां ओमबाबू आनी ईशा. आसात तुमी? देवा तांकां सांबाळ. म्हाका कांय वायट दाखोवं नाका. उपकार कर म्हजेर.

काय बरीं उमेदीन आमी हांगा आयिल्लो कसलें हें नशीब म्हजें! तीस वर्सांचेर घोव गेलो शाळेंत शिकयतालीं म्हण बरीं! एकटेन राजू वाडयलो. सुनूय बरी मेळ्ळी. देवाक म्हण हांगा आयलीं. हांवेंच म्हळें राजूक, चारधाम यात्रेक वचपाचें मनांत आसा म्हणून. पयलीं तरी लोक हांगा येवपाक त्रास जाताले. आतां यात्रा कंपन्या बरे तरेन हांगा हाडटात आनी व्हरतात. म्हळ्यार हांवें आनी राजून येवपाचें थारायिल्लें मागीर प्राची म्हणूंक लागलें आमी येतात म्हणू पांच वर्सांची म्हजी नात ईशा आनी देड वर्सां म्हजो नातू ओम. निकतोच उलोवंक शिकतालें आजी म्हणूंक येनाशिल्लें. ‘आची’ म्हणटालें हांवेंच लावपाक जाय आशिल्लें ताका. दुसऱ्या नाजाल्यार कडयेंत शीत कालोवन. दाळ म्हण ती दोळ्यां मुखार नाका आशिल्ली आज्याभशेन एक उंडी आजयेची, एक उंडी बिलूची, एक उंडी काक्याची... पोरसांत भोंवडायत लावंक जाय आशिल्लो... आनी पांच वर्सांचें म्हजो ईशा कितलें हुशार... कसली दळदिरी बायल हांव...

काय बरे दीस गेले फाटले. येदोसो ओम स्वेटर, लुवां बिवां घालून मजेंत भोंवलो. राजू बीड कांय ना पोराची. बरीं विमानांत दिल्लीक आयलीं. मागीर दिल्लीसावन ट्रेनीन हरिद्वाराक

हरिद्वाराक गंगेचें दर्शन घेतलें. गंगा घाटावयली आरती. गंगेंत व्हांवत वचपी दिव्यांचे दोणे. जीव सामको धादोस जालो.

हरिद्वाराच्यान बद्द बशींत बसून स्यानाचट्टी येवन रावलीं. वाटेर पावस शिरशिरत आशिल्लो. सकाळीं तसल्या पावसानूच जिपींत बसून यमुनोत्री वचपाक गेलीं. जानकी चट्टी पावतकीच फुडें अशीर अशी घोड्यार बसून वचपाची वाट पळोवन प्राची भुरग्यांक घेवन थंय जानकीचट्टीकूच रूम घेवन रावलें. वाटेर सगळो चिकचीक निसरट. पूण घोड्यांनी बाबड्यांनी म्हाका, राजूक आनी बरोबरच्यांक बरें करून यमनोत्री देवळामेरेन व्हेलीं.

कितें उपयोग जालो यमनोत्रीक वचून? थंयच्या भटान आनी एक काणी सांगिल्ली. कोण जाणां खरें फट कितें तें! यम आनी यमुना खंय जुवळीं भावडां. एकदां खंय भाऊबिजेक यमान यमुनेक विचारलें, 'तुका कितें ओवाळणी घालूं' काय म्हण. तर यमुनेन सांगलें खंय, 'जो कोण हांगा म्हज्या दर्शनाक येतलो तो अमर जातलो असलो वर दी' म्हणून. यमान सांगलें, 'अशें कशें शक्य आसा. जल्माक येतलो तो मनीस मरतलोच न्हय. तेन्ना हांव ताका मरतकीच सर्गांत म्हळ्यार वैकुंठाक व्हरतलों. असो वर दितां.' म्हणून यमनोत्री येवन गेल्लो मनीस मरतकीच सर्गांत वता अशें म्हणटात. हांवें आनी राजून यमुनेचें, भागीरथीचें, यमाचें दर्शन घेतलें. ते खातीर यमा तुवें म्हज्या कुटुंबांक आपोवन बी व्हरुना मरे?

थुमेकाल, हांव वाचलीं तशींच म्हजीं भुरगीं वाचल्यांत आसतलीं. आवयचे मायेचो पूत म्हजो. वयर चडटना आवयक श्वास घेवपाक बी त्रास जायत म्हणून म्हज्या पुतान धाकटो ऑक्सीजन सिलिंडर लेगीत व्हेल्लो. तुजे आवयक कांय जायना रे पुता. घोवाक वता तो पळयलो. दोळ्यां मुखार सगळीं जाणां नाच्च जालीं. आतां आनी कित्याक जिवी दवरल्या? तांचेबरोबर म्हाकाय व्हरपाचें न्हय वैकुंठांत काय खंय तें! राजून पापयान म्हाका हाताक धरून भोंवडायली. रुद्रप्रयाग, कर्णप्रयाग पीपलकोटी करीत जोशीमठ रावलीं. वाटेर पावसान आमची फाट सोडूंक नाशिल्ली.

जोशीमठ हांगा आशिल्ल्या नरसिंह मंदिरांत लेगीत पावलीं. झेल पडूंक लागतकीच स म्हयने बद्दीनाथाक वचपाची वाट बंद जाता. तेन्ना बद्दीची पूजा ह्याच देवळांत जाता म्हणून कळ्ळें. ह्या नृसिंहबद्दीच्या मुर्तेचो एक हात खंय बारीक बारीक जायत चल्ला. एक दीस खंय तो सामको बारीक जावन तुटून पडटलो. तेन्ना हांगा आशिल्ले नर आनी नारायण हे पर्वत खंय कोसळून एक जातले आनी बद्दीनाथाक वचपाची वाट खंय बंद जातली. खरें काय हें? नरसिंहाची मुर्त वस्त्रां-अलंकारान धांपिल्ली. हात पळोवंक मेळ्ळोना. केन्ना काय तुटटलो हात? मागीर खंय व्हडलो प्रलय येतलो. जगबुडी जातली. येवजीत येवजीत बद्दीनाथाक वचपाक भायर सरलीं. पावस सुरूच आशिल्लो. विष्णुप्रयाग काडून रस्तो सामको अशीर. एके वटेन खोल खोल दरयो. तरीय पूण फातरगुंड्यांतल्यान रस्त्यावयल्यान कांय न्हय कशी बस वताली. देवा पाव म्हणत बशिल्लीं. बद्दीनाथ पावता म्हणसर सांज जाली. पावस सुरूच आशिल्लो. शाल, स्वेटर, कानतोपी घालून लेगीत शीं जाणवतालें. तरीय आसतना सकाळीं शिंयां कुडकुड्यांत उठलीं. कापोती बी घालून रांगेंत उबीं रावलीं. भुरगीं बाबडीं न्हिदांतलीं म्हणटात तशीं उठलीं. इतल्यान एका पंड्यान राजूकडेन पयशे थारायले आनी आमकां यो यो म्हणत मदींच भितर व्हेलीं. पद्मासनात बशिल्ली बद्दीनारायणाची मुर्त... कुशीक चवर हातांत घेतिल्ली लक्ष्मी. नर नारायणाच्यो मुर्त्यो... आगे बढो... आगे बढो... इतले पयस येवन दोळे भरून पळोवंक लेगीत दिनात... देवळांत सगळेंच चिकचिकीत... भायर धो धो पावस. हॉटेलांत परतें वचचें थारायलें. पावल घालता म्हणसर धोंपरभर उदक. राजून एका हातान बाबूक उकल्लो आनी दुसऱ्या हातांत म्हजो हात धरलो. दुसरो हात वण्टीक तेंकयत हांव चलूंक लागलीं. चार पावलां घालता थंयच आसां. फाटल्यानच्यान नेटान उदकाचो लोट आयलो. राजूचो हात सुटलो, तकली वण्टीक आपटली इतलीच याद आसा.

प्रलय बी म्हणटात तो आयलोना मू? भविश्य बद्दीचो हात बी तुटलो जावये! देवा, म्हजीं भुरगीं ह्या प्रलयांत बी सांपडुना मू... राजू... बाबू कितें

जालें रे तुमचें. खंय आसात तुमी? राजू पुता यो रे... शांताबाय व्हडल्यान आड्डली.

दिल्लीच्या आंबेडकर हॉस्पिटलाच्या डॉक्टर नशीची टीम थंय आयिल्ली. तातूंत गोंयचो एक दोतोर एड्वीन लोबो आशिल्लो. ताच्या कानार हीं कोंकणी उतरां पडलीं. तो तिच्या म्हऱ्यांत आयलो.

“आई तूं गोंयची?”

“हय रे बाबा, देवानूच धाडलो तुका हांगा. दोतोर, म्हज्या भुरग्यांक सोद मात्सो. तांकां वाटय दोतोर. कितेंय कर.”

“आई, तूं हुस्को करूं नाका. हुंवारांत वाचिल्ल्या लोकांक हॅलिकॉप्टरांत लेगीत हांगा हाडटात. आमचे जवान फाटीर मारून पसून हाडटात.”

“वांचिल्ल्या लोकांक म्हळ्यार? सगळीं जाणां वाचुना तर?”

“आई, आकांताचो हुंवार आयला गे. क्लाव्ड बर्स्ट म्हळ्यार ढगफुटी जाल्या. घरां, बिल्डिंगो कांयच उरूंक ना. सगळें उदका भरवण जालां. दोंगर लेगीत कोसळ्ळ्यात. पूण ह्या सांवारांतल्यान लेगीत खूब लोक वाचल्यात. देवाच्या मनांत आसल्यार वाचतेलीं तुजीं मनशां. तूं पयलीं बरी जा.”

“कोणाच्या भरवंश्याचेर बरीं जावं?”

“देवाच्याच भरवंश्याचेर बरी जा. तुका ताणें वाटायल्या तें कितें बरें येवजूनच.” इतल्यान ती स्वयंसेवक चली तिका खावपाक घेवन आयली. शीत, दाळ, चपाती, भाजी.

“खा लो माँजी, इधर के लोग प्यार से खाना बना बनाकर भेज रहे है। खा लो माँजी...” आनी ती चली तिका खावोवपाक लागली.

वाचिल्ल्या लोकांक तंबूंत हाडत आशिल्ले. चलपाक शक्य जाता ते तंबुनी भोंवून आपल्या मनशांक सोदताले. वांचिल्ल्या लोकांचीं लिस्टां सगळीकडेन धाडिल्लीं. टिव्ही चॅनलांचे हेल्पडेस्क आशिल्ले. लागशिल्ल्या गांवांतलीं चले चलयो स्वयंसेवक म्हणून आपखोशयेन धांवून आयिल्लीं. तातुंतलेंच एक चली सिमरन शांताबायची वासपूस करतालें. चार दीस जावन गेल्ले. शांताबायल्या भुरग्यांचो कांयच पत्तो

लागूंक नाशिल्लो. दोतोर एड्वीन तिका धीर दीत आशिल्लो.

शांताबाय वांचल्या तें टिक्कीचेर आयकून राजूचो मेवणो आनी शांताबायचो भाचो येवंक भायर सरिल्ले. पूण त्या लोकांक हांगासर येवपाक मेळनाशिल्लें. हांगासर प्राथमीक उपचार करून हांगच्या पेशंटांक आनी हेर वांचिल्ल्या लोकांक मेरठ पावयताले. थंय मागीर तांकां तांच्या सोयऱ्यांच्या सुवादीन करताले. शांताबाय आतां अँम्ब्युलन्सींत मेरठ वचूंक शकताली. सिमरन तिका सांगताली.

“ना ना हांव मेरठ वचचीना. राजूची वाट पळयत हांगाच रावतलीं. दोतोर एड्वीन तूं तरी सांग तिका...”

“आई, तुका हांव सगळे तंबू भोंवडावन दाखयतां.” दोतोर एड्वीनान तिका व्हिलचेरार बसयली. तंबूंतलीं मनशां मेरठ वचपाक वतालीं. खंय खंय वयर अडकून पडिल्लीं आनी जवानांनी वाचयिल्लीं मनशां अजुनूय येतालीं. एकेकट्याली दशा पळयल्यार आंगार कांटो येतालो.”

फुडल्या तंबूंतल्या लोकांची स्थिती चडूच वायट आशिल्ली. हाता पायांचीं हाडां मोडिल्लीं. हात बेश्टो गळ्यांत बांदून, मोडिल्ल्या पांयांक सूज. ते दुखीन आड्डताले.

“कितें रे बाबा हांची अवतिकाय जाल्या! पूण हातूंत ना मरे म्हजीं मनशां.”

ताचे फुडल्या तंबूंत सगळीं भुरगींच आशिल्लीं. दोन तीन वर्सांचीं लेगीत. एक धा वर्सांचो चलो तर ‘मेरे मम्मी पप्पा नही है’ म्हणत रडत आशिल्लो. रडून रडून तोंडार दुकां सुकिल्लीं. बाविल्लीं तोंडां... घरांत आवय बापायचे वेंगेंत खेळपी भुरग्यांची ही दशा तिच्यान पळोवपाक जाली ना.

“म्हजें ईशा, बाबू... काय बरीं घरा सुसेगाद आशिल्लीं तुमी. हांवें तुमचो जीव त्रासांत घालो. चूक जाली म्हजी. देवा म्हाका कित्याक दवरली? म्हाका कितेंय वायट दाखोवं नाका. ताचे पयलीं म्हाका व्हर देवा.” आनी ती हुंडक्या हुंडक्यांनीं रडूंक लागली.

“नाका म्हाका हो जल्म. म्हजी चार धाम यात्रा म्हज्या भुरग्यांची निमाणी यात्रा जालिना जाल्यार पुरो. म्हाका व्हर देवा. म्हाका उबार. दोतोर म्हाका कसलेंय इंजेसांव दिवन मारून उडय. उपकार जातले तुजे.”

“आई ओगी राव. तूं जिवी उरल्या, तुज्या हातांतल्यान बरें कार्य जावपाचें उरलां देखून. तूं रडूं नाका. तूं ओगी राव. म्हजें आयक... चल या आमी.. तूं मेरठ वच. तुजो भाचो तुका व्हरपाक येता मगे? तूं वच ताच्या वांगडा.” दोतोर एड्वीन तिका समजायतालो.

गांवचे लोक व्हडल्या व्हडल्या तोपांनीं गंदून कितें ना कितें हाडत आशिल्लें. ते भायर सरकारा कडल्यान खाणां पाकिटां आयिल्लीं. थंय आशिल्ल्यो आपवावुरपी चले-चलयो जाणट्यांक, भुरग्यांक खावपाक, चलपाक मजत करताल्यो. एक चली एका भुरग्याक हांडीर घेवन भायर भोंवडायत खावयताली.

“खा लो मुन्ना यह ब्रेड बटर तो खालो. दाल चावल भी नही खाया तुमने... यह देखो मुन्ने, उप्पर देखो, हॅलीकॉप्टर देखो कैसे उसका पंख

घुमता है। गिर... गिर... मुँह खोलो हां अच्छा मुन्ना.” भुरग्याक बाबूक भुकूय लागल्या आसतली. अनवळखी मनशांकल्यान खावपाची स नाशिल्ली जावंये. पूण ताणें तोंड उगडलें. घडये ती चली आतां संवकळीची जाल्ली जावये! हेवटेन तेवटेन भोंवडायत भोंवडायत ती खावयताली. दोतोर एड्वीन शांताबायक घेवन येतालो. ती चली आपटुवपाची.

“आची... आची...” शांताबायक पळोवन तिच्या हांडी वयर भुरग्यान तोंड उगडलें.

हो तर म्हज्या ओमबाबूचो आवाज. म्हाका सपन बी पडलें कितें. शांताबायन तकली वयर केली. पळयत जाल्यार तिचो बाबू...

“बाबू म्हजो बाबू... शाण्या यो म्हजेकडेन.”

बाबून शांताबायचे मांडयेर घालून घेतलें आनी आजयेच्या गळ्या वेंग मारली. शांताबायच्या दोळ्यांतल्यान दुकां व्हांवपाक लागलीं.

“बाबू, म्हजो बाबू जिवो आसा. दोतोर म्हजो बाबू जितो आसा म्हज्या जगपाचो आदार तो. दोतोर म्हाका बेगीन बरी कर. ह्या बाबू खात म्हाका उबी जावपाक जाय.”

“पळयलें मगे आई. तुका हांव सांगिनासलों, तुका देवान जिव दवरल्या तें बऱ्या खातीर म्हणून! तूं नाशिल्ली जाल्यार बाबूक आप नांव गांव कांय सांगपाक येवचेंना आशिल्लें. ताका मागीर कोण पळयत आशिल्लो?”

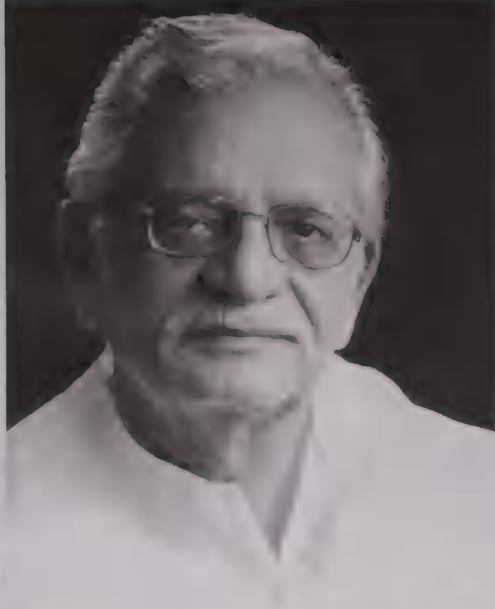
“हय दोतोर खरें तुजें. आज म्हाका बाबू मेळ्ळो. देवाच्या मना आसल्यार फाल्यां म्हाका म्हजो राजू मेळटलो. प्राची, ईशा मेळटलीं. बा या आमी गोंयांत. तुजो मामा येतलो आमकां व्हरूंक.” आनी ती बाबू घट्ट धरून बाबूच्यो पापयो घेत रावली.

- हर्षा शेट

कृष्णप्रेम, अंबाजी, फातोड्डें. मो. : ९८५०५३०१५

मे २०१४ / २८

संवेदनशीलतायेचो भोवमान.

दिलीप बोरकार

नातें जोडलां. गुलजार जेन्ना जेन्ना गोंयांत येतात तेन्ना तेन्ना ते गोंयच्या आपल्या साहित्यीक आनी कवी इश्टांवांगडा रमतात. प्रेमचंदाचे फोटो घराघरानी लावन ताची पूजा करपी तांच्या साहित्याचे चाहते आमच्या देशांत आसात तशेच गुलजारांचेय आसात. गोंयांतूय कितल्याच जाणांचे फोटो गुलजारां वांगडा आसतले. मागीर ते दामोदर मावजो सारक्या साहित्यिका वांगडा आसूं वो भरत नायक, अशोक भोंसले सारक्या कवीं सांगाता आसूं. गुलजार तांच्यो कविता समजून घेवन तांकां स्फुर्त दिवपी एक दिलदार कवी.

गुलजार हांचें पुराय नांव संपूर्ण सिंग कालरा. आतां पाकिस्तानांतलें जें पंजाब आसा त्या पंजाबांत तांचो स्वातंत्र्याआदीं जल्म जालो. तांकां आनी तांच्या कुटुंबाक फाळणीचो खूब व्हडलो फटको बसलो. ते थंयच्यान अमृतसराक आयले. कालांतरान मुंबय पावले. मुंबयत एके गैरजीत मॅकानीक म्हण काम करूंक लागले. फाविल्ल्या वेळार ते कविता रचताले. ते वेळार तांचो चरितार्थ चलपा खातीर तांचे कवितेचो आदार जालो ना जायत, पूण चित्रपट सृष्टींत जम बसोवपाचो यत्न मात ताणीं सोडलो ना. तेंच तांचें ध्येय आशिल्लें.

ह्याच काळार तांची भेट ज्येश्ठ दिग्दर्शक बिमल रॉय हांचेकडेन जाली. वळख जाली आनी हांसत्या मुखामळाचो हो तरनाटो बिमल रॉयच्या 'टिमी'चो घटक जावन गेलो. तांकां 'बंदिनी' ह्या चित्रपटांत गीत लेखन करपाची संद मेळ्ळी. ह्या चित्रपटांत मुखेल गीतकार शैलेंद्र आशिल्ले आनी गुलजार हांचें फक्त 'मोरा गोरा अंग लेइले...' हें एकूच गीत आशिल्लें. ह्या तांच्या एकाच गीतान सगळ्यांचेर प्रभाव घालो आनी तांच्या फिल्मी करिअराक आरंभ जावन गुलजारांची गीतकार, दिग्दर्शक म्हण खाशेली वळखूय जायत गेली.

गुलजार सामके सादे मनीस. एका काळार आपल्या पोटाचो प्रस्न सोडोवपा पासत जांकां गैरजीत मेकानीक म्हण काम करचें पडिल्लें ते गुलजार आपल्या आंगांतल्या कलागुणांच्या मालवजार पयसो, प्रतिश्ठा, लोकप्रियता सगळें मेळयत गेले. चडांतचड गिरेस्त जायत गेले. पूण ताणीं आपलें सादेपण मात केन्नाच सोडलें ना. धवोफुल्ल झब्बो आनी तसलोच पायजमो. वकलूय नवे मोदीचें न्हय तर आदलेंच सत्तरींतल्या दसकांतलें. ताणीं आपले हे धवे कपडे केन्नाच सोडलेनात आनी सोडूंकय सोदीनात.

ह्या साद्या मनशाच्या नशिबांत योग्य बरे आयले 'दो बिघा जमीन, देवदास, सुजाता, बंदिनी' अशे एका परस एक तरल अशे चित्रपट निर्माण करपी बिमल रॉय सारख्या दिग्दर्शकाचो सहायक म्हण काम करपाची संद तांकां मेळ्ळी. तांचे दुसरे दोन सहाय्यक म्हळ्यार हृषीकेश मुखर्जी आनी बासू भट्टाचार्य. ह्या दोगांयकडेन गुलजारांची घट इश्टागत जाल्ली. उपरांत ह्या तिगांयनीय स्वतंत्रपणान दिग्दर्शनाच्या वावराक हात घालो. पूण बासू भट्टाचार्य आनी हृषीकेश मुखर्जीन आपल्या सिनेमानी गुलजाराचो गीतकार, कथा-पटकथा-संवाद लेखक म्हण सहभाग चालूच दवरलो.

'मेरे अपने' हो गुलजारांचो दिग्दर्शक म्हण पयलो चित्रपट. स्वातंत्र्या उप्रांत जल्माक

चित्रपटसृष्टींतलो प्रतिश्ठेचो आनी सर्वोच्च मानाचो पुरस्कार म्हण ज्या पुरस्काराकडेन पळयतात तो 'दादासाहेब फाळके' पुरस्कार तीव्र संवेदनशील प्रतिभासंपन्न गीतकार आनी दिग्दर्शक गुलजार हांकां फावो जाला. सात वांगड्यांचे निवड समितीन एकमतान गुलजार हांचें नांव वेंचून काडलां म्हणपाचें प्रसारण मंत्रालयान हालींच जाहीर केलां आनी ही खबर आयकून भारतांतल्याच तांच्या चाहत्यांनी न्हय तर पुराय संवसारांतल्या तांचे कवितेचेर आनी गीतांचेर प्रेम करपी रसिकांनी ही खबर आयकल्या बराबर खोस उक्तायली.

येदो व्हडलो हो प्रतिश्ठेचो सन्मान फावो जाल्ले पासत गुलजारांकूय खोस जावप साहजिकच आसा. तेविशीं तांकां विचारतकच ताणीं सांगलें, 'हो सर्वोच्च सन्मान मेळ्ळा म्हण कळटकच म्हाका भरून आयिल्लेवरी जालें. ह्या पुरस्काराक लागून हांव खोशी आसां आनी म्हाका अभिमानूय भोगता. हो राष्ट्रीय पुरस्कार जावन आसा. हो पुरस्कार म्हळ्यार एका गीताचो एके पटकथेचो सन्मान न्हय तर हांवें आयज मेरेन जो वावर केला त्या वावराचो हो सन्मान आसा. जाणीं जाणीं म्हाका प्रेम दिलां, फाटबळ दिलां तांचे सगळ्यांचो हांव उपकारी आसां. जाणीं म्हजें नांव या पुरस्कारा पासत एकमतान वेंचून काडलें त्या परिक्षकांचोय हांव उपकारी आसां. पुरस्कार म्हळ्यार तुमच्या वावराविशीं आदर उक्तावपा खातीर केल्ली कृती. हातुंतल्यान तुमचो वावर प्रत्येकाक आवडटा आनी तुमी योग्य मार्गार आसात हो विस्वास पुरस्कार दिवन उक्तायतात.'

गुलजार हे एक व्हड कवी, व्हड गीतकार आनी दिग्दर्शक. तितलेच ते अत्यंत सादे आनी नमळ मनीस. तोंडार सतत खळखळट्या वझऱ्याचो हांसो खेळोवपी गुलजार जांकां भेटता तांचेच जावन वतात. बिम्ब परिवारा कडलें गुलजाराचें नातें खूब आदलें. गोंय आनी कोंकणी भास, कोंकणी साहित्य हाचेयकडेन ताणीं आपलें

गुलजार हांचे वांगडा बिम्बचे संपादक दिलीप बोरकार आनी वेवस्थापिका कामिनी किणी.

आयिल्ले पिळगेचो बेकारी आनी सामाजीक प्रश्न हाका लागून जावपी घुस्मट, तातुंतल्यान वयर उफाळून आयिल्ली हिंसा हाचें प्रभावी चित्रण ताणीं ह्या चित्रपटांत केल्लें. 'कोई होता जिसको अपना' हें तांचें गीत ताणीं बॅकग्रावंडाक वाजयल्लें तें तांचें खाशेलेंपण थारलें. ह्याच तंत्राचो वापर ताणीं आपल्या खूबश्या चित्रपटांनी मागीर केलो. त्या उप्रांत परिचय, खुशबू, किनारा, मौसम, अचानक अशे दर्जेदार चित्रपट ताणीं दिग्दर्शित केले. तांच्या चित्रपटांतल्यान सातत्यान सामाजिक जाणविकाय दिसून येता ती तांचे भितर आशिल्ल्या समाजाविशींचे आपले जाणविकायेक लागून. तेच जाणविकायेन तांकां 'आंधी' हो चित्रपट करपाक मुखार काडलो. तांच्या इश्टांनी हो चित्रपट करूं नाका अशें तांकां सुचयलें. कित्याक तातुंतले व्यक्तीरेखेचो आनी चित्रायल्ले राजकीय परिस्थिती हांचो इंदिरा गांधीकडेन अप्रत्यक्ष संबंद येतालो. हें सगळें पळोवन त्या काळच्या व्हड व्हड अभिनेत्र्यांनी चित्रपटांत भूमिका करपाक न्हयकार दिलो. पूण आपूण चित्रपट करतलेंच हाचेर गुलजार ठाम आशिल्ले. सुचित्रा सेन हाणीं उप्रांत ही भूमिका केली आनी ह्या चित्रपटान एक वादळ निर्माण केलें. राजकीय मळारूय आनी गुलजारांच्या जिवितांतूय. हो चित्रपट संवसारभर खूब गाजलो.

तातुंतलीं पदांय रसिकांक भोव मानवलीं. ह्या चित्रपटाचेर बंदी घालपाचोय प्रयत्न जालो.

चित्रपटांतलीं गीतां बरोवप म्हळ्यार ट क ट जुळोवप, तांकां साहित्यिक मुल्यां नांत अशें म्हणत गीतकारांक हेर कवी उणे लेखताले. पूण आपल्या गीतांनी गुलजारांनी तांकां चोख अशी जाप दिली. 'बिती ना बिताए रैना, तेरे बिना जिंदगी से कोई, इस मोड से जाते है, नाम गुम जाएगा, ओ माझी रे, तुझसे नाराज नहीं, मेरा कुछ सामान' अशीं आनी असल्या कितल्या तरी गीतांनी गुलजारांनी चित्रपटगीतांचो पावंडो तेंगशेर व्हरून दवरलो आनी सर्वसामान्य मनशां पासून विचारवंतांच्या ओंठार त्या गीतांच्यो ओळी खेळयल्यो. चित्रपट गीतांक एक सन्मान मेळोवन दिवन, तांचेकडेन सापत्नभावान पळोवप्यांचीं तोंडांच बंद करून उडयलीं. आतांच्या ह्या फाळके पुरस्कारान तर ताचेर सीलूच मारलें अशें म्हणूं येता.

गुलजार सदांच काळा वांगडा चलत रावले. ताणीं चित्रपट सृश्टींतल्या चार पिळग्यां वांगडा काम केलें. एसडी बर्मना पासून आरडी बर्मना मेरेन आनी आयच्या काळांतल्या विशाल भारद्वाजा पासून ए. आर. रेहमाना मेरेन. फकत एकाच साच्यांत स्वताक बांदून घेना आसतना बदलत्या मूडाचीं गीतां रचलीं. 'सपनों मे मिलती है, चप्पा चप्पा चरखा चले, कजरा रे, छय्या छय्या' असलीं गीतां तांचेकडल्यान बरोवन घेवन तीं संगीतकार-

दिग्दर्शक विशाल भारद्वाजान तरूणाईच्या ओंठार खेळयलीं. गुलजारांक हे विशीं विचर तेन्ना ताणीं सांगलें, काळा प्रमाण संस्कृत बदलत वता आनी तिचेकडेन सांगड घेवपाक मुखार वचप गरजेचें आसा. आयज म्हज्या शंबराव्या माळयेचेर, दोनशाव्या माळयेचेर रावत मळबा मेरेन रावंक वता. तांकां थंयच आंगाणांतली तुळस दाखोवप आनी ते तुळस म्हात्म्य सांगप कितले मेरेन शाणेपणाचें? लेगीत आयची पिळगी 'तेरे बिना जिंदगी शिकवा नहीं' म्हणटा आसतनाच 'सपनों मिलती है' म्हणत नाचता तेन्ना गुलजारांनी गीतांची ताकद कळटा.

असो हो जबरदस्त तांकीचो कवी, दिग्दर्शक अत्यंत संवेदनशील आनी तितलोच सादो मनसो सगळें बदलत पूण तांचो सादेपणा बदलप शकना. तांच्या सादेपणाक लागून हेरांकूय सादेपणावचें पडटा.

'परिचय' ह्या चित्रपटाचें गुलजार दिग्दर्शक करताले. जितेंद्र हो त्या वेळावेलो आघाडी अभिनेतो. त्या चित्रपटांत जितेंद्राक रोल हेलीकॉप्टरांतल्यान एन्ट्री जाय आशिल्ली. तर गुलजारांचो सादेपणां पळयलो आनी टांग्यांतल्या एन्ट्री घेतली. 'मुसाफिर हूं यारो' म्हणत.

हालींच 'स्लमडॉग मिल्योनियर'तल्या 'जो हो' ह्या गीता खातीर विदेशी चित्रपट विभागांत सर्वोत्कृश्ट गीतकार म्हण तांकां पुरस्कार मेळ्ळो. ऑस्कर पुरस्कार म्हळ्यार वल्लेंतूय धरना आनी सुपांतूय धरना असली प्रतिश्टेची, ग्लॅमरास गजाल. सगळो झगमग. पुरस्कार घेवपा खातीर हेर सगळे गेले. गेले नांत ते फक्त गुलजार कारण कितें आशिल्लें? ऑस्करच्या शिश्टाचो प्रमाण तो पुरस्कार घेवंक सूट घालून वचत पडटा. ताणीं आपल्या सदच्या मिशिकलतारान न वचपा फाटलें कारण कितें सांगचें? 'म्हजेक सूट ना आनी कोणाकडच्यान घेतलों म्हळ्यार म्हजे कोण वकील मित्रूय नांत. म्हण गेलों ना...

कितें म्हणपाचें आतां ह्या सादेपणाक? ह्या सादेपणान आनी प्रतिभेक बिम्ब परिवाराचो आ गोंयच्या तांच्या इश्टमित्रांचो सलाम.

- आशा शानभाग

म्हजी जीण आनी निमणो खीण हांचेमदीं थोड्याच वेळाचें अंतर आसलें. म्हजे मुखावयल्यो गुळ्यांच्यो स्ट्रिपी 'वेलकम डियर' करपाक राविल्ल्यो. त्या न्हिदेच्या गुळ्यांक बोटांनी सांसपीत हांव चिंततालें.... ना... ना... हांव मरणाक भियेवं नासलें. हांवेंच तर ताका वेलकम दिवपाचें थारायिल्लें. चिंततालें म्हळ्यार म्हजे फाटले जिणेंतल्या घणुकांविशीं चिंततालें. मराठींत हाका 'सिंहावलोकन' हो सुंदर, अर्थपूर्ण शब्द आसा. पन्नास-बावन्न वर्सांचे म्हजे जिणेंत हांवें कितें मेळयलें आनी कितलें होगडायलें हाची लिस्ट करतालें म्हणुया. सिनेमाचो फ्लॅशबॅक कसो सगलें मनाच्या पड्ड्याचेर नाचतालें.

मेळयलें ताचेपरस हांवें होगडायलें तें खूबच. आनी जें किदें हांवें मेळयलां अशें दिसतालें.... तें म्हळ्यार म्हजो भ्रमच. हेरांनी... हेरांची गरज, इत्सा, अपेक्षा पुराय करून घेवपी एक मिडियम म्हणून म्हाका वापरलें. "तुजे बगर आमचें कितें जातलें?" ह्या हेरांच्या प्रस्नांची जाप सोदतां-सोदतां हांव घुस्पलें. खिणाखिणांक म्हजो हेर उपेग करून स्वताचें साधयतात हें म्हाका समजतालें... पुणून... दांतय म्हजे आनी ओंठय म्हजेच. हून दुदाचो घोटच जणूं... गिळ्ळ्यार ताळो भाजता... आनी थुकप अशक्यच... भुरगेंपण भुरग्यांभशेन घालयलें... जुवानपण... ब्रेश्टेंच होगडायल्लेवरी जगलें. लग्ना उपरांत बायलांनी तडजोड करपाची हो उपदेश गिळत... शक्य तितल्यो तडजोडी करत जगलें. दरेकटो म्हजेकडसून आपले आवयभशेन वागपाची आस्त

धरतालो. म्हजें मन... म्हजें मत... कचरोच फकत. हांतूंत हांव म्हाका पुरायपणान विसरूनच गेलें आनी सासणाचें थंयच कुसत उरलें.

लोकांक दाखोवंक हांव सुखी आसां... खूब समाधानी आसां हें दाखयत नाटकी जगपाची कला आतां म्हज्या रगतांत भिनून गेल्ली. घरांत मातशें खुसखूस जावन गांवच्या कानार वचत ही भिरांत मनांत रुजिल्ल्यान सासणाचें तोंडाक कुलूप घालून रावचें पडलें. वयल्यान सगलो दोश म्हज्याच बोडार येतलो हें शंबरा परस चड पटीन शेंत. सभाव म्हजो भावनेन भरिल्ल्यान केन्ना मेंदवाचो उपेग करून जगप जमलेंच ना. मन, काळीज जें सांगता ते तरेन जगलें. हेरांचे नदरेन पुराय निरुपेगी. खूब चुकलेंय आसूं येता. कारण जगतना केन्नाच वेव्हार पळयलो ना हांवें. सगल्यांनीं फकत म्हज्यो चुकोच तितल्यो वेंचून काडून दाखयल्यो. कांय म्हणिना हांव ते खातीर. चूक दाखयली तर हांवें सुदारपाचो यत्न केलो. पर्थून तीच चूक जावची ना हाची जतनाय घेतली आसतनाय दुसऱ्यो चुको जाल्योच. मनीसधर्मच चुकत-चुकत शिकपाचो. पूण म्हज्यो चुकोच सोदपाक हेर राविल्ल्यान घुस्पून हांव चुकोच करत रावलें दिसता. खरें तर रियल लायफांत म्हज्या काळजाचे विचार आनी हेरांचे वेव्हारी, मेंदवांतले विचार हांचो ताळेबंद जमनाशिल्लोसो. चड वेव्हारी मनशांक म्हजें जगणेंच चुकीचें दिसलें. पूण वायट दिसतालें इतलेंच, म्हजी चूक दाखयतल्यांक तांची इल्लीय चूक हांवें दाखयत तर... सांगपाचो न्ही असो आकांत. म्हजेपरस व्हडलेय म्हज्यो चुकी सोदतालेच आनी धाकटेय चुको धरपाक तेळटाले. घडये म्हजो जल्म ही

देवाची चूक आसूं येता. म्हज्यो चुको सुदारपाचो खूबखूब यत्न हांव करून अपेशीच थारलें. आतां मात देवाचीच चूक सुदारपाचो निर्णय हांवें घेतलो. कारण तितलेंच करप म्हजे हातांत आसलें. आनी म्हज्या काळजाचोय निर्णय असोच जालो.

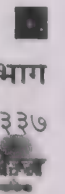
एकेवटेन दिसता... फाल्यां हांथरूणार पडून भोगभोग जावचेपरस हात-पांय कुटकुटीत आसतनाच एक्झीट घेवप बरोबर. जे दिसा हांवें 'एक्झीट' हें उतर काळजांतल्यान आयकलें त्या दिसा उपरांत चारच दिसांनीं हांवें घरच्यां वांगडा आमचे फॅमिली दोतोराची भेट घेतली. "दोतोर.. रात रात न्हीद पडना."

दोतोरान न्हिदेच्या गुळ्यांची रसीट बरयली. "दोतोर थॅक्स" हांवें मनांतल्यान तांचें बरें मागलें. घरच्यांनी, हेर लोकांकडसून बोल नाकात की दोतोर केलो ना हांणीं... इतलेच खातीर म्हाका दोतोराकडेन व्हेलें. मागीर हांव सद्दां रातची गुळी घेतां वो ना... हें कोणेंच पळयलें ना. हांवें दर रातीकडेन गुळी न गिळटां एके बाटलेंत दवरची.

फाटले कांय दीस, सप्तकां हांव दरेक खीण अणभवत जगलें. घरचीं मनशां - परकी मनशां... कोणाकोणाचो विचार करिनासतना मस्त मजेन जगलें. कारण... म्हज्या मुखावेल्या बाटलेंतल्यो आनी स्ट्रिपितल्यो गुळयो म्हजेकडेन म्होवाळ नदरेन पळयतात आतां. एक... दोन.... पांच... धा.... सगल्यो गुळयो हांवें उदकाच्या घोटा वांगडा ताळ्या सकयल देंवयल्यो. दोळ्यां मुखार धुंदीशी लकण येता. म्हाका खूबच न्हीद येता. हांव न्हिदतां आं... गुडबाय एव्हरीबडी... बाऽऽऽऽऽ यऽऽऽऽऽ

- आशा शानभाग

सादोळशें - काणकोण, मो. ९४०४१४५३३७

‘खंयच्या समुदायाची मोलादीक म्हालमत्ता म्हळ्यार फुडारपण’ अशें सिस्टर डॉरीस गोत्तेमोयलर, आर. एस्. एम्. हिणें म्हणलां. हींच तिचीं उतरां समजतल्या दर एक समुदायान घट्ट मतींत धरपाची गरज. आयजच्या समजांत, खंयच्याय मळार तें जावं, चलतलें फुडारपण खूब म्हत्वाचें. खंयच्याय पंगडाचो वो समुदायाचो फुडार, फुडान्यान चलयतल्या फुडारपणाचेर आसा, कसलीय ती संस्था जावं, फुडारीपणाचेर पुराय यश आदारीत आसा. हेंच मनांत दवरून फुडारीपणाचेर उजवाड घालतां.

‘म्हज्या घरांत सांगता तितलेंच जातलें’ हीं एका बापायचीं उतरां एका भुरग्याक ताचे कडसून पयस रावूंक आधाराचीं जातात. कुटूंब समाजाचो म्हत्वाचो घटक अशें मानतात. आमच्या कुटुंबांत तर असल्या फुडारीपणाचीं चिन्नां दिसून येतात. जाल्यार समाजांत कितें काय? खरें म्हळ्यार मनीस आपले जिणेंत जायतें जोडूंक आशेता. पूण हे तरेन वावुरतना नाका जाल्ली वाट वो नाका जाल्ले उपाय वापरून ‘कर लो दुनिया मुठ्ठी में’ म्हणटा. हाचेर खोलायेन नियाळ करपाची गरज दिसता.

फुडारीपण जायते तरेचें आसूं येता. हुकुमशाय वापरून वेळा पुरतें वो तात्पुरतें यश मेळोवंक जाता. सासणीक यश जोडूंक असलें फुडारीपण आदार करता अशें म्हाका तरी दिसना. आयज मनीस असल्या फुडारीपणाचेर भर दिता आनी आपल्या हाताखाला आसलले सहकार दिनांत म्हण आरोप करतात. आपल्या हाता खाला वो आपले सांगाती वावुरपी मनीस आनी तांकांय भावना आसतात हाची जाणविकायूय आसप गरजेची. दुसऱ्यांच्यो भावना समजून घेवन फावो ते रितीन वागलले जाल्यार खूब बरें जावपाचें. थोडे फुडारी म्हणटात ते सगळेंच आपल्या सांगात्यांचेर सोडटात. आपूण फक्त नांवाचे फुडारी कशे जियेतात. यश फावो जाल्यार आपल्याचें नांव वयर काडपाचो हेतू मनांत बाळगून वावुरतात. नाजाल्यार सांगात्यांक गुन्यांवकार

धरतात. असलें फुडारीपण कितलो काळ चलतलें काय? दुसऱ्याचीं मतां घेवन वावुरप्याचें फुडारपण भोव थोडें दिश्टी पडटा. आमच्या समाजांत असल्या फुडारपणाक सुवात ना काय दिसता.

दुसऱ्यांचो सहकार घेवन फुडें वचप हें एका फुडान्याक खूब म्हत्वाचें. तांच्यो गरजो जाणा जावन घेवन हाताक हात दिवन फुडें वचपाची चड गरज. सगल्यांचीं मतां एक सारकीं आसनात, पूण दुसऱ्यांचें आयकून घेवन पावलां मारलेलीं जाल्यार खूब बरें जावपाचें. दुसऱ्यांचे विचार मानून घेना तेन्ना फकत विचारूच मानून घे नाका पूण मनशाक मानून घे. जेजू क्रिस्तान पासून सहभागेलीपणाच्या फुडारपणाचेर भर दिलो. दुसऱ्यांक चेपून दवरपाचे केन्नाच यत्न केले नात. दुसऱ्यांक उत्तेजन दिवन उत्तेजनात्मक फुडारपण गरजेचें म्हण दाखयलें. ‘उठ, हांतरून उकल आनी चल’ हीं उतरां म्हणून ताणें पिडेवंताक चलूंक आनी आपल्या पांयांचेर उबो रावूंक बळ दिलें. असलें फुडारीपण म्हळ्यारूच, सेवेचें, सहभागेलीपणाचें आनी उत्तेजनात्मक फुडारीपण आपणावंक तितलें सोपें जायना. आमचेकडल्यान यत्न जावंक जाय.

आयज थोड्या फुडान्यांक, खंयच्याय मळार ते वावरूं, तांकां कायदे खूब म्हत्वाचे जाल्यात. ते कायद्याचें कायदेपण मात विसरून गेल्यात हें सांगतना दुख्ख भोगता. कायदे केन्ना आनी कशे वापरचे हाची जाणविकाय घेवंक सोदिनात आनी

उरफाटें जाल्यार आपूण सगळेंच जाणां मिरयतात. मनशाचे जिणेंत कायदे गरजेचे फावो ती परिस्थिती प्रमाणे आमी जियेवंक जाय आपणांक जाय जाल्यार कायदे, ना जाल्यार कायद्यांचे बारा बिरेस्तार आनी तेरा शुक्र जातात. आपल्याक दिसता तेंच खरें म्हण समजतात. दुसऱ्यांची वो आपल्या सांगात्यांच्या भावना विसर घालतात. हे वृत्तींत बदल घडोवंक येवंक जाय, अशें म्हाका तरी दिसता.

फुडारी म्हणटल्यांनीं आपली नदर बदलपा गरज उप्रासल्या. आपल्याक दिसता तेंच ‘संवसार’ म्हणपाचे विचार हुमटून उडोव आपले वांगडा वावुरतल्यांक खुशाल दवर ताचे कडल्यान यत्न जावंक जाय. असो परिस्थिती निर्माण जातली जाल्यार फुडान्यां दुसऱ्यांक आसा तशींच मानून घेवंक आपल्याक दिसता तोच संवसार म्हण चिंतपाचें सोडून दिवं फावो तसल्या फुडारीपणांक वेंग मारल्यार जावपाचें. फक्त कायद्यां परस आपल्या जिवीताचे देखींतल्यान फुडारपण फुडें व्हरप यत्न जावंदी. हें इतलेंच सांगून, फावो तसले वेळार फावो तसलें फुडारीपण चलोव फुडान्यांक हांव अपमान करूंक सोदिना फुडारीपण फकत फुडान्यांकूच म्हत्वाचें न्हय पूण ताच्या बराबर वावुरपी तितलेच गरजेचे घेतिल्लो निर्णय चुकलो जाल्यार थोडे वावुर फुडान्यांक दोश दिवंक फाटीं रावनात. ‘ताणें राजिनामो दिवंचो.’ असली भास उलोवंक फावो रावनात. फुडान्यां वांगडा वावुरप्यांचीय देखी म्हत्वाची. देखुनूच म्हणटलों आसलों, फावो तसल्या वेळार युक्त अशें फुडारीपण चलय दवरून बाळगिल्लो हावेस पुराय करुया.

- जॉन एम्. आल्फोन्सो कार्मेलीत

म्हापशें-गोंय. मो. ९०९६६४७३४

मे २०१४ / ३२

भरसप

दर एक भारतीय दादल्याक
दिसनाच दिसता
आपली बायल आपल्या
संवसारांत आपल्यांत
भरसून समरसून वचची
गच्च भरगच्च
रांदचेकुडींत वतकच
तिणें सळसळीत तेलाची
कायल जावची
कचकच कातून शिंदपी
आदोळी जावची
मदल्या मदीं करपल्ली भेंड्याची
भाजी जावची
हॉलांत पावतकच
सोफावेलें कुशन
बाज्जेवेलें मोव ल्हवपीक
उशें जावचें
बाथरूमांतलें पायपुसणें
जावचें कितेंय करून
आपले भितर पुरायेन
समरसून भरसून वचचेंच
वचचें

यादींचो पावस

तुज्या यादींचो पावस
असो झडलो
एका एका थेंब्यान
म्हाका पिसो केलो

तुज्या यादींचो पावस
असो झडलो
तुज्या पत्रांच्यो गो
जापो बरोवंक लागलो

तुज्या यादींचो पावस
असो झडलो
चितनां गो
लागलीं व्हावूंक दोळ्यांतल्यान

तुज्या यादींचो पावस
असो झडलो
सुचलीं गो
तुजीं गोड कवनां

तुज्या यादींक सांग गो
अशीं झडूं नाका
म्हजो जीव गो
हांगा लासता खिणां खिणां

दिसाची काणी

फात्या पारार
मोन्या पावलांनी
आयली सकाळ
सूर्यामाथ्यार
गर्भारून
जाली दनपार
आकुळ-पिकूळ मोग्यांची
तीन पारांचेर
जाली तीनसान
काळखा गोपान
रति जावन
जाली रात राणी
अशी ही दिसाची काणी

- राजश्री सैल

फा. आग्नेल कॉलेज,
पिलार.

- मनस्वी देसाय

कुडचडें - गोंय
मो. : ९८२३६१७०५०

- सुषमा तिळवे

फोंडे - गोंय.
९८२३०५५७५१

अंतर

तूं.....

येता जाल्यार यो
म्हज्या लागीं बस
मेकळो श्वास घेवया
चार उतरां उलोवया
एकठांय जाल्ल्यो यादी
काळजांत म्हज्या खुपतात
तुजें म्हजें मदलें अंतर
आतां सोंसना जालां
म्हणोन सांगतां
येता जाल्यार यो
मोगा झेलो माळून यो
वाच्यालागीं रकाद तुजो पावतलो
निशेल्ल्या मनाक म्हज्या...
पालोव मात्सो फुट्टलो...

निवडणूक

प्रस्न आमच्या मनांक निवड करची कोणांक?
पूण खरेंच, ह्या प्रस्नांक आसा खोलाय?
काय, परिवर्तनाक फुडो करपाक
कमी पडता आमची धिटाय
केन्ना आमच्या चिंतनेत घडटलो बदल?
केन्ना आमी वाजयतले
देशाच्या उच्च स्तरीय घडणुकांचो धोल?
उज्वल फुडाराचे उमळशीकेचीं ल्हारां
आशा करतां दर एका तरणाट्यांच्या
घरान घरा सपन सख्ख समृद्ध देशाचें
आमचें तुमचें सगळ्या भारतीयांचें
मनांत कांयच दुबाव ना
हे फावट चूक आमी केल्ली ना
घडला बदल बऱ्या विचारांचो
बाळगुया हावेस बऱ्या परिवर्तनाचो

गांव म्हजो काळखांत घुस्मटता

तूं येवं
तो येवं
ती येवं
तें येवं
कोणूय येवं
येतल्यान वांगडा फांतोड हाडची...

गांव म्हजो काळखांत घुस्मटता...
गांव म्हजो किरणां सपनेता

मनपांखे

पांचवेंचार रान
भांगरन्हाण
तवनास चंवर
रानभर
मनपांखे उडटा
सैम घेवन देंवता
रुखारुखांर

- आर रामनाथ
कुटी - फोंडें.
मो. ९८५०४५८७६३

- विनीत नायक
कुडचडें - गोंय.
मो. : ९७६५४५४५२१

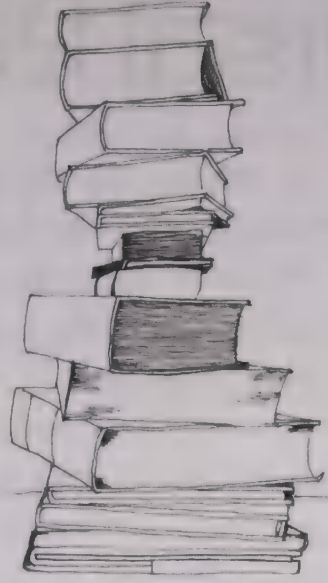
- चंद्रकांत नायक
विरार पूर्व, मुंबय
मो. : ९८९००७९७३६

मनसंवेदना

डायरी

नव्या वर्साचो, पयल्या दिसाचो संकल्प
डायरी बरोवपाचो
दरदिसा
नवें ताल्ल पेन, भांगराळ्या कडांची डायरी
आसलेंच जाल्यार एखाद्रें मोरपीस
पानांत लिपोवन दवरपा खातीर

रातीं
याद, डायरी बरोवपाची
फाल्यां सावन...
दुसरो दीस रात
याद, डायरेची
फाल्यां सावन...
आयज.. फाल्यां... फाल्यां
डायरी आल्मारींत
नवें वर्स
साफ सफायेचें
आल्मारींतली डायरी धुल्लान माखिल्ली
पेनूय आसा शाय सुकून गेल्या
एका फाटोफाट पानां परतितना
कागदाचो कोरो वास
आनी अचळय निसटलेलें
जमनीर, धुल्लांत पडिल्लें मोरपीस
दोन दुकां पानार
मोरपीस पर्थून एकखेप
धुल्ल झाडून
दोन पानांमदीं
डायरी बंद करतना मात
नवो संकल्प

वाचनालय

वाचनालय म्हणजे घर कशें
सगल्यांनी आमी समजूंक जाय
वाचनालय म्हणजे कितें तें
वचून आमी पळोवंक जाय.

कितलेच तरेचीं पुस्तकां
तशींच आसतात वाचप-पत्रां
आमच्याच खातीर आसतात तीं
मंदीर सारक्या वाचनालय घरांत.

वाचनालय घर भंडार कशें
गिन्यान आमचें वाडयता
मनीस ल्हान वा व्हड जांव
वाचनालय जायतें शिकयता.

गिन्यान घेवन वाचनालय घरांतलें
जायतीं जाणां व्हड मनशां जालीं
वाचनालय घरांत वचूंक जाय
आमच्याय भुरग्या-बाळांनी.

सीट

सीटी बशींतल्या एका सिटार
हांव एकलेंच जातां सारकें फीट
मागीर नाईलाजान म्हजे कुशीक
बसतल्याच्यो बोबो...
तो सोंड करता वांकडें
चुकचूक करता,
केन्ना केन्ना दोळे करून मोटे
म्हाकाच पळोवंक लागता
आनी दुसरें सीट जातांच खालीं
पुट्ट करून उठ्ठा.
शटल बशींत मात तशें जायना
म्हजे कुशीक बसतल्याचे
हाल कोण खायना.
वल्ता वल्तार तो लकता
जिवाच्या आकांतान सिटाक दसता
पूण रागान तो फुतफुतताच
ही धड ना केस
हांवूय म्हणटां मागीर ल्हवूच
जितली बेज तितली स्पेस.
सीटी बशींतलो कायदो कितें
सर मुखार, घोळून राव
हांव ह्या कायद्याक मानिना
एकदां सरलें पॅसेजींत काय
हांव कशेंच घुंवना
आनी मागीर कंडक्टराच्यो बोबो...
तो जाता मागीर बेजार म्हजे खातीर
ताचीं दोन गिरायकां पेड्ड्यार.
सिटाचें कितें सांगतलें
हालीं म्हाका इश्टिणीय घरा आपयनात
चुकून पावलेंच जाल्यार
प्लास्टिक खुर्च्यो पातयेनात.
आतां आयोजकूय बरेच भियेल्यात
हांव बशिल्ल्या सिटाक
बारीकसाणेन पळोवंक लागल्यात.
कितेंय जावचे पयलीं बोवाळ
हांव घेतां तुमचो निरोप
ओबेसारा... ओबेसारा

- डॉ. सुलभा कोरे
पाथर्ली रोड,
डोंबिवली(पूर्व) मुंबय.
मो. : ९८२०४६८९९९
मे २०१४ / ३५

- एडवीन फेर्नांडीस
शेळवण, कुडचडें-गोंय

- नयना आडारकार
९८२३५३७५६३

- विन्सी क्वाट्रस

धाडसी रितीन

दिका

धाकट्याच्यो धावेच्यो परिक्षा सोंपल्यो आनी हांव म्हज्या ल्हानशा कुटुंबाक घेवन तामीलनाडूंतल्या वालांकानी देवस्थानांत यात्रेक गेलों. आमी दनपारच्या बारांक सुमार थंय पावलीं. एका रिक्षावाल्याच्या आदारान रावपाची वेवस्था केली. सामान रुमांत घालें आनी पयलीं जेवन काडलें. गर्मी खूब आसली. देखून चड वेळ भायर रावनासतना न्हावन-धुवून रुमांत सुस्त न्हिदलीं.

सांजेर स वरांचेर आमी इगर्जेक भेट दिली. सुमार बावीस वर्सां आदीं हांव थंय गेल्लों. जायतो बदल दिसलो. इगर्जेचीय सुधारणा जाल्ली. आदीं आसली ती बांदावळ तशीच दवरून हेर तिनूय वाटांनी तिचो रूपकार एकसारको केल्लो आनी मदल्या तुंबाचेर आशिल्लो खुरीस लायटीन सजयल्लो. इगर्जे भोंवतणची जमीन पेवर्स आनी शिमीट घालून नितळ दवरिल्लें. म्हणून चलता भोंवतना कसलीच आडखळ दिसनासली. तशी लोकांची गर्दी नासली. पूण सांज जाल्ल्यान शांत वेळाचो लोक आस्वाद घेताले. मायाचे ३०वे थंय एक फेस्त जाता आनी सेतेंब्राचे ८वेर व्हडलें फेस्त जाता. ह्या दोनूय फेस्तांच्या धा दिसांनीं सोंसपाक जायना इतली गर्दी आसता अशें लोक सांगतात. हांवें ती गर्दी अणभवूंक ना आनी म्हाका तातूंत वचूंक नाका म्हण हांव आदींच गेल्लों.

भुरग्यांक दर्या कडेन व्हरपाचो हांवें बेत केलो. इगर्जे कडे रावून एक लांब नदर मारली. दर्या मेरेन वचूंक वाटेचेर लायटी घाल्ल्यो आनी सगलोच उजवाड दिसतालो. वाटेच्या दोनूय बाजूंनी वेग-वेगळे तरेचीं दुकानां आसलीं. चड दिसतालीं तीं मेणवातींचीं. रंग-बेरंगी, ल्हान-व्हडल्यो, बारीक-मोठ्यो वाती पळोवन अजापूच दिसलें. एके कडेन तर मनशांपरस लांब वाती आसल्यो.

“ह्यो वाती खंय पेटयतात?” हांवें एका दुकानकाराक हिंदी भाशेंत विचारलें.

“त्यो पेटोवंक न्हय तर देवाक भेटोवंक व्हरतात.” ताणें म्हाका सांगलें.

“एकेची किम्मत कितली?” म्हाका जाय म्हण न्हय, पूण म्हजे भितरली उत्सुकताय पयसावंक विचारलें. ताणें एके लांब वातीक बोट दाखोवन २०० रुपया म्हणलें, तिचे परस मोटी आशिल्लेक दाखोवन २५० रुपया म्हणलें आनी तो वातीचो दर सांगत रावलो. भुरग्यांक हांसपाक आयलें.

आमी दर्या वटेन वचूंक वळ्ळीं. एक तरनाटो म्हजे मुखार आयलो आनी आपले भाशेंत कितें कितें सांगीत आपल्या हातांत आशिल्ले देवाचे कितलेच पोस्टर म्हजे मुखार उक्ते केले. हांवें ताचेर लक्ष दिलें ना. तरी तो म्हजे बराबर चलत बडबडटालो.

“सर, सर... एस.एस.सी... एग्जाम फीस... सर...” इतलेंच म्हाका कळ्ळें. पूण तो आपली गरज उक्तायता हें कळूंक म्हाका वेळ लागलो ना. बेश्टी भीक मागचे परस अशें कितें विकून पयशे एकठावन आपली गरज पूर्ण करप हो ताचो स्वभिमान म्हाका आवडलो. पूण देवाचे पोस्टर घरांत हाडून कोनशाक मारून दवरप बरी गजाल न्हय देखून ताणें म्हज्या हाता कडेन हाडिल्ले पोस्टर नाकात म्हण सांगून ताच्या हातांत पन्नास रुपया घाले.

मात्शें मुखार गेल्यार नुस्तें तळिल्लें वास येवंक लागलो. गोंयकारांक नुस्त्याचें न्हय? हांव ते दिकेन चलूंक लागलों. पण जाल्यार दोग-तीग बायलो नुस्तें तळटात हांव फुड्यांत गेलों आनी तांचे कडेन आशिल्ले कितलेच तरेचें नुस्तें नियाळूंक लागलों. पण दिसलें तें तळुनूच दवरलां म्हण पूण मात कळ्ळें तें जितें नुस्तें आनी ताका मसालो ला दवरला. कोण घेता ताका तीं तळून दिताल

एकल्यान म्हजे मुखारूच कितें तरी विचा मोठ्या नुस्त्याचीं दोन व्हडलीं पोस्तां तळ सांगलीं. तशीं ते बायलेन काडून तीं कायलीं सोडलीं आनी मात्शें तेल घालें आनी उज्य दोन-तीन बडयो घाल्यो. त्यो बडयो म्हण ख कातरून हाडिल्ल्यो, सगल्यो एकसारक्यो. दोंगर वा रान नाशिल्ल्यान म्हाका दिस खंयच्यान तरी त्यो तांचे खातीर येतात. फेस्तां दिसांनीं रावूंक येवपी लोक, रावतात थंय रांदतात तेवूय असल्यो बडयो वापरतात म्ह फेस्ताक गेल्ले लोक सांगतात. तें नुस्तें ए वटेन तळटा म्हणल्यार थंयच बसून दुसरे वा इडली करूंक लागली. मदेच तिसरे कडेन करू घाल्ले पोळे काडूंक लागली. ‘कितली म्ह हुशार ही बायल?’ ओगीच मनांत तिचें कवत दिसलें.

म्हज्याय मनांत नुस्तें घेवचें अशें जालें. हांवें घरकान्नीकडें विचारलें. तिणें जाप दिवचे पयलींच भुरग्यांनी ‘घेवया’ म्हण सांगलें. हांवें सगल्या नुस्त्याचेर पर्थून एक फावट नदर भोंवडायली. एके कडेन ताटाचेर बांगड्यां सारकीं व्हडलीं नुस्तीं आसलीं. तिचो एक प्रचारक गिरायकांक आपोवपाचें काम करतालो.

“हेऽ त्या नुस्त्याक कितें म्हणटात?” एका नुस्त्याच्या वांट्याक बोट दाखोवन हांवें ताका हिंदी भाशेंत विचारलें. ताणें म्हाका कितें तरी सांगलें, तें म्हाका समजलें ना. मागीर तोच व्हडल्या नुस्त्याक बोट दाखोवन म्हणूंक लागलो ‘कींग फीश... कींग फीश’ तीं विस्वणाचीं पोस्तां आसलीं. पळोवंक बरींच दाट दिसतालीं. हांवें अदमास लायलो एका पोस्ताक १५०-२०० रुपया आसतले म्हण. कित्याक आमी गोंयांत ताचे परस पातळ पोस्तांक १०० रुपया वा ताचे परस चड फारीक करतात.

“कितले पयशे ताका?” हांवें ओगीच दर विचारली.

“ओनली रुपीज एटी” ताणें सांगलें. हांव अजाप जालों. भुरगे म्हाका पळेवन हांसताले. तो एक भास उलयतालो आनी हांव एक भास उलयतालें.

“घेवया मरे?” हांवें भुरग्यांकडल्यान खात्री करूंक विचारलें. ते आनीक फाटीं रावतले? दोन पोस्तां घेवंक सांगलीं. तितलें म्हणल्यार आदीं तळूंक घाल्लीं पोस्तां तयार जाल्लीं. हांवें त्या प्रचारकाक दोन पोस्तां तळूंक सांगलीं. ताणें आपल्या हातांत काडून म्हाका दाखयलीं. तीं खरेंच मोटीं आसलीं. हांवें खुणेनूच हयकार दिलो. ताणें तीं काडून तळपी बायले कडें दिलीं. ती आपले हात हालोवन ‘हां, हूं’ करीत नुस्त्याक पळेवन कितें तरी सांगूंक लागली.

‘रितीन, रितीन...’ तो तिका कितें तरी सांगूंक लागलो. म्हाका तांचें कांयच समजलें ना. मात तिचें नांव रितीन म्हण कळ्ळें. कित्याक ह्या आदीं तिचेकडें उलयतना ताणें जायते फावटी रितीन हें नांव उच्चारिल्लें. तिणें तव्याचेर तेल घालें आनी नुस्तें दवरलें. मागीर उज्याक दोन बडयो धोंगशिल्यो आनी फुकूंक लागली.

दुसरें एक गिरायक आयलें. ताचे कडेनूय तिचो तसोच संवाद जालो. ते बायलेच्या तोंडांतल्यान उतर भायर सरनाशिल्लें. पूण हात एकदम नेटान चलताले. नुस्तें तळटा म्हणल्यार तिणें कॉप्रांतल्यो इडली काडल्यो. हांवें त्या प्रचारकाक विचारलें ‘तीं कित्याक उलयना?’ तो म्हजें समजूंक ना.

बरे भशेन तळून दिल्लें नुस्तें आमी सगळ्यांनी मेळून खालें. शितपेय पियेवन आनीक जेवपाक वचपाचें टाळ्ळें.

“गोंयांत आमकां असलें मोठें नुस्तें खावपाक परवडना, हांगा तरी बरेंच खावया.” घरकान्नीन नुस्त्याविशीं आपलें मत दिलें. तें उखलून धरून भुरग्यांनी हयकारांत हयकार दिलो आनी म्हाकाय तें मानून घेवचें पडलें.

दुसऱ्या दिसाक सकाळीं आमी इगर्जेकडल्यान उलयत चलूंक लागलीं. तीं नुस्तेकारां थंय नासलीं आनी रातचे भशेन लोकूय नासलो. आमी इगर्जेच्या प्रांगणांत भितर सरतना कोण एकलो मदेंच आमचे मुखार आयलो.

“आतां धा वरांचेर इंग्लेजींत मीस आसा आनी मागीर इकरा वरांचेर हिंदी भाशेंत वयले इगर्जेत मीस आसा.” तो कोंकणींत उलयतालो. आमी ताका पळेवंकूच उरलीं. तो गोंयकार दिसच नासलो. जाल्यार इतली बरी कोंकणी कशी उलयता? “म्हाका पळेवन अजाप जायनाकात. हांव मायकल. हांव तामीलनाडूचोच. पूण थोडीं वर्सां हांव गोंयांत रावलां. शिरोड्या म्हजो मामा रावता आनी वर्साक एक फावट तरी हांव शिरोड्या वचून येतां. देखून म्हजी कोंकणी बरीच सुधारल्या.” ताणें आपलेविशीं म्हायती दिली.

“हंSSS...” हांव हांसलों.

“वाती बी जाय जाल्यार आमचें वातींचें दुकान आसा. शॉप नं. ४. त्या शिवाय आनीक कितेंय गरज आसल्यार हांव हांगाच आसतां.” ताणें आधार भासायलो. हांवें घडयाळाक पळेलें. मिसाचो वेळ जायत आयलो म्हण आमी ताचो निरोप घेतलो. गर्मी खुबूच आसली. देखून मीस आयकून आमी सरळ रुमांत आयलीं.

“तुमी पळेल्लें ती नुस्तें तळपी बायल कितेंच उलयनासली. पूण काम एकदम नेटान करताली. हांगाचे लोक गरीब म्हण सभावा वेल्यानूच

कळटात.” रातभर घोळपी म्हज्या मनांतलो विचार हांवें म्हजे घरकान्नीकडें मांडलो.

“हांगाचो चडसो लोक खारवी म्हण कोण सांगताले. नुस्त्याचेरूच तीं जियेतात खंय.” घरकान्नीन आपल्याक आशिल्ली म्हायती दिली.

“आजूय आमी तिचे कडल्यान नुस्तें घेवन तिका आधार करुया.” हांवें म्हणलें.

“मसालो मात्सो चड आसता, नुस्तें तीख लागता. मसालो थोडो करूंक सांग.” म्हज्या धाकट्यान सुचोवणी केली.

दनपारां मारिया हॉटेलांत जेवन, रुमांत न्हीद बरी काडून सांजेर सगळीं परत भायर सरलीं. सुर्या अजून अस्तंतेक वेचो आसलो. इगर्जे भोंवतणचो वाठार भोंवून आमी चलत दर्या कडेन गेलीं. तिनूय वाठांनी दर्या पळेवन अजापूच दिसलें. आमचें घर खंयचे दिशेन पडटा हाचो अदमास लायलो. जायतो लोक वेळेचेर भोंवतालो. ल्हान भुरगीं उदकांत खेळटालीं. दर्यादेग आमचे कोलवेचे वेळे भशेन आशिल्ल्यान बऱ्याच मुखार गेल्यार पासून दिमी भर उदक जायनासलें. मदींच एक नुस्त्यान भरिल्लें व्हडें आयलें आनी ताचे वेल्यान कितलेच खारवी लोक सकल देंवले. हेर लोक व्हड्या वटेन धावूंक लागलो. तशे वेळेचेर आशिल्ले खारव्यांचे सांगाती पाटले आनी बालदूयो घेवन व्हड्या वटेन वचूंक लागले. हांवें भुरग्यांक नुस्तेकारांच्या वेव्हाराविशीं थोडी म्हायती दिली आनी दर्याच्या पोटांत वचून ते आमचे खातीर नुस्तें हाडटात म्हण सांगलें.

सुर्या उदकाच्या पोटांत वतना थोड्या खिणाखातीर आमी कोलवाच आसात काय दिसलें. पयस व्हडलीं ल्हारां आनी तडीर पावतात म्हणल्यार मंद जावपी ल्हारांनी गोंयच्या वेळांचो उगडास करून दिलो. काळोख पसरतकच आमी दर्याकडल्यान वयर आयलीं आनी दोनूय वटांनी आशिल्लीं दुकानां पळेत त्या नुस्तेकारां फुड्यांत पावलीं.

“डॅडी, ह्या नुस्त्याक हे लोक कितें म्हणटात?” म्हज्या धाकट्यान म्हाका प्रस्न केलो. म्हाका म्हण त्या नुस्त्यांचीं नांवां खंय खबर आसलीं? हांवें त्या प्रचारकाक विचारलें. ताणें विस्वणाच्या पोस्ताक बोट दाखयत ताका

‘नियम’ अशें कितें तरी म्हणटात म्हण सांगलें. मागीर बांगड्या भशेन आशिल्ल्या नुस्त्याक ते ‘सुरा’ म्हणटात म्हण सांगलें.

बांगड्या सारकेंच पूण व्हडल्या नुस्त्याक बोट दाखोवन म्हज्या व्हडल्यान ताचें नांव विचारलें. तेन्ना ताणें सांगलें ताका ‘वायट सुरा’ म्हणटात म्हण. निमाण्या दिसाक तो वायट सुरा व्हरतलोच म्हण हांवें निर्णय घेतलो आनी पर्थून एक फावट विस्वणाचीं दोन पोस्तां तळूंक सांगलीं.

नुस्तें तळपी ते बायलेक हांवें नियाळ्ळी. ती आजूय उलयनासली. म्हज्या मनांत वोगीच प्रस्न निर्माण जालो, ‘ती कित्याक उलयना?’ हांवें प्रचारकाक इंग्लीशींत तिचेविशीं विचारलें. तेन्ना ताका कळ्ळें आनी ताणें आपले जिवेक बोट दाखोवन म्हाका खुणेनूच सांगलें तिच्यान उलोवंक जायना म्हण. म्हाका तिचे चुरचुरे दिसले. फाल्यां तिचे कडल्यान वायट सुरा व्हरपा शिवाय म्हजे कडेन दुसरो मार्ग नासलो. तांचे कडेन मन सोडूनय उलोवंक मेळनासलें. एक दोन उतरां हिंदींतल्यान जाल्यार एक उतर इंग्लेजींतल्यान, मोजकींच उतरां. आपले भाशेंत मात रितीन सोडून हेर बडबडटाले.

रितीनाची कळाशी पळेवन उमेद दिसली पूण देवाकडे मनांतूच विचारलें ‘इतले हुशार बायलेक अशी मोनी कित्याक केली?’ तिचेर एक खालती नदर घालून आमी नुस्तें घेवन रुमांत परतलीं. तिचेविशीं कालचे राती वेगळे विचार आसले पूण हे राती मन उचांबळ जालें, खंती जालें. गोंयांत येवचे पयलीं तिका कितें तरी दिवयाच म्हण थारावान हांव न्हिदलों.

परत गोंयांत येवंक वालांकानी-वास्को एक्सप्रेस ट्रेन रातच्या पावणे बारा वरांचेर. दिसभर हांगा थंय भोंवलीं आनी रातीकडे वायट सुरा घेवपा खातीर भायर सरलीं. रितीनाक कितेंय पयशेय दिवपाचें मनांत थारावन दवरिल्लें. थंय फकत एकलीच बायल नुस्तें तळटाली. रितीन थंय नासलीच. म्हजे दोळे तिका सोदूंक लागले. तिचे कडल्यान म्हाका वायट सुरा घेवपाचो आसलो. थंय कोण आसात तांकां हांवें खुणेनूच विचारलें, ती खंय आसा काय म्हण. ताणीं म्हाका कितें तरी सांगलें, तें म्हाका कांयच कळ्ळें ना. ह्या वेळार तो मायकल मेळिल्लो जाल्यार तिचेविशीं सारकेंच कितें समजतलें

आसलें, अशें म्हाका दिसलें. त्याच खिणाक म्हजी नदर मायकलाचेर गेली आनी जिवांत जीव आयिल्ल्या सारको जालो. हांवें ताचेकडे रितीनाची खबर घेतली. ताणें आमकां कडेक व्हेलीं.

“हांगाचो स्थानीक लोक नुस्तेमारीच्या धंद्याचेर जियेता.” ताणें सांगूंक सुरवात केली. “दुसरो वेवसाय करूंक हांगा वाव ना. तरी हे दुकानदार हांगा वावुरतात. हें एक जागृत देवस्थान जाल्ल्यान जायते लोक ह्या देवस्थानाक भेट दिवपी लोकांच्यो भावार्थीक गरजो पूर्ण करून दोन पयशे कमयतात आनी जाता ते भशेन दीस काडटात. तशे गरीबूच लोक आमी.

सकाळीं उठून म्हणल्यार सकाळच्या तीन-चार वरांचेर व्हडीं आनी ट्रॉलर घेवन दर्यांत वतात. मासळी मेळ्ळी, ना मेळ्ळी, तोच आमचो दिसवडो आसता. तुमचे गोंयचे भशेन हांगा व्हडले व्हडले धंदेकार नात जे मोल दिवन नुस्तें व्हरतले. मेळत त्या भावान आमकां नुस्तें विकचें पडटा. वर्साक दोन फेस्तां जातात. तेन्ना दोन पयशे चड जोडटात.

तातुंतल्याच कुटुंबांतली ही रितीन. ती मूळ गांवान नागोरची. लग्न जावन वालांकाणी आयल्या. ती खारवी समाजांतलीच. ती जल्माक थावन मोनी. पूण कामाक एकदम हुशार. आपल्या नागोर गांवांत तिचो बापूय दर्या वेळेर तळून नुस्तें विकतालो. आपल्या कुटुंबाची परिस्थिती पळेवन रितीनानूय हांगा नुस्तें तळूंक मांडणी काडली. नुस्तें आनी हेर सामान घरांतलो कोण तरी हाडून दिता आनी ती

थंय बसून नुस्तें तळटा. प्रचार करूंक उरता. तिका आधार दिवंक आसा तो तिचे कुटुंबांतलो. तिका दोग जाण ल्हान-ल्हान आसात. हांगा नुस्तें तळून जें कितें जे ताचेर तिचें कुटूंब खुशाल जियेता. तिच्या घोमात सोरो पियेवपाची वायट संवय. म्हण ताका जायते फावटी सांगताली नुस्त्याचे बोट वचूं नाका म्हण! पूण तोवूय इल्लो तेमका एका अपंगुळा खुस्तार सोरो पियेतलो? तो बोटीचेर वतालो आनी नुस्तें मेळ्ळें रितीनाकडे विकपाक दितालो. दुसरे बोटी मोठें नुस्तें हाडून ताका मसालो लावन दवर्ता ती विकताली. त्या शिवाय आनीक नुस्तें घेता ती तें सुकयताली. अशे तरेन आपल्या कुटुंबा खातीर समाधानकारक येणावळ तिणें तयार केल्ली.

आज सकाळीं तिचेर एक अरिश्ठ आयला. तिचो घोव सदांवरीं फांत्यार नुस्त्याच्या व्हड्या गेल्लो. रातीं मातशें चड जाल्लें अशें म्हणटा तो घुंवळेतूच आसलो. रांपोण घालतना जाळाक घुस्पलो आनी दर्यांत शेंवटलो. तो पेंवपाक हुशार. तो पेंवलो पूण बरोच खशाट दर्याय तसोच उचांबळ आसलो. ताची शक सोपली आनी बुडूंक वतांच व्हड्यावेत एकल्याची नदर ताचेर पडली. ताका कसो वांचयलो पूण आजून तो हॉस्पिटलांत आसा तिच्या कुकमाचो प्रस्न मुखार आसा. ती धाडस पूण कुकमा शिवाय...? देखून ती आज आयना. हांगा स्थानिकां मदीं सकाळच्यान ती गजाल चलता.” मायकलान रितीनाची कारणां सांगली.

मायकलाची ही काणी आयकून दोळ्यां दुकां भरलीं. हरशींच ती दुखीयारी आनी ताका हें आनीक दुख्ख? वायट सुरा खावपाची म्हत्वाची वांसाच मरून गेली. ती एक अपंगूळ अस्तुति तिच्या कुकमाची राखण करची, तिची आपल्या तिच्या भुरग्यांची राखण करची आनी तिच्या धाडस शाबूत दवरचें इतलेंच मनांतल्या मन म्हणून वालांकाणीच्यान पर्थून येवपाची तयारी करूंक आमी रुमांत परतलीं.

— विन्सी क्वाट्रु

आर्लेम राय, सालसेत-गोंय

मो. : ९८२२५८७४९

मे २०१४ / ३८

**कांयवेळां हुंडो हाडलो ना म्हण, लग्नाक मान-
पान वेवस्थीत जावना देखून तिका घोवा घरा नवी
लग्नाची व्हंकल आसूनय थोमणे उवांवचे पडटात.
कांय नव्या व्हंकलांक तलहाता वयली मेथी वचचे
पयलींच घरांत उपासमाह भोगचो पडटा.**

- शर्मिला वि. प्रभू

‘दिदी पळय गो म्हजी मेथी काय बरी
रंगल्या ती.’ घरांत भितर सरतनाच रेशमान दोनय
हात म्हज्या सामकारा धरत म्हळें. रेशमा म्हजी
बापोलभयण, लग्नाची व्हंकल. ताच्याच
लग्नाच्या देवकार्याक हांव तांगेर, म्हळ्यारूच
म्हज्या काकागेर गेल्लें. इतल्यान काकीन म्हळें,
“आगो ताका भितर तर येवूंदी.” रेशमान म्हज्या
हाताक धरून म्हाका आपल्या बेड रुमांत व्हेलें.
व्हंकलेच्या भेसांतलें रेशमा खूबच सोबीत
दिसतालें. हाताक पांचवो चुडो, चुड्या मदेकाक
भांगरा काकणां आनी हाताक गडद तांबडी मेथी.
खरेंच व्हंकलेचो शिरंगार मेथये शिवाय पुराय
जावंकच शकना. रेशमाचे गोरे-तांबडे पांय तर
मेथयेन आनीकच सोबीत दिसताले. रेशमाचें
फाल्यां लग्न हाची गवाय दिताले!

निमित्त रेशमाच्या लग्नाचें जरी आसलें तरी
हांवय खूब उमेदीन आसलें. सगळ्यांत व्हड
कारण म्हळ्यार रेशमाच्या लग्नाच्या देवकाऱ्या
निमतान म्हाका म्हज्या कुळारा वचपाची संद
गाविल्ली. म्हजी आवय हो संवसार सोडून वचत
सावन काम-कारणांशिवाय म्हजें तर कुळारा
वचप साप्प बंदच जावन गेल्लें. देवकार्याक
दोन-चार दीस आसात म्हळ्यार ओगीच हांव
मनांतल्या-मनांत खोशयेन मुरगुट्टालें. सपनांत
म्हाका म्हज्या कुळारा गांवचो पातय-वाडोच
दिसतालो. थंय घालयिल्ल्या म्होव्या खिणांच्यो
यादी चलतां-भोंवतना म्हज्या दोळ्यां सामकारा
तरंगताल्यो! देवकाऱ्याक सकाळीं बेगीन वचपाक
जाय देखून आदल्या दिसाक म्हजें बॅग बी भरून
पुराय तयारी करून दवरिल्ली. उमळशीकेनच
आसुये, आदले रातीक न्हीद सारकी पडून
फातोड्डेर मात पांच वरांचेर जाग आयली. हळूच
आवाज करिनासतना उठलें. सडसडीत म्हजीं
घरांतलीं कामां करून घेतलीं. चल्याक शाळेक
बी धाडलो आनी हांव साडेणव म्हळ्यार रेशमागेर
पावलें. घरांत सोयऱ्यांचें यो-वच, देवस्पण,

दनपारचीं जेवणां-च्या जाता म्हळ्यार रेशमाचें
ब्युटीशीयन तांगेर पावलें. म्हज्या दोनय हातांक
मेथी रंगोवंक बसलें. गजाली रंगांत आयिल्ल्यो.
देवकार्याचें घर म्हणटकीच गजबज, बोवाळ, फकाणां
सगळ्याकच नेट आयिल्लो. पूण म्हजें मन मात
कुळारचे यादिनी गुल्ल जाल्लें!

म्हज्या दोळ्यां सामकारा सात-आठ वर्सांचें,
घांगरो-चोळी घाल्लें, पांयांतल्या पांयजणांच्या
तालार उडयो मारीत भोंवपी गोरे-तांबडें नाजूक
रेशमा तेंवय धेडयेच्या रुपांतलें दिसूंक लागलें. म्हज्या
लग्नाक रेशमा धेडी देखून म्हजे आईन ताका म्हज्या
असल्या पायजणांच्या डिजायनाचीं पांयजणां तेचवरी
म्हज्या शालवा रंगाची, मोरपिशी कोराची रेडिमेड
साडीय हाडिल्ली. म्हज्या मेथये सुवाळ्या वेळार
हट्टान आनी पासीयेंसान रेशमान आपल्या दोनय
हातां-पांयांक मेथी घालून घेतिल्ली. निमणी मेथी
हांवें व्हंकल म्हण म्हज्या दोनय हातां पांयांक रंगोवन
घेतिल्ली. मेथी घालून घेतना नकळत दोनय दोळे
दुकांनी भरून येताले. एका दोळ्यांत आवय-

बापायक सोडून वचपाचें दुख्ख तर दुसऱ्या
दोळ्यांत म्हज्या मोगा वांगडा लग्नाच्या पवित्र
बंधनांत अडकुवपाचें सूख!

म्हज्या लग्नाच्या दिसानी रेशमान म्हजी
फाटच सोडली ना. शेवटाक म्हजी पाठराखीण
म्हण म्हजे वांगडा म्हज्या घोवाघरा पावलें. दिदीची
भयण म्हण आयजमेरेन तें नातें सांबाळत रावलें.
ताचें तें हात-पांयांक मेथी रंगयिल्लें व्हंकले
रुपांतलें लजप, मुरडप पळोवन नकळत म्हजेय
दोळे दुकांनी पाणावले!

मेथी, तिचे जिणेचो, तोवय एका
अस्तुरेच्याच जिवितान चडपी मनमोहक रंग.
ह्या सगळ्या फाटल्यान लिपिल्ल्यो आसतात
तिच्या काळजांतल्यो असंख्य भावना. साखरपुडो
जावं सगाई, लग्न जावं निकाह अस्तुरेच्या
सोबीत रुपड्याक चार-चांद लावपी अशी ही
मेहंदी म्हळ्यारच मेथी. लग्न म्हळ्यार तिचे
जिणेचें एक नवें पर्व. उमळशीकेन नटपाचे,
लजपाचे हे दीस जरी आसले तरी मात आवयचें

घर सोडपाचें दुख तिच्या काळजाक खंय तरी गुलाबाच्या कांट्यावरी तोंपत आसता. 'मेथी जितकी गडद कोरान रंगता तितको तिच्या मोग्याचो, जावं घोवाचो मोग तिचेर चड.' हातार रंगयल्ल्या साबार मेथयेंतलें, आपल्या प्रियतमाचें नांव ती भरिल्ल्या दोळ्यांनी गडद केसरी रंगात नियाळटा. तेन्ना ताच्या मोगाची गवाय ही हातार रंगल्ली मेथी तिका दिता. अशा वेळार हीच मेथी तिची खरी पाठराखीण आसता!

अशे हे मेथयेचें पिशें प्रत्येक बायलमनशेक आसता. म्हज्या भुरगेपणांत तर म्हाका हे मेथयेचें भोवच पिशें कशें आसलें. आयच्या वरी तेन्ना आमच्या गांवांत 'ब्युटी पार्लर्स' नासलीं. आयचे वरी मेथयेचे डिजायन हाता-पांयार सोडोवपी 'प्रोफेशनल ब्युटीशियन' नासले! तशीं वाड्यार कोणाकडेन तरी एक-दोन मेथयेचे डिजायन दाखोवपी धाकटलीं पुस्तकां! मेथयेच्या धाकटल्या पांचव्या पानांनी सदांकाळ बहरपी पोरसांतलीं मेथयेचीं झोपां. श्रावण म्हयनो सुरू जालो काय मेथयेचे यादीन उमेदी जावपी म्हजें मन. मागीर हळूच खेळटां-खेळटां पोरसांय नियाळप जातालीं. सगळ्यांत बरें तांबडेंच रंगुवपी मेथये झोप सोदत. शेजान्नीकडेन मेथये पालो मागप. मागून दिना तर लिप-चोरयां बुड्डून काडपय! हीं पानां मागीर फातरार गंद वाटप. वाटतना हाताक प्लास्टीक पोती घालप. तिवय फकत उजव्या हाताक. केन्ना-केन्ना मागीर कोणाचेय व्हड भयणीक बी मस्को मारून ती मेथी 'मिक्सराय' वाटून घेवप जाताली. कारण त्या वेळार 'मिक्सर' म्हळ्यारय व्हड अप्रूप कशें आसलें. वाटतनां मेथयेपानां सांगाताक सायला झाडांच्यो आंक-च्यो. तशेंच खांवचे पानां वांगडा खातात ती कात बी घालताली. हेतू इतलोच की मेथयेचो रंग गडद जावंचो. सांजवेळचो पुराय अभ्यास गडबडीन आटापून मेथी घालपाची कार्यावळ सुरू जाताली. बरोसो चुट्टेचो वीर घेवन जाका सुंदर डिजायन काडूंक जमता तेंच एक एक करून सगळ्या इश्टीणींच्या हातार डिजायन सोडयतालें. श्रावण म्हळ्यार परबांचो, सण-वारांचो म्हयनो. ह्या म्हयन्यांत घरच्यो सवायशीणी आयतार पुजताल्यो, जावं देवळांनीय

भोंवताल्यो. अशा वेळार तांकांय उमेदीन हातार मेथी घालून नटन दिसतालें. सांजवेळ जाता म्हळ्यार हातावयली मेथी सुकता ती मागीर पर्थून ओली करपाक नाजूकसाणेन तिचेर हळूच एक-एक थेंब खुटे च्याचें उदक जिरयतालीं. रातची मागीर मेथी हाताक घालूनच न्हिदप, घरांतलीं बायलां तर चडशीं पुराय घरांतलीं कामां आटापून न्हिदच्या वेळारच मेथी घालतालीं. सकाळ फुडें जाग येताली ती हातावेले मेथयेचे यादीन. अर्दी-सुकिल्ली मेथी हांथरुणारच झडटाली तर उरिल्ली सुकून घट्ट खवळी कशी हातारच उरताली. ही सुकिल्ली मेथी मागीर हळूच काडप, हाताक खोबरेल लावन ते रान्नी उज्याच्या धगार शेकप. शाळेंत वतकच इश्टीणी वांगडा हातावयले मेथयेक तोखेवप. कांय दीस मेरेन आवयन आयदनां घास म्हळ्यार हळूच कूस मारप, हातांवेली मेथी बेगीन वचची न्हय देखून.

श्रावण सोंपून चवथ येताली. चवथी परबेक हातांक मेथी घालपाक खासा उमेद. वाटिल्ली मेथी गणपतीच्या मुर्ती फाटल्यान दवरून हाताक घालत तर बेस बरी रंगता असो एक समज आसलो. जांगेर गणपती पुजतालीं तांगेर मुर्ती फाटल्यान मेथयेची पोटली दवरपाचें काम त्या घरचीं भुरगीं करतालीं. हळूच लिप-चोरयां ती थंयसून काडप. हातांक गडद रंगल्ली मेथी पळोवन गणपतीच्याच आशीर्वादान ती रंगली म्हणटाना कोण खोशी गावताली म्हण सांगू!

एक दीस मजाच जाली. कोणेंतरी इश्टीणीन सांगलें केंसांक मेथी लायत तर केंस मोव चमकदार सोबीत जातात. केंसांक घालपाची खाशेली मेथी

खाशेल्या पाकिटांनी येता हेंवय आमकां नासलें. कशीय तरी करून केंसांक मेथी घाल हाचो वायट परिणाम म्हणून रातभर तव उसळ्ळी. थंडी जावन फुडें दोन दीस इस्को चुकलें. मागीर मात मेथयेचें खूळ केन्ना प्रत्यक्षांत हाडलें ना.

आजकाल तर मेथयेची स्टायल प्रत्येक परबेक, लग्ना-कार्याक जाणवता. मेथये सोबित, नाजूक चकचकीत डिजायनांचीं स्टायल हातार मारपाची बाजारांत गावतात. रेडि रोखडेच रंगपी अशे कोनय बाजारांत गावत लग्न, वाढदीस, साखरपुडो, लग्नाचो वाढ जावं रिसेप्शन. खंयच्याय सेलेब्रेशनांची सुरवात हाताक मेथी लावन श्रृंगारानच पुराय जा हातावेल्या मेथयेशिवाय सण-परबांचे खोशा उमाळ्यांचें नटप-थटप पुरायच जायना अ म्हळ्यार अतिताय जावची ना.

कांयवेळां हुंडो हाडलो ना म्हण, लग्न मान-पान वेवस्थीत जावना देखून तिका घोर घरा नवी लग्नाची व्हंकल आसूनय थोम खांवचे पडटात. कांय नव्या व्हंकलांक तळहा वयली मेथी वचचे पयलींच घरांत उपासम भोगचो पडटा. मानसीक तसोच शारिरीक सहन करचो पडटा. तेन्ना ती व्हंकल दुकां रडटा, हातावेली मेथी पळोवन तिका मे घालतना सजयिल्ल्या सपनांची याद जाता.

'पांच-परतावणा' वेळार जेन्ना नवी व्हंक आपले फामिलीसयत आपल्या आवय घरा ये तेन्ना धुवे खातीर चिंतेन भरिल्लें मन, जासू काळीज धुवेचें मुखामळ नियाळटा. 'आई नव घरांत हांव खूब सुखी आसां' हें उ आयकतकच तिचें मन हुस्क्या मेकळें जात आपले धुवेचे तृप्ततायेन भरिल्ले दोळे पळोव ती सुखावता. तळहातांवयलो मेथयेचो रंग न व्हंकलेचे नवे जिणेंत खोशयेच्या रुपान पसरू लागता. हातावयल्या मेथयेचो रंग मागीर हळुहळु कुड्डो जायत वता तशी हळुहळू तिची नवी जीण मागीर सप्तरंगान फुलता, बहरता हें खरें!

- शर्मिला प्रभु

आगाळी - फातोर्डा. फोन : २७४०६४०

मे २०१४ / ४०

म्हाका साहित्यिक म्हणून घेवपाची भोव उमेद आशिल्ली. कितल्यो कथा, कितल्यो कविता, कितल्यो कादंबऱ्यो बरयल्यो. पूण कोणच छापिनात. वचत तो सांगता वाचन जाय. मागीर खरेंच वाचपाचो धुम्म तडाको लायलो.

आज म्हज्या नांवार कितलेंऽ साहित्य आसा. एकाच कुडक्याची हांव कविता करूंक जाणां. जाय जाल्यार कथाय करतां. वेळ पडल्यार कादंबरी. जालेंच जाल्यार लेख पसून करतां.

मोदेल म्हणून ही कावळ्याची काणी दाखयतां.

कावळो काळो तानेल्लो
उदक सोदूंक भोंवतालो
इतल्यांत दिसलो बुडकुलो
अर्दोच उदकान भरलेलो

चोंच पावना उदकामेरेन
फातर घाले एक एक करून
उदक आयलें गळ्याकडेन
उदक पिलो धादोसकायेन
(ही कविता आवाठान जाय तेदी करूं येता)

कथेक वा कादंबरीक मागणें आसा अशें दिसलें की ताचीच हांव कथा अशी करतां.

‘शेंवतें आका तांदूळ वेंचतालें. वेंचिनाफुडें उठलें. आशे भायर कोंक कोंक करतले कोंबयेक आनी तिचे भुरावळीक उडयले. रान्नी म्हऱ्यांत यो जाल्यार जळव ना. उदकय हाडूंक जाय आशिल्लें. तें कळसो घेवन मागिलदारा आयलें. थंयच आंगणांत कळसो दवरलो आनी कुळागरांत गेलें. एक पोंय आनी दोन पिसोंदऱ्यो एकठांय केल्यो. चार शिरपुटां घेतलीं आनीक घरांत भितर सरलें. रान्नी पोल्लांत बसून फस्क उस्तीलें आनी काडी मारली. तिचेर पिसोंदर धरली. ती भग्न करून पेटनाफुडें ताचेर पोंय दवरली. शिरपुटां शिरकायलीं. रान्नीर आदन दवरून तें सोय कांतूंक बसलें.

मागीलदारा पणसार बशिल्लो कावळो बरोच तानेल्लो. तळपावयल्या भगवते देवळाकडल्यान तो उदक सोदीत सोदीत मारखोणच्या व्हाळा देगेवयल्या सुरंगी रुखार बशिल्लो. पूण व्हाळ सुको सणसणीत जाल्ल्यान तसोच उडत उडत हांगा पाविल्लो. पूण उदकाचो थेंबो दीसऽ नाशिल्लो. आनी इतल्यांत शेंवतें आकान आंगणांत दवरिल्लो कळसो ताणें पळयलो...’

कथा जाय तितली लांबयत अशीच फुडें व्हरपाची.

कादंबरी करपाची जाल्यार ताका आनीक काणयांकुडके जोडपाचे. देखीक कोल्यान मांसा कुडको व्हरून फटयल्ल्या कावळ्याची बी. असल्यो काणयो मदीं मदीं जोडपाच्यो.

हाचोच लेख पसून करूं येता.

‘हांव तेन्ना धा वर्सांचें. निकतेच गोंय स्वतंत्र जाल्लें. पुर्तुगेज गोंयच्यान गेल्लो. तांगेलो थातो मातो सोंपिल्लो. लोक गांधीवटेच्यान वळूंक लागिल्लो. म्हजी मैत्रिण सीमा शेजरा रावपी. ताका आपयलें. आमी आयदनांनीं खेळूंक बसलीं. पितुळच्या आयदनांचो सेट. म्हाका व्हडल्या मामान दिल्लो. व्हडलो मामा म्हजी खूब अपुरबाय करी.

मागीलदारच्या खोपींतल्यान खेळटना तो कावळो जिस्त दिसतालो. काळो पूण तिकतकीत. ताका तान लागिल्ली जावंये. तो हेवटेन तेवटेन तेळटालो.

आंगणांत कळसुली आशिल्ली. पुर्तुगेजांची मुस्त आसूनय म्हज्या बापायन मुद्दम कांसाराकडल्यान करून घेतिल्ली...

कविता नव्या मोदीची जाय... तीय करूं येता.

कावळो
काळोकिट्ट
तानेल्लो!
बुडकुलो
अर्दो भरिल्लो
उदकांत उडयलो
फातोर
घट गुणो
पूण ना उणो
उदक काडी वयर वयर
तान भागोवन सैरभैर...

अशे तरेन दर बरपाचो फॉर्म्युला हांवें पाठ करून दवरला.

तुमी मागतलेच जायात. साहित्य हजर. आज हांव व्हडल्या साहित्यिकांचे पंक्तींत बसलां.

- नीला तेलंग

आडपय, दुर्भाट-फोंडें.

हजारों वर्षधोर्नु मनुष्य, व्यापार-उद्योगाच अवकाश सोधत, देशांतर करत खंचान खंची वचत आस्सा. गेलिल कडेन तांग-तांगेली भाषा, जन जिवनाचो रिती-रिवाजो, धर्माच आचरण तो पालन कर्त आय्ला.

सोळावे शतकांतु समुद्र मार्गान हजारों मैल पडावारी प्रवासकोर्नु मुंबईतु आयिल पोर्तुगीजानी, गुजरातचे सुलतानाल्यागी व्यापारी समझोता कोर्नु, वसईतु वसाहत स्थापन केल्ली. बेसिन् फोर्ट बांदलो. त्याच वेळारी सात द्विपांचे समूह जावनासिल मुंबापुरीचे बंदरांतु, समुद्रकिनाऱ्यालागून आसिल गुड्डेरी (दोंगरार) दोनशीं लोकांल स्वसंरक्षणक, फोर्ट अगोडा म्होणु सानसो किल्लो बांधलो. त्या किल्लेच आवरणांतु एक पाद्रीन, मात्तिवणतीचे प्रार्थना गृह बांधून इनफंट जीजसाक हात्तां धरील मेरील लाकडा मूर्ती (इ. स. १५६५) स्थापन केल्ली.

इ. स. १६०४त त्याच जागेरी Capt. Salsette हाणें कोपेल (chapel) बांधून त्या प्रार्थना स्थळाच जिर्णोध्दार केल्लो आनी ती मेरी, 'मौंट मेरी' म्होणू प्रसिध्दी पावली.

महत्वाकांक्षी लोकांल मनोबल वाढोवच्याक दैवबलाच आराधना आवश्यक. देव म्हळिल दोन अक्षरांचे शब्दांतु मनोबल वाढोवची जबरदस्त चुंबक शक्ती केंद्रिकृत जावनास्ता. तस्सीं जावु राज घराणे, तांगेल सत्ता संपूर्ण नाश जाल्लेतिकी, तान्नीं आराधन केलिल देवता मंदिर तीर्थक्षेत्र म्होणु आज ही लाखों श्रध्दाळूंक आकर्षित कर्ताती.

इ. स. १७३८ तु मराठांनी पोर्तुगीजांचेरी आक्रमण केलें. पोर्तुगीजांलो पराजय जाल्लो. अगोडा किल्लेंतु लुटमार, जाळपोळ जाल्ली. मौंट मेरील मुर्ती कोणेतरी... समुद्रांतु काणु उडैली खंय! हे जालिल काही वर्षां नंतर एक कोळी बांधवाल स्वप्नांतु ती देविली मुर्ती समुद्रांतु तरंगत आस्सिल दृष्टांत जाल्ले खंय! हेर दीस ताणें त्या एरियांतु बलें (जाळें) बिसील तेन्नां, त्या नेट्यांतु ती मूर्ती ताक्का सांपडली. लोकांनी विज्ञंभणेरी (दबाज्यान) तिक्का तिगेल स्वस्थानारी हाणु पुनरप्रतिष्ठापन केल्ली.

अन्नेक कडेन अस्सीं बी म्हळ्यां की मराठ्यांल हात्तांतु ती मूर्ती पोडच्याक ना म्होणु ब्रिटिशसांनी पोर्तुगीजांक सांगून मुर्ती पैलेंची दोणीरी माहिम खाडी दांदून St. Michel Church तू हाण दवरील खंय! आनी इ. स. १७६१तु तिक्केक कायमचें स्थान बांधवरी, ती मूर्ती माहिमांतु उर्ली खंय! जाल्यार आजिक ही...SS बुसंख्येन लोक, कोळी बांधवाक मूर्ती समुद्रांतु मेळील कथा मानताती.

St. Michel Church मुंबईची प्रसिध्द, पुरातन, १६ वे शतकांतूल बांधिली चर्च जावनास्सा. हांगा बुधवारचे प्रार्थनेक विशेष महत्व आस्सा. त्या दीस क्रिश्चियन इत्ले न्हय, इतर धर्मीय बहुसंख्येन येताती. सतत नव्व बुधवार प्रार्थना केल्यारी, कोणाले मनांतूल अपूर्ण काम पूर्ण जाता म्हळिल विश्वास अजून लोकांल मनांतु आस्सा.

खंचे विषयाचेर श्रध्दा - विश्वास स्थिर जावच्याक वेळ लागता. पण एकपंता विश्वास बसिलनंतर तो दूर जायना. परंपरागत चलत उर्ता.

एक श्रीमंत पारसीक संतान नासिलें. ताणें मौंट मेरीक हरकें (मागणें) सांगून घेनापडेन ताक्का चेल्ली जाल्ली. ती चेल्ली आठ वर्षांची कुमारी जायनापडेन, त्या पार्सीन स्वखोशयेन, माहिमच्या बांद्रा वोच्याक खाडितुल्यान रस्तो (Mahim cause way) बांदून दिलो.

मौंट मेरीक 'बेसलिका ऑफ अवर लेडी' म्हणताती. प्रतिवर्ष सप्टेंबर (8th sept) म्हैनो आयलेकी, मुंबईकरांक मौंट मेरी फेस्टिवला उगडास जाता. बांद्रा फेस्टिवल म्होणु तो प्रसिध्दी पावला. लोक बांद्रा हील एरियांतु मौंट मेरी वोच्चे वाट्टेरी, दोन्नी दिकान दुकान आनी घालु ताज्जे पूर्व तयारीक लागताती. एकूण सतरा दिसाचे त्या उत्सवाक लाखों लोक सहभागी जाताती.

बांद्रा रेल्वे स्टेशनासावु मौंट मेरी वोच्याक स्पेशल बास्साची व्यवस्था केलिल उर्ता. रात्रीच सुध्दां बारा-एक पर्यंत भीड उर्ता. आदित्यवार भयंकर गर्दी उर्ता. दोन-तीन तास कमित-कम्मीं लाईनेंतु राबचें पडता. रस्तेच दोनी दिकान खाण-पिण्येच वस्तु मेळता. रेडिमेड कपड्यां दुकान मांडैले उर्ताती. त्या शिवाय पूजा सामग्रिच्यो वस्तु बी मेळताती.

दुधर आजारपणांतुल्यान बरे जालिले अपघातांतुल्यान बरे जालिले, मेणाचे अवर मौंट मेरीक दान कर्ताती. रुपेचें, भांगराचें दान कर्ताती.

आम्मीं आसिल हें भौतिक जग सदा बदलत उर्ता. कारण परिवर्तन प्रकृतीचो नियम जावनास्सा. काली असिल्यावरी आज उन्ना आज आसिल्यावरी फाल्ले ऊर्ना परंतु संसार सुख-दुख कायम् उर्ता. मनुष्य जास्सु सुखादिकान आकर्षित जाता. दुःख आयलेक देवाक शरण वत्ता. जीवनांतु सुखा किंता दुःखा वांटो होड उरच्यादिकून, दुख्खाक कार जावनासिल दुरासेक, वासनेक बांदून दवर्नु संतु जिवन जगच्याक तांकेक स्फूर्तीस्थान जाय जात तस्सले स्फूर्तीस्थान आमगेल संस्कार टिक् दवरताती. आमगेल्यांतु सर्वधर्म समभाव जाय कर्ताती. समाजांतु ऐक्य निर्माण कर्ताती. दिकून प्रत्येकळ्यांनी अस्सल उत्सवां सहकुटुंब, सहपरिवार भाग घेवका. आमगे मुकावैल संततीक ताज्जें महत्व समजाव सांगका.

- पन्ननाभ नायक
तिलक नगर, डोंबिवली
मो. : ०९९६९२६७६५

URBA

Luxury Service Apartments

Each of our one BHK units at Urba luxury service apartments, Porvorim Goa is of premium quality. All are stylishly furnished and centrally located to provide a comfortable stay to all our guests.

They boast a 'home away from home' comfort that is warm and welcoming rarely found in a hotel. All our guests are special to us, no matter how long their stay – be it days or weeks. Our complimentary services including free Wi-Fi, breakfast, toiletries, and housekeeping help to ensure your stay is as pleasant as possible.

When you stay with us in one of our luxury serviced apartments, you have the greater privacy and more relaxing ambience that they offer compared to a hotel, at the same time you have approximate saving of 20-30% compared to a hotel room of the same standard and area.

Professionals choose Urba Luxury Service Apartments for our efficiency and flexibility – we don't have binding minimum term contracts with long notice periods. We offer a professional service with very competitive corporate rates of up to 20% discount. For an annual contracts we even offer 30% discount. Please call us for further information.

Website. [Http://www.urbaluxury.com](http://www.urbaluxury.com)

Email : info@urbaluxury.com

Tel 0091 8322415168 **mob** 0091 8007542168

GOA'S Coconut & Cashew

Festival 2014

21 to 25 May, 2014 PANJIM

The possibilities and future

The joyful and colourful Goa's Coconut and Cashew Festival, 2014 will help preserve the Goan way of life and its culture in an interesting and engrossing format. It can be an annual event and attract tourists from all over the world. Participation from the local people will be very enthusiastic because they will connect once again with their for rare arts and crafts – some of which are hundreds of years old. The festival can be a display opportunity for local handicrafts and cultural. Tourists will get to experience a Goa, every year, which otherwise will be lost in the sands of time. While the experiences of Goa are many and this is one festival on the horizon that offers everything under one roof. Goa's Coconut and Cashew Festival, 2014 primarily offers an unveiling of Goa's favourite food ingredients. It is surprising how these items make Goa what it is today. Both find their rightful place in the local cuisine, define the essence of Goan living and culture. This is a great opportunity for tourists to get to know Goa better through its best food ingredients. It appears in this case too, the way to a man's heart is through the stomach. Tourists will get to sample dishes from the fairly simple to the del elaborate. It is going to be an eye-opener of sorts for the people of the world. Tourists will get to learn everything right from how these fruits are p to how they are harvested. They will also know how many uses these fruits and trees serve in Goa.

THE GOAN EXPERIENCE
IN A NUTSHELL

The miracle nut

The coconut occurs in many scrumptious curries, side dishes and desserts. The Xacutis, the seafood curries, the dodols, everything sugary and spicy come from the coconut. It may be ground to a fine paste or coarsely grated or even milked. We are talking of coconut milk - a smooth extract from the coconut that adorns many dishes. The coconut may be roasted, fried, steamed, boiled, braised and offers hundreds of dishes their unique taste and texture. Goa's Coconut and Cashew Festival, 2014 will feature every possible recipe – prepared by Goa's finest hotel chefs and above all the local village chefs whose legendary cooking skills remained confined to weddings and birthdays.

The other uses of the Coconut

Did you know coconut trees serve as some of the most common building materials? Whole houses can be constructed from coconut trees. Their leaves can be woven into complex patterns to thatch the roofs. Furniture can be crafted from the coconut. The trunk can be used as a canal for irrigation over chasms and ridges. Its fibres can be used to weave rope and other essentials like mats and bags. It is the most versatile and eco-friendly building material ever. International architect firms are turning their attention to the humble coconut to deliver designer houses for the famous. A simple coconut thatch can effectively block out harmful UV rays and provide insulation against both the cold and heat. The tree itself in its lifetime offers shade and coolness to most houses in Goa. The sap of the coconut tree is harvested and used to make the world's most unique and rarest drink: coconut feni. Its fruity and mellow flavour makes it instantly likeable and much like the premium brands of vodka, it goes well with all juices and spirits and yet impart a special flavour to the final mix.

It is easily the most beautiful looking fruit in the world. It occurs in bright reds, oranges and yellows. This is perhaps the only fruit in the world that has its seed growing outside the actual fruit. The pulp of the cashew apple is very juicy, but the skin is fragile, making it unsuitable for transport. Therefore, the chances of tasting this fruit anywhere outside Goa are comparatively slim. The fruit is primarily consumed fresh or processed, pressed and distilled into feni. Cashew feni has a different aroma and taste from all other drinks. It is either bottled fresh or let to age in wooden casks.

feni. Cashew feni has a different It is either bottled

The wonder fruit:

Cashew

The nut outside: Cashew

Cashew nuts are extensively used in Goan cuisine, whole for garnishing sweets or curries or ground into a paste that forms a base of sauces for curries and sweets in other Indian cuisines. It is also used in powdered form in the preparation of several Indian sweets and desserts. In Goan cuisine, both roasted and raw kernels are used for making curries and sweets. Even the shell of this nut is put to use in many ways. The shell is a raw material of multiple uses in developing drugs, antioxidants, fungicides, etc. It is used in tropical folk medicine and for anti-termite treatment of timber.

Bombing a coconut

Climb a palm

Crack a coconut

There are fun games where tourists will get to pit their strength and skills against each other. Like the "Who's the toughest nut" contest held in boxing rings using coconuts that will be banged against each other. Imagine, a bowling alley where you roll a coconut and get prizes. There is a rare test of one's climbing skills on the steep and treacherous coconut palms, albeit, with safety equipment so you can experience the perils and thrill of an ordinary coconut harvest. In addition to that, you can also compete for the finest feni cocktails prize or enjoy the most exotic feni cocktails in the cocktail bar.

Of course, there will also be music, dance and serenaders. Plus, a demo setup for displaying the unique feni distillation process. Also, arts and crafts using coconuts will be on display. There will be a bar counter that will be managed by one distiller each day churning out exotic feni cocktails concocted by some of the best cocktail bartenders in the industry. There will be a food demo counter managed by the Goan culinary club where different styles of Goan food using coconuts and cashews will be demonstrated. For instance, Day 1 - Saraswat style, Day 2 - Hindu-Saraswat style, Day 3 - Christian Goan style, Day 4 - Christian Portuguese style, Day 5 Muslim Goan style. To top that, the top hotel chefs will display their unique and specially created signature recipes using coconuts and cashews.

Fun at the festival

Nowhere in the world can a tourist learn so much and yet have loads of fun. The Goa Coconut and Cashew Festival, 2014 offers a unique window to entertainment flavoured with interesting knowledge.

While the entrance to the venue will offer the lush welcome of a green grove, the main stage will be constructed like a Goan mansion with the quintessential coconut palms around it. The stage will feature some of Goa's best dancers, singers and musicians performing special customized acts. For instance, a non-stop dance sequence for 30 minutes featuring 9 authentic Goan dance styles in the theme of the festival. The show will be powered by the country's best sound and light engineers. Everywhere in the fair, visitors will be offered unique and rare insights into the wondrous capabilities of these two fruits and their relevance to the Goan way of life.

GOA

www.goa-tourism.com

@tourismGoa

officialgoatourism

RADHATMA

TRADERS, FURNITURE, INTERIORS

A Symbol Of Trust And Confidence

Our New Branch

RADHATMA

OFFICE LUXURIES

**Boshan Homes, Opp Bodgeshwar
temple, Mapusa**

Tel: 0832-2251225, 6520277

Divkar Galaxy, Morod, Mapusa – Goa.

Tel: 0832-2251225, 6520279

- रुपा कोसंबे.

माघ म्हयन्याक हिंदू धर्मान पवित्र मानला.

मनांत कसलीय मनीषा धरून धार्मिक कार्य ह्या म्हयन्यांक केलें जाल्यार तें पूर्ण जाता अशें म्हणटात. ह्या म्हयन्यांतल्यान गोंयांतल्या चडश्या जात्रांक सुरवात जाता आनी ह्याच म्हयन्याक सैमाचेर भार येवपाक लागता. एके वटेन शिंयांचो स्त्रोत सुरू जाता आनी आंब्या-काजूक चंवर येवन तीं झाडां रथावरी फुलून येतात. हो रथचंवर मागीर खाकोळांत फळ धरपाक लागता आनी पाळण्याक लायिल्ल्या मणयांवरी हीं फळां दिशींमाशीं आंगान भरत भरत खांद्या कणकणी धोलपाक लागतात. चड देव मात पडूंक फावना. कांदळां- ओंवळां, सुरंगां, कुंजां फुलपाचेय हेच दीस आसतात. ते भायर गोंयांत पिकतले गांवठी भाजयेकय ह्याच म्हयन्यांत वतो येता आनी नुयें, आगशी, तालीगांव, व्हडलें गोंय ह्या वाठारांतल्यान ताजी ताजी भाजी रस्त्यार विकपाक आशिल्ली दिश्टी पडटा. हातूंत तांबडी भाजी, पालक, मुळो, विरवीर, भेंडे, नाभ, वायंगीं कणगां अश्या जायत्या भाजयांचो आस्पाव आसता. खतखत्याक जाय त्यो सगळ्यो भाजयो

एकाच जाग्यार मेळपाचो हो म्हयनो म्हळ्यार अतिताय जावची ना.

जितलें शीं चड तितलें आंब्या-काजूचें पीक चड अशी धारणा आसा. तातूंत हीं झाडां घरालागीं आसल्यार तर तांचो थाट विचारूंकच नाका. सकाळच्या झिळमिळ्यार दार उगडटगीर शिंयाचे झुळकेन मन प्रसन्न जाता आनी बरोबर नाकांत रिगता आंब्या-काजूच्या फुलांचो मिरमिरीत वास. आंब्याचें झाड हिंदू धर्मांत पवित्र मानतात. आंब्याचे ताळये बगर खंयचेंच देवकार्य, मंगलकार्य जायना. आंब्याक फळांचो राजा म्हण पाचारतात. काजूक आनी काजूच्या झाडाक जरी तो पवित्रतायेचो दर्जो मेळ्ळोना तरीकय काज आपूणय म्हण कितें कमी न्हय ह्याच थाटांक वावुरता अशें म्हाका तरी दिसता.

आमची आदली पिळगी सकाळफुडें काजूच्या पानानच मुखमार्जन करताली. काजूचें व्हडलेंशें पान घेवन तें उबेंच दोडून दोनीयवटेनचो पानांचो भाग निखळावप, ताची घट्ट विडी कशी गुठलावप आनी वयलो कुडको इल्लो दातांनी काडून उडोवन हातांतली गुठली झरतासर दांत वयर सकयल घांसप. काजूचे मिरमिरसाणेक लागून दातांक कीड आसल्यार मरता आनी म्हणूनच दंतवैद्यगेर वचनासतना जाण्टे जायसर तांचे दांत शाबूत उरताले.

पान निखळायतगीर पानांचो उरिल्लो मदलो दांडो टंगक्लीनर म्हण उपेगांत हाडप जातालो. सददां त्याच ब्रशान पेस्ट लावन तोंड घासचे परस केन्नाय काजूच्या (आंब्याचेंय कोताक येता) पानान तोंड धुलें म्हणटगीर दांत बरे खसखसून घाशिल्ल्याचें एक आगळेंच समाधान मेळटा. त्याभायर बरोच वेळ एक वेगळोच स्वाद तोंडांत घोळिल्ल्यान ताजबाणशी येता. पळयात ट्राय करून.

काजीच्या आंगार धवसार पांचव्या फुलांचो रथ दिसता म्हणसर ल्हव ल्हव तातुंतल्यान गडद गुलाबी कशीं बिबटां देवंक लागतात. हीं बिबटांय म्हण मजेशीर कशीं! फुडें बीं आनी तिच्या तेंक्याक राविल्लेवरी, बोटांवरी तुरमणां. सगळें झाड बिबटांनी तांबडे-गुंज जाता म्हणसर एकेक करून बियो तुरमणासयत आंगापांगान भरूंक लागतात. फाटल्यान आशिल्लें पाचवें तुरमण बऱ्या आंगठ्यायेदें मोठे जावन धवसार मारूंक लागलें म्हणटकीर बिबो चिरपायोग्य जाला म्हण समजुवपाचें. हे बिबे चिरपाचीय म्हण एक कळाशी आसता. सगळ्यांकूच जमपाचें ना तें. हाताक खोबरेल लावन दोन घटश्या तोकाच्यो बडयो घेवपाच्यो, बिब्याचें तुरमण काडून तो आडवो धरून ताचें मूख काडून उडोवपाचें. बिबो मागीर पांयाच्या आंगठ्यापोंदाक उबो धरून शक्तीन न्हय तर युक्तेन दोनूय वटेनचीं सोलांचीं धापां बडयेन फाकारपाचीं आनी आंगठ्यान फोर्स दिवन तामसार काळशें आंगलें घाल्लो बिबो दोनूय बडयांनी भायर काडपाचो. हे बिबे चिरतना भरपूर जतनाय घेवची पडटा. कारण बिबो तन्नो आनी दिखाळ बी आसत जाल्यार दीख दोळ्यांत उसळपाचो संभव आसता आनी दीख चुकून दोळ्यांत उसळ्ळो जाल्यार 'दे मांय धरणी ठाय' अश्यो वेदना जातात. हे बिबे मागीर थंयच आशिल्ल्या काजूच्या सुक्या पत्र्यान पुसून

घेवपाचे आनी सोलून काजूचीच इल्लीशी तन्नी कोमरी घेवन पान-सुपारी खातात तसो चाबून खावपाचो. हो फ्लेवर तुमकां आनी खंयच मेळपाचो ना. अशे बिबे चिरत जाल्यार हाताक चखां जावंक पावनात.

म्हजी आई बिबे चिरपाक सामकी फिशाल. पूण तिका दोन बडयांनी चिरपाक येना आशिल्लें. ती एकच बडी घेवन मुख काडटाली आनी हातांनीच दोनूय धापां रूंद करून बिबे भायर काडटाली. आनीक एक, खंयचेय काजीचे बिबे चिरून दी म्हळ्यार दिना आशिल्ली. बिबे चिरपाची तिजी काज सिलेक्टेड. ते काजीचो एकेक बिबो चारूय बोटांच्या दोन पेरां इतलो रूंद. जून जावन तोंडार काळसर सया मारता तेच बिबे ती चिरताली. सुकोवन दवरून पावसांत खावपाक म्हण. ते बिबे चिरपाच्या त्रासांपरस ते आमकां लिपोवन पावसमेरेन सांबाळून दवरप हीच तिचेखातीर व्हडली कसरत आशिल्ली. काजीच्या दिसांनी तिचे बरे नाजूक आनी गोरेच हात चखांनी दाट-दाट आनी काळे खरखरीत जाताले. मागीर शिताच्या खतखत्याचेर तिणें हात धरचे आनी जाता तशीं चखां निवळ करचीं. आमकां बिबे बरे लागताले पूण तिच्या हातांक येताल्यो त्यो दिखाच्यो दरपटाणी नाका दिसताल्यो. एकठांय करून दवरिल्लीं बिब्यांचीं भायलीं धापळां मागीर दारांत येताली ती नुस्तेकान व्हरताली. त्या सोलांचें तेल काडून खंय व्हड्याक लायल्यार उदकांत आशिल्ल्या व्हड्याचें फळें कुसना.

काजी सोंपपाक आयल्यो म्हणटगीर मेळटा ते बिबे बुड्डून हाडप. कारण मीर्गाचो पावस बियांवयल्यान गेलो म्हणटगीर बी काळी पडटा आनी तिका खप आसना. आदोळेचेर हे बिबे दोन धापळां करून वडोवन दाभणान वो सुरयेच्या तोकान बिब्यांचीं अर्दां निखळावप. ह्या अर्दांचें मागीर स्पेशल अळसांद्याचें, नाजाल्यार मसुरेचें तोंडाकाक. सगळीं जेवपाक बसता तेन्ना बिब्यांचीं धापळां म्हाका इतलीं पडलीं आनी ताका तितलीं पडलीं म्हण घेऽ वादावादी करप आनी तोपाक धवळ मारून तातूंत दिसपाचीं धवीं कुसां बंद जातासर झगडीं चालूच उरप.

आमचे आज्जेन केल्लें बिब्याचें तोंडाकाक बरें सुरबूस जातालें. सगळीं नातरां मामागेर जमलीं तशीं तांचे बिबे बुड्डून हाडप. मागीर पोरां बियो पुसून जावपाक दिनात म्हण आज्यान घर माथ्यार घेवप हें थारिल्लेंच. आजी बाबडी ताका 'आसूं, आसूं' करून थातारताली आनी अपुरबायेन आमकां तोंडाकाक करून घालतालीच. ते भायर बिबे घालून मणगणेंय करून वाडटाली.

हें जालें बिब्यांचें पुराण. बिबे जून जाता म्हणसर फाटले मुट्टे पिकून जंग जाताले. तांबड्या नाजाल्यार हळदुव्या कोरान कलाबूत केल्लेवरी काजीचें पांचवें-पोपटी झाड मिरवतालें आनी ताका दिश्ट बी लागची न्हय म्हण आसत घडये बियो काळसर कोर धारण करतात काय दिसताल्यो. मुट्ट्यांक आमी फोगां म्हणटालीं. बियो एकठांय करतना कितलीं चानकातरी फोगां सोदून सोदून पोटांत वतात ताचो पत्तोच लागनाशिल्लो. त्या भायर मोट्टीं फोगां सोदून, येतना घराकडेन हाडप. हीं कापतना तोडयेकडचो कुडको बरो अर्दावयर काडून उडोवपाक जाय नाजाल्यार दीख ताळ्याक दसून खोकली मारता. हाका खाकाडे पडटात अशेंय म्हणटात. ह्या कुडक्यांक इल्लो सांबाराचो पिठो आनी मीठ लावन बगुणेभर करून दवरप आनी तातूंत चार चुडटांच्या ताशिल्ल्या व्हिरांचे कुडके उडोवप. हॉटेलांत स्टार्टर्स बी खातना तोंपून तोंपून खातात तशें खावपाक. येतल्या-वतल्यान खावन बगुण्यांतल्यो फोडी नाच्च जाताल्यो.

कोणागेर भाटी बी आशिल्ली तीं येवन वळून उडयिल्लीं फोगां घेवन वतालीं आनी केन्नाकेन्नाय आमच्या ताळ्यार निरो घालतालीं. हो निरो पिवपाक

सुवादीक लागतालो तो जालोच, त्याशिव निऱ्याची बाटली तोंडाक लावन लावन बेबद्यांव तायट जाल्ल्याची अँकटींग करून तोल गेल्लेव हेवटेन तेवटेन लवंडुपाक मज्जा येताली केन्नाकेन्नाय अर्दकुट्या पिकिल्ल्या फोगां सांभार घालून केल्ली शाक पेजेक तोंडाक लावपाक मेळटाली. वड्यांचें फोणण मारून केल्ली ही शाक तोंडाक रूच हाडटाच. भायर एक-दोन तन्नी फोगां मुमन्यांत भाजू मुड्डून केल्लें भर्तय पेज बरी मुटुमुटू करून जेवपाक आदार करता.

तशेंच हीं फोगां सकाळचीं निराळ्या पोटाखालीं जाल्यार थंडी बारकून जायना अशें म्हणटात. ते भायर गोंयची वेगळी अशी वळख करून दिवपी फेणी, हुर्नाक ह्या फोगांपसून तयार करतात. खूब थंडी जाली जाल्यार कुलेरभर काजूच्या सोऱ्याक उजो लावन तातूंत साखर घालून घेतली जाल्यार थंडी पोकी जाता. पोटांत चाबपाक लागल्यार उपाशी पोटाक कुलेरभर सोरो, उज्यार धरून दितात. हो सोरो जितलो पोरणो जाता तितले ताचे वखदी गूण वाडटात. हाडांक दुख आसल्यार वळंबाच्या सालीचो सुकोवन केल्लो पिठो सोऱ्यांत कालोवन दुख जाल्या त्या जाग्यार कवळ म्हळ्यार पाप करून लायतात. दूख वतासर हें लायिल्लें पाप कशेंच सुटना आनी मागीर मात आपशींच निखळटा.

आमच्या भुरगेपणांत तर मे म्हयन्याची सुटी पडली म्हणटगीर दियांर काजींनी वचप हें थारिल्लेंच आसतालें. बियो एकठांय करतना

वेळकाळाचें भान म्हण उरनाशिल्लें. काज खांद्याखांद्यार वचून हालयली म्हणटगीर तन्न्यो-पिक्यो काजू सकयल घालून घेताल्यो. तन्न्या काजूच्या फोगांक काकाडयो अशेंय म्हणटात. तर वयर चडून असो 'घालो' घालो म्हणटगीर काकाड्या बरोबर बिबे, फुलां सगळीं झडटात आनी ताका लागून आनीक फळ धरना. तशेंच फोग जितलें पिकता तितलें बियेचेंय वजन वाडटा. म्हणटगीर मान वयर करून हातांतले बडयेन एकेक करून काज उडोवप. बियांबरोबरच सरभोंवतणी आशिल्लीं चारां-चुन्नां, काण्णां काडप आनी पोटभर खावप.

अशीच एक व्हडली काज आशिल्ली. लांब-रूंद आंब्यावरी. तिज्यो बियो आशेर्ताद, तशेंच फोगांय बरीं विरविरित. येतलो-वतलो त्या काजीच्या बियांक आनी फोगांक दपतालो. मुद्दाम वयर चडून काडलेबगर त्या काजिच्यो बियो मेळपाक कुस्तार जाताल्यो. असोच काजी काडपाक म्हण म्हजो बापूय एक दीस ते काजीर चडलो आनी पोंदाक आशिल्ल्या म्हाका ताणें बडी दिवपाक सांगली. शिन्न्याची बडी ती. शिन्नं म्हळ्यार धाकटुल्या कोयतुलावरी. तें तिब्यांचें शिन्ने कोंड्याचे लांब बडयेक बांदिल्लें. हांवें बडी वयर दितगीर ताणें ती एके खांदयेक

हुमकळायली आनी मात्सो वयर चडून झाडाच्या खाकोळांत सारको उबो रावतासर कशी कोण जाणा, बडी उबीच आयली आनी धारेन ताचे तकलेर पडली. घे रगताच्यो शिळक्यो. तो तसोच धडपडत सकयल देंवलो. म्हज्या बोवाळान येतल्या वतल्या लोकांनीच ताची पोटली उबारली आनी दोतोरगेर व्हेलो म्हण साल्वार. अतप्पर त्या काजूच्यो बियो म्हणटात त्यो मात नाका जाल्यो.

बियांचो सीझन उलगुवपाक आयलो म्हणटगीर आमी भुरग्यांनी मेळून एक दीस काजींनी वचप आनी पोंदातलो पत्रो बडयेन उस्तून उस्तून मेळिल्ल्यो बियो एकठांय करप आनी थंयच पत्र्यांतच भाजप. वतना बरोबर व्हेल्लो चुडटां सापळो आसतालोच. ह्यो बियो फोडून गोडा कुडक्याबरोबर सगळ्यांनी खावप. गोड बरोबर घेवन बियो खातगीर त्यो सुवादीक लागतात त्यो जाल्योच. ते भायर कितल्योय खाल्यो तरी बादनात.

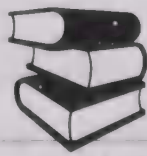
पत्र्यांतल्यो बियो कितल्योय उस्तून काडल्यो तरी थोड्यो दडी मारून बसताल्योच आनी पावस पडलो म्हणटगीर तांकां कोंब येताले आनी तांचीं धापळां भायर सरतालीं. मागीर हीं घोडकां हाडपाचो एक व्हडलो आक्त. आमी ताका बिबोळ्यो म्हणटालीं. बियेंतल्यान निकतेंच भायर आयिल्लें आनी दोनूय धापळां एकामेकाक दसून आशिल्लें

धवसार घोडूक खावपाक बरेंS लागतालें. कोंब वयर वयर येता तसो धापळां जून जावन तांकां पांचवोच कोर मारतालो. आमचेवरी माकडय ह्या घोडकांक लंपट. तेवय बरे जमनीर बसून हीं घोडकां सोदून खाताले. ते भायर मुयोय बियो पोक्यो करून उडयताल्यो. जून जाल्लीं घोडकां घराकडेन हाडटगीर तांची उसळी नाजाल्यार तोंडाकाक करतालीं. पावसाचे दीस, गरम मसाल्याचें घोडकांचें तोंडाक आनी ताका लावन खावपाक तांदळांची भाकरी वो पोळे, नाच्च जाल्यार मागीर पदेराले हुनहुनीत उंडे. तशेंच सांबार लावन घोडकां फोडीवरी कुरकुरीत तळटालींय.

अश्या ह्या बहुगुणी, बहुपयोगी काजीचीं लाकडां सुकतगीर जळवाक मेळटालीं तीं जालींच. ते भायर कोयतेक वा विळ्याक मूठ घालपाक चडशें काजूचेंच लाकूड वापरतालीं. आपलो चड कांय थातोमातो करून घेनासतना भराभर वाडपी आनी प्रत्येक भागा कणकणी उपेगी पडपी, तशेंच भरमसाठ उत्पन्न दिवपी काजू म्हळ्यार मनशाखातीर सैमान दिल्लें वरदान न्ही जाल्यार आनीक कितें?

- रुपा कोसंबे

व्हडलें भाट, ताळगांव. मो. ९४०४९१४४३७

BROADWAY

BOOK CENTRE

KNOWLEDGE IS POWER

Goa's Biggest Book Stores

15% discount for **Bimb** Readers, bring this ad, and avail of discount

PANJIM: Ashirwad, 1st Floor, Nr. Caculo Island, 18th June Road, Panaji, Goa.

Tel. 6647037/ 6647038. **Mob:** 98224988564/9860030339.

Email: bbcbooks@rediffmail.com, fahimbbs@gmail.com

CANDOLIM: Landscape Holiday Unit, Ground flr, near Dr. Dukles Hospital & Research Centre, Aguada Fort road, Candolim, Goa. **Tel.** 9860030339

MARGAO: Paulinoes Building, Ground flr, near Popular High School, Comba, Margao Goa.

Tel. 9860030339

सिंहासन बत्तीसी
पंदरावी काणी

भुरग्यांचें आंगण

- माया अनिल खरंगटे

जो राज्य दिता तोच राखण करत

तें अजापाचें शिंवासन हाडल्यार चवदा दीस जावन गेल्ले. भोजराजा सददां शिंवासना म्हऱ्यांत वचून एके एके परीक हात लावन जिवी करतालो, आनी राजा विक्रमाच्यो काणयो आयकतालो. आतां ताका राजा विक्रमाच्यो काणयो आयकुपाची उमळशीक लागिल्ली.

पंदराव्या दिसा भोज राजा परत शिंवासना म्हऱ्यांत गेलो. पंदरावे मुर्तेक ताणें हळूच हात लायलो. रोखडीच ती मूर्त जिती जाली आनी राजा मुखार येवन उबी रावली. तिणें म्हळें, “भोज राजा, तुजी उमळशीक पळोवन तुका विक्रम राजाची आनीक एक कथा सांगतां - विक्रम राजा जसो पराक्रमी आसलो, तसोच तो देवभक्तय आसलो. एक खेप तो औढ्या नागनाथाच्या देवळांत एका योग्याच्या दर्शनाक गेल्लो. साधू ताका पळयतनाच वळखलो. ताणें विचारलें, “राजा तुजें राज्य सोडून तूं हांगा कित्याक आयला?”

राजान नमळायेन सांगलें, “हांव तुमचें दर्शन घेवं आयलां.”

“तूं हांगा आयला तें पळोवन तुज्या राज्याचेर दुस्माना हल्लो केलो जाल्यार कितें जातलें? तुज्या राज्याची कोरा राखण करतलो?” साधून विचारलें.

राजान म्हळें, “हांव कित्याक ती चिंता करूं? जाण म्हाका राज्य चलोवपाक दिलां, त्या इश्वराचीच राज्याचे राखणी खरी सत्ता. ताका जाय जाल्यार तो राखतलो ना जाल्यार राज्य ना नपयत करून उडयतलो. तोच खरो सर्वशक्तीमान.”

साधून म्हळें, “खरें तुजें. पूण अशे तरेन सगळी श्रध्दा सगळो भार देवाचेर घालून वोगी बसप बरोबर न्हय. खास आपणेंय राज्याची राखण करूंकच जाय.” साधुचें उलोवणें आयकून राजा मंद हांसलो. ताणें नमळायेन म्हळें

“साधूम्हाराज, देवाक सगळ्यांची चिंता आसता. हे विशीं हांव तुमकां एक काणी सांगतां -

जयखंड नांवाचें एक नगर आसलें. थंय जयशंकर नांवाचो राजा राज्य करतालो. तो सभावान सामको बरो आसलो, उदार काळजाचो आसलो, पूण ताच्या नात्यांतले लोक पाड्या सभावाचे आसले. ताणीं कपट कारस्थान करून ताचें राज्य आपल्या पालवा खाला घेतलें आनी राजा राणयेक धांवडावन घालीं.

निर्धन जाल्लो राजा-राणी हेवटेन तेवटेन भोंवूंक लागलीं. भीक मागत मागत जायत्या गांवां-गांवांनीं तीं भोंवूंक लागलीं. अशीं भोंवतां भोंवतां भद्रावती नगराच्या म्हऱ्यांत पावलीं. थंय आशिल्ल्या एका वडाच्या पारार बसून विसव घेवंक लागलीं. रातचींय तीं थंयच न्हिदलीं. त्या रूखार पांच यक्ष रावताले. ते आपले भितर उलोवंक लागले. एकटो म्हणूंक लागलो, “तुमी पळयलां. ह्या रुखा पोंदा न्हिदला तो जयशंकर राजा जयखंड नगरांतल्यान हांगा मेरेन आयला. ताची घरकान्नय ताच्या वांगडा आसा. भद्रावतीचो राजा निक्तोच मेला. हें राज्य हाका मेळ्ळ्यार ताचें भाग्य उजळटलें. पूण हें कशें जायत? फाल्यां हत्तीण सोंडेंत माळ घेवन नगरांत भोंवतली. तेन्ना तिका ती माळ ह्या राजाच्या गळ्यांत घाल अशी प्रेरणा दिव्या. मागीर ती हाच्याच गळ्यांत माळ घालतली.”

दुसऱ्या यक्षान म्हळें, “हय हय, फाल्यां सकाळीं हो उठलो काय हाकाय ह्या नगरांत वचपाची आमी प्रेरणा दिव्या.”

सकाळ जाली. राजा राणी उठलीं. सकाळचीं कामां ताणीं न्हंयेचे देगेर वचून पुराय केलीं. ‘आतां खंयचे दिकेन वचुंया?’ असो विचार तीं करता आसतनाच ‘आतां भद्रावती नगरांत वचात’ अशें आपल्याक कोणतरी सांगता असो राजाक भास जालो.

तोच विचार मनांत घेवन राणयेक घेवन तो भद्रावती नगरांत भितर सरलो. नव्या राजाक वेंचून काडपा पासत प्रधानान एके हत्तीणीचे सोंडेंत माळ दिल्ली आनी तिका नगरांत भोंवूंक सोडिल्ली. तिणें ह्या राजाच्या गळ्यांतच माळ घाली! हत्तीणीक यक्षांनी प्रेरणा दिल्ली, तशेंच तिणें केलें. राजाक व्हडा खोशयेन सगळ्यांनी येवकार दिलो. ताका भद्रावतीचो राजा केलो. उपरांत सगळ्या नागरिकांक कळ्ळें, जयखंड नगराचो राजा जयशंकराक आनी ताचे राणयेक भद्रावतीच्या राज्यपदा पासत निवड जाल्या. नागरीक खोशी जाले.

जयशंकर थंय बरे भशेन राज्य करूंक लागलो. एक दीस दुस्मानांनी त्या नगरा भोंवतणी शेर्क घालो.

पूण राजा शांत आशिल्लो. राणयेन ताका विचारलें, “म्हाराज ह्या वेळार तुमी इतले शांत कशे रावंक शकतात?”

राजान थंडसाणेन म्हळें, “पयलीं पळे जयखंड राज्य आमच्या हातांतल्यान गेलें तेन्ना आमचेकडेन कांयच उपाय नाशिल्लो. हें राज्य तर देवाचे दयेनच आमकां मेळ्ळां. जाणें म्हाका ह्या राज्यार बसयला तोच ह्या राज्याची राखण करतलो. हांव कित्याक चिंता करूं?” पूण राणयेक चिंता जाली.

तशें पांचय यक्ष चिंतेंत पडले. “आतां हो राजा देवाचेर भार घालून बसला. पूण आमीच तर हाका राज्यार बसयला. आमीच आतां हाची राखण करूंक जाय.”

असो विचार करून ताणीं आपले मायावी शक्तीन शेर्क घाल्ल्या सैनिकांचेर मळबांतल्यान बाणांचो पावस घालो. दुस्मानांचें सैन्य पळून गेलें.

हे वटेन राणयेक ही गजाल कळ्ळी. तिका दिसलें, “आमचे राखणेपासत यक्ष, गंधर्व ना जाल्यार देव हांचे पयकीं कोणी

तरी येवन आमचेर हो उपकार केला. पूण ताणीं आमचेर कित्याक म्हणून अशे उपकार केल्यात काय?"

तिणें मनांतल्या मनांत म्हणिल्लें खरें पूण यक्षांक तें कळ्ळें. तेन्ना ते तिच्या मुखार प्रकट जाले. तांतल्या एका यक्षान म्हळें, “राणये, आमीच बाणांचो पावस घालून दुस्मानाक धांवडावन घाले आनी तुमचें राज्य तसोच जीव वाटायलो. हाचें कारण म्हळ्यार जयखंडान पयलिंच्या जल्मांत आमचेर उपकार केल्ले आसात. त्या जल्मांत आमी आमकां मेळिल्ल्या शिरापांक लागून नुस्तीं जावन एका तळ्याच्या उदकांत रावतालीं. ताचें उदक आटूंक लागिल्लें. आमी फडफडून मरतलीं आसलीं. त्या वेळार जयखंडान आमकां व्हरून व्हाडल्या तळ्यांत सोडून आमचो जीव वांचयलो. म्हणून ताच्या राज्याची राखण करप हें आमचें पयलें कर्तव्य जावन आसा. तेच पासत आमी तुमच्या राज्याची राखण केली.”

इतली खबर सांगून विक्रमान म्हळें, “साधू-म्हाराज, देवाचेर म्हजीय अशीच श्रध्दा आसा. म्हणून हांव राज्य फाटल्यान सोडून हांगा आयलों.”

साधू खोशी जालो, राजाचेर प्रसन्न जावन ताणें राजाक आपले कडेन खूब पयलीं साकून आशिल्लें मोलादीक अशें चिंतामणी रत्न दिलें. राजान साधूक नमस्कार केलो आनी तो अवंती नगरांत येवंक भायर सरलो. वाटेर एक ब्राह्मण ताचे मुखार येवन म्हणूंक लागलो, “महाराज, हांव सामको गरीब. म्हजी उपासमार जाता. तुजे शिवाय हे गरिबींतल्यान म्हाका कोण वयर काडटलो?"

विक्रमान वेळ केलो ना. रोखडेंच आपलेकडचें तें रत्न काडून त्या ब्राह्मणाक दिलें आनी ताकाच घेवन तो नगरांत आयलो. अवंती नगरांत ताणें ताची रावपाची आनी बरे भशेन जगपाची वेवस्था केली.

परीन भोजराजाक म्हळें, “राजा, तुजी देवाचेर अशी श्रध्दा आसा? आनी चिंतामणी रत्न काडून दिवपा इतलो तूं उदार?"

राजा मुकाट्यांनीं परत आपल्या म्हालांत वचूंक गेलो. हेवटेन पंदरावी परी वचून शिंवासनाक दसली.

— माया अनिल खरंगटे
दवर्ली, नावेली - गोंय.

गोड गोड पापी

गोड गोड पापी
पापी बाबूची
गोड गोड पापी
पापी म्होंवाची

गोड गोड बाबू
बाबू कोणाचो?
देवान आमकां दिला
बाबू सगल्यांचो...

गणपतीची माती

गणपतीची माती
ताची ताका ताची ताका

पेजेचो निवळ
ताचो ताका ताचो ताका

आंब्यांची कोय
ताची ताका ताची ताका

गोड गोड आंबो
म्हजो म्हाका म्हजो म्हाका

— प्रकाश पाडगांवकार
पर्वरी - गोंय
मो. : ९४२३०६०३८४

भुरग्यांमदीं भुरगें हांव

आमचे सेंट्रल लायब्ररींत म्हळ्यार कृष्णदास श्यामा वाचप घरांत वेगवेगळे पिरायेचीं शाळेंतलीं भुरगीं येतात. जेन्ना तीं पयलेच खेप येतात तेन्ना तांच्या तोंडावेले अजापाचे भाव पळोवन मजाच दिसता. हीं ल्हान ल्हान भुरगींच न्हय तर व्हडलीं कॉलेजींतलीं भुरगीं लेगीत एक खेप लायब्ररींत भितर सरलीं काय थंयच्यान वतना तांचीं पावलां जड जातात म्हणपाचें म्हाका भावता.

हीं सगळीं भुरगीं येतना तरातरांचे प्रस्न घेवन येतात. तांचे ते एकेक प्रस्न आयकून अजाप तर जाताच ते भायर तांच्या प्रस्नांक एकएक खेप कितें जाप दिवंची होय मागीर म्हाका प्रस्न पडटा. हांव तांकां समजून घेवन तांचे दुभाव पयस करतां, तांचे वांगडा हांवूय रमतां आनी तीं जेन्ना लायब्ररींतल्यान वचपाक वतात तेन्ना म्हजें हळवें मन चडूच हळवें जाता.

भुरगीं हीं खऱ्यानीच कितलीं निश्पाप आसतात, तांची बुद्दय चौकस आसता. तातुंतल्यानूच तीं प्रस्न विचारतात. खूबशीं भुरगीं लायब्ररीच्या प्रेमातूच पडटात. मागीर तीं आपल्या पालकांक घेवन येतात आनी लायब्ररीचीं वांगडी जातात.

म्हजी आवड शिक्षिका जावपाची आशिल्ली. पूण हांव लायब्ररीयन जालें. पूण आतां म्हाका शिक्षिका जावंक नाशिल्ल्याची खंत ना. म्हजी नोकरीच अशी, म्हजे भोंवतणी भुरगींच भुरगीं आसतात. तीं टिचर टिचर म्हणत म्हज्या फाटल्या फुडल्यान करतात आनी आपले प्रस्न विचारतात तेन्ना तांचे मजगती हांव खोसयेन भुरकुट्टा.

हांव पयलीं नावेलीच्या जिल्हो लायब्ररींत आशिल्लें. थंय भुरगीं संदर्भाखातीर पुस्तकां हाताळटालीं. संदर्भ कसो सोदचो हाचें मार्गदर्शन हांव तांकां करतालें. हांव काय तांची टिचर बी कोण न्हय तरी तीं शिक्षक दिनाक म्हजे खातीर फुलां हाडटालीं. असलें भाग्य खूब थोड्या ग्रंथपालांक मेळटा.

एकदीस सारस्वत विद्यालयाचीं सव्वेचीं भुरगीं आयिल्लीं. वांगडा तीं टेबलेट्स घेवन आयिल्लीं. ‘टिचर, टिचर म्हाका तुजो फोटो घेवंक जाय’ एकल्यान म्हळें. मागीर सगळींच फोटो काडूंक लागलीं. हांवें तांकां विचारलें, ‘म्हजो फोटो

काडून तुमी कितें करतलीं?’ जाल्यार म्हणूंक लागलीं, ‘आमी आमच्या घरच्यांक दाखयतलीं. हे टिचरीन आमकां सगळी लायब्ररी भोंवडावन दाखयली म्हण सांगतलीं.’

तांचो तो निश्पाप सभाव पळोवन म्हाका हांसूंकच येतालें. ह्या भुरग्यांक समजता ते भशेन तांकां लायब्ररीची वळख करून दिली जाल्यार तांची पुस्तकांकडेन संवकळ जावंक पावता. तांची पुस्तकांकडेन इश्टागत जाता.

आमी भुरग्यां विभागांत वेगवेगळ्या पिरायेच्या गटांक चित्रपट दाखयतात. १० ते १५ मिनटांचे आसतात ते. तेन्ना तर तांकां खूब खोस जाता. ती खोस इतली आसता की तांच्या मुखामळार भरून ओतता.

शिक्षक शाळेंत एकूच विशय शिकयता. पूण हांगा ग्रंथपाल म्हण सगळ्या विशयांचें गिन्यान दवरचें पडटा. केन्ना खंयचो भुरगो खंयच्या विशयावेलो प्रस्न विचारीत हें सांगू नज. तांचे ते माणकुले प्रस्न आयकून मजा दिसताच पूण त्या माणकुल्यांची खोस, उमेद पळोवन हांवूय खुशालभरीत जातां.

(२३ एप्रिल हो जागतीक लायब्ररी दीस. त्या निमतान बरयल्लो खास लेख)

– मानसी महेन्द्र बांदोडकार
गोवा स्टेट सेंट्रल लायब्ररी,
पणजी – गोंय.
मो. : ९६०४२५०२३८

- किरण म्हांबडी

पांवलांच्यो कुस्वो

तेजिंग दोर्जी, तमिंग नोरगे, सुखवीर तामांग आनी कांछा पासांग आपल्या सगल्या मित्रांक घेवन सदांभशेन रानांत बोकडां चरोवंक गेले. तेवटेन धनमाया आनी तिच्यो इश्टिणी आपल्या बोकडांक घेवन गेल्लीं. सगलीं एकठांय जातकच ताणीं खेळपाचें थारायलें.

धनमायान म्हळें, “आज तुमी खेळात. हांव आज खेळना.”

सुखवीरान म्हळें, “बरें आसा आज ताका खेळूंक घेवनये. हें कितें येवजिता कोण जाणां.”

दोर्जीन म्हळें, “हें नखरे करता. हाका बोकडांक राखुनी. आमी खेळया.”

पासांगाक आपल्या इश्टांचें उलोवप आवडलेंना. धनमायाक वायट दिसचें न्ही म्हण तो ताका समजावंक लागलो. “पळय, तूं दोर्जीचीं उतरां मनाक लावन घेवं नाका. ताका उलोवपाची रीत ना. तुका खेळपाचें ना जाल्यार कांय हरकत ना. पूण आमी खेळपाच्या नादांत एक-दोन बोकड्यो ना जाल्यो जाल्यार घराकडेन उलोवणीं खावचीं पडटलीं. देखून तूं आज बोकड्यांकच राख.”

पासांगाच्या उतरांनी धनमाया खोशी जालें. “तूं सारकें सांगता भैय्या. तुमी खेळात, हांव बोकडां राखतां.”

धनमायाक खुशाल जाल्लें पळोवन पासांगय खुशाल जातलो आनी ताणें आपल्या इश्टांक सांगलें, ‘धनमाया बोकडां राखून तयार आसा म्हण.’

सगले इश्ट उपरांत खेळाचे तयारेक लागले. आज ताणें नवो खेळ खेळपाचें थारायिल्लें. तांणी माती भिजयली आनी एक प्राणी केलो. त्या प्राण्याक वागाचो आकार आयलो. तांणी तो सुकत दवरलो. दोर्जीन म्हळें, “तो सुकता म्हणसो आमी लाकडां पुंजावया.” ताणीं धनमायाक म्हळें, “आज लाकडां पुंजावंक वतात. तितले म्हणसर तूं ह्या मातयेचो खेळण्याकय राख. बोकडांचे खूर बी लागून वायट जावंक ना नाका.”

इतलें सांगून ते रानांत गेले.

हेवटेन धनमाया एकटेंच उरलें. ताका भंय दिसूंक लागलो तें रडूंक लागलें.

इतल्यान ताका एक जाण्टो मनीस आपलेवटेन येतना दिसलो. ताच्या एका हातांत बडी आशिल्ली आनी तो बायले घेवन चलतालो. ताणें लागीं येवन विचारलें, “बाये, कित्याक रडटा? कितें जालें?”

धनमायान ताका आपल्या इश्टानी आपल्याक एकटें दवरून गेल्ल्याची खबर सांगली.

जाण्टेल्यान म्हळें, “बाय, अशें रडनात. जिणेंत अशें बरे-वायट अणभव येत आसतात. आपणें सगल्याचो सामनो करूंक तयार आसूंक जाय. आनी आज हे तुजीं फकत

करतात न्ही, तेच पळय फाल्यां तुजी चूक मागूंक येतले. चल, आतां हांस. हांव तुका एक बरी गजाल सांगतां.”

“कितें बाबा?” धनमायान खोशयेन विचारलें. जाण्टेल्यान सांगलें, “हांव तुका एक मंत्र शिकयतां. हातांत माती घे आनी तो मंत्र म्हण. मागीर ती माती ह्या वागाचेर मारली जाल्यार तो जितो जातलो.”

धनमाया भियेलें. “मागीर तो म्हाका खवचोना?” ताणें विचारलें.

“ना. खंयचेंच जनावर आपल्याक खावंक पिवंक दिता, बरें करता, राखता ताका वायट करिना. उरफाटें ताची दया आनी मोगाच्या बदल्यांत तें ताची संकश्टांत मदत करता. तुजे इश्ट मात तुका हाचे म्हऱ्यांत पळोवन भियेतले.”

धनमायाक सुखबीर आनी दोर्जीचो राग आशिल्लोच. पूण ताका वागाचो भंयय दिसतालो. ताणें जाण्टेल्याक विचारलें, “पूण बाबा, वागान आमच्या बोकडांक खालें जाल्यार?”

“ना. अशें कांयच जावचेंना. पूण तुका भंय दिसता जाल्यार हातांत माती दवर आनी जाय तेन्ना मंत्र म्हणून वागाचेर मार. वाग आशिल्लो तसो निर्जीव जातलो.” जाण्टेल्यान सांगलें आनी जाण्टेल्याच्या उतरांनी धनमाया खूश जालें.

“जाल्यार बरें आसा. म्हाका शिकय तो मंत्र.” धनमायान म्हळें.

जाण्टेल्यान धनमायाच्या हातांत माती दिली आनी म्हळें, “आतां मंत्र आयक.” ताणें धनमायाच्या कानांत मंत्र सांगलो. उपरांत ताणें तो मंत्र म्हणून माती वागाचेर मारूंक सांगली. वाग हालूंक लागतगच बाबान सांगलें, “आतां हाचेर बस आनी ही थोडी माती हातांत घट्ट धरून दवर. गरज पडल्यार वागाक निर्जीव करूंक उपकरतली.”

धनमायान बाबा सांगता तशें केलें. पूण वाग बाबाच्या फाटल्या फाटल्यान वचूंक लागलो. इतले म्हणसर भुरगे रानांतल्यान लाकडां घेवन परतले. पळय जाल्यार धनमाया वागार बसलां. ताका वागार बशिल्लें पळोवन ते भियेले आनी आपल्या बोकडांची पर्वा करिनासतना घराकडेन धांवले. वाग धनमायाक घेवन अटंग्या जंगलांत गेलो. जाण्टेलो बाबाय बी दिसना जालो. तें भियेलें. जंगलांत तें एकटेंच आशिल्लें. तेदेवेळार

अचकीत ताका बाबान सांगिल्ली याद जाली. ताणें मंत्र म्हळो आनी हातांतली माती वागाचेर मारली. वाग निर्जीव जालो. धनमाया वागावयल्यान सकल पडलें. ताणें किळांच मारली. ताची किळची आयकून एक म्हातारी धांवत आयली. तिणें धनमायाक उठोवन पोशेलें आनी विचारलें, “कितें जालें बाये?”

धनमायान सगली खबर ते म्हातारेक सांगली. म्हातारेन म्हळें, “तूं भिये नाका. तो एक मायावी. हांगा तुजे वरी आनीकय भुरगे आसात. तूं हांगा राव. तांचे वांगडा खेळ. तुजीं आवय-बापूय तुका व्हरूंक ये मेरेन तूं तांच्या म्हऱ्यांत राव. आवय बापूय येतगच तांचेबरोबर वच. तुका हांगा कांय जावचेंना. चल, थंय घोलींत वचून सुशेग घे.”

इतलें म्हणून जाण्टेलेन ताका हांडीर घेतलें आनी घोलींत व्हेलें. जाण्टेलेच्या मोगाळ उतरांनी धनमायाक धीर आयलो आनी पुरो जाल्लें आशिल्ल्यान रोखडीच ताका न्हीद लागली.

हेवटेन भियेल्ल्या भुरग्यांनी गांवांत वचून धनमायाची खबर सांगली. तेबराबर गांवातले लोक धनमायाक सोदूंक भायर सरले. सगल्यांनी वागाक मारूंक म्हण दांडे, बिंडे घेतिल्ले.

रानांत पावले तेदेवेळार तांणी पळयलें जाल्यार तांच्यो बोकड्यो खुशाल चरताल्यो. पूण धनमाया खंयच दिसनाशिल्लें. इतले म्हणसर रात जायत आयिल्ली. काळोख पडूंक लागिल्लो. एकूण बोकड्यो खुशाल आसात म्हण्टकच धनमायाकय कांय जाल्लें नासतलें अशें सगल्यांनी चिंतलें. रातचें सोदून कांय उपेगय नाशिल्लो. देखून दुसरे दीस परत येवचें अशें थारावन सगले घरा परतले.

घराकडेन धनमायाचे आवयन वनदेवीची पूजा सुरू केल्ली. सगल्यांनी तिका गाराणें घालें आनी दुसरे दीस सकाळचे सगले परत भायर सरले. ते जंगलांत भितर सरले तेदेवेळार तांकां भुरग्यांच्या खेळपाचो, हांसपाचो, नाचपाचो आवाज आयलो. लोक ते दिक्कन गेले. लोक येतात तें पळोवन भुरगे घोली वटेन धावंक लागले. धनमायान तांकां पळयलें आनी तें घोलींतल्यान भायर आयलें. ताका गांवांतले

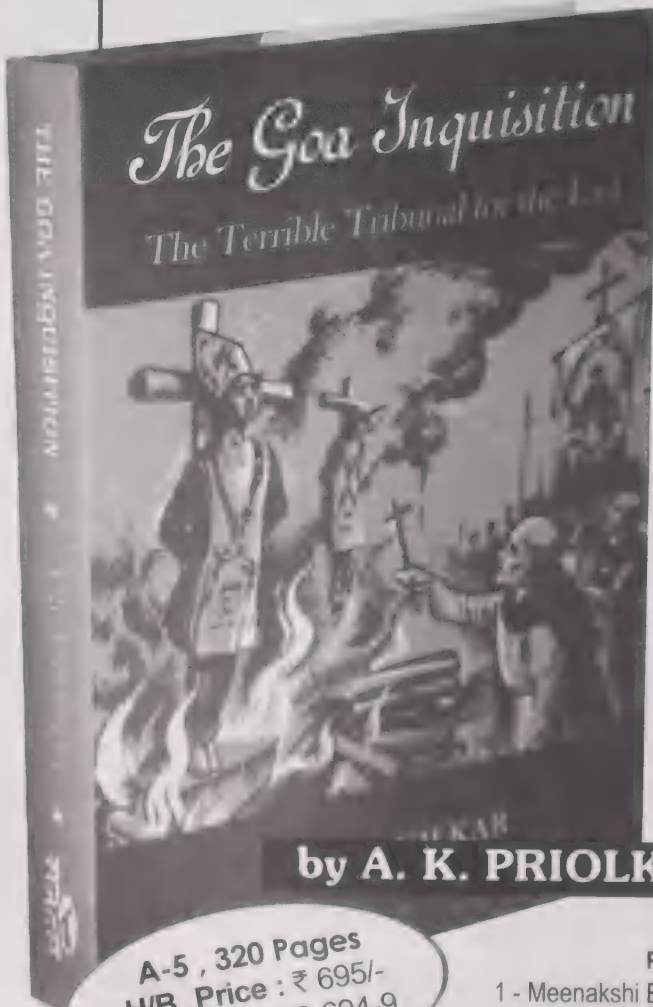
लोक येतात ते दिसले. ताणें जोराजो उलो करूंक सुरवात केली.

धनमायाचो आवाज आयकून सगले लोक घोलीकडेन पावले. धनमाया सुखरूप आसा तें पळोवन तांकां आनंद जालो. धनमायाचे आवयन ताका उबारून घेतलें आनी ताची अपुबाय केली. बापायन वनदेवीचे उपकार मान्यता तिका फुलां उजवात लायली.

धनमायान तांकां ते म्हातारेची खबरा सांगली आनी तिणें कशें त्या मायावत म्हाताच्यापसून आपलें रक्षण केलें सांगलें. तेदेवेळार म्हातारी घोली नाशिल्ली. सगल्यांनी धनमायाक घेवन घरा परतुपाची तयारी केली. तेदेवेळार धनमायान बाकीच्याय भुरग्यांक बरोबरी घेवया म्हळें. घराकडेन वचून हांच्यो आवयबापांयक कळोवया म्हण्टकच तांकां येवन व्हरतले. धनमायाचें सांगलें सगल्यांक पटलें. आवयबापायन ताका ताची तोखणायच केली. सगल्या लोकांक आनंद जाल्लो. तांणी बरोबरी हाडिल्ले खावपाचे जिनस ते म्हाताखातीर दवरले आनी घरा आयले. तांणी वनदेवीची पूजा केली आनी तेन्नाच्यान ते वर्साक एक फावट ते घोलीकडेन वचून वनदेवीची पूजा करूंक लागले. पूण म्हातारेचें दर्शन मात तांकां केन्नाच जालेंना. फकत घोली भोंवंतणी पावलांच्यो कुरवो मात तांकां पळोवंक मेळ्ळ्यो...

The Goa Inquisition

The Terrible Tribunal for the East

This book presents a dispassionate and objective account of the Inquisition against the background of the religious policy of the Portuguese. It is based on authentic archival documents and correspondence of the Jesuits. Dr. Dellon's experiences as a prisoner are also reprinted at the end.

by A. K. PRIOLKAR

A-5, 320 Pages
H/B Price : ₹ 695/-
ISBN 81-7810-694-9

राजहंस

Publisher : RAJHAUNS VITARAN

1 - Meenakshi Bldg., Dr. Wolfango da Silva Marg,
Panaji 403 001 Ph. : 2220320 / 2232177

E-mail: rajhaunsvitaran@dataone.in

www.rajhauns.com | www.facebook.com/rajhauns

- किरण म्हांबरे
मडगांव - गोंय.

- स्मिता तिंबले

तरी पालक आरोपी?

सांजेचीं स वरां जालीं. हांव आईक घेवन सदचेभशेन पांय मेकळे करपाक भायर सरलें. पुस्तकांतलीं पात्रां आनी टिवी वयलीं चित्रांचीं तोंडां पळयतकूच तिका खऱ्या लोकांकडेन हांसूंक, उलोवंक आवडटा. त्या खातीर चलपाचें निमित्त. कॉलनींतल्यान पासय मारतना तिची मैत्रीण घराभायर पायऱ्यांचेर बसून पेपर वाचतना दिश्टी पडली. आमकां पळोवन पेपर कुशीक दवरून ती हांसत आमचे सामकार गेटी भायर आयली.

नामनेच्या शाळेंतली रिटायर्ड शिक्षिका शिस्तप्रिय आनी बरी शिकोवपी अशी तिची वळख. भुरग्यांक शिस्त लायली, घरांत लावपाची उरली काय शिस्त बादली कोण जाणा! मदले पिरायेचेर घोव वचपाचें दुख्ख सोंसतनाच, एक पूत तोंड फिरोवन देश सोडून गेल्लो आनी धाकलो नोकरी सोडून घरा बशिल्लो. आत्मसन्मानाक धक्को बसून भोंवतणच्या जगाचेर चिडून, तांचेकडेन आपलो सूर मेळोवपाक तो असमर्थ थारिल्लो. निमणे हात-पाय थकिल्ले पिरायेर तिका भुरग्यांक ट्युशनां दिवन घर सांबाळपाचें नशिबांत आयिल्लें.

पयलींच बायलांची जात. सहज हार ना मानपी. तातूंत तिचेसारकी घट बायल. तिणें आपल्या दुयेंसाचेरूय मात केली. येत्या त्या प्रसंगाक टक्कर दीत तिची वाटचाल चालूच आशिल्ली.

घरांत ट्युशनांक येवपी भुरग्यांविशीं ती आमचे कडेन पोटतिडकेन उलोवंक लागली. हालीं आवय-बापूय नोकरे निमतान घरा भायर आसतात. भरपूर मेळिल्ल्या पगाराचो उपेग हॉटेलींग आनी करमणुकी खातीर करतात, भुरग्यांची जापसालदारकी पयसो मेजून वाटेक लावंक सोदतात. भुरग्यांक काणयेच्या रुपांत सामान्य गिन्यान मेळप शक्य ना. कारण तें गिन्यान पालकांकूच नासता. नितीमुल्यां दिवपी मोलादीक काण्यांचो खुराक, दिसपट्ट्यो येवपी परबो, पौराणीक कथा आनी तांचे उचीत अर्थ, चैत्र वैशाख ह्या म्हयन्यांविशींचें अज्ञान ह्या सगल्यांविशीं तिणें दुख्ख व्यक्त केलें. आयची शिक्षण पद्धत, फकत अभ्यासक्रम पुराय करपाचेर दिल्लो भर, प्रोजेक्ट च्या नांवासकयल चलिल्लें सवंगपण, भुरग्यांमदीं तयार जाल्लें मार्कांचें हांयस. इतलेंच न्ही तर सुटयेच्या दिसांनी चलपी समर-कॅम्प हें लेगीत तिचे दृश्टीन थोड्याश्या कश्टान भरमसाठ पयशे जोडपाची कला. तातूंत शिकयल्ल्यो गजाली पालकांनी सहज भुरग्यांक शिकोवपाक येतात अशें तिचें मत. सुटयेंत लेगीत भुरग्यांक घराभायर दवरपाचें निमित्त मेळिल्ल्यान पालक आनी भुरगीं हांचे मदीं इश्टागतीचो पूल जोडप सादतलें केन्ना? असो तिचो प्रस्न.

भुरग्यांक वाडयतना पालकांनी दाखयल्लो बेजबाबदारपणा वा अती लाडान तांची लागिल्ली वाट. तांचें बेशिस्तपण, सांगनासतना गैरहजर रावप, दिल्ली वेळ न पाळप, एकूच न्ही तर तांचेविशीं तक्रारींची वळेरीच तिणें आमचे मुखार वाचली. तिचें उलोवप

आयकतनाच खंय तरी कितें तरी चुकता हें कळटालें, पूण कितें? तें न कळून पाऱ्याभशेन सुळ्ळूकन हातांतल्यान सुट्टालें.

स्वताची करीयर सांबाळटना क्रेश, पाळणाघर, आपले आवय-बापूय, आया हांचो घेतिल्लो आदार. सकाळच्यान रातमेरेन भुरग्यांच्या आरोग्याचो, तांच्या फुडाराचो, तांच्या सुरक्षीततायेचो केल्लो विचार. तांच्याच भोवतणीं फिरपी 'मन-पाखरूं' हें सगलें कितें तर? ह्या सगल्याक बेजबाबदारपणा म्हणूं येता? भुरग्यांक जगांतलें दरेक सूख मेळोवन दिवपाचो प्रयत्न करपी पालक आयजूय आरोपीच्याच पांजऱ्यांत उबो? अशें कित्याक? कितें जाय पालकांक? आनी तांच्या पाल्यांक? दिसांन दीस वाडपी स्पर्धेक बळी पडपी पालक आनी फाटोफाट भुरगीं. सुखाचो सोद घेत घेत मनान बधीर तर जायत वचनात मू? सूख पयशांनीं मेळोवपाक शकता अशी तांची विचारधारणा जाता काय? अशा विचारांच्या जाळ्यांत आमी तिगांय घुस्पलीं.

इतल्यांत जोतें वाजलें म्हणून आमी फाटल्यान पळयलें. तिचो पूत मोन्यानीच मान सकयल घालून घरा येतालो. जीवनाकडेन हार मानिल्ले भशेन निराश मनान तो घराचीं सोंपणां चडूंक लागलो. तें पळोवन हांव आनी म्हजी आवय एकामेकांच्या तोंडाकडेन पळयतूच उरलीं.

- स्मिता तिंबले
मडगांव - गोंय

आंद्रूच्या काजाराक म्हयनो जालो आनी
घरांतलें सगलें काम सुडीक करपाक सांगून
मेरी आनी रोझालीन राणये भशेन भिरोवपाक
लागलीं. सुडी बाबडें सगलें घरांतलें काम करून
ऑफिसाक वतालें आनी सांजेचें घरा पर्यंत
येतकूच परत घरांतल्या कामाक लागतालें.

- शिवा भो

बोस्त्यांव आनी आंद्रू रोझालीनाचे आनी आंतोनीचे दोग चेडे. आंतोन तारवटी. णव म्हयने तारवार काम करून भरपूर पयशे घेवन तीन म्हयने घरा रावपाक येतालो तेन्ना खूब खाणां, कपडे घेवन येतालो. भुरग्यां बायलेची खोशी हेंच ताचें समाधान आशिल्लें. आंतोन सभावान बरो आशिल्लो. लोकांक पावतालो. रोझालीन कुसडें आशिल्लें. घोव लोकांक पावता तें पळोवन ताका घोवाचो राग येतालो. ताका कोणाकूच कितें दिवपाक नाका आशिल्लें. बोस्त्यांव शिकपाक हुशार आशिल्लो. पूण आवय भशेन कुसडो आशिल्लो. तो आंद्रूक दवरिल्लें खाण सगळें चोरून खातालो आनी आंद्रूक बाबड्याक बापायन हाडिल्लें कांयच खाण खावपाक मेळ नाशिल्लें. तो बाबडो ओगी रावतालो. पूण आंद्रू सभावान आंतोनी भशेन बरो आशिल्लो. गांवांतल्या सगळ्या लोकांक तो पावतालो. आनी ताकाच लागून बोस्त्यांवाक आनी रोझालीनाक आंद्रू पसंद नाशिल्लो. बोस्त्यांव ताका खूब मारतालो आनी रोझालीनाक कित्याचें कितेंय सांगून आंद्रूक मारपाक लायतालो. आंद्रू बाबडो भावाचो आनी आवयचो मार खावन ओगी रावतालो. पूण ताणें गांवांतल्या लोकांक पावपाचें सोडलें ना. आंद्रू शिकपाक सामको तकलेन जड आशिल्लो. पूण कोणाचीय गाडी जावं मोटार सायकल मोडली जाल्यार आंद्रू रोखडी सारकी करून दितालो. बोस्त्यांव मेट्रीक जालो आनी बापायच्या आदारान तारवार कामाक गेलो. आंतोनीन आंद्रूक ताच्या रस्त्या कुशीक आशिल्ल्या जाग्यार एक ल्हानशी गॅरेज घालून दिली तातूंत आंद्रू लोकाल्यो मोडिल्ल्यो गाडयो, मोटारसायकली सारक्यो करपाक लागलो. रस्त्यार गॅरेज आशिल्ल्या कारणान आंद्रूक दिसाक आठ-धा गाडयो तरी सारक्यो करपाक येताल्योच. अशेच दीस गेले आनी बोस्त्यांवाक णव म्हयने पुराय जाले आनी तो पयली वियाज मारून घरा आयलो. ताच्या एक

म्हयन्या पयलीं ताचो बापूय आंतोन तारवार सून वियाज मारून आयिल्लो. ताणें येतना रोझालीनाक आनी आंद्रूक खूब कपडे, खाण हाडिल्लें पूण बोस्त्यांवान आंद्रूक कांयच हाडूंक नाशिल्लें. हें आंद्रूक दाखोवन दिवपाक ताणें हाडिल्लीं बॅगां उक्तीं करून बोस्त्यांवान आवयक आनी बापायक हाडिल्ल्यो वस्तू आंद्रू हुजीर तांकां दिल्यो. आंद्रूक कांयच दिवंक ना तें पळोवन आंतोनीन म्हळें, “बाबा आंद्रूक कांयच हाडूंक ना रे तुवें? ताका कांयच दिवंक ना.”

“ना पाय, हांवें ताका कांयच हाडूंक ना. तो जोडिना तोर?”

आंतोनीक बोस्त्यांवाचें वायट दिसलें. तो आनी आनीक कांयच उलयनासतना ओगी भितर गेलो. आंद्रूक कांयच हाडूंक ना तें पळोवन रोझालीन मात खोशी जालें. आंद्रूक मात कांयच वायट दिसलें ना. ताच्या पायन म्हणजे आंतोनीन तारवार सावन

घरा येतना ताका दोन बॅगां भरून कपडे, मोबायल, एक घडयाळ हाडिल्ली, ते भायर भरपूर खाण हाडिल्लें.

एक दीस रोझालीनाचो भाव रोझालीन आयलो आनी सांगूंक लागलो की ‘आपलें चेडवाक मेरीक तुज्या बोस्त्यांवा लागीं काज जावपाची खुशी आसा. तेका तूं सून कोस घेता गो?’

रोझालिनान चितलें. भावाक एकटेंच चेडो तेंवूय बी कॉलेजींत शिकयता. म्हयन्याक चाळी हजार पाग घेता. आपलो भावूय बी बोटीचे कॅप्टन म्हणून काम करता. तोवूय म्हयन्या चार लाख सुमार पाग घेता. फाल्यां आपलें भावाची जी कितें इस्टेट आसा ती आपलें पुताक बोस्त्यांवाकूच मेळटली आनी बोस्त्यांवा बी बोटीचेरूच काम करता. तेन्ना फाल्यां आपलें बोस्त्यांव गांवांत सगळ्यां परस पयशांनी गिरेस

पातकाचें भोगसणें

जातलो आनी आपूण ताच्या खुस्तार सुखान रावतलें. हें चिंतून रोझालिनान बोसत्यांवाक आनी आंतोनीक विचारी नासतना भावाक हय म्हणून उतर दिलें. सांजेचो बोसत्यांवा आनी आंतोन घरा आयल्या उपरांत तिणें दोगांकूय ही गजाल सांगली. बोसत्यांवा खूश जालो पूण आंतोन मात बेजार जालो. तो मेरीचो सभाव जाणा आशिल्लो. रोझालिनाच्या सभावा मदीं आनी मेरीच्या सभावा मदीं कांय फरक नाशिल्लो. आंतोनीन चिंतलें हीं दोगांय मेळून आंद्रूची वाट लायतलीं. ताणें बोसत्यांवाक समजावपाचो यत्न केलो. पूण उमथ्या कळशार उदक. आंतोनीन चिंतलें कितेंय जावं पूण आंद्रूक सोडचोंना. तो वता थंय आपुणूय वतलों. ताणें आंद्रूक सांगिनासतना आंद्रूच्या नांवार पन्नास लाख बँकेंत दवरले. बोसत्यांवाचें काजार जालें. काजार जावन धा दिसांनी आंतोन बोटीचेर कामाक वचपाक गेलो. वतना ताणें आंद्रूचो मोबायल नंबर व्हेलो आनी काजाराच्या एका म्हयन्यान बोसत्यांवूय बी बोटीचेर कामाक वचपाक गेलो. तो वतकूच मेरीय आपल्या कामाक रुजू जालें. तें ताच्या बापायन ताका दोतीक दिल्ल्या बी एम् डब्ल्यू गाडयेन कॉलेजींत कामाक वतालें. मेरीची कॉलेज आंद्रूचे गैरजी मातशी फुडें आशिल्ली. पूण मेरी आंद्रूक केन्नाच आपले गाडयेंत व्हरनाशिल्लें. वाटेर आंद्रू चलत येतना मेळ्ळ्यार लेगीत तें ताका आपले गाडयेंत घेनाशिल्लें. आंद्रू बाबडो चलत येतालो वतालो, मेरी आंद्रू कडेन उलयनाशिल्लें. आंद्रूय बी ताचेकडेन आनी आवयकडेन चडशी जाप काडिनाशिल्लो. आंद्रू दनपारचो घरा कडेन जेवपाक येतालो. येतना बरें ताजें नुस्तें, भाजी आनी फळां घेवन येतालो पूण आंद्रूक बाबड्याक तीं हातुंतलें कांयच दिनाशिल्लीं. ताका फक्त शीत कडीच वाडटालीं आनी मेजार वाडिल्ली बशी दवरतालीं. आंद्रूय कांयच उलय नासतना ओगगी जेवतालो. आंद्रूचें ओगगी रावप तांकां दोगांकूय खटकतालें. तांकां आंद्रू कडेन झगडपाक निमित्त मेळनाशिल्लें. मेरी आनी आंद्रूची आवय दोगांय ताचे कडेन कुचित्रीपणान वागतालीं. आंद्रू आपली बशी, ग्लास आपुणूच जेवतकीर धुतालो. आपले कपडे आपुणूच उमळटालो. एक दीस

मेरी आपले गाडयेन सोयऱ्यांगेर वतालें. आंद्रूले गैरजीकडेन पावतकूच ताची गाडी बंद पडली. मेरीन खूब प्रयत्न केलो पूण गाडी चालू जाली ना. इतल्यान आंद्रून मेरीक पळयलें आनी ताचे गाडयेकडेन येवन ताका विचारलें, “हांव पोवं गाडयेक कितें जालां ते व्होनये?”

मेरीन सट्ट करून म्हळें, “नाका म्होजे गाडयेक हात पासून लायनाका. जातली ती चालू. तूं वोस हिंगासून. कोणेंय पोयल्यार म्हाका बेश्टी लोज जातेली.”

आंद्रू बाबडो ओगगी रावून आपले गैरजींत गेलो. मेरीन बरोच वेळ मेरेन प्रयत्न केलो पूण ताका गाडी चालू करपाक यश आयलें ना. निमाणें आंद्रू कडेन ताका वचचेंच पडलें. आंद्रू गाडयेकडेन आयलो आनी ताका गाडयेचें बॉनेट उगडूंक सांगलें. मेरीन बॉनेट उगडलें. आंद्रून इंजिना कडेन पळेलें. तर एक वायर सुटल्या. आंद्रून ती जुस्त जाग्यार जोडली आनी मेरीक गाडी चालू करपाक लायली. गाडी चालू जाली. मेरीन आंद्रूक पयशे विचारले. आंद्रून म्हळें, ‘कांय नाका व्होनये’. मेरीन पर्शीतली पांचशे रुपयांची नोट काडून ताच्या तोंडार मारली आनी गाडयेचो एक्सलेटर दामून गाडी धांवडायली. मेरीच्या ह्या कर्तुबाचें आंद्रूक वायट दिसलें. ताच्या दोळ्यांतल्यान दुकां आयलीं.

एक दीस मेरी आनी रोझालीन पणजे सोयऱ्यांगेर गेल्लीं. घरांत कोण ना म्हणून पोस्टमॅनान बोसत्यांवान धाडिल्लो ड्राफ्ट आनी पार्सल हाडून आंद्रू कडेन दिलें. सांजेर आंद्रू गैरज बंद करून बोसत्यांवान धाडिल्लो ड्राफ्ट आनी पार्सल घेवन घरा गेलो आनी मेरी कडेन दोनूय नग दिले आनी भितर न्हावपाक गेलो. दुसऱ्या दिसा आनीक एक ड्राफ्ट आनी पार्सल आयलें जें आंद्रूच्या नांवान आयिल्लें जें ताका ताच्या बापायन आंतोनीन धाडिल्लें. आंद्रू पार्सल आनी ड्राफ्ट घेवन घरा आयलो. ताचें पार्सल बोसत्यांवान मेरीक धाडिल्ल्या पार्सला परस व्हडलें आनी जड आशिल्लें. तें पार्सल पळोवन मेरीक आनी रोझालीनाक आंद्रूचो मत्सर जालो आनी ताच्या पार्सलांत कितें आसा तें पळोवपाक मेरी आनी रोझालीन आंद्रूच्या रुमाच्या दारा कुशीक रावून पळोवपाक लागलीं. आंद्रून पार्सल उगडलें आनी सगल्यो वस्तू काडून बाज्जेर दवरल्यो. तातूंत कपडे, चॉकलेटींचीं पाकिटां, सेंटाच्यो बाटल्यो

आशिल्ल्यो आनी त्यो सगळ्यो वस्तू फक्त ताकाच धाडिल्ल्यो. आंद्रून कपडे आनी सेंटाच्यो बाटल्यो काडून आलमारींत दवरल्यो आनी चॉकलेटी काडून फ्रिजांत दवरल्यो आनी न्हिदपाक गेलो. सकाळीं फुडें उठून च्या बी घेवन सदचे भशेन आपल्या रुमाक चावी करून गैरजींत कामाक गेलो. आंद्रूचे गैरजी कडल्यान सदांच एक बरें गोंरेंच, लांब केंसांचें चेडूं सकाळचें वतालें आनी सांजचें येतालें. तें आंद्रूक खूब आवडटालें. तेंय येतना वतना आंद्रूक पळेतालें. पूण तीं दोगांय एकामेकाक केन्नाच हांसलीं ना. न्हय म्हणून केन्नाच उलयलीं ना. एक दीस आंद्रून आपल्या इश्टाक त्या चेडवाविशीं विचारलें. ताणें सांगलें, ‘तें ताचें शेजारी. घरांत आवय आनी तें रावता. तें ल्हान आसतनाच ताचो बापूय ह्या संवसाराक अंतरलो. ताचे आवयन त्रास घेवन ताका शिकयलें. तें ग्रॅज्युएट जातोकूच ताच्या मामान ताका सरकारी नोकरेक लायलें. तें गरीब. पूण बऱ्या सभावाचें चेडूं. तुका आवडटा तें? तुजें उतर घालूं ताचे मांयकडेन?’

आंद्रून म्हळें, “नाका. म्होज्या पायक येवनी. मागीर तूं पापाक घेवन तांगेर चल. उतर घालपाक.”

आंद्रूचें उतर आयकून ताच्या इश्टाक आंद्रूचो अभिमान दिसलो. इश्टान विचारलें, “केन्ना येतलो तुजो पाय?”

“फुडल्या म्हयन्यान.”

ताणें बरें म्हळें आनी तो गेलो. पाय येतकूच आंद्रून सगळी गजाल पायक सांगली. तो खोशी जालो आनी एका आयतारा तो त्या चेडवाल्या घरा गेलो. ताचे बरोबर आंद्रूचो तो इश्टूय गेलो. आंद्रूच्या इश्टान आंद्रूच्या पायची वळख करून दिली. आंद्रूच्या पायन सगळ्या घराचेर नदर मारली. घर ल्हानूच आशिल्लें पूण निवळ, टापटीप आशिल्लें. घर पळेता आसतना वंटीर लायिल्ल्या फोटवाचेर ताची नदर गेली आनी ताणें तिका विचारलें, “तो कोण?”

“तो मोजो घोरकार. सुझी ल्हान आसताना तो म्हाका या संवसारांत एकटी दवरून गेलो. तो तारवार सावन पोयली वियाज मारून घरा आयिल्लो. पूण येताना तो कोसलें तोरी दुयेंस

घेवन आयिल्लो. जोडून हाडिल्लो सोगलो दुडू ताच्या दुयेंसा फटल्यान सोंपलो आनी मागीर तोयीय.”

हें सगलें आयकना फुडें ताणें विचारलें, “तुज्या घोरकाराचें नांव रूजार?”

“होय तूं खूंय वळखता ताका?”

“आगे व्हनये म्हाका वोळखूंक ना तूं? हांव आंतोन तुज्या घरकाराचो आमीग, रूजार गेल्या उपरांत हांव खूब फावटी तुमची खबर घेवपाक हांगा आयलों. पूण तुमचें घर बंद आशिल्लें, तुमी खंय गेलीं तीं कळ्ळींच ना.” त्या उतराक ती म्हणपाक लागली की आमकां म्हज्या भावान आपल्यागेर व्हेलीं आनी थोड्या दिसांनी मागीर म्हाका एकल्या बऱ्या घरांत कामाक दवरलें. तीं बरीं मनशां आशिल्लीं. सुझीक कांयच चुकयनाशिल्लीं. तांचे धुवेक हाडटा तसलेंच सुझीक हाडटालीं. सुझी तांचे धुवे वांगडाच जेवतालें, न्हिदतालें. दोगांय पळोवपाक भयणी शो दिसताल्यो. तांच्यानीच म्हजे सुझीक ग्रॅजुएट जायसर शिकयलें आनी तांच्यानीच ताका आपले धुवे बरोबर सरकारी नोकरेक लायलें.”

“पूण तुजो शेजारी सांगतालो की सुझीक ताच्या मामान कामाक लायलां म्हणून!”

“होय हांव जागेर कामाक आशिल्लीं ताकाय तें मामाच म्होणटालें.”

“आतां तूं ताका साणून कित्याक आयली?”

“ना हांव ताका साणून येवंक ना. तांच्यानी आपले धुवेक काजार कोरून पणजे दिलें आनी तीं पुताच्या म्हन्यांत पुर्तुगालाक रावपाक गेलीं. घराची चावी पसून म्हजेच कडेन दिली. तूं ह्याच घरांत राव म्हणून. पूण म्हाका त्या व्हडल्या घरान दोगांच रावपाक भंय दिसपाक लागलो म्हणून हांव म्हज्या घरा आयलीं. पंदरा दिसांतसून एकदां आमी थंय वचून पळोवन येतात. केन्नाय तांची धूव ताच्या घोवा वांगडा थंय रावपाक येता तेन्ना आमीय बी थंय तांचे वांगडा रावपाक वतां.”

“बरोच वेळ जालो तुजी धूव सुझी दिसलें ना.” आंतोनीन अशें म्हणपाक सुझी भितर सरलें.

“ये पोळे आयलें सुझी.” सुझीचे आवयन म्हळें, “बाय सुझी हो तुजो पायचो आमीग आंतोन अंकल.”

सुझी हांसलें ‘हॅलो’ म्हणून भितर गेलें. फ्रेश जावन कपडे चेंज केले आनी सगल्यांक च्या आनी केक घेवन भायर आयलें. च्या बी घेतकूच आंतोनीन म्हळें, “व्होनये हांव एक तुजे कडेन कितें तरी मागूंक आयलां. म्हाका दिशी?”

हें आयकून सुझीचे आवयन म्हळें, “म्होज्या ओसल्या गोरीबा कोडेन तुका दिवपाक किदें आसतेलें?”

“तशें म्होणो नाका व्होनये. तुजे कोडेन एक मोलादीक थीक आसा तें म्हाका जाय.”

‘मोलादीक थीक?’ अशें म्हणून ती गोंधळ्ळी. मागीर आंतोनीनूच तिका सांगलें, “हांव सुझीच्या सोंबोदान उलोयतां. तें म्हज्या धाकट्या चेड्याक आवोडटा. म्हज्या धाकट्या चेड्याचें नांव आंद्रू. ताची गैरेज आसा. सुझी ताचे गैरेजी कोडच्यान सोदांच यो वोच कोरता. तो सोदांच ताका पोळेता. तेन्ना तुजें सुझी म्होज्या आंद्रूक दिशी?”

तिणें म्हळें, “म्हाका सुझीक विचारचें पोडटेलें.”

“सुझी आतां आयिल्लें आसा. आतांच विचार न्हू” आंतोनीन उमळशीकेन म्हळें.

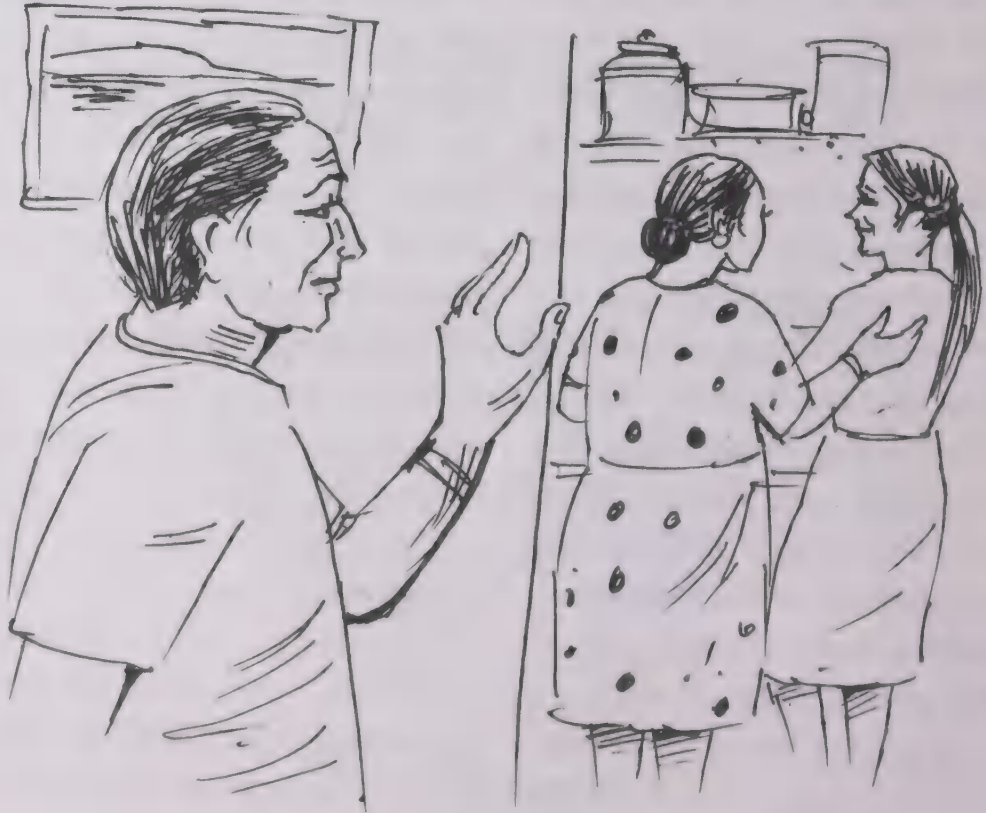
त्या उतराक ती भितर गेली. कुजनांत सु रातच्या जेवणाची तयारी करतालें. तिणें म्हळें “बाय सुझी आंतोन अंकल तुका आपल

धाकल्या चेड्याक मागणी घालपाक आयल तेन्ना तूं कितें म्होणटा? ताच्या चेड्याची गैरे आसा आनी तो तुका वोळखोता खंय!”

गैरेज म्हणनाफुडें सुझी सट्ट जालें. आवयक घेवन भायर आयलें आनी म्हणपा लागलें, “अंकल आंद्रू गैरेज?” आंतोनीन म्हळें.

सुजी लजलें आनी हांसून भितर धांवले ताचे फाटोफाट आवय गेली. ताणें आवय म्हळें, “माय म्हाकाय तो आवडटा. पूण त येदो व्होडलो गिरेस्त आनी आमी सामकी गोरीब ताच्या बाकिच्या घोरच्यांक मानवतेलें का म्हण तूं अंकलाक विचार.”

आंतोन कुजनाच्या दारार रावून तांचें उलोव आयकतालो. ताणें म्हळें, “विचारपाची कांय गोरोज ना. हांव सांगतां. आंद्रूची आवय आन आंद्रूची व्होनी मातशी दुसऱ्या सभावाचीं. तांक लागोन हांवेन ताची पोयलीच वेवस्था करू दवरल्या. आंद्रूच्या नांवान हांवें एक बोरो व्हडलें बोंगलो घेतला. ती गैरेज ताच्याच नांवार आस

आनी काजाराक ताका एक गाडी घेवन दितलों. सुझी आनी व्होनये तुमी कांयच चिन्ता कोरपाची गोरोज ना. पूण तूं प्रॅज्युएट आनी आंद्रू मेट्रीक पास क्लास तेन्ना तो तुका मानोवतोलो?”

सुझीन रोखडेंच हय म्हळें आनी म्हणपाक लागलें, “आंद्रू सभावान बोरो. कोणाकूय पावता. खंयच्याच चेडवाची फकाणां मारिना. तांचेकडेन रेस्पेदान उलोयता. तितलेंच पुरो.” हें आयकून आंतोन खोशी जावन घरा गेलो आनी सगलें रोझालीनाक सांगलें. त्याच बरोबर बोस्त्यांवाचे बायलेनूय सगलें आयकलें. दोगांयनी तोंडां काळींच केलीं आनी भितर गेलीं. आंतोनीक तांच्या मनांतलें समजलें. आंतोन ओगीच रावलो.

आंद्रूचें काजार जालें. नवी सून घरांत आयली. मेरी इतलें देणें सुझीन हाडूंक नाशिल्लें ताका लागून मेरी गर्वान मिरयतालें. पूण सुझीन देण्यांक कितें हाडिल्लें तें आंद्रू आनी आंतोन जाणा आशिल्ले. आंद्रूच्या काजाराक म्हयनो जालो आनी घरांतलें सगलें काम सुझीक करपाक सांगून मेरी आनी रोझालीन राणये भशेन मिरोवपाक लागलीं. सुझी बाबडें सगलें घरांतलें काम करून ऑफिसाक वतालें आनी सांजेचें घरा पर्थून येतकूच परत घरांतल्या कामाक लागतालें. सुझी सगलें घरांतलें काम मोन्यानी करता आनी हांकां झगडपाक सुझी कसलेंच नोट दवरिना तें पळोवन मेरीक आनी रोझालीनाक ताची नसाय जाताली. एक दीस रोझालीनान मेरीक म्हळें, “तें तोर आमकां ताचे लागीं झोगोडपाक कोसलेंच नोट दोवोरना तेन्ना आमकां कितेंय तरी कोरचें पोडटेलें.”

सोमतेच मेरी म्हणूंक लागलें, “एक आयडिया आहा. पूण ती तुका हांव सांगिना. ती तुका म्होजेकोडसून सरप्रायझ.”

एक आयतारा सुझी घर पुसतालें. मेरीचो रूम पुसून ताणें आपलो रूम पुसलो आनी कुजनांत रांदपाक गेलें. आयतार आशिल्ल्यान आंद्रू घराच आशिल्लो. आंतोन आनी आंद्रू सकाळीं मीसाक वचून येतना बाजारांतलें सामान घेवन आयिल्ले. बरोबर तांच्यांनीं थोडीं फुलझाडांय हाडिल्लीं. च्या बी घेवन तीं फुलझाडां ते तांचे बागेंत रोयताले. घरांत कोण ना हें

पळोवन हेच संदीचो लाव घेवया हें चिंतून तें आपल्या रुमांत गेलें. आलमारितले पांच हजार रुपया घेतले आनी सुझीच्या रुमांत आयलें. रुमांत मेजार सुझीची पर्स आशिल्ली ती पर्स उक्ती केली. इतल्यांत आंतोन पारय व्हरपाक म्हणून भितर आयलो जाल्यार मेरी सुझीच्या रुमांत आसा तें ताणें पळयलें. तें कितें तरी करता तें पळोवपाक आंतोन वण्टीच्या आडसाक रावून पळोवपाक लागलो. ताणें पळयलें की मेरी सुझीचे पर्सीत कितें तरी दवरता. हें पळोवन आंतोन रुमांत भितर सरलो आनी, “मेरी कितें कोत्ता गो सुझीच्या रुमांत” म्हणून विचारलें. मेरीन भियेवन फाटल्यान वळून पळयलें आनी गडबडलें. “कांय ना कांय ना पाय. म्हाका एक लीग जायें आसलें. सुझी सोदांच फुलां मावता न्हू, म्हणोन तेच्या पर्सीन लीग सोदतालें.”

“सुझीक सांगलेलें तुवेन पर्सीतलें लीग घेता म्हणोन?”

“होय होय पाय.” आंतोनीन आनी वेळ केलो ना. ताणें सोमतो सुझीक उलो मारून रुमांत आपोवन हाडलें आनी सांगलें, “बाय मेरीच्या हातांत तुजी पर्स आसा ती तुवेन ताका घे म्हणोन सांगलेली?”

सुझी चिंतपाक पडलें. “ना पाय माका तेणें कांयच सांगुंकना आनी हांवें ताका म्होजी पर्स घे म्हणोन सांगुंकना.”

ताणें व्हडल्यान रोझालीनाक उलो मारलो. आंद्रू बेगीन बेगीन आयलो कितें जालां तें पळोवपाक. पळेल्यार ताच्या रुमांत मेरी जमनीर थपकल मारून बसलां आनी रडटा. मांय आनी पाय मोट्या मोट्यान झगडटात. सुझी आपली पर्स घेवन मेजा कडेन उबें आसा. आंद्रू भियेलो आनी सुझी म्हऱ्यांत गेलो. कितें जालें काय म्हणून विचारलें. सुझीन घडलां तें सगलें सांगलें तरी सुद्दां आंद्रून तें पालोवन व्हरपाचो यत्न केलो. पूण ताका यश आयलें ना. आंतोनीन सोमतो मेरीच्या बापायक फोन लावन आसा थंयसून तांगेर यो म्हणून सांगलें. धा मिण्टांनी पावतां अशें सांगून मेरीचो बापूय तांगेर येवपाक भायर सरलो. मेरीचो बापूय भियेत भियेत तांगेर घरांत भितर सरलो. पळयल्यार मेरी सकयल बसून रडटा आनी सगलीं सुझीच्या रुमांत आसात. ताणें ल्हवू ‘कुन्याद कितें जालें?’ काय म्हणून विचारलें. आंतोनीन म्हळें, “कितें जालां तें विचार तुजेच

धुवेक. तेणें ओशें करप? हीच देख दिल्या तुवेन तेका? आनी कॉलेजींत शिकोयता खूंय तें! हें शिकोयता तें भुरग्यांक?” अशें उलयत आंतोन भायर गेलो.

मेरीचो बापूय मेरीक आनी रोझालीनाक ओळखून जाणा आशिल्लो म्हणून तांकां कांयच विचारिनासतना सुझी म्हऱ्यांत गेलो आनी सुझीक विचारलें, “बाय सुझी, मेरीन तुका कितें केलें गो?” अशें विचारिनाफुडें सुझीक रडूंक आयलें.

“बाय सुझी रडूं नाका. म्हाका तुजो पाय सोमोज आनी मेरीन कितें केलां तें म्हाका सांग.” अशें म्हणून ताणें अपुरबायेन सुझीच्या माथ्या वेल्यान हात भोंवडायलो. सुझीन रडत रडत सगळें सांगलें. मेरीचें कर्तूब आयकून ताणें सुझीचे पांय धरले आनी माफी मागली. सुझीन, मेरीन ताचे पर्सीत दवरिल्ले पांच हजार काडून मेरीच्या बापायकडें दिले. ते पयशे पळोवन ताणें म्हळें, “मेरी हे पोयशे तुवेन तुका चोड गोरोज आहा म्हणोन म्होज्या लागसून काल व्हेल्ले न्हू गो? ही गोरोज तुजी? आनी रोझालीन तूं गो? तूं तितीन मुगो तेचें? तूं दोन थापटां मारचीं सांडून ताका सांगात दिता? मेरी ल्हान आसताना तेची मांय आमकां सोडून गेली. मेरीक हायें कांयच उणें पोडपाक दिलें ना. हांव तारवार आसतालें म्हणोन दुसरें काजार जालोंना. कित्याक तोर दुसरी मांय मेरीचे हाल कोरतेली म्हणोन. मेरीक पोवपाक हांवें एक बोरे शिर्वीदोर दोवोरलें. त्या शिर्वीदोरान मेरीक आपले धुवे पोरी सांबाळ्ळी. हांव फोकोत पोयशे जोडपाक रावलें. पूण मेरीक बोरी देख दिवपाक पावलेंना. सुझी म्हाका गुन्यांव भोगोस.”

मेरी आनी रोझालीन ओगगी आशिल्लीं. पूण तांच्या ह्या वायट कर्तुबाचो तांचेर कांयच परिणाम जावंक ना हें आंतोनीक समजलें. ‘आनीक आनी ह्या घरांत आंद्रून आनी सुझीन रावप सारकें न्हय. आज मेरीन सुझीचेर चोरयेचो आळ घालपाक पळेलो. फाल्यां आनी हीं मेरी आनी रोझालीन कितें करीत नेम ना. तेन्ना आंद्रूक आनी सुझीक तांकां घेवन दवरिल्ल्या घरांत शिफ्ट जाल्यार बोरें म्हणचे म्हाकांय हुसक्या मेकळें तारवार वचपाक मेळटोलें.’

हें चिंतून आंतोनीन आंद्रूक उलो मारलो आनी ताका सांगलें, “आंद्रू आमी दुसरे कोडेन सेपाराद रावल्यार बोरें. ना जाल्यार हीं दोगांय तुमकां दोवोरचीं नात. तेन्ना म्होज्या फ्रेन्डाचें घोर बोंदूच आसा तेन्ना आमी थिंगा या रावपाक. तो म्होजो फ्रेन्ड आनीक आनी गोंयां रावपाक येवचो ना म्हणोन तेणें तें घोर म्हाकाच दिलां. तेन्ना तूं तुज्या फ्रेन्डाची पिकप हाड सामान त्या घोरान व्हेरपाक आनी तुज्या तीन फ्रेन्डांक आपोय सामान घालपाक. म्होज्या आनी तुजे लागीं तें घालूंक जावचेना.”

आंद्रून आपल्या पायचें आयकलें आनी ह्या घरांतसून दुसऱ्या घरांत रावपाक गेलीं. तो दीस आंद्रूचो वाढदिसाचो आशिल्लो. घरांत सामान बी वेवस्थीत जाग्यार घालून जातोकूच आंतोनीन आंद्रूक आनी सुझीक आपयलें आनी त्या घराचे दुकूमेंत सुझीच्या हातांत दिले आनी सांगलें, “हें घोर हायें दोन वोर्सां आदीं आंद्रूच्या नांवान घेतलेलें. तेन्ना हे दुकूमेंत सुझी तुजे लागीं दोवोर आनी आयच्यान आमी ह्याच घोरान रावपाचें. म्हाकाय त्या घोरान मेरी आनी रोझालीना वांगडा रावपाची बिलकूल खुशी ना. तेन्ना हांव तुमच्या वांगडा रावपाक शेकतां?”

हें आयकून सुझीच्या दोळ्यांत दुकां भरलीं. ताणें म्हळें, “पाय हें घोर तुजेंच. तुयें पोरवानगी घेवपाची गोरोज ना.” हें सुझीचें आयकून आंतोनीक बरें दिसलें. ताणें आंद्रूक आनी सुझीक बेसांव दिलें, ‘देवान तुमकां सोदांच सुखी दवरूं.’

थोड्या दिसांनीं आंतोन तारवार कामाक गेलो. हे सायडीक रोझालीनान आंद्रूच्या नांवाची गांवांत घाण करपाक सुरवात केली. ‘आंद्रू हो म्होजो मोवाली जातिचो पूत. ताणें आनी सुझीन म्होज्या घोवाक शिकोवन म्होजे लागसून तेंचेकोडेन व्हेलो. मोझ्या घोवाच्या नांवा वोयलें सोगलें दोगांयनी तेंच्या नांवार कोरून घेतलें. दोगांयचेंय पाड पोडों. आंद्रू जातनाच मेलो म्हणून सोजमोतां हांव.’

थोड्या दिसांनी मेरीन आपली जात रोझालीनाक दाखोवपाक चालू केली. मेरी रोझालीनाक तितीन म्हणटालें. एक दीस रोझालीनान मेरीक सांगलें, ‘आमी दोगांय मेळून घर साफ करुया’ म्हणून. मेरीन आं बी म्हळें आनी दुसऱ्या दिसा मेरी उठून आपले इश्टीणीगेर गेलें. तें बद्द रातच्या धांक घरा आयलें आनी रोझालीनाक आपली इश्टीण बरी नाशिल्ली आनी तिच्या म्हय्यांत कोण नाशिल्लो हें निमित्त सांगलें. सुमार आठ दीस उपरांत बोस्त्यांव तारवारसून णव म्हयन्यांनी घरा आयलो. काजार जावन बोस्त्यांवाची ही पयलीच वियाज आशिल्ली म्हणून बोस्त्यांवान मेरीक खूब कपडे आनी दोन

चार भांगराच्यो वस्ती करून हाडिल्ल्यो. सेंटा खूब बाटल्यो, खाणां, चॉकलेटी, दुदाचो पाव आनी हेर खूब हाडिल्लें. आवयक साडयो, क तशेंच बापायक बुस्कोट, पॅन्ट, घडय हाडिल्ली. पूण तीं बेंगां आमी रातचीं उसोव म्हणून बोस्त्यांवान ताका सांगलें आनी तो जे न्हिदपाक गेलो. रातचीं आठ जालीं. आंद्रू येवंक नाशिल्लो. णव साडेणव जालीं तरी आंद्रू येवंक ना म्हणून ताणें आवयक विचारलें “मांय आंद्रू येवंक ना. खूय गेला तो प पोडलेलो?”

रोझालीनान रडून-मरून मीठ, मिरसां आमटाण लावन सांगपाक सुरवात केली, “बा तेणें आमचेकोडें झोगडीं केली. तुजे बायले लागीं झोगडीं केली. तेका मारूंक पासून गेलो. खोंय तोरी एक गोरीब कोलवोंत हाडून तेचे कोडे काजार जालो. त्या कोलवोतान मेरीचे पोय पासून चोरले आनी इतलें जावन पासून तु पाय तेंच्या वाटेन उलोयलो. निमणे आंद्रून आ सुझीन तुज्या पायक बोरीं फुलां मावली. जे शिकोवन तेंच्यांनी दोगांयनी तुज्या पायच्या ना वोयलें सोगलें आपल्या नांवार कोरून घेतलें आनी तुज्या पायच्या तारवारच्या जोडीक लाग तेका तेंच्यांनीं व्होयलो आनी तुजो पाय पिस कोसो तेंच्या बारीं गेलो.”

बोस्त्यांवाक पयले खेप आपली आवय फ उलयता कशी दिसली. ताणें आवयक विचारलें “मांय तूं सोत उलोयता?”

मांयन म्हळें, “होय. म्होजे फोटी दिसत जाल्यार इचार तुजे बायले लागीं.”

तरी सुदां बोस्त्यांवाक आवय सांगता फट दिसतालें. कित्याक तर ताचे आवयन वर्ण केल्लें तसो आंद्रू नाशिल्लो आनी ताचो बापुय नाशिल्लो. दुसरे दीस बोस्त्यांवान इश्टागेर वत म्हणून सांगून गेलो आनी बायलेचो आन आवयचो दोळो चुकोवन हळूच ताच्या शेजाऱ्यागेर भितर सरलो. तांची खबर बी घेतली आनी आंद्रूविशीं तांकां विचारलें. तीं पयलीं सांगपाक दचकलीं. पूण जेन्ना बोस्त्यांवान तांकां तांचें नांव सांगचोंना म्हणून सांगलें तेन्ना तांच्यांनी जें पळे कितें खरें घडलां तें ताका सांगलें आनी

खऱ्यानीच बोस्त्यांवाक आंद्रूची आनी सुझीची काकुळट दिसली. मागीर तांगेरसून तो भायर सरलो आनी बद्द मेरीच्या बापायगेर गेलो. बोस्त्यांवान ताका विचारलें, “मामा आंद्रू घारा लागीं कित्याक येयना? कितें जालां तेचें?”

ताच्या मामान ताका आपली धूव आनी भयण आंद्रू कडेन आनी सुझी कडेन कशीं वागलीं तें सगळें सांगलें आनी सांगूंक लागलो, “त्या दिसाच्यान म्हाका माझी धूव आनी भोयण म्हाका मेली. हांव तांची खोबोर पासून घेवचोना आनी हें सोगलें तूं सो कित्याक विचारता? तुकाय नाका आसलो न्हू रे आंद्रू. आतां बोरें जालें तुमकां न्हू!”

मामाचीं हीं उतरां आयकून बोस्त्यांवाच्या दोळ्यांतल्यान घळघळीत दुकां गळपाक लागलीं. बोस्त्यांव मामागेरसून ओगगी घरा आयलो. मेरीक आनी मांयक ताणें कांयच विचारलें ना.

मेरीन पयलींच गोड उलोवन रोझीलीना कडसून रावता तें घर आपल्या नांवार करून घेतिल्लें. मागीर रोझालीनाक मेरीन व्हडलीं व्हडलीं सपनां दाखोवन ताचे कडले सगळे पयशे आनी सगळें भांगर आपले कडेन घेतलें. एक दीस बोस्त्यांव बरोच सोरो पिवन घरा आयलो आनी येनाफुडें ताणें मेरीचेर एक बरेंच थापट फुलयलें आनी म्हळें, “पोनवोत खोंयची, मोड्या पायक आनी भांगरा सारख्या भावाक घारांतल्यान धावणान घायलो.” हें आयकून मेरीन रोखडोच शेड्ड्या भशेन रंग बदल्लो. म्हणपाक लागलें, “हायें तेंका धावणावंक ना. तेंका धावणायल्या तुजे मांयन. तितीनान म्हाका सांगलेलें तोशेंच हायेन केलें. तितीनान म्हाका सांगलेलें की हांव सांगता तोशें कोरीत जाल्यार हांव हें घोर आनी म्हाज्या लागचो पोयसो भांगर तुका दितलें म्हणून आनी ते आशेन हायें तितीनान सांगलेलें तोहेंच केलें आनी तितीनान सांगलेलें तोशें तितीनान केलें. आतां हें घोर म्हाज्या नांवार आसा आनी तितीनान सोगले पोयशे, भांगार म्होजे लागीं दिलें.”

मेरीचें हें आयकतोकूच बोस्त्यांवाची तिडक मस्तकाक मारली आनी ताणें ‘मांय ओ मांय’ म्हणून मोठ्यान आवयक उलो मारलो. रोझालीन

मे २०१४ / ६३

कुजनांतल्यान भायर आयलें. “कितें जालें बाबा?” म्हणून विचारीना फुडें बोस्त्यांवान रागान आवयक विचारलें की, “आंद्रूक आनी सुझीक घारांतलीं भायर घालपाक तुका साथ दी म्हुणोन तुवेन मेरीक सांगलोले?”

रोझालीनान म्हळें, “हें तुका कोणें सांगलें?” बोस्त्यांवान सांगलें मेरीन म्हणून. रोझालीन ओगगी रावलें. बोस्त्यांवाक कितें समजुपाचें तें समजलें. बोस्त्यांवान रोझालीनाक म्हळें, “तुका लागून आयज मोजो पाय पासून हें घोर सांडून गेलो. आज जोर तूं तुज्या रोकताच्या पुता आनी सुनेक घारांतली भायर घालपाक हीं कारास्ताना कोत्ता जाल्यार फाल्यां म्हाका आनी मेरीक घारांतली भायर घालपाक तूं फाटीं फुडें पोवचीना. फाल्यां ओशें जावचे पोयलींच आजूच तूं ह्या घारांतली भायर सोर आनी हीच तुजी सोज्या.”

रोझालीनान रडून बोस्त्यांवाक विचारलें, “हांव ह्या वोयार घोर सोडून खंय वोचो?”

“खुरीं वोच. पूण तूं कुसांची कीड या म्होज्या पोवित्र घरान नाका. आतांच वोच बोऱ्यान ना जाल्यार तुज्या सामाना सोयत तुका हांव भायर मात्तोलों.”

अशें म्हणून बोस्त्यांवान रोझालीनाक धुकल्लें. रोझालीन कशेंच बोस्त्यांवाचें आयकना जालें. निमाणें बोस्त्यांवान रोझालीनाक धुकलून घरा भायर घालें आनी दार धांपलें. बोरो वेळ घरा भायर रावून निमाणें रोझालीन गेलें. गेलें तें बद्द आंद्रूच्या गेटी भायर उबें रावलें. सुझीन गेटीकडेन कोण काय म्हणून पळेलें. पळेल्यार ताची सासूमांय. सुझी धांवत गेटीकडेन गेलें आनी गेट उगडली आनी ‘मांय यो भितोर’ म्हळें. रोझालीन ताका पळेत उरलें. सुझीन रोझालीनाच्या हाताक धरून भितर व्हेलें. पूण रोझालीनान तांच्या घराचो हुंबरो हुपचे पयलीं सुझीक म्हळें, “तूं म्हाका भितोर व्होत्ता खोरें. पूण तुवेन आंद्रूक इचारलां? मोजें आयक बाय, पोयलें आंद्रूक इचार आनी मागीर म्हाका घरान व्होर.” अशें म्हणून रोझालीनान सुझीच्या हातांतलो आपलो हात काडून घेतलो.

“ना मांय तो कांयच म्हणचोना. तूं ये.” सुझीन म्हळें.

“ना बाय हांवेन तुमचेर जो गुन्यांव केला तो भोगसुपाचो न्होय.” अशें म्हणून रोझालीनान फोर्सान सुझीक आंद्रूकडेन विचारूंक धाडलें. सुझीन आंद्रूच्या म्हऱ्यांत वचून आंद्रूक सांगलें, “आंद्रू भायर मांय आयल्या तुजी. भितोर येवंक तुका भियेता.”

आंद्रून म्हळें, “हांव तिचो एक मोवाली पूत. विचार कितें जाय तें तिका.”

सुझीन, “कितली जाल्यार ती तुजी मांय. आसलें बोरें दिसोना म्हाका.” म्हळें...

इतल्यान आंतोन आनी रोझालीनाचो भाव भितर सरलो. आंतोन णव म्हयन्यांनीं आपली निमाणी वियाज मारून आयिल्लो. आतां आंतोन घरांत सुशेगाद आपलो वेळ सारवोता आनी तारवार वियाज मारूंक वचचोना म्हणून खोशी आशिल्लो. आपल्या पुताक आंद्रूक आनी सुनेक थोडो तरी वेळ दितलों आनी थोडो तरी ताच्यान जाता तितलो आधार करतलों म्हणून आशिल्लो. पूण घरांत भितर सरनाफुडें रोझालीनाचें तोंड पळोवन तो निशेलो. रोझालीनान म्हळें, “पोती म्हाका भोगोस. तुमी सोगलीं जाणां. म्हाका भोगसात! आनीक ह्या फुडें मोज्या लागीं ओसलें कोर्तुब घोडचेंना.” अशें म्हणून रोझालीनान सगळ्यां मुखार दिमी घातली आनी जमनीर नाकान खुरीस काडलो आनी म्हणपाक लागलें, “म्होज्या दोळ्यांर गिरेस्तकायेची साय येयलेली ती देंवली. म्होज्या कोर्तुबांची देवान म्हाका सोजा दिली. बाय सुझी, हांवें तुका खूब त्रास दिले. पूण तुवेन म्हाका तुज्या व्होड मनान भोगशिलें आनी सोगलें विसरून तूं म्होज्या फाटल्यान म्हाका आदार दिवपाक उबें रावलें. तूं म्होजी सून न्होय तोर तूं म्होजी धूव.” म्हणून दोगांय एक मेकाक घट्ट वेंगेंत धरून रडपाक लागलीं. हें पळोवन आंतोन आनी रोझालीनाचो भाव रोझालीन सुदारलें म्हणून देवाचे उपकार मानपाक लागले.

— शिवा भेंडे

इग्रामळ, केपें-गोंय.मो. : ७३५०३७९४४९

- कृ. म. सुखठणकार

यम भावोजीची चपाती खावन जाल्ली. ताणें बशी सिंघान
दवरली, हात कल्सांवांक पयले, दोरी घेतली, फांस केलो आनी
म्हजे वटेन पळेलें अशें म्हाका दिसलें. हांवें म्हज्या गळ्या
वयल्यान हात फिरयलो.

पयर दारांत यम उबो रावलो म्हळ्यार
तुमकां खरें दिसतलें? ना. खंयच्या काळांत
आसा काय म्हुण तुमी म्हाका परते विचारतले.
हांव ही गजाल लोकांक (तातूंत तुमी नात)
सांगतकच म्हाका ज्यो प्रतिक्रिया मेळ्ळ्यो त्यो
अश्यो -

- मांय येवचे परस यम आयिल्लो परवडलो.
 - तुम क्या लेकर आये थे क्या लेकर
जाओगे?
 - तुजें हालीं मारप चड जालां आं!
 - ताकाय तूं देणे आसा काय कितें रे?
- तोय दारांत पावलो तुज्या?
- तुवें बायले बरोबर वीस वर्सां काडलीं
मरे, तूं आनी यमाक भिता?

तर, यम आमच्या दारांत उबो रावलो.
आयतार आशिल्लो. आयतार म्हणटकच आमगेलें
सगळें सवकसायेन. साडे णवांक बाजार केलो.
बांगडे घेतिल्ले, शंबरांक सात सांगताली आठ
करून घेतले. सुंगटां खूब तेंपान मेळ्ळीं, मानशेंचीं
म्हुण सांगताली पूण म्हाका दुबाव. चरचरीत
तळिल्लीं सुंगटां, बांगड्यांची उड्डमेथी, लोशणीची
कडी, नांवाक शिवराक जाय म्हुण वालांचें
तोणाक, असो बेत आशिल्लो.

दुसरे खेप च्याक उडोवंक सांगलें आनी
आतां म्हळ्ळें दाडी करुया, खुंट बरेच वाडिल्ले.
अशे खुंट वाडटकच आई म्हाका खिलोनातलो
संजीव कुमार म्हणटा. आतां विंगड विंगड
सिनेमानी विंगड विंगड हिरो पूण तिणें
खिलोनातलोच संजीव कुमार कित्याक वेंचला
खबर ना आनी हांवेंय तिका विचारलें ना.
संजीव कुमार तर संजीव कुमार, सामको वायट
ना.

शाबू लावन आतां ब्लेड ओडटलों, इतल्यान
दारार टक टक जालें.

“आव्यस!” हांवें म्हळें.

“आतां कितें कातरलें?” ही भितरल्यान.

“ब्लेड लागली.”

“सदचेंच! तुमीं दाडी करतना इतलें रगत
व्हांवयतात, तेंच देशा खातीर सिमेर व्हांवयल्लें जाल्यार
दोन तीन पदकां घरा येतलीं आशिल्लीं.” ही
फडफडली.

दारार परत टक टक. पयलीं म्हाका दिसलें
सावळो. ताका मदींच एटिकेट्स पाळपाची कुय
येता. हरशीं तो आमच्या बेडरुमांत लेगीत डायरेक्ट
धडक दिता आनी मागीर सारी म्हणटा.

“सावळ्या, दारार केन्नाच्यान टक टक करपाक
लागलो? टक टक करतकच सहज चौकशी होईल
अशें दिसलें तुका?” हांवें व्हांवतालें तें रगत पुशीत
म्हळें.

“हांव सावळो न्हय, मैं यम हूँ, तुम्हा
टायम हो गया.” तेवटेंतल्यान जाप आयली.

“यम हूँ, तुम्हारा टायम हो गया?” हा
हारश्यांत म्हाका ब्लेड खंय लागल्या ती प
पळेली. ब्लेड पोल्याक लागिल्ली. रगत गेल्लें
न्हय पूण वयर वचपा इतलें वचूंक नाशिल्लें.

“कौन?” आबूज जातकच म्हज्या
तोंडांतल्यान राष्ट्रभाशा वता.

फाटीं आरटीओन म्हाका हात दाखयलो ते
हांवें ताका ‘ड्रायविंग लायसेन्स घर में आल्म
के खण में सुखरूप रखा है’ अशें सांगतकच
ताणें म्हाका सुखरूप घरा वच म्हुण सांगले
अजुनूय हे धर्तरे सज्जन मनीस हाडां मांसा
वावुरतात. आसूं.

“भेडो जाला रे? आयकुंक येना? मैं य
हूँ.”

यम दारांत आयलो

आतां म्हजें फिरलें, सकाळफुडें (11a.m IST) हांवूच मेळ्ळों, हांवें चितलें आनी व्हांवता त्या रगताक आतां हळद लावची अशें थारावन भायर आयलों. भायर आयल्यार कितें सांगतलों तुमकां, भायर एक काळ सावळो विनय आपटेच्या चेऱ्याचो मनीस दोनूय हात बोल्सांत घालून उबो.

“कोण तुम्ही, कुठून आलात?” (राग येतकच म्हज्या तोंडांतल्यान मराठी वता, हें तुमचे म्हायती खातीर)

“वयर पावले तरी तुमचो MOIचो प्रस्न जाग्यार पडचोना. मै यम हूँ.” म्हज्या मराठीचेर ताचो शेरो.

‘आमचें बरें आसा पूण तूं मदीं मदीं राष्ट्रभास कित्याक वापरता?’ हें विचारचें म्हुण तोंडार आयिल्लें. अथिती देवो भव, यम आसलो म्हुण कितें जालें, हांवें चितलें (हय हांव केन्ना केन्ना चितां). ताचो कॉन्फिडेन्स पळोवन हांव हाल्लों, ना न्हय.

“उसका क्या है, हमने इन्कम टेक्स ऑफिसर, नकली आं, गोवा पुलिस नकली, जिस्को इम्पोस्टर केहते हैं, आपने भी उपर सुना होगा, वैसा हमने भी सुना है. पर नकली यमदेव वो भी साक्षात कभी सुना नहीं कभी देखा नहीं.” हांवें म्हळें.

“IS IT? HERE IS MY I CARD” ताणें आतां इंग्लिश मारली.

मारली ती मारली पूण ताचो ACCENT आयकल्यार हांगां कितें तरी सिरियस आसा अशें दिसलें. हांवें तें I CARD हातांत घेवपाक जाय म्हुण घेतलें. दोळ्यां सामकार काळोख आयिल्ल्यान कांय दिसना जालें आनी सदचेवरी हिका शरण गेलों.

“आगो यम आयला गो आनी मेरा टायम हो गया म्हणटा.” म्हज्या आवाजांत भंय, पन्नाशीचेर खेळ सोंपलो म्हुण खंत, हांगाच्यान वतां म्हुण आनंद, फुडें कितें जातलें म्हुण उमळशीक, सगलें भरिल्लें.

“तुम्हारा टायम सचमूच हुआ, अजून तुमी न्हावपाक वचूं ना? आतां भायर येवन दाखयतां तुमकां, तुमचीं सदचींच नाटकां.”

हिणें भितरल्यान म्हळें आनी मिक्सर लायलो. आतां म्हाका यम परवडलो अशें बेठेंच दिसलें. यम आयला हें हिणें आयकलें ना, काय आयकून कोंत काडलें ना हो प्रस्न आतां म्हाका न्ही यमाक पडलो. ताणें आपलो धवो फुल्ल लेंस काडून आपलें काळें सावळें तोंड पुसलें. चित्रानी दाखयता तशें यमाचें तोंड नासता हें बऱ्या वेळान म्हज्या लक्षांत आयलें. ताका मिश्रयो नाशिल्ल्यो हें म्हत्वाचें. हें तुमीय लक्षांत दवरात. हें इन्फोरमेसांव केन्नाय उपकारा पडूं येता, सोड.

“आगो यम आयला.” म्हजो आवाज आतां थरथरपाक लागलो.

“कोण आयला?” हिका मिक्सराच्या आवाजाक लागून आयकूंक येवं नासतलें.

“यम!”

“आवय म्हजे! रेड्यार बसून आयला? रेडो म्हजें पोर्सू साफ करतलो, पाड पडिल्लो!”

हांवें मान वळोवन यमाक पळेलें. तो बाबडो मान हालयतालो. मागीर मान हालोवपाची थांबोवन ना ना म्हणून हात हालोवपाक लागलो. यम आतां म्हाका गर्भगळीत जाला सो दिसलो आनी म्हाका नेट सो आयलो.

“ही कितें विचारता तें आयकलें? रेडो आमचें पोर्सू खातलो, ह्याला जबाबदार कोण?” हांवें कमरार हात धरून विचारलें.

“कितें व्हो? यमाची आनी तुमची, दोगांयची गची धरली? तेवटेन रेड्यान सगळें साफ केलें दिसता. म्हजीं आबोलीं, बोकडयो, सगळें गेलें दिसता. तुमीं यमाचो रेडो पळेला न्ही कसलो आसता तो? आतां भायर वचून प्रत्यक्ष पळेया आनी आमडा ताका.”

“आगो यम फकत आपली मान हालयता.”

“हांव म्हजी एक्किवा घेवन आयलां.” शेवटाक यमाक उतरां फुटलीं.

“आगो एक्किवा घेवन आयला खंय!”

“खंय पार्क करून दवरल्या पळेया ताणें, सगळी पायण ब्लॉक करून दवरल्या आसतली.” हिणें यमाक एकेरीन संबोधन केलें तें यमाच्या लक्षांत आयलें. तो बेगीन बेगीन भायर गेलो आनी तसोच परतो आयलो.

“सायडीक दवरल्या, सायडीक दवरल्या.” यम सोंत लागिल्ल्या वरी खोशयेन नाचपाक लागलो.

“सारकी दवरल्या गो.”

हांवूय नाचपाक लागलों आनी मेकळेपणान यमाच्या खांद्यार हात घालो.

“नशीब आमचें. ओव्हो मात्शे भितर येयात आनी वयलो डबो काडून दियात, उड्डां दाळ सापडच ना.”

“आमकां टायम ना.” हांवें यमाक पळोवन दोळो मारलो आनी थंब्स अप केलें.

“आमकां म्हळ्यार कोणाक व्हो?” रांदचेकूड.

“आमकां म्हळ्यार आमकां दादल्यांक, भायर आनी कोण आसा? हांव आनी यम.” हांवें यमाक परत दोळो मारलो.

“हांव ना आं हांव ना तातूंत. हांवूच येतां आनी डबो काडटां.” यम म्हज्या आंगावेल्यान भितर धांवलो.

“व्हो आनी कोण, शिगम्या संवंग? धबाधबा करून भितर धांवलो?” आई देवाकुडींतल्यान.

“यम भावोजी, हो तो वयलो डबो, कसलो तो?”

“रवो आसा तातूंत.” हिगेलो यम भावोजी.

“तो कुशीचो?”

“खटखट्याचें गोड.”

“खंय दवरलो डबो?”

“हो पळे मेळ्ळो मेळ्ळो.” यम भावोजी रांदचेकुडींत नाचपाक लागलो.

हिणें आनी यम भावोजीन एकमेकाक ताळी दिली. हांव हो देखावो खेदान पळयतालें. आपल्या घोवाचो जीव व्हरपाक आयिल्ल्याकडें ही ताळयो वाजोवन गर्बा खेळटाली. म्हाका सावित्रीची याद जाली आनी दोळ्यान दोन दुकां आयलीं.

“आगे कोण आयला म्हळ्ळें?” आई परत

“यम भावोजी आयला.” ही आड्डली.

“हिच्या कुळारचीं मनशां सोड, नांवां लेगीत नाका जाल्लींच. यम म्हुण कोण नांव दवरता?”

“आगे, म्हज्या कुळारच्यान कोण येंव ना, यम भावोजी यमलोकांतल्यान आयला.”

“आरे मे म्हयनो लागचोच आसा, आज तुवें हिका गुळयो दिंवना रे? हिका भ्रम जावपाक लागला.”

म्हाका कितें उलोवचें तें कांयच कळना जालें. आईक, पुताक व्हरपाक यम आयला म्हुण सांगल्यार तीच प्राण सोडीत म्हुण म्हाका भंय जालो.

“यम भावोजी, वालांचें तोणाक टेस्ट करुन पळेता? कांदो आसा तातूंत आं, सामकी आमची गोवन डिश. कांदो चलता न्ही तुमकां, खातात न्ही तुमी?”

“बरेSS भशेन.”

म्हाका आतां यम भावोजी घरचोच सो दिसपाक लागलो.

“हांगां स्टुलार बसा. सकाळची चपाती चलता न्ही तुमकां? केन्ना भायर सरिल्ले तुमी?”

“चलता तर! भायर सकाळीं सरिल्लों. आयज आयतार न्हय, उठप लेटूच जालें.” यम भावोजी तोणाकाक लावन चपाती खावपाक लागलो.

“आई, यम आयला.” हांवें धीर करुन सांगलें.

“तुवें सकाळींच सुरु केलें काय कितें रे? नवें हुर्क आयलें? यम आयला जाल्यार खंय बसला?”

“रांदचे कुडींत.”

“हिका व्हरपाक आयला? आगेS भाग्यवान गे तूं, सवायशीण, भरिल्ल्या कपलान वता.” आईन हिका म्हळें.

“आईS...” हांव.

“आगे, यमाक शिंगां आसा?” आईन विचारलें तशें, यमान आपले तकलेक हात लायलो आनी मान हालयली.

“ना, तुमकां शिंगां ना, म्हाका खबर आसा.” हिणें म्हळ्ळें, “ना गे. मनशा सारकेच मनीस ते. च्याक वडयतां आं, साखरेचो काय बिन साखरेचो? डायबेटीस बी ना न्हय तुमकां? हांकां आसा म्हुण विचारतां आं.”

“ना डायबेटीस ना. त्यो सगळ्यो पिडा हांगां सकयलूच.” यमान ज्योक केलो आनी पर्थून दोगायनी एकामेकाक ताळयो दिल्यो. हिणें च्याक उडयलें आनी भितरल्यान एक दोरी शी घेवन आयली.

TITLES worth PRESCRIPTION

MANY MORE TO COME...

NOW ON THE STANDS

Publisher

RAJHAUNS VITARAN

1-Meenakshi Bldg., Dr. Wolfango da Silva Marg,

Panaji 403 001 Ph.: 2220320 / 2232177,

E-mail: rajhaunsvitaran@dataone.in

www.rajhauns.com | www.facebook.com/rajhauns

“यम भावोजी तुमी जीव व्हरतना अडस्सो फांस उडयता तें हांवें वाचिल्लें आनी पौराणिक सिनेमानी पळेल्लें. आतां म्हाका दाखया न्ही.” ही आतां लाडान आयली.

यम भावोजीची चपाती खावन जाल्ली. ताणें बशी सिंकान दवरली, हात कल्सांवांक पुसले, दोरी घेतली, फांस केलो आनी म्हजे वटेन पळेलें अशें म्हाका दिसलें. हांवें म्हज्या गळ्या वयल्यान हात फिरयलो.

“हो पळेया अडस्सोऽ.” ताणें फांस बटाट-कांद्या स्टेंडाचेर उडयलो आनी तो लागीं ओडलो.

“आवयस कितें नेम न्ही?” हिणें ताळयो वाजयल्यो.

“मागीर? नाजाल्यार आमचें कशें जातलें? एकदां फांस पडलो म्हणचे GONE ”

“अशें न्हय?” हिणें च्याचो कप ताच्या समोर दवरलो. हांव म्हजीं फिक्स डिपोजितां खंय दवरल्यां तीं याद करपाक लागलों.

चार फिक्स डिपोजिट रिसीट, तीन किसान विकास पत्रां, पोस्टल डिपोजिट... हांव बोटार मेजतां थंय आसा आई जप करुन भायर आयली.

“आरे, कितें मेजता?”

“आगे, म्हजो वचपाचो टायम आयलो आनी कितें मेजतलों?” हांवें बेजारुन म्हळें.

“आज बाजार (कल्याण, मुंबय) बंद न्हय रे आनी हो सुंभ कसो कोण बसला हांगां?” आई रांदचेकुडींत पावली.

“MEET YAMARAJ आनी ही म्हगेली मांय.” आमगेलें दोगांयली वळख करुन दिली.

“आरे, देव मरे तूं? आनी जोतीं घालून रांदचेकुडींत येता? खंयच्यान आयला कोण जाणां, सगळें एक केलें हाणें.” आईन अवतार घेतलो तसो यम भावोजी जोतीं काडपाक भायर धांवलो.

“सारी, आमचें थंय सवळें, ववळें कांय ना.”

“हें आमचें घर, तुमच्यो रिती रिवाज थंयच दवरा. तुमकां, सवळें दवरना हें सांगपाक लज दिसूं जाय. तुमीं सवळें दवरना म्हणटकच हिचें तोंड कशें लखलखपाक लागलें पळेया.”

यम भावोजी मान सकल घालून उबो रावलो.

“आतां खंट कशे उबे रावन आमचो टायम खातले? शिताक वडय गे.” आईन ऑर्ड सोडली.

“आगे, तो म्हाका व्हरपाक आयला.” हांव.

“थुमेकाल! दनपारच्या कडार कितें उलयता रे तूं? तुका पन्नास तरी जाल्यां रे? म्हाका ब्यांयशीं जालीं तरी हांगां आसां.”

आईन अवतार घेतकच यम भावोजी घुसपलो. ताणें खंयच्यान तरी टेबलेट शें काडलें आनी कितें तरी चेक सो करपाक लागलो.

“भाई हाचे मेरेनूय पावलो?” आई.

“कित्याक गे?” ही.

“ना, हाकाय टेबलेट दिलां म्हण विचारलें.”

“जीवन डोर तुम्हीं संग बांधी.. क्या तोडोगे इस बंधन को.. जीवन डोर तुम्हीं संग बांधी.” हिणें केंस सोडून जमनीर यम भावोजीच्या पांयार घालून घेतलें.

“आव्वयस!!” यम भावोजीन आंग काडलें आनी टेबलेट सकल पडलो.

“तुमीं आंग कित्याक काडलें? मे म्हयनो लागपा जालो, आतां आमगेर सदांच अशेंच चलतलें.” आईन यमाक तापयलो.

“सावित्रीन अशेंच केल्लें न्हय, केंसूय हांवें तशेच सोडल्या डिडो. फकत धवी साडी ना. चलता न्ही यम भावोजी?”

“चलता..” यम भावोजी हिका पळे नासतना टेबलेट थापटूंक लागलो.

“हे तें कितें थापटिता? फितरीसां घेवन आयल्या?” आई.

“चालू जायना. सगळें लिस्ट ताचेरूच आसा.” यम रडपाक पावलो आनी दुसऱ्या बोल्सांतल्यान मोबायल काडून कानाक लायलो.

“आतां फोन आनी कोणाक लायता?”

“तोय लागना.” यम घाम पुशीत.

“बीएसएनएल?”

यमान हय म्हुण मान हालयली.

“जालें तर. आतां पोर्टेबिलिटी आयल्या, बदलून वडया.”

“पूण आतां कितें करूं?” यम आईक शरण आयलो.

“आतां कांय करूं नाका. ओगीच देरेंफेंत आयले म्हण कोणूय तुमचे बरोबर येतलो अशें तुमकां दिसता?”

“ना.” यमान मान हालयली.

“मागीर, आतां दनपारचे आयल्याच न्ही, जेवनूच वचा.” आईन तोंडाक पदर लावन हांसत म्हळें.

“अशें म्हणटा? बरें आसा.” यमान मोबायल बोल्सांत उडयत म्हळें.

“हय व्हय, म्हज्या हातची बांगड्यां उड्डुमेथी खावन वचा. येदोळ वेज टेस्ट केलें आतां नोन वेज टेस्ट करा. चलता न्हय?” सती सावित्री.

“आज आयतार न्हय? चलता.” यमाक आतां घराची संवकळ जाल्ल्यान तो रांदचेकुडी कडेन वचपाक लागलो.

खरें सांगतां आमगेर यम आयिल्लो. फट दिसता जाल्यार तुमकां तो मेळटकच हिच्या हातची बांगड्यां उड्डुमेथी कशी लागिल्ली काय म्हुण मुद्दम विचारा.

— कृ.म.सुखठणकार,

रायबंदर - गोंय. मो. : ९८५०५३०७५६

- अनुजा शिवा देसाय

निसर्ग...! हो शब्द घेनाफुडें दोळ्यां मुखार येता तो शांत, पांचवोचार, उदक, दोंगर, तळपां, झाडांपेडांनीं नटिल्लो अप्रूप असो एकाद्रो वाठार आनी अशा ह्या वाठाराची कल्पना करिनाफुडें मन जाता तें प्रसन्न आनी उमेदी. असो वाठार सगळ्यांकूच जाय कसो आसता. अशा वाठारांत आपलो थोडो वेळ घालोवन, जिवाक थोडो विसव दिवचो अशें दिसनाशिल्लो एकूय मनीस प्राणी हे धर्तरेचेर मेळचो ना, अशें म्हळ्यार अतिताय जावची ना.

आयचें युग जरी कितलेंय आधुनीक जालें आनी मनशान तंत्रगिन्यानांत कितलीय उदरगत जरी केली, तरी सैमाचे कुशींत वचून जो विसव आनी धादोसकाय मनशाक मेळटा ती आनीक कसलेंच साधन आपणावन मेळची ना. आयज मनीस जे उदरगतीच्या पावंड्यार उबो आसा आनी जो आधुनीक संवसार ताणें थाटला तो निसर्गाच्याच आधारान हें विसरूंक फावना.

निसर्ग म्हणटकच याद जाता ती शाळेंतल्या चित्रकलेच्या वर्गाची आनी तेन्ना निसर्गाच्या पितारिल्ल्या चित्रांची. निसर्ग ह्या विशयाचेर चित्र काडप जातालें तें एकतर सुर्योदयाचें, जातूंत आसतालें दोंगराच्या खांचितल्यान वयर सरपी सूर्यबिंब. ताच्या सकयल पांचवींचार शेतां, तातूंत चरपी गोरवां आनी मदल्यान व्हांवपी व्हाळ आनी कुशीक आशिल्ली ती ल्हानशी झोपडी. दुसरें चित्र सुर्यास्ताचें. जातूंत आसतालो नितळ शांत दर्या, तातूंत बुडपी सूर्या, वाऱ्यार धोलपी माड आनी उदकांत तरपी व्हडें. तातूंत भर घालतालीं मळबांत उडपी सवणीं. खरेंच भुरगेपणांत काडिल्ल्या त्या निसर्गाच्या चित्राची याद काडल्यार एक वेगळीच खोस जाता. हो जालो निसर्ग चित्रकलेच्या वर्गांतलो.

उस्तवारी

खरेंच, निसर्गाची खरी मजा लुटप ती भुरगेपणांत, त्या निरागस वयांत. जेन्ना मन नितळ आसता, कसलेंच बंधन आसना, कसलीच जबाबदारी आसना, एकेतरेची मेकळीक ते पिरायेक आसता. ते दीस आसतात ते कसल्याच तरेचें व्हडपण नासतना घालयल्ले. कोणाचो दुस्वास करिनासतना मोकळ्या मनान निसर्गाचो आस्वाद घेवपी तें वय आनी दीस आसतात.

निसर्ग

पूण निसर्गाचीं आनीकूय कितलींशींच रूपां आसात, जीं चित्रावंक जरी त्या काळार कठीण आशिल्लीं, तरी तीं अणभवतना मनाक वेगळीच खोस जाताली. प्रत्येक खिणाक निसर्गाचें वेगळें रूप पळोवंक तशेंच अणभवपाक मेळटालें. जसो वेळ काळ बदलत रावता, तशें सैमाचें रूपय बदलत रावता. केन्ना तो आपलें शांत, देखणें रूप दाखोवन पुराय जीवसृश्टीक भुलयता तर केन्ना आपल्या उग्र आनी भयानक रूप दाखोवन सगळ्यांक काचाबूल करून भिवयता. पूण कितेंय आसूं, जें बरें आसता ताकाच मन सदांच भुलता. सैमाचें शांत रूप खरेंच देखणें आसता आनी तें देखणें रूप पळोवन मनीस धादोशी तर जाताच. पूण ताचे वांगडा आपली शारिरीक आनी मानसीक थाकाय लेगीत विसरून सैमाच्या ह्या आगळ्या रुपाची एक वेगळीच खोस उपभोगता.

सैमाचें खरें रूप पळोवचें तें गांवगिऱ्या वाठारांनीं. फांतोडेर जाग येनाफुडें कानार पडटा तो कोंब्यान घातिल्लो साद आनी तो सुकण्यांचो किलबिलाट. तातूंत हांबेवपी गोरवां आनी तांची याद जावन तांचीं भुकेल्लीं तानुलीं पाडकां. ते शितळ व्हांवपी वारें आनी ते लजेत फुलपी फुलांचे मोने कळे. दोळे मिचकायत जेन्ना हें वातावरण अणभवतात तेन्ना दोळ्यांत उरिल्ली न्हीद खंयच्यान तरी कूस मारता.

जशें उजवाडूंक लागता तशें निसर्गाचो जो देखावो आसता तो म्हळ्यार... दोंगराच्या खांचितल्यान आपलो मुकूट वयर सरकायत सगळ्या संवसाराक आपली भेट दिवपी तो नारायणदेव आनी ताचीं मंद किरणां पडून चकचकपी पांचव्याचार तणावले ते दंवा थेंबे. अशा ह्या दंवान भिजिल्ल्या तणाचेर मोकळ्या

पांयांनीं चलपाक खूब खोस भोगता. जेन्ना त्या नारायणदेवाच्या पुराय रुपाचें दर्शन जाता तेन्ना कानार पडटा तो चरपाक सोडिल्ल्या गोरवांच्या गळ्यांतल्या घांटिंचो आवाज. तातूंत लजून फुलतल्या त्या कळ्यांचें पुराय फुलांत जाल्लें रूपांतर. कांयशीं लजेंत पूण ताठ मानेन उबीं आशिल्लीं तीं परमळ दिवपी फुलां आनी तांच्या परमळाचो उपभोग घेतना तांचे भोंवतणीं घेरो घातिल्ले ते भोंवरे आनी ते फुलपाखे. खरेंच प्रत्येक दिसाची सुरवात जर अशा वातावरणाचो उपभोग घेवन जायत जाल्यार कोणाचो दीस बरो वचचो ना!

पावसान ह्याच निसर्गाचें एक वेगळें रूप अणभवपाक मेळटा. पयल्याच पडिल्ल्या पावसान भिजिल्ले मातयेचो वास खंयच्याय रासायनीक वासाच्या द्रव्याक फाटीं उडयता. पावसान सैमाचें रूपय पळोवचें आनी रंगूय बी. कित्याक तर पावसाच्या उदकान सगळीं झाडां-पेडां न्हावन धुवन निवळ नितळ जातात आनी तिकितिकूंक लागतात, जणू आपल्या खऱ्या रूप रंगाचें प्रदर्शन तीं मांडटात. धर्तरेवेल्या पडींग जमनीक लेगीत पांचवी सय येता. सगळ्या झाडां-पेडांक नवी आंकरी फुट्टा आनी ती टवटवीत झाडां-पेडां पळोवन अशें दिसता की आपली नवी पिळगी येता म्हण तीं खुशालकाय मनयत आपले नवे पिळगेक येवकार दितात. निसर्गाचें हें पांचवें रूप पळयतकच अशें दिसता जणू धर्तरी पांचवी गोधडी पांगरून रावल्या.

दोंगर-दोंगुल्ल्यांनी तर वेगळोच देखावो पळोवंक मेळटा. पळयत थंय उदकाचे दुदावरी झरे व्हांवतना दिसतात. जेन्ना पावसाचो नेट कमी जाल्लो आसता तेन्ना दिसतात तीं दोंगराचेर पसरून आशिल्लीं धविंफुल्ल कुपां. तीं कुपां पळयतकच दिसता की हे दोंगर - दोंगुल्ल्यो जणू कापसाच्यो तोपयो घालून उब्यो आसात. अशें दिसता की ल्हवूच वचचें आनी बेगीन बेगीन ती कुपांची तोपी अचळय काडून आपल्या माथ्यार घालची. अशें वातावरण सदांच पळोवंक मेळना हाची मनाक खंत जाता आनी निसर्गाचें हें देखणें आनी मनभुलवणें रूप सदांच पळोवंक मेळचें म्हण जीव आशेता. असो हो पावसांतलो

थंड, शितळ निसर्ग आपल्या वांगडा पुराय जीवसृश्टीक ताजी टवटवीत करून वता.

पावसांतलें हेंच शितळ रूप केन्नाय आक्रमक लेगीत जाता. वारें-वादळ, जोगलां-गडगड ह्यो सगळ्यो गजाली पावसांतूच तर घडटात. निसर्गाचें हें रूप कोणाक नाका जरी जालें तरी ताचो अणभव हो सगळ्यांक घेवचोच पडटा. पावसाचो एक खेळूय आमकां पळोवंक मेळटा, तो म्हळ्यार आपालिपाचो. कसो तर! वत आनी पावस हांचे मदलो. गुपाट काळोख जावन घोग्यांनी पावस येवन वता म्हणसर खिणांक लख्ख उजवाड घालीत कडकडीत वत येता आनी त्या लख्ख पडिल्ल्या वताच्या उजवाडांत तें चकचकपी उदक पळोवन दोळे दिपावले बगर रावनांत. आनीकूय एक गजाल अशा वातावरणांत पळोवंक मेळटा, ती म्हळ्यार मळबांत येवन राविल्लो इंद्रधोणू. खूब कमी वेळां हो प्रकार अणभवूंक मेळटा खरो, पूण जेन्ना जेन्ना मळबांत इंद्रधोणवाचें दर्शन जाता तेन्ना तो काळ वेळ घडये तसोच थांबून उरचो, फुडें सरचोच न्हय आनी त्या खिणाचो आस्वाद घेत रावचो अशें दिसता आनी तो खीण अणभवतना केन्ना तो इंद्रधोणू थंयच्यान कूस मारता कळस लेगीत ना. पूण थोड्याच वेळा खातीर कांय जायना, निसर्गाच्या त्या दुर्मीळ अशा रुपाची भेट जाल्ल्याचो तोंडार हांसो फुलताच फुलता आनी मनाक एक समाधान मेळटा.

एका नाण्याच्यो दोन बाजू! तशेंच सैमाचें थंड आनी निर्मळ रुपा वांगडा उश्ण रुपाचोय अणभव आमकां घेवंक मेळटा. जेन्ना सूर्य आपलें तेजवंत रूप घेवन वयर सरत रावता तशें तशें निसर्गाचें एक वेगळेंच रूप पळोवंक मेळटा. तेन्ना दिसतात तीं मोनी जावन रखरखत्या वतांत उबीं आशिल्लीं तीं झाडां-पेडां खंयच्यानय वाऱ्याचें मात्शें ल्हार आयलें जाल्यार ताचे वांगडा मंद हांसून धोलतना. आपूण त्या रखरखत्या वताचो धग सोंसून लेगीत प्राण्यांक आपली सावळ आनी वारो दिवन तांकां विसव घेवपाचें साधन जावन रावपाचें काम तीं चोख करतात.

निसर्गाचें उश्ण रूप जरी कोणाक आवडना आनी कोणाक चड अणभवपाकूय नाका आसलें, तरी तें वातावरण गरजेचें आसता तें शेतकरी समाजाक. तांणीं रोयिल्ल्या खंयच्याय पिकाची

बरी लागवण जावंक आनी पीक बरें रोवचे खातीर सगळे तरेचें वातावरण गरजेचें आसता. तेन्ना ह्या अशा उश्ण वातावरणांतल्या निसर्गांत वावुरतना दिसता तो शेतकरी समाज. आपल्या कश्टांचें आपणाक बरें फळ मेळचें म्हण हांसतमुखान आपलो घाम गळयत राबतना दिसता तो हो शेतकरी. मात धर्तरेवेली पांचवीसाण तिगोवन दवरपाक मोलाचो वांटो आसता तो हाचोच हें विसरूंक फावना. निसर्गाचें एक वेगळें रूप तो आमचे मुखार दवरता. ताच्या कश्टांनीं ती वयर सरिल्ली पांचवीचार पालय आनी ताचे नंतर जेन्ना ते पालयेक पीक धरता तेन्ना धर्तरेक आयिल्ली तो भांगरा कोर मनाक भुलयता आनी वाऱ्या नेटार जेन्ना तें पीक धोलपाक लागता तेन्ना तें पळोवन आमचेंय मन धोलल्या बगर रावना.

जसो वेळ सरता तसो माथ्यार चडून राविल्लो सुर्य विसव घेवचे खातीर अस्तमचे वाटेक लागिल्लो दिसून येता आनी ताचें आशिल्लें तेज थोडें थोडें करून उणें जावंक लागता. सुर्याबरोबर मनीस जातीकय पुरो जावन विसव घेवपाचो आसता आनी तेन्ना याद जाता ती एकाद्र्या उदक आशिल्ल्या वाठाराची. मागीर आपशींच पावलां वळटात तीं शांत, शितळ न्हंयचे वा दर्या देगेर.

सांजवेळच्या निसर्गाचें रूप आनी तेंवूय दर्यादेगेवेलें म्हळ्यार दोळ्यांसामकार येतात तीं व्हडलींशीं खडपां, तातुंतल्यान वाट काडीत वयर सरिल्ले, वाऱ्या वांगडा धोलपी माड, दिसभर आपलो उजवाड दिवन, स्वता थकून आनी सगळ्यांकूच थकोवन धर्तरेचे कुशींत मंद जावन वचपी सुर्य आनी ताच्या मंद उजवाडांत चकचकपी शांत जाल्लो दर्या आनी शांत जावन वयर सरपी तीं ल्हारां. तातूंत भर घालतात तीं दिसभर भोंवून भोंवून आपलें पोट भरून धादोस जावन गायत आपल्या घोटेरांत परत वचपी सवणीं आनी ह्या सगळ्यांभितर वातावरण थंड करपी शितळ व्हांवपी वारें मनाक तंद्री लावन वता. निसर्गाचें हें रूप सगळ्या पिरायेच्या मनशांक आवडटा. देखून जेन्ना आपापल्या घरा परतुपाचो वेळ येता तेन्ना सगळ्यांचीच कूड आनी मन जड जाता.

दिसाचो निसर्ग जितलो सुंदर आनी मनभुलवणो आसता, तितलोच रातचो तो मादक आसता. दिसाचीं जीं झाडां-पेडां, दोंगर-दोंगुल्ल्यो पळोवंक मेळटात, तें सगळें रातिचें जरी पळोवंक मेळना आसलें तरी रातचें निसर्गाचें एक वेगळेंच रूप देखूंक मेळटा. निसर्गाचें रातिचें रूप पळोवचें तें मळबांत. तीं लखलख लकलकपी नखेत्रां आनी तांचे मदीं आपल्या मंद प्रकाशान सगळ्यांक उजवाड दिवपी चंद्रीम जणू आपल्याच जिवाक आपुणूच तोखेता. अजापाची गजाल म्हळ्यार धर्तरेवेल्या खंयच्याय जाग्यार वचून रावत जाल्यार निसर्गाचो होच देखावो सगळेकडेन पळोवंक मेळटा. रातिच्या ह्या रुपांत आनीकूय भर घालतात तीं रातराणी, चमेली, ब्रह्मकमळ ह्या सारक्या रातिच्या वेळार फुलपी फुलांचो परमळ. खंयच्यान तरी येवपी त्या फुलांचो घमघमीत सुवास, मळबांत लखलखपी तीं नखेत्रां आनी जमनीर झाडांवेले काजुले, तो रातकिड्यांचो येता तो आवाज जणू रात जागयता. ह्या सगळ्यां खातीर जावंये काळखाचो तितलो भंय मनाक उरना आनी ह्या वातावरणाची वेगळीच उमेद जाता. नाटकांनीं आनी सिनेमांनीं जशें वेगवेगळीं तांत्रिक उपकरणां वापरून रंगमंच सजयतात, तशेंच सैम आपलेपरी हो मंच तयार करून मनशाचें मन रमोवपाचो यत्न करता.

जशें काळाचें चक्र घुंवत रावता, तसो हो निसर्ग आपलीं वेगवेगळीं रुपां घेवन आमचे मुखार येता आनी दरवेळा आपलें वेगळें रूप आमकां दाखयता. पूण फक्त पळयलें म्हण कसलेय गजालिची मजा येना. कळप आनी करप हातूंत जायतो फरक आसता. तेंचपरी पळोवप आनी भोगप हातूंत जायतें अंतर आसता. निसर्गाचो खरो आस्वाद घेवंचो तो ताचें रूप पळोवन न्हय तर ताचे कुशींत वचून आपलो वेळ घालोवन. आयच्या ह्या आधुनीक युगांत तंत्रगिन्यानान इतली उदरगत केल्या की निसर्गाचीं सगळीं रुपां आमकां घरांत एका जाग्यार बसून पळोवंक मेळटात खरीं पूण तांचो उपभोग घेवंक मेळना. खरी मजा आनी समाधान मेळटा तें त्या त्या वस्तुचो उपभोग घेवन, त्यो अणभवतना आनी अशें केल्यारच निसर्गाची खरी गोडी आमकां कळटा.

आतांच्या ह्या धांवपळिच्या जगांत ह्यो सगळ्यो गजाली कांय परीन कठीण शो जावन पडल्यात. आतांची तरणी पिळगी तर चड व्हांवत चलल्या ती तंत्रगिन्यानाच्या अती वापरान. वेळ घालोवपाचीं वा खेळपाचीं साधनां आसूं, सगळें कितें आसता तें दुडू दिवन विकत घेतिल्लें. म्हणपाचेंच जाल्यार निसर्गाकडेन तांचो संबंद येता तो केन्नाय एक सुटी घालयल्ले दर्या देगेर. बाकीच्या सैमीक गजालिंचो तीं उपभोग घेवंकूच पावनांत. आज मनीस खंयच्याय जाग्यार रावता आसत, जावं शारांत वा गांवांत, प्रत्येक जण आपूण आधुनीक म्हणून घेवंक सोदता. सगळ्यो सैमीक गजाली फाटीं दवरून तो आधुनीक गजाली आपणावपाचो यत्न करता. पूण फक्त आधुनीक वस्तू आपणावन आनी वापरून मनशाक सुधारीक म्हणपाक शकनात. मनीस सुधारता तो ताणें बदलिल्ल्या विचारांनी आनी ताचे बरे वागणुकेन.

आदल्या तेंपार भुरगीं जें आपलें भुरगेंपण सैमाचे कुशींत सारून मजा करतालीं, ती खरी मजा आसताली. आतां भुरग्याले खेळ लेगीत जाल्यात ते घरांत रावून खेळपाचे. आदीं भुरगीं खेळटालीं तीं सैमाच्या गोपांत. दिसतालें तें मातयेंत खेळून

चिखलान माखयल्लें आंग घेवन घरांत सरतना तर केन्ना दोंगर-दोंगुल्ल्यांनीं भोंवून पुंजायल्लें तीं चारां, चुन्नां, भेळसां आनी कणेरों भेळशिच्या पानांचीं पेंपारीं करून एकामेकाच्या काना म्हऱ्यांत वचून वाजोवपाची ती मजा वेगळीच आसताली. केन्ना तर दुसऱ्यांच्या पोरसुंवानी वचून पाडिल्लीं तीं तोरां, काजू पुंजाव मालकाच्या भंयान जमयल्लो म्हाल पोशां सांबाळीत धांवपी भुरगेपणाची ती मस्त आगळीच आसताली. व्हाळाचे धडेर आनी न्हंयचे देगेर दिसतालीं तीं नाल्ला बोंडे घेवन उदकांत लोळत नुस्तें धरपी, नाच जाल्यात एकामेकाच्या आंगार उदक उडोवन उदकांत नाचत राविल्लीं. पावस पडटकच याद जाता ती पावसांत सगळ्यांचे दोळे चुकोवन भिजिल्ल्या त्या भुरगेपणाची आनी भितोडेक रावून पावसाच्या उदकांत सोडिल्ल्या त्या कागदाच्या व्हड्यांची.

खरेंच, निसर्गाची खरी मजा लुटप ती भुरगेपणांत, त्या निरागस वयांत. जेन्ना मन नितळ आसता, कसलेंच बंधन आसना, कसलीच जबाबदारी आसना, एकेतरेची मेकळीक ते पिरायेक आसता. ते दीस आसतात

ते कसल्याच तरेचें दडपण नासतना घालयल्ले. कोणाचो दुस्वास करिनासतना मोकळ्या मनान निसर्गाचो आस्वाद घेवपी तें वय आनी दीस आसतात.

अशा ह्या निसर्गाचीं वेगवेगळीं रूपां पळयतना आनी अणभवतना ताचेकडल्यान कांय देखय आमकां घेवंक मेळटा. काळाच्या चाका वांगडा बदलपी ह्या निसर्गाक पळयतकच जाण येता ती काळाप्रमाणें वागपाची. कितलोय वत आनी वादळाचो मार खावन लेगीत निसर्गाचोच एक भाग आशिल्लीं तीं झाडां-पेडां वाटेन वतल्या जण एका वाटसुऱ्याक वारें आनी सावळ दिवंक फाटीं रावनात आनी जेन्ना वत आनी वादळाचो मार कमी जाता तेन्ना परत आपले ताठ मानेन उबीं जावंकय भियेनांत. निसर्गाचो होच धडो आमी शिकलीं जाल्यार! आमीय आमची जीण अशीच सारची. जेन्ना आमचे जिणेंत दूख आनी त्रास येतात तेन्ना त्या दुख्खांत पुराय व्हांवून वचप उपकारना आनी त्या दुख्खा फाटल्यान येवपी तें सूख एक वेगळीच गोडी घेवन येता हें विसरूंक फावना. आपल्या दुख्खाची आनी त्रासांची जाण दुसऱ्यांक करून दिवप न्हय, तशेंच दुसऱ्यांक आपणें त्रास दिवप न्हय. आपलें दुख्ख गिळून दुसऱ्याचें बरें केल्ल्याची जी उमेद आनी समाधानाचो हांसो जेन्ना तोंडार फुलता तेन्ना तो अणभव सगळ्या सुखां परस मोठो आसता. कारण सूख हें मेळोवपाचें आसना तर अशाच ल्हान सान आगळ्या गजालींनीं सोदपाचें आसता आनी त्या खातीर गरज आसता ती संवसारांतल्या प्रत्येक गजालीक बरे नजरेन पळोवपाची.

निसर्ग आमकां आनीकूय एक गजाल शिकोवन वता. वत आनी पावसाचो वांगडाच मेळ जावन तयार जालो इंद्रधोणू जणू सांगता की आमचें जिवीतय खूबशा रंगांनीं आनी उमेदीन भरता तें वांगडा अणभविल्ल्या सूख आनी दुख्ख, बऱ्या आनी वायट दिसांखातीर. दुख्ख सोसल्या शिवाय सुखाचें म्हत्व आनी गोडी कळना, आनी तशेंच सुखा फाटल्यान केन्ना दुख्ख येतलें हाची जाण दवरून मनशाक गुर्मी येवंक फावना.

निसर्गाकडल्यान खरी देख घेवंची ती निसुवार्थीपणाची. आमी निसर्गाचो पावला कणकणी वापर करतात. ताचो उपेग करून घेतात, ताचो फायदो घेतात. निसर्ग आपलें वेगवेगळें रूप दाखोवन पुराय जिवसृश्टीक खोशयेंत रुजयता. पूण निसर्गाचें हें इतलेंच खाशेलपण न्हय, तर निसर्गाविशीं आशिल्लें पुराय वस्तुभांडार दिवन तो ह्या पुराय जिवसृश्टीचें पोट भरपाचें साधन जाता. आयज मनीस उदरगतीच्या खंयच्याय पावंड्यार जरी उबो आसलो तरी तो त्या पावंड्यार पावपाक आधार घेता तो निसर्गाचोच. शेतांत पिकयल्लो भाजी-पालो, धान्य म्हण किंवा एकाद्र्या कारखान्यांत तयार केल्लें रसायण, सगळें कितें निसर्गाकडल्यान घेतिल्लें आसता. अशा ह्या निसर्गाचें रूप पळोवन आमी खुशालकाय मनयतात आनी ताचे कुशींत आशिल्लें वस्तुभांडार वापरून आपलें पोट भरतात, आपल्या जिविताचें सार्थक करतात. निसर्गाचो पुरायतरेन आमी वापर करतात खरें पूण ताचे बदला आमी निसर्गाक कितें दितात? पळोवंक गेल्यार कांयच ना अशें दिसता. पूण तरी आसतना हो निसर्ग निसुवार्थी जावन आमच्यो गरजो भागयत रावता. निसर्गाकडल्यान मेळपी ही देख जर जणएकल्यान आपणायली जाल्यार धर्तरेचेर एक वेगळेंच चित्र पळोवंक मेळटलें खरें. आपणाक बदलाक कितें तरी मेळटलें हे आशेन आपणें दुसऱ्याक आधारा पडप हो समज चुकिचो. हो विचार मांडपाक जरी कितलोय सोपो आसलो तरी प्रत्यक्षांत घडोवन हाडप आतांच्या काळांत तरी मातसो कठीण आसा अशें खंयतरी दिसता. पूण तरी, दुसऱ्याचें बरें जरी करूंक जायना तरी वायटूय बी चितचें वा करचें न्हय, इतलें तरी जण एकल्याक शक्य आसा. मनीस धर्तरेचेर जल्म हो एकदांच घेता. तेन्ना कित्याक तीं झगडीं, मारामारी, वायटपण, एकामेकाचो दुस्वास कित्याक म्हणून? प्रत्येक जाण आपणें केल्ल्या कर्माचें फळ आपुणूच मेळयता. मोकळेपणान, एकवटान आनी मोगान एकामेकाकडेन वागून मेळयल्लें सूख, समाधान आनी खुशालकाय आनी खंयच्यानच मेळना हें लक्षांत दवरया.

आमची निसर्गाकडेन आशिल्ली जबाबदारी विसरूंक फावना. निसर्ग निसुवार्थी जावन आमकां

उपेगी पडटा खरो पूण ताचे बदला आमचीय कांय जापसालदारकी आसा. निसर्गाक आमी कांयच दिवंक शकनात खरीं पूण ताचे उपकार तरी मानपाक शकतात आनी ताचे वांगडा ताची काळजी घेवंक शकतात. इतलें तरी सहज शक्य आसा. वन महोत्सवा सारके दीस मनोवन आमी झाडां लायतात खरीं पूण उपरांत त्या रोप्याची जतनाय घेवपी खूब उणे लोक आमकां दिसतात. तेन्ना आपणें रोयिल्ल्या झाडाची आपूण जावन सांबाळ करतलों अशें जाका दिसता ताणेंच हो दीस मनोवचो आनी जो अशें करपाक सोदता ताणें त्या वनमहोत्सवा सारक्या दिसाची वाट पळयत रावचें कित्याक! ताका दिसता त्या दिसा ताणें निसर्गाक आधाराक पडचें. समाजाच्या दोळ्यांक उदक लावचे खातीर रोयिल्ल्या त्या रोप्यांची नाशाडी करचे परस ते रोपे खंयच्याय एकाद्र्या शेतकरी समाजाकडेन सोंपयले जाल्यार त्या झाडांची बरी जतनाय ही जातलीच पूण ताचे वांगडा त्या पिकाचें उत्पन्न वाडोवपाची एक संदय मेळटली.

निसर्गाची जतनाय घेवप हें कोणाकय शक्य आसा. आपूण ज्या वाठारांत रावता तोच वाठार जर आपणें निवळ दवरलो जाल्यार निसर्गाक निरोगी दवरपाक लायिल्लो तो हातभार आसतलो. तेचपरी जेन्ना आमी खंयच्याय दुसऱ्या वाठारांत वतात तेन्ना खाणा जेवणाच्यो वस्तू गुटलावन व्हेल्ले कागद, पोतयो त्या वाठारांत सांडच्यो न्हय, त्यो तशोच आपल्या घरा हाडून ताचो विलो लावचो. अशें करून आमी निसर्गाक जरी काय दिना आसलीं तरी ताचे उपकार आठयल्ले भशेन जातलें. संवसारांतल्या जण एकल्यान जर ही सुरवात केली जाल्यार निसर्गाचें वेगळेंच चित्र आमकां पळोवंक मेळटलें आनी तेन्ना तें चित्र आसतलें निरोगी निसर्गाचें. 'थेंब्या थेंब्यान तळें भरता' अशी म्हण आसा. तर, चलात सुरवात पयलीं आमचे कडल्यानच करूया. आमच्या वाठाराची जतनाय आमी घेवया आनी निसर्ग बरोबर आमीय निरोगी जावया...

- अनुजा शिवा देसाय

कुडचडें - गोंय.

गोंयची पारंपारीक आल्लय गायतना

भुरग्याची आवय म्हणटा :

धोल बाये धोल
धोल बाये धोलाची
कडी केली सोलांची
कडी जाली गोड गोड
जिबेक आयलो फोड फोड

म्हज्या भुरगेपणांत आमगेर जेवणाक तांबड्या तांदळाचें शीत आसतालें. काकोडेच्या शेतांतलें, खंडाचें भात. वर्सभर जेवंक पावतलें इतलेंच भात. आमी सोयऱ्यांगेर केन्नाय जेवंक गेलीं जाल्यार म्हाका तांगेर धव्या तांदळाचें शीत पळोवंक आनी जेवंक मेळटालें. आमगेर पयल्या शिताक हुमण (सोमारचो वा सणावारांक रोस) आनी दुसऱ्या शिताक ताक. म्हजे फाटल्यान तीन वर्सांनी सुदीप जल्माक आयलो. जल्माक येतनाच दारासिंग कसो. ताका वयलें दूद घालपा खातीर आईन भाऊक म्हस हाडूंक सांगली. भाऊन बांद्याच्यान म्हस हाडली. ही लक्ष्मी म्हस आनी फुडें तिच्या मंगलान पंचवीस वर्सां आमकां दुसरें शीत कालोवंक आदार केलो. ताक, ताकाची कडी वा धंयानूच आमी जेवतालीं. ताकान कालयिल्लें तांबड्या तांदळाचें मोव मोव शीतूच म्हाका चड आवडटालें.

हांव केन्ना केन्ना पाड्ड्यां मावशेगेर वतालें. तेन्ना मावशेगेर धव्या तांदळाचें मात्शें फडफडीत शीत आनी फाटल्या शिताक कडी आसताली. (ही मावशी ताकाचेर बी कोंत्रपार्त) सवंय नाशिल्ल्यान कडयेन कालयिल्लें तें शीत जेवतना म्हाका पचपचीत लागतालें. आमोणेच्या भाटांतल्यान वर्सभरूय नाल्ल येताले. नाल्लाची कांय उणीव नासली. पूण दिसपट्ट्या मेळपी तीन-चार लिटर दुदाचें आनी कितें करतलीं?

म्हणून धयां-ताकानूच जेवतालीं इतलें मात खरें. आई बार्देसकार. तिका दुदा-तुपांत, धंयां-ताकांत मुंगरून बसपाची खूब आवड आसली.

पाड्डेच्या मावशेगेर म्हाका कडी इंट्रोड्यूस जाली. एकाद्री खाणाची वस्त तुमी जो मेरेन चाखना, तो मेरेन ताची रूच कळना. रूच कळून सदूदां चाखत रावल्यार मागीर ताची ल्हवू ल्हवू गोडी लागता. कडयेचे बाबतींतूय म्हजें तशेंच जालें. मागीर म्हाका दुसऱ्या शिताक ताका परस कडीच चड आवडूंक लागली. मागीर आईन दुसरें शीत कालोवंक कडी करची आनी प्रत्येकाच्या पानाकडेन एक एक व्हडलो पेलो भरून ताक दवरचें. उदक पिनासतना मागीर आमी पानावेल्यान ताकूच पिवन उठतालीं. आयजूय हांव जेवतना उदक पिना. ताक पितां. मागीर वराभरयान उदक पितां. नाजाल्यार आयज शुभा म्हापशेच्यान दिसपट्टें धाडटा तें ताक सोंपतलें कशें? उरिल्लें दाट ताक म्हजी कर्नाटकी वावराडी बाटली घट पदरा पोंदा धांपून उमेदीन व्हरता. ह्या लोकांक ताकाची रूच खबर आसा. गोंयकार कामगार वर्गाक ती ना.

तें कालेकिट्ट वायन हांवें नाल्लाचो काथो घेवन घांसून धुवून घेवप आनी मागीर तातूंत चार-पांच हरव्यो मिरसांगो चिड्डोवप. फ्रिझांत दवरुंक नाशिल्ल्यो जिव्यो, तट्टीत मिरसांगो. वायनान त्यो करंगटावन घेतकीर तांचो तीरटव, मिरमिरीत वास रागळ्याक पातळटालो. त्यो धाडायिल्ल्यो मिरसांगो मागीर कोळमुळांत उडोवप.

- सुमेधा कामत-देसाय

ताज्जो नाल्ल फोडचो. कांतून घेवंक वयलें वयलें धवेंफुल्ल, मोव, चून सांज्याव भाजयेक, उसळीक चलता. मात्शें घटसा पुडी कोराचें, फाटलें चून कडयेक, हुमणा (ताचो रोस बरो येता) कोंता येता. साम निमणें, काळशें, खरखरीत चून; तोणाका सोय भाजतात, ताचे खातीर दवरूं येता.

मडगांवां म्हजे आजयेचें हेंड येदें व्हड वायन आसलें. दोन मनशांक हात तेंकोवन वें मारपाक येतलें, येदें व्हडलें. दोन मानाय उबारपा लागतले येदो ताचो, मदलो गुणो. ह्या वायनाचे हांव कडी करूंक बसतालें. म्हाका घरांतलो हे वावर करचो पडलो ना आनी करपाची व्हडलीश आवडूय नासली. म्हण्टकीर थोडीं मेजर काम

हांवें केलीं जाल्यार घरांतलीं खुशालभरीत जातालीं. म्हशीचें दूद काडप, त्या राक्षसी वायनाचेर कितलींशींच वांटपां वांटून काडप, रातच्यो पंचवीशेक चपात्यो करप, वावराडी आयली ना जाल्यार बांयच्यो पन्नास कोळसुल्यो काडून पोरसूं शिंपप. (आयजूय म्हाका कोळसुल्यो काडपाक, वायनार वाटपाक, दूद काडपाक आवडटा. पूण हें सगळें म्हजेपसून पयस पयस चल्लां. आनी हांव उबंतर पडत चल्लां. एक अडेची जीण जगत चल्लां...) हीं म्हजीं आंकवारपणांतलीं घरांतलीं कामां.

तें काळेकिट्ट वायन हांवें नाल्लाचो काथो घेवन घांसून धुवून घेवप आनी मागीर तातूंत चार-पांच हरव्यो मिरसांगो चिड्डोवप. फ्रिझांत दवरूंक नाशिल्ल्यो जिव्यो, तट्टटीत मिरसांगो. वायनान त्यो करंगटावन घेतकीर तांचो तीखव, मिरमिरीत वास सगळ्याक पातळटालो. त्यो धाडायिल्ल्यो मिरसांगो मागीर कोळमुळांत उडोवप. ते पयलीं आई भिण्डाचीं चार सोलां (प्रत्येक मनशाक एक सोल असो हिशोब) कोळमुळांत उदकांत फुगत घालताली. थंडेच्या दिसांनी तीं हून उदकांत फुगत घालप. शिंयाळ्यांत कडी पिळपाक पसून खतखतीत हून उदक घेवचें पडटा. नाजाल्यार चुनांतल्यान रोस येना. हाताक सगळे शेकेल्लें तेलूच लागता. आनी चुनांतल्यान रोसाऐवजी उदक भायर सरता.

सोलां पयलींच फुगत घाल्ल्यान तांचो आगळ बरो सुट्टा. मागीर येदोळची ती दोन नंबराची सोय वायनार गडागुडू करून मात्शी मोटसार वांटून घेवप. सोय बारीक वांटल्यार तातुंतल्यान रोस येना. ही मोटसार वांटिल्ली सोय त्या सोलांच्या आगळान पिळप. मागीर परत तेच पिळिल्ले सोयेचो मुड्डो वायनांत उडोवप. इल्लें उदक घालून परत वांटप. परत हे गुळयेचो इल्लो रोस कोळमुळांत पिळप. तिसरे फावटी मात उरिल्ली सोय उदकान मात्शी सरबरीत करून निमाणकडेन पिळप. कांय नाल्लांच्या सोयांक रोस नासता. दोनदां पिळटकीर सोय वचवचीत कशी जाता. (ही रोस पिळून पिळून चोथो जाल्ली सोय गोंयांत तोरिंजणाच्या झाडाच्या मुळाक घालतात.) दारांतले बरे

पोसवणेचे बी माड आसत जाल्यार सोयेक रोस आसता आनी रोसाक रूच आसता. कांय नाल्लूय रूचीक आसतात.

भाटकार कितलेय श्रीमंत आसल्यारूय ताचेकडेन मस्ती नासता. तो अन्नाक देव मानता. भाटकारी पसून सोयेकडेन मस्ती करनात. तीन तिनदां पिळून सोयेचो रोस काडटात. ते भायर कडी कितलीय पातळ जाल्यार चलता. वयली वयली दाट वाडून घेतल्यार काम जाता. सकयलें उदक मागीर फाटल्यान दवरल्यार चलता.

मागीर त्याच वायनार हुमणाचें वांटप करूं येता. मागीर सुक्याचें आनी सामकें निमाणकडेन तोंडाका खातीर भाजिल्ले सोयेचें. पूण हांचें मदीं खतखत्यां खातीर, दाळी रोसा खातीर आनी सुकें दबदबीत हांचे खातीर वायनांत तेफळां घालूंक जायना. अशा वेळार दुसरे ल्हान फातरां तेफळां धाडावन घेवंची पडटात.

कडयेचें हें कोळमूळ कुशीक काडून दवरचें. (रांदपी, थोड्यो हुशार बायलो कुटूंबाच्या रासवळ घरांनी आपल्याक वा आपल्या भुरग्या बाळांक पयलींच हातुंतली दाट वयली वयली कडी दुसऱ्या आयदनांत काडून दवरताल्यो. बाकीच्यांक मागीर कडयेचें पातळ ढोंक उदक. कडी बाबडी जाय तितली वाडोवंकूय येता. घाल उदक, घाल मीठ, सामकीच पचकावणी जाली जाल्यार घाल दोन सोलां, काय वाडली कडी.) आनी लोक जेवंक बसले म्हण्टकीर तातूंत मीठ घालून चाळून वाडची. पयलींच मीठ घालून दवरिल्ली कडी इबाडटा. रूच उणी जाता. ते भायर सोलांक पयलींच मीठ मारिल्ल्यान कडयेक मीठ इल्लें उणेंच घालपाचें.

कुटूंबांच्या घरांनी दनपारच्या जेवणाक केल्ली कडी घे म्हणून उरताली. अशा वेळार कडयेंतलीं सोलां काडून उडोवप आनी कडी रातच्या शिता खातीर राखून दवरप. ते दीस प्रदूशनमुक्त आशिल्ल्यान, आयदन लाकडाचें, उदक बांयचें, मिरसांगो पोरसांतल्यो, नाल्ल घरचे ताजे आनी मीठ आगराचें आशिल्ल्यान कडी रातच्या उसरां मेरेनच्या जेवणा मेरेन इबाड नासली. रातीं मागीर खोबरेलाचीं चरचरीत फोडणां मारून कडी खतखतावन काडप. कोण कोण रातच्या जेवणाचे कडयेंत हिंगूय घालतात. पयलींच्या काळांत लोक

रातचें हुनहुनीत शिता-तपलें वाळटाले आनी कडयेन जेवताले.

ही कडी जिरवणेक एकदम बरी. आमी जे दिसपट्टे नाल्ल खातात आनी ते भायर हेर जिनसांक लागून आमचें जें कॉलेस्टेरॉल वाडटा तें देवोवपा खातीर, कण्ट्रोलांत दवरपा खातीर ही कडी बरी. ही भिण्णांच्या सोलाची कडी म्हणजे हे गोंयचे भुंयेक मेळिल्ली धर्तरेवयली एक संजीवनी कशी. हे सोलकडयेच्या सेवनान मनीस बलबलीत जायना. आतां आमी आमचें खावप अवास्तव वाडयलां. दिसपट्टें पाट्यांक वतात, सद्दां गरजे भायर खातात, गोंयकारांचे हवेक आनी पोट्याक मानवना तसले वातड जिन्नस खातात आनी ताका लागून आमचीं दुयेंसां वाडल्यांत.

वैज्ञानीक सांगतात: सोलांत पचनाच्या तीव्र तांकी बरोबरच तीं अॅण्टीकोलेस्टेरॉल, अॅण्टीअॅसिडीक आसात. कडयेन शीत जेवलें काय जेवण रोखडेंच पचता. त्या भायर सोलां भितर सैमीकरित्या प्रिझर्व्हेटीव्हज (पदार्थ तिगोवपाची क्षमता) आसता. सोलां बरे भशेन सांठोवन दवरलीं काय तीं दोन-तीन वर्सां सहज तिगतात. तांकां सहजी चितो (फंगस) येना.

भिण्णांनी मॅलिक, हायड्रोक्सिसायट्रीक आनी टार्टरिक अशीं तीन आम्लां आसतात. ह्या आम्लांक लागून भिण्णां रूचीन आंबट लागतात. हायड्रोक्सिसायट्रीक आम्ल मनशाच्या शरिरांतले साखरेचें रूपांतर मेदाम्लांभितर जावपाक दिना. ताका लागून बलबलीतपणा नियंत्रीत जाता. ते भायर मूळव्याध, आमांश, ट्युमर्स आनी हृदयविकार ह्या दुयेंसांचेर भिण्णां गुणकारी आसात, अशें वैजकशास्त्राचें मत आसा. (डॉ. वर्षा जोशी, द्वारा : मराठी विज्ञान परिषद).

आई चड करून पावसा दिसांनी केन्ना केन्ना तांबड्या मिरसांगेची कडी करताली. हे कडयेची एक वेगळी रूच. तातूंत ती लसूण घालताली. हरवे लसणीचो गुणधर्म खरें म्हळ्यार आयच्या सुशिक्षित लोकांक सांगपाची गरजूच ना. पूण तरीकूय खाद्य-तज्ज्ञांचो सल्लो रिपीट करतां. लसूण अॅण्टीगेस्ट्रीक, डायजेस्टीव्ह,

रक्ताभिसरण बरें जावपा खातीर अनुकूल. अँण्टिकोलेस्टेरॉल म्हण उपेगी पडटा. प्राचीन साहित्यांत लसणीचो आनीक एक उल्लेख मेळटा, तो म्हणजे 'वज्रदेह करपाक' (मसल टिशू बिल्ड अप) खातीर मोठ्या प्रमाणांत लसूण खातात. अफझल खान बी ह्या खातीर जेवणांत लसूण खूब खातालो. चोर बी लसूण खातात ते वयल्याच कारणा खातीर. कितलोय मार पडलो तरी तांकां लसणाच्या सेवनान दूख सहन करपाची ताकद येता. चोरांची ही खबर म्हाका कॉलेजांतल्या इश्टान-तारानाथान सांगली.

ही अशी बहुगुणी लसूण आरोग्याक एकदम बरी. पूण गोंयकारांच्या पारंपारीक खाद्यजीवनांत तिका तशें म्हत्वाचें स्थान ना. म्हणटकीर ही हरवी लसूण आमच्या पोटांत वतली कशी? ते खातीरूच ती आमी दिसपट्टे कडयेंत वा चटणेंत खावंक शकतात. ऑपरेशन केल्लें आसतना, घाय ताजो आसतना लसूण खावची न्हय अशें म्हणटात.

केन्ना केन्ना पावसाच्या थंड शेळावो भरिल्ल्या दिसांनी, वोंव्याचे कडयेन हुनहुनीत शीत जेवीनशें दिसता. आरोग्यशास्त्रांत वोंवो हें म्हत्वाचें वखदी बीज मानलां. तें सोये बरोबर वांटतनाच ताचो मिरमिरीत वास सगळ्याक पातळटा. पोटाचे विकार, अपचन ह्या सारकिलीं दुयेंसां वोंव्याचे कडयेन जेवतकीर पयस जातात.

बाळंतीक वोंव्याचे कडयेन वाडटात. ताका लागून तिचे अपचनांचे विकार पयसावतात. वोंवो हो अँण्टीगॅस्ट्रीक आनी रक्ताभिसरण वाडयता अशें आहारशास्त्रांत सांगलां.

हांवें आयुष्यांत फुटी कडी खूब उसरां पळयली आनी चाखली. हाचें कारण परतूय तेंच. आवयक लागून. आवयच्या एकूण पांच भयणींतल्यो चार भयणी बार्देसकारांकडेन पडिल्ल्यो. आवयच्या कुळारा आनी ह्या भयणींच्या घराब्यांनी फुटे कडयेची वळख ना. दर्शन पसून ना. जेन्ना हांवें खंयच्या तरी समरादनेन वा कोणा साष्टीकारगेर कार्यावळीक हो द्रवपदार्थ चाखलो तेन्ना हांव ताच्या प्रेमांतच पडलें. सोलां भिजत घालून तांचो आगळ काडचो. साखर, मीठ, हिंग आनी हरव्यो मिरसांगो शिनून घालून हें जें कितें रसायन तयार जाता तें अप्रतिम किंवा लाजवाब बी आसता. गोंयांत साष्टींत समराधनेच्या आनी लग्नाकार्यांनी ही फुटी कडी उपलब्ध आसता. हिंग आनी सोलांचें कॉम्बिनेशन आशिल्ल्यान जेवण जिवोवंक ही डबल इफेक्टिव्ह गुळी कशी लागू पडटा.

बंगाली जेवणांनी जेवण जिवोवंक - पाचक म्हण कोडूलिंबाची चटणी वाडटात.

फुटी कडयेची हांवें कितलीय तोखणाय केली तरी म्हजो अर्दो बार्देसकाराचो पिंड म्हाका फुटे कडयेन कालयिल्ल्या शिताचो आनंद लुटपाक दिना. हांव ही फुटी कडी फकत (उदकाच्या वांट्याची) पितां.

आमगेर पार्शा गिमाळ्यांत वर्सु साहित्यिक आनंद मेळावो आसता. दिसभर इष्ट मित्र, सोयरे, शेजारी, गांववाले येतात-वतात हांव सकाळीं एक पिंप भरून तार्जी भिण फोडून तांचें सरबत करतां. गांवठी मीठ, भर साखर आनी भिणगांचे कुडके आनी बियो पिं काडिल्लो तांबडोच आगळ. गिमाळ्यांत पिवपाक लोकांक मजा येता.

दनपार मेरेन लोक भरपूर पितात तरीकूय अर्दे पिंप उरता. मागीर हांव तातूंत भरपूर हिंग, हरव्यो मिरसांगो धाडावन घालतां जाली फुटी कडी तयार. मातशी चड गोड कडी. म्हणजे जेवच्या पयलीं लोक भिणगां सरबत म्हणून पितात आनी जेवतकीर फुटी कड म्हणून पितात. उरिल्ली कडी हांव व्हडल्या बाटल्यांनी भरून फ्रिझांत उडयतां. ती म्हाका सकाळ सांजवेळ चार दीस पिवंक मेळटा.

म्हज्या 'तेफळां घोसां'च्या प्रकाशा समारंभाक मुकेश थळी वक्तो म्हण आयिल्लो मुकेश म्हणटा, "सायबिणी, म्हाका ह्या गिमाळ्यांत कांयच नाका. फकत तें तांबडे तितू (Tintura) तितलें पिवपाक दी." ताचेबशेन खूप जाण तें तितूर पिवन खुशाल जाले.

म्हजी वेरेंची भयण उ. कानड जिल्ल्यांतल्या लोकांप्रमाण फुटी कडी करता. सोलांच्या आगळांत तांबडी मिरसांग फोडून घालता. (पयलींच्या काळांत लोकांक सरसकट जिती मिरसांग उपलब्ध नासली. तांबड्यो, सुक्यो मिरसांगोच सांठवणेक आसताल्यो. आतां दिसपट्ट्यो बेळगांवच्यान येतात म्हण आमीय हरव्यो मिरसांगो चड वापरूंक लागल्यांत. आजून पाल्याच्या भाजयांक-मुळ्याची, तांबडी - हांकां आमी सुकी मिरसांगूच फोडून घालतात ताचें हें मूळ कारण.) कांय भाजयो ज्या काळांत गोंयांत तयार जाताल्यो त्या काळांत (पावसांत) गोंयांत हरवी मिरसांग उपलब्ध जायनासली.

जाल्यार ते कडयेंत तांबडी मिरसांग फोडून घालप आनी साखर घालप ना. गोड घालप. हें गोड खिरावन घालतकीर कडी दाट जाता आनी तातूंत कालयिल्लें शीत चड बरें लागता.

फुटी कडी गोंयांतल्या आनी गोंयाभायल्या लोकांक खूब आवडटा. केल्ली कडी लोकांक पावना. इतली तिची रूच लोकांक आसा आनी दिसंदिशी तिचें प्रस्थ वाडतूच चल्लां.

फुडले काळांत हांव लग्न जावन पेडण्यां पावलें. आनी एके वेगळे संस्कृतायेच्या खाद्यजीवनांत हांवें पावल दवरलें. हांगाचे लोक सरंजामशाही थाटांतले. तांचेकडेन रांदपाक वेळ खूब, चाकर खूब, राँ मटेरियल बऱ्या क्वालिटीचें. तें खंयच्यान खंयच्यान पैदासून हाडपाची मोठी आवड. म्हण्टकीर प्रत्येक जिनस मन लावन रांदप आनी उमेदीन जेवप. जेवत रावप. आनी तोंडांतल्यान वाहवा दर्शक उद्गार काडत रावप... 'लाला ला ला ला ला, काय गो तां बरां जाल्लां. तोंडांत यकदां घातलां काय तोंडांतल्यान काडचंयच ना.' (म्हणजे आमी कितें एकदां तोंडांत घालें काय परत भायर काडटात तर... आमी सगळीं मानगींच. एकदां दाडेक धरलें काय हुप)

पूण आतां बदलत्या काळानुसार हातुंतल्यो कांय गजाली बदलत चल्ल्यात. म्हज्या बापोल देरांगेर सुनो साष्टीकान्नी आयिल्ल्यान खाद्यसंस्कृती बदलल्या. (हांव साष्टीकान्न आसलें म्हण म्हज्या घरांत म्हाका खंय कॅर मारतात? थोडे जाण्टे रूख आजून पाळांमुळां धरून आसात म्हण ह्यो प्रथा हेवटेन आजूनय पळोवंक मेळटात).

पार्शा आमचे घरा कडी कशी करतात जाणां? घरच्या भाटांतले मात्शे साठवणीचे नाल्ल घेवप. सामके ताजे, कालूच पाडो केल्ले नाल्ल न्हय. ताज्या, हरव्या नाल्लाच्या चुनाची कडी पचपचीत जाता खंय. नाल्लाचें उदक मात्शें सुकूंक जाय. हे सांठवणेचे म्हणजे मात्शे सडसडीत जाल्ले नाल्ल फोडून घेवप. कडयेखातीर जी सोय घेतल्या, ताचे दोन वांटे करप. एका वांट्यांत पांचवो वांटो सोय, जाल्यार दुसऱ्या वांट्यांत एकूण सोयेचे चार वांटे. मागीर ही जी थोडी सोय आसता, तातूंत (खूबशो) तांबड्यो मिरसांगो (खास पेडण्याच्यो मोटव्यो, रूच्चीक, ह्यो म्हापशां नाजाल्यार बांद्यां किंवा आरावल्या मेळटात. बांद्या सोमारा, आरावल्या

शेनवारा. हांव हांगा थंय भोंवड्यो काडीत आसतां, म्हण हें हांव जाणां) थोडी लसूण, वोंवो आनी मिरयां (कोरगांवच्या भटांच्या कुळागरांतलीं) घालून फातरांर तें सगळें साहित्य घश्टून घश्टून (ताचो जाता तितलो जीव काडप) ताची गंधगुळी वांटून दवरप. मागीर उरिल्ली जी चडशी सोय आसा ती फातरांर मोटसार वांटून घेवप आनी तिचे दोन रोस दोन फावटीं काडप. (सूचना: हे दोनूय रोस सामक्या कमी उदकांत काडप. नाजाल्यार साष्टीकारांबशेन बांयभर कडी करून दवरशात.) आनी हे दोनूय रोस एकाच आयदनांत काडप. तातूंत ती येदोळ वांटून दवरिल्ली गंधगुळी घालप आनी खिरावप. थोडीं सोलां घालप. ह्या लोकांची सोलांकडेन दुस्मानकाय. सोलां फकत कडयेकूच घालतात. तींय सामकीं थोडीं. आनी हेर सगळ्या जिनसांक आमटाण वापरतात. तींय भरपूर. जेवणाक बसपाच्या वेळार भरपूर मीठ (जें खावन खावन म्हजे जिवलेक कात्रे पडल्यात. ताचेर मिरसांग बसल्या. उलयतलें कितें तोंड सोडून पेडणेकारांचेर जाल्यार, उलोवंक पसून येना.) घालून पानार भरपूर वाडटात. ही घमघमीत वासाची, दाटगुळो, तांबडी कडी एकदम रूचीक लागता. लसूण, तांबडी मिरसांग, मिरयां, वोंवो, सोलांचो आगळ, चून हें सगळें एकठांय येवन एक अप्रतिम रूचकर रसायन तयार जाता. तांबडी सुकी मिरसांग घाल्ल्यान ही कडी गिमाळ्याच्या दिसांनी पसून भायर दवरल्यार बेळशेना. आमगेर ही कडी पार्शा सदच्या जेवणाक आसता. आनी ती म्हाका खूब आवडटा. (एकूच दीस म्हणून. नाजाल्यार सद्दां हो फोगफार खाल्यार हांव अल्सर जावन मरतलें. तांकां काय जायना. तीं खायत अल्सराच्या बापायक!) इल्ली कडी उरल्यार हांव ती भरणेंत घालून हाडटां. सोमारा दनपरां फोडणां मारून रूचीन मटामुटू करून जेवतां.

औषधशास्त्रांत मिरयांचे गूण वर्णिल्यात. मिरयां ही भूक प्रदीप्त करतात. वेदनाशामक (पेन किलर), रक्तभिसरणाक मदत करतात आनी डिहायड्रेटर म्हण गूण दितात.

पिरवळा श्री नृसिंहाच्या देवळांत समरादनेच्या वेळार मावळिंगाची कडी करतात खंय! म्हजे एके विद्यार्थिनीन हें म्हाका सांगलें. मावळिंग हें फळ लिंबूवर्गीय. कोडसार रूचीचें. ताच्यो साली कातल्यो कशो काडून सोयेबरोबर

वांटतात. ही मावळिंगाची, लिंबाच्या वासाची, मधूर कडी जिरवणेक एकदम बरी. मावळिंग ही ह्या धर्तरेवयली आनीक एक संजीवनी. पोटाचे सगळे विकार मावळिंगाचे सालीच्या सेवनान पयस जातात.

गोंयांत कांय लोक वोटंबाच्या सोलांची कडी करतात खंय! वोटंबाचीं सोलां, सुंगटां हुमणांत वा सुंगटां सुक्याक घालतात म्हण हांव जाणां आसलें. एकदां हांव पर्तगाळ गेल्लें. येतना बेबीन वाटेर गाडी थांबयली. काणकोणां नाजाल्यार बाळ्ळे पसऱ्यार वोटंबाचीं सोलां मेळटात म्हण तें जाणां आसलें. ताच्या घोवाची मामी धाकणकार. (म्हणजे मामा धाकणकार) तिका खंय सदच्याच जेवणांत वोटंबाच्या सोलांची कडी जेवणाक जाय. तीं म्हापशां रावतात. म्हापशां बी सट्ट करून वोटंबाचीं बरीं सोलां मेळनात. तशें बेबीय बी म्हजेबशेन गांवभोंवडीकारीण. म्हण मामीन खंय एकदां ताका हाड म्हणिल्लें. हांवें काय ही कडी चाखून पळोवंक ना. खावपापिवपाची उमेद आशिल्ल्यांनी एकदां ही कडी मुजरत करची आनी भुरकावन पळोवंची!

म्हजी आवय सोमाराचें जेवण नुस्तें नाशिल्ल्यान अळणीं, म्हण ताकाची कडी करताली. सोय, जिरे, हळदीचें कूट, हरवी मिरसांग फरफरीत वांटून घेवप आनी (शेळ्या) ताकांत ती गुळी पिळप. मीठ, साखर घालप आनी त्या ताकान हिंग, सांसवां, करबेलाचीं चरचरीत फोडणां मारप. वाटतना आलें घाल्यार कडी आनी मात्शी अपग्रेडेड जावं येता.

महाराष्ट्रीयन वा गुजराथी लोक हे ताकाचे कडयेक सोय वांटून घालिनात. इल्लें चण्या पीठ कालोवन लायतात आनी हेर जिन्नस घालून फोडणां मारतात. चण्या पिठाक लागून हे कडयेक दाटसाण येता. हे ताकाचे कडयेन सोमाराच्या जेवणाच्यो दोन उंडयो पोटांत चड वतात. ही ताकाची कडी पेलोभर पिवंकूय खूब बरी लागता.

आयुर्वेदान ताक खंय गरम करपाक मनाय केल्या म्हण हांव फोडणी न्हिवोवन ती ताकांत घालतां.

कांय लोक सोला कडयेंत हरवीं तेफळां धाडावन घालतात. ताची बरी, मिरमिरीत रूच येता आनी कडयेच्या जिरवणेच्या गुणांत भर पडटा. पूण तेफळां मात हयन्हयशीं धाडावंक जाय. तेफळां चड धाडायल्यार तीं कोडवसार लागतात.

म्हज्या मामेभावाची बायल अमिता. ताचें कुळार शिरोड्यां. गुड्यांगेर. कुटुंबाचें रासवळ व्हडलें घर. खूब सुंदर, खूब माळयो, खूब इस्कादी, खूब धाकल्यो धाकल्यो कुडी, घरांत बांय. मागीलदारांत तळी. म्हाका खूब आवडलें तें घर. त्या घरांतल्या कुडीकुडींतल्यान भोंवतना म्हाका दिसलें, हांव चारशीं-पांचशीं वर्सां पयलींच्या काळांत आसां. आनी एकलेंच त्या घरांत भोंवतां...

सहज उलयतना अमितान म्हाका सांगलें, गुड्यांच्या घराची कीर्त व्हडली. व्हडल्या व्हडल्या घराण्यांतल्यो धुवो ह्या घरांत सुनो म्हणून आयिल्ल्यो, जेवण जरी रासवळ आसलें तरी त्या त्या सुनांच्या कुळाराची एक वेगळी खाद्यसंस्कृती आसली. कांय सुनो ती तिगोवन धरताल्यो. तांचेबरोबर कुळारच्यान येतना बरोबर हाडिल्ल्यो गंदपिणी, आयतेकारां, चेडवांय आसतालीं. अमितान ह्या जाण्ट्या काक्यांची, आजयांची म्हाका खूब मौजेची गजाल सांगली : एके काकीबायक खंय वोंव्याची कडी आवडटाली, दुसरे व्हनीबायक तांबड्या मिरसांगेची, तिसरे बाईबायक भुरको मारूंक फुटी कडी. मागीर तांचीं तांचीं आयतेकारां - चेडवां तांचे तांचे पानाकडेन, तांचीं तांचीं कडयांची कोळमुळां हाडून सुगर करून दवरतालीं खंय...

आमी साष्टींत कडये शिता बरोबर पापड आनी चडान चड किस्मू सोदतात. पेडण्यांतल्या लोकांक मिनिमम जेवण म्हणून कडयेच्या शिताबरोबर उकडिल्लें तांती खावंक आवडटा. म्हजे घोवाचें दुर्गा आजयेकूय जिवाक बरें नासतकीर लसूण, मिरयां, बोंबो, तांबडे मिरसांगेचे गंधगुळयेचे सुरबूस कडयेन कालयिल्लें शीत आनी उकडिल्लें तांती खावंक आवडटालें खंय...

महाराष्ट्र, एम्पी, युपींतलीं ल्हान भुरगीं वरण-भात, दाल-चावल जेवतात. गोंयांतलें

ल्हान भुरगें आवयच्या दुदाबरोबर पयलीं पेजेचें माम्माम करता आनी मागीर मात्शें व्हड जातकीर कडयेन कालयिल्लें शीत जेवपाचें प्रमोशन मेळयता. ह्या शिताबरोबर केन्ना पापड, केन्ना नुस्त्याचो कपोय मेळयता. गोंयकार भुरगें आपलें भुरगेंपण आनी कडयेन कालयिल्ल्या शिताचें प्रेम जपत, ल्हानाचें व्हड जायत वता आनी निमाणेमेरेन ते कडी-शिताचेरूच निश्ठा दवरता.

कांय लोकांक कडयेन शीत जेवल्या खेरीज जेवलें अशें दिसना खंयश! जाल्यार कांय नीज गोंयकारांक रातचे कडयेन शीत जेवल्या खेरीज न्हिदूय पडना खंय! हांव तांचे कडी-शिताचे निश्ठेची तोखणाय करतां.

कडी मिक्सराचेर वांटून बरी सुरबूस जायना. कडयेंतले जिन्नस त्या अनुक्रमान वायनांत/फातरीचेर पडूंक जाय. पयलीं सोलां भिजोवन तांचो आगळ काडूंक जाय. मागीर निमाण शेवटाक पंगतीक वाडटना मीठ घालून, चाळून वाडूंक जाय.

गोंयांत जेवंक बसतकीर कांय महाराष्ट्रीयन वा हेर नॉन गोवन लोक कडी पितात. नीज गोंयकार केन्नाच कडी पियेना. एकाद्रो भुरको मारीत पूण पेलो भरभरून कडी पियेना. तो कडयेन शीत कालोवन शीत जेवता. गोंयकार कडी पिता ती फुटी कडी आनी ती जिरवणे खातीर. हे फुटे कडयेक कांय कडेन लोक तिवळ अशेंय म्हणटात.

कडयेन कालयिल्ल्या शिताचें आनीक व्हडलें म्हत्व म्हणजे आमी जेन्ना दुयेंत पडटात वा तोंडाक रूच नाशिल्ल्यान जेवण चलना त्या वेळार फकत कडयेन कालयिल्लें शीत जेवल्यार काम चलता. केद्याय प्रवासांतल्यान येवूं, तुमी घरा पावतकीर इल्लें शीत आनी कडी केली काय काम भागता. ताणें भूक भागता आनी जेविल्ले बशेन दिसता. पयमुल्ल्या प्रवासाक वतना हांव केळीचो चोळग्रो गॅसार बावोवन, मोव करून तातूंत मोव शीत बांदून घेतां. बाटलेंत कडी घेतां. दनपरां चोळख्यांतलें शीत उगडून, तें दाट कडयेन कालोवन जेवतां.

पयलीं गोंयांतल्या उच्चवर्णीय लोकां भितरच हे कडयेन दुसरें शीत कालोवन जेवपाची पध्दत आसली. आतां हे कडयेची 'सोलकडी' जाल्या आनी ती गोंयच्या सगळ्या समाजाच्या सगळ्या थरांमेरेन पावल्या. इतलेंच न्हय ती गोंयांभायरूय पावल्या आनी आतां भायल्या गांवांनी हॉटेलांनी, पाकिटांनी विकतीय मेळूंक लागल्या.

आमच्या गोंयच्या समाजान कडी साद्या जिनसाकडेन रूच आनी पुराय संस्कृती जोडल्या. पूण आमच्या बुद्धिमान, कल्पनाशक्त आनी संशोधक पुर्वजांनी प्रत्येक अन्नघटकांतलें वखदी गुणांचो सोद लावन तो आमच्या जेवणांत सदांच कसो उरतलो हाची पुरायेन जतन घेतल्या.

आमच्या ह्या पूर्वजांचो वारसो आयच्या फास्टफुडाच्या अतिसेवनाच्या जगांत सांबाळून दवरूंक जाय आनी आमच्या मुळाव्या खाद्यपरंपरांचें दायज फुडें व्हरूंक जाय...

कडी हो अन्नसंस्कृतीच्या प्राथमिक काळांतलो पयलो सोद आसलो. किद्याखातीर हे कडयेंत शिजोवपाचें कांय ना. (हीच कडयेंत शिजयतकीर मागीर ताचें कडवण/कढवण जालें) नाल्ल फोडून, कांतून, सोय पिळून रोसांभितर कितेंय रूचीखातीर आंबट/तीख घालून लोवून शीत कालोवन जेवले. पेज, शीत, भर्त, कडी तोय, वन्न हे अन्नसंस्कृतायेच्या प्राथमिक काळांतले सोपे सोपे ल्हान ल्हान जिन्नस आयच्या काळांतल्यो वेळ आनी आरोग्य पेड्ड्या करपी रेसिपीज पळयल्यार आमी खंयच्या खंय पावल्यांत हाची साक्ष पडटा.

पावसा दिसांनी कडयेंत कालयिल्लें शीत, तळिल्लो पापड वा सुक्या बांगड्यांची किस्मू आसत जाल्यार दोन उंडयो चडूच वतात.

बरे थंड पावसाचें दीस आसचे. 'दिव्यांत वात आनी तोंडांत हात' जातकीर जेवंक बसचें. हुनहुनीत शीत आनी फोडणां मारिल्ले सुरबूस कडयेन शीत फरफरीत कालोवचें, तीच हुनसार कडी हातार घेवन तिचे दोनूच (चड न्हय आं) भुरके मारचे. मुमरांत भाजिल्ल्या दाट्ट, कुरकुरीत तीख्ख पापडाचेर दोन खोबरेलाचे थेंबे सोडून तो तोंडाक म्हण घेवचो. जेवतकीर मागीर गोवडी पांगरून सुस्त न्हिदचें. आनी रातभर नळ्यांचेर टपाटपा पडपी पावसाचो आवाज आयकत, ताचेबरोबर न्हिदेचो ताल धरीत, स्वप्नां पळयत गाड न्हिदचें...

- सुमेधा कामत देसाय

तोंका - करंझाळें. फोन : २४६१३११२

- गजानन जोग

ओह माय गोंय

महाराष्ट्रांतल्यान हाडिल्ल्या
प्र.के.अने सारक्या कितल्याशाच
दिग्गज म्हण्टात तशल्या
वक्त्यांचीं भाशणां गोंयकारांनीं
आयकलीं. दोनाय वटांनी टिका
जाली, सकयल्या पावंड्यावेलीय
टिका जाली. एकल्यान हांव
रावतालों तांगेर येवन अनेच्या
सभेचें वर्णन केलें आनी ताणें
सांगलें की हेर विलिनीकरणवादी
राष्ट्रमताक 'श्रष्टमत' म्हणटाले,
जाल्यार अनेन ताका 'राष्ट्रभूत'
म्हटलें, ते दोगूय हांस हांसले पूण
म्हाका याद आसा, जाण्ट्या
मनशांनीं केल्लीं तीं भुरग्यांचीं
फालत्यादपणा आयकून म्हाका
विचित्रशें दिशिल्लें.

स्मरुनी गोमन्तदेवी मूर्ती सौख्यदा
प्रेमभरें हृदयभरें नयन तवपदा
सम्राज्ञी पद तुझेच गमत सृष्टीचे
सिंहासन सद्माद्रि खाली गालिचे

गोमन्तदेवीची ती सौख्यदा म्हूर्त दिसता,
तीं रजत धवल निर्झरांचीं पांयजणां बांदिल्ली,
सरोमुकूरांत आपणालें रूप पळोवपी ती राज्ञी
सद्माद्रिच्या सिंहासनार बसल्या आनी तृप्त
दोळ्यांनी फुडें भविश्यकाळांत पळयत आसा
तिच्या हयन्हयशा हांसत्या मुखामळार आश्वस्त
फुडार दिसता....पूण अकस्मात म्हज्या
दोळ्यांमुखार सगलो काळोख जावन कितेंच
दिश्टी पडना जाता. कांय वेळान एक नाटक
कशें दोळ्यांमुखार दिसपाक लागता.

*

(कानार हात धरून तांबड्या फेट्याचो
एक शाहीर गाता आनी मदीं मदीं उलयता)

तर हा तुमचा गोवा महाराष्ट्राला जोडला
पाहिजे, तेव्हाच आणि तेव्हाच गोव्याचे हे स्वातंत्र्य
पूर्ण होणार. काळोखाचे पुजारी जे गोवा वेगळा
ठेवायचा प्रयत्न करताहेत, त्यांना बजावून
सांगूया, काय सांगूया?

खाली पानं आन वरती फुलोरा
वरती बांदोडकर खाली सिकेरा
फुलांची परडी उधळायची आन्
युगोची तिरडी आवळायची

लडायो कायद्याच्यो आनी काळजाच्यो

वि.प्र.

देवामुखार दिवो, तुळशीक निरंजन, लायतना
इंगर्जेची धीरगंभीर घांट आयकुपाच्या त्या
तिनसांजेच्या वेळार, आनी भुरग्यांनी हातपांय
निवळ करून शुभंकरोति म्हणपाक बसपाच्या
वेळार, भुरग्यांनी हातांत एकेक पेटयल्लो दिवो
घेवन एका फाटल्यान एक वेदीर येवप आनी
थंय एक दिव्यांचे झाड उबें करप, आनी निमाणो
एक वयलो दिवो उदयबाबान पेटोवप हो सगलो
देखावो सासणा खातीर स्मरणांत उरपाचो असोच
आसलो. थोड्या दिसांआदीं भौ.उदयबाब भेंब्रे
हांका पंच्यात्तरावें वर्स लागलें त्या निमतान हो
सुवाळो मडगांवां रवीन्द्र भवनांत उदयबाब हांचेर
मोग करपी गोंयकारांनी घडोवन हाडिल्लो.

त्या खिणाथावन तें दिव्यांचे झाड, म्हज्या
उगत्या आनी बंद दोळ्यांमुखार तीन त्रिकाळ
अर्दींमदी फाटींफुडें झळकत आसा.
देवळामुखारचो मंद,शांत पेटपी दीपस्तंभूच जसो!
फाटोफाट म्हाका एकेक देखावे दिसपाक
लागतात. कोंकणीक तिची हक्काची सुवात तिका
ह्या गोंयांत मेळोवन दिवपा खातीर वापुरपी
म्हालगड्यांची मुखामळां धांपिल्ल्या दोळ्यांमुखार
दिसपाक लागतात. पुरुशोत्तम काकोडकार,
उदयबाब,चंद्रकान्त केणी, शंकर भांडारी,
रवीन्द्रबाब, गुरूनाथबाब केळेकार, एन्हाग्रियू
जॉर्ज, नागेश करमली, र.वि.पंडित, मनोहरराय
सरदेसाय, मागीर ताच्या फाटल्यान म्हजे
पिळगेंतली एक फौजूच मुखार दिसपाक लागता.
कितलीशींच मुखामळां दोळ्यांमुखार येतात.

केन्ना गोमन्तदेवीची ती म्हूर्त दोळ्यांमुखार
येता केन्ना कविवर्य दा. अ. कारे हांची ती
कविता दोळ्यां मुखार दिसता.

आयकुपाक बसलेले मुखारचे लोग एकमेकाक विचारतात, तो कितें गायलो?, खंयच्यान येयले हे फेटेकार?, हे ते अन्नाट्याक बडी लावन तुणतुण वाजतात कितें तें? हातांतले तें वाटकूळेशें थापटून तो कानार हात धरून कितें गे सांगता?

‘आगो, ते आमकां खंय व्हरून म्हाराश्ट्रांत घालतले खंय’

‘आगे बाये, तें आनी खंय, बेळगांव बीन तेवटेन तेवटेन गो तें?’

‘आमकां थंय घालतात खंय आनी आमच्या गांवांत कोणाक घालतात तर? आमी आसात तींच बरीं आसात.’

*

तेन्ना हांव शिक्षणा खातीर रावतालों त्या वाळपय वाठारांतले ते दीस म्हज्या दोळ्यांमुखार येतात. एकल्यान व्हडली मतदार यादी आनी कार्डां हाडून दिलीं आनी एक कार्ड बरोवन दाखोवन उरलेलीं बरोवन दी म्हणपाचें सांगलें. म्हजें अक्षर बरें. ताका लागून तीं म्हजे कडेन दिल्यांत अशेंय ताणें सांगलें. भरपूर पेत्रोल भरिल्ल्या चिमणेच्या उजवाडांत राती जागोवन हांवें तीं कार्डां बरोवन काडलीं. बोटां दुखतालीं खरीं पूण काम पूर्ण केल्ल्याचें समाधान म्हाका मेळ्ळें. पूण हाय रे कर्मा, दुसऱ्याच दिसा, आनीक कार्डां जीं दोन पानांवाल्यांचीं आसलीं तीं बरोवचीं पडलीं. म्हजें अक्षर बरें म्हण म्हजी जाल्ली तुस्त म्हाका म्हारग पडपाचो वेळ आयलो पूण हांवें तिवूय कार्डां बरोवन काडलीं. अशे तरेन भुरगेपणांत म्हजो दोन पानां आनी फूल अशा दोनाय तरांच्या मतवाल्यांक इल्लो हातभार लागलो. कागदाचो आनी शापणावळीच्या तींताचो तो वास आनी तो दोन वेगवेगळ्या तरांच्या कागदांचो स्पर्श म्हाका आजून याद आसा, शिंयाळ्याच्यो चिमणेच्या उजवाडांतल्यो त्यो राती आनी तेन्नाचो तो भुरगेपणांतलो हांव म्हाका याद आसा.

देवळाकडें, इंग्रजलागीं फुटबॉल खेळपाच्या मळार, शेतांनी, जंयजंय म्हण पांच पन्नास लोकांक उबे रावपाक सुवात आसा थंय मिटींगो चल्ल्यात

मगो, युगो, विलिनीकरणवादी कॉन्ग्रेसजन आनी हेर साबार नावांखाला उलोवपी उलयतात. गोंयचें म्हाराश्ट्रांत विलिनीकरण जांवचें काय गोंय वेगळें उरचें होच विशय बाजारांत, तिठचार, कामिन्यांवानी, शेतांभाटांनी, देवळां इंग्रजेनी आनी घराघरांनी चल्ला.

“दोन पानां काय फूल रे तुमचे तेवटेन?”

“कांय सांगपाक जायना, तुमच्याहार कितें चल्लां?”

“दोनूय आसा, निमाणे कोण कोणाक तीन पानां करता तें पळोवपाचें!”

अशो चर्चा चालू आसात.

*

महाराष्ट्रांतल्यान हाडिल्ल्या प्र.के.अत्रे सारक्या कितल्याशाच दिग्गज म्हण्टात तसल्या वक्त्यांचीं भाशणां गोंयकारांनीं आयकलीं. दोनाय वटांनी टिका जाली, सकयल्या पावंड्यावेलीय टिका जाली. एकल्यान हांव रावतालों तांगेर येवन अत्रेच्या सभेचें वर्णन केलें आनी ताणें सांगलें की हेर विलिनीकरणवादी राष्ट्रमताक ‘भ्रष्टमत’ म्हण्टाले, जाल्यार अत्रेन ताका ‘राष्ट्रमूत’ म्हटलें, ते दोगूय हांस हांसले पूण म्हाका याद आसा, जाण्ट्या मनशांनी केल्लीं तीं भुरग्यांचीं फालयादपणा आयकून म्हाका विचित्रशें दिशिल्लें.

*

*

ह्यो जाल्यो फाटल्यो यादी. आतां फुडें कितें कोंकणीक राजमान्यता मेळ्ळी, ती राजभास जाली. तिका अकादमी मेळ्ळी, तिका भाससंचालनालय मेळ्ळें.

एका फाटल्यान एक अशे जैताचे कितलेशेच पावंडे हुपून कोंकणी विद्यापिठांत पावली.

कायद्याच्यो चडशो सगल्यो लडायो कोंकणीन जिखल्यो; काळजाच्यो लडायो?

काळजाच्यो लडायो जिकपाच्यो आजू उरल्यात; तें काम आजून सारकें तडीक लागून कोंकणीक जे गोंयकार फाट करतात तांचें कितें कांय नजो, तांचीं भुरगीं मात कोंकणी उलयतलीं, शिकतलीं आनी बरयतलीं गोंयांभायले जे लाखांनी लोक गोंयांत हे घडयेव रावतात, तेय कोंकणी शिकतात. ते, तांचीं भुरगीं हे फायचे गोंयकार हेच नदनेन आम तांचेकडेन पळोवंक जाय.

कोंकणीचें बळगें म्हळ्यार वंठावेलीं उतरां- घोळटी कोंकणी. जसो वारो धा दिकांनी घोळटा तशी कोंकणी हांगा हक्कान, उमेदीन, अभिमानान घोळपाक जाय. घरा-दारांत, पसऱ्या-मांडार, आंगडी-बाजारांत, बसथांब्यार आनी बशींत, टॅक्सीनी आनी हॉटलांनी, शॅक्सांनी आनी वेळावेल्या वेव्हारांनी घोळपाक जाय.

सरकारी, निम-सरकारी, खासगी कार्यालयांनी, कोंकणीत विचारिल्ल्या प्रश्नाक कोंकणीत जाप मेळना जाल्यार तो एक प्रतिश्ठेचो प्रस्न जावपाक जाय. राश्ट्रीकृत बँकांच्या कामदारांक कोंकणीचें काम चलोवपा इतलें गिन्यान दिवपाची तजवीज कांय बँकांनी केल्या, ती सगल्याच बँकांनी वेगवेगळी करची पडटली. राजभाशेक तिची सुवात दितले जाल्यार हिन्दी, इंग्लेज सारक्या भासांक अतळय, नमळायेन कुशीक काडपाक जाय, कित्याक तर भास हो मोठो विचित्र प्रकार. सगळ्यांक आपापले भाशेचो अभिमान आसता, सोडून कांय अजीब लोक!

कोंकणीचो फुडार सुगूर करतले जाल्यार आमची मोख बालवाडी ते बारावी मेरेनचीं भुरगीं हीच आसूंक जाय. भुरगींच आमचो फुडार, तोच कोंकणीचो फुडार. तांच्या वंठार, काळजांत कोंकणी उतर किल्लपाक जाय.

आतां तरनाट्यांक आमी सांगपाक जाय, आमी कितें जोडलां, कशें कशें तें जोडलां आनी ताचें मोल कितें म्हण्टात तें.

ओपिनियन पोल खंयच्या ग्रावंडार जाल्लो असले प्रश्न फुडले पिळगेन विचारपाक जायना.

गोंयचो इतिहास, पुर्विल्लो आनी चड करून अर्विल्लो ह्यानफुडे आमच्या भुरग्यांक फकत साळेंतल्या धड्यांच्या माध्यमांतल्यान न्हय जाल्यार, त्या इतिहासाचे साक्षिदार आशिल्ले उदयबाब, नागेशबाब, गुरुनाथबाब हांच्या सारके म्हालगडे वांगडा घेवन आमी एक गोंयच्या उणेच ते १९४६ सावन फुडल्या आतांमेरेनच्या ६०-६५ वर्सांचो स्फुर्त दिवपी इतिहास घेवन दरेक म्हालांतल्या पांच-धा तरी गांवांनी वचपाक जाय. तरनाट्यांक ओड लावपी अशे तरेचे दृक्श्राव्य माध्यम वापरून शब्द, सूरांच्या सांगातान हें सांगप जावपाक जाय. घडये तें काम एक वेवसायिक पांवड्यावेलो दर्जो दिवपी म्हायतीपट करूं शकता जावं एकाद्रें म्हानाट्यूय तें काम करूं शकता. आयचो उर्जस्वल इतिहास अशेतरेच्या म्हानाट्याक फावसारकोच आसा. सगल्या धर्मांचे गोंयकार एकठांय येवन हें काम करपाक खांद मारतीत जाल्यार मागीर आनिआनी कितें जाय तर!

जावं दी लाखांनी रुपया खर्च, तो आमी करूया. सरकार करता जाल्यार करूं दी. आपापले तिकेटीक, च्या- जेवणाक बोल्सांतले मोडून लळितक सारकी कार्यावळ करपी आमच्या सारक्यांक हें कांयच न्हय. हें आमी करूयाच, येता त्या मिर्गासावन हीं इतिहासाचीं बियां आमी भुरग्यांच्या कंवळ्या पालयेसारक्या, फुलत्या फुलासारक्या रसरशीत मनांनी असूदाय पेरूया.

गोमन्तदेवी आमकांच तिश्टल्या.

- गजानन जोग, ताळगांव- गोंय.मो. : ९४२१२४६६५५

मे २०१४ / ७९

ASSURE your CAREER with...

**RAJHAUNS
GCET
PREPARATORY
SERIES 2014**

**• PHYSICS • CHEMISTRY
• BIOLOGY • MATHEMATICS**

- DTE guidelines followed
- All India appropriate CET MCQs included.
- Helps prepare well for the exam
- Sets for unlimited practice
- Dispels exam fear • 8th consecutive year

Publisher :

RAJHAUNS VITARAN

1-Meenakshi Bldg., Dr. Wolfango da Silva Marg, Panaji 403 001
Ph. : 2220320 / 2232177 E-mail: rajhaunsvitaran@dataone.in
www.rajhauns.com | www.facebook.com/rajhauns

फाटले फावटीं आमी शेड्यूल H1 म्हळ्यार कितें आनी तें कित्याक निर्माण केलां तें पळयलें. हाची अम्मलबजावणी जबाबदारी जरी सरकाराची (FDA - अन्न आनी वखदां वेवस्थापन खातें) आसली तरी तांकां सगळ्यांचोच सहयोग जाय :

फार्मासीन - आमच्या देशांत कायदे पाळप हें 'कठीनूच' अशें जर सगळ्यांनी धोरण धरलें जाल्यार कायदे पाळप हें केन्नाच शक्य जावचें ना. अनेक फार्मासकारांक हो नवो कायदो किटकिटीचो दिसता. पूण हातूंत एक संदी आसा - जें कितें सद्या चल्लां तें हळुहळू विस्तारावपाक. दुर्दैवान आमच्या देशांत रसेता शिवाय 'प्रिस्क्रिप्शन' वखदां सर्रास विकतात. कारणां खूब सांगतात - रूग्ण रसेत हाडिना, रसेताशिवाय दिना म्हळ्यार बोवाळ करतात, म्हणटा 'तूं दिना जाल्यार हांव दुसरीकडे घेतां', 'रसेताची कसली गरज, हांव सदांच अशें घेतां' - अशीं खूब कारणां आसात. पूण हें सगळें कितलो तेंप चलतलें? लोकांमदीं जागृताय करपाची खूब गरज आसा आनी आतां शेड्यूल H1 चो फायदो घेवन निदान हीं तरी वखदां फार्मासीनीं रसेताशिवाय अजिबात दिवंक जायना. हळुहळू, हेर वखदां जांकां रसेत लागता तीं पासून रसेताशिवाय दिवंक फावना. हें सगळें कित्या खातीर, तर लोकांचे भलायके खातीर!

दोतोर - दोतोरांचो सहयोग गरजेचो. तांचें रसेत पूर्ण आसपाक जाय - लेटरहेड गरजेचें, जाचेर तांचें पूर्ण नांव, पत्तो, पदवी, मेडीकल कौन्सिलाचो रजिस्ट्रेशन नंबर... रसेतार रूग्णाचें पूर्ण नांव, शेड्यूल H1 वखदांचें स्पश्ट बरयिल्लें नांव आनी कितलें दिवचें तें आनी सकयल आपल्या नांवाचो रबर स्टॅप, आपली सदांची निशाणी आनी तारीख. अशें पूर्ण रसेत आसल्यारूच फार्मासकाराक तें वखद दिवपाची

मान्यताय आसा. दुर्दैवान अनेक दोतोर रसेत सारकें बरयनात, बरयत काळजी घेनात. केन्ना लेटरहेड नासता, आसल्यार केन्ना पत्तो नासता, केन्ना पदवी नासता, केन्ना रजिस्ट्रेशन नंबर नासता. अनेक दोतोर आपले अक्षर सारकें काडिनात, कांय वखदाचें नांव सारकें बरयनात, कांय जाल्या तारीख घालिनात - अश्यो खुबश्यो त्रुटी दिसून येतात. हाका लागून फार्मासिस्टाक खुबूच त्रास जातात. रसेत बरोवपी योग्य पदवीधर आसा वा ना भोंदू हें पासून कळना! बिलाचेर आनी शेड्यूल H1 रजिस्ट्राचेर दोतोराचें नांव कितें बरोवप, पत्तो कितें बरोवप? वखदां दिना म्हटल्यार रूग्ण बेजोड जाता, कांय तापतात (रूग्णाचो तरी कितें दोश?) फार्मासिस्ट दोतोर वाटांनीं सापडटा - अश्या रसेताचेर वखदां दिलीं जाल्यार 'बेकायदेशीर' आनी दिना जाल्यार रूग्णाचेर अन्याय. सरकारी हॉस्पिटलांनीं खंयचो दोतोर आपलें नांव बरयना वो आपल्या नांवाचो स्टॅप मारिना. रूग्णाचें नांव, तारीख आनी आपली सय लेगीत मुश्किलीन करता.

आनी व्हडलो प्रोब्लेम म्हणजे दोतोर रूग्णाक वखदां फोनार ना जाल्यार 'एसएमएस' करून सांगता... अश्या 'प्रिस्क्रिप्शनाचेर' फार्मासिस्टाक कशीं बरीं वखदां दिवंक शकतात?

रूग्ण / जनसमुदाय - हांचोय वांटो खूब म्हत्वाचो. सगळ्यांनी जाणून घेवप खूब गरजेचें की अनेक वखदां हीं रसेताशिवाय विकतात. बेकायदेशीर - त्या वखदांचेर बरयिल्लें आसता की दोतोराच्या रसेताचेरूच विकप आसता म्हणून. पूण आमचो बरोचसो समुदाय फार्मासीन रसेताशिवायूच वाता - कोण वखदांचीं नांवां चिटोऱ्यार बरोवन व्हरता, कोण मोबायलाचेर कोण हातार बरयता, कोण पोन्न्यो बाटल्यो, लेबलां, वापरलेल्या गुळ्यांचे पाकिटां दाखयता जाल्यार खूबशे आपल्या वखदांचीं नांवां तोंडीच सांगून तीं फार्मासवालान दिवचीं अशी अपेक्षा करता. लोकांनीं समजून घेवंक जाय की सगळें चुकिचें - अशेतरेन वखदां घेवप हें तांकांच म्हारग पडूंक शकता. रसेताशिवाय अँटीबायोटिक्स वापरून आमी बॅक्टेरीयल रेसिस्टन्साव प्रोत्साहीत करता आनी अशें करूनूच अँटीबायोटिक्स हळुहळू निरुपेगील जाता. दुसरें म्हणजे शेड्यूल H1 मदलीं कांय दुखीचीं आनी कांय सायकोट्रोपीक वखदां आसात - हीं दोतोर सांगता त्याच प्रमाणे अत्यंत सांबाळून वापरूंक जाय. ना जाल्यार ताचे दुशपरिणाम जातात आनी मुखेल म्हणजे फार्मासिस्टाक कितें ना कितें कारण सांगून ताका हीं वखदां रसेताशिवाय वा पोन्न्या रसेताचेर दिवपाक भाग पाडप हें एकदम अयोग्यच!

घटक राज्य

स्वीन्द्र-विचार

तुमी गोंय वेगळें दवरिल्लें तें गोंयची मुम्बय करपा खातीर व्हय?
जाल्यार, लक्षांत दवरात, गोंयची मुम्बय जाली जाल्यार गोंय नांवाची
भूंय उरतली, गोंयकार मात हे भुंयेर खंयच दिश्टी पडचे नात.

गोंयकारांच्या आंगांत सगळे गूण आशिल्ले. व्यक्ती ह्या रुपान गोंयकार खंयच्याय मळार केदोय व्हड जावं येता हें तांणी दाखोवन दिल्लें. एकूच गूण तांच्यांत नाशिल्लो. कितलेशे शेंकडे हाच्या ताच्या बंदेपणांत राविल्ल्यान जावंये, ताच्या आंगांत धनीपणाची भावना नाशिल्ली. ती साप मेल्ली. देखून, समाज ह्या रुपान गोंयकार कसलेंच आगळें वेगळें कर्तुत्व करून दाखोवंक पावूंक नाशिल्ले.

धनीपणाची भावना नाशिल्लो खंयचोच समाज खंयचेच दिकेन कसलेंच कर्तुत्व करून दाखोवंक पावूंक ना.

धनीपणाची ही भावना आपणांत जागोवपा खातीर, गोंय स्वतंत्र जायनाफुडें गोंयकारांनी दोन कामां आपणा हातांत घेतलीं : उवेखणेक लागून फाटीं पडिल्ले आपणाले कोंकणी भाशेक तिगेल्या भयण-

भामांचे पंगतीक व्हरून बसोवपाचें एक, आनी, आपणालो राजकारभार आपणाल्याच हातांत उरचो म्हुण - आवाटान गोंय साप्प ल्हान आसुनूय - तें खंयच्याच राज्यांत विगळूंक दिनासतना वेगळें दवरपाचें दुसरें.

गोंयचें घटक-राज्य आनी आठवे वळेरेंत कोंकणी हीं गोंयकारांनी आपणालीं सगळ्यांत व्हडलीं दोन उद्दिश्टां मानलीं.

दोनूय साध्य करपा खातीर केदो संघर्श करचो पडला तांकां! फाटल्या तीन दसकांच्या काळांत कर्तुत्वी गोंयकारांचें सगळें रगत हीं दोन उद्दिश्टां साध्य करपाच्या कामांतूच खर्चलां म्हणूं येता.

आतां गोंयांकूय कोण हात लावपाचो ना, कोंकणीकूय कोण कांयच करूंक पावपाचो ना. पुणून -

म्हणटात न्हय, 'इंटरनल विजिलन्स इज द प्राइम ऑफ लिबर्टी' म्हुण! गोंयकार जागरूक

उरले नात जाल्यार तांगेल्या गोंयांक आनी तांगेले कोंकणीक केन्ना कितें जायत, सांगूंक येना. गोंय मेकळें जालां त्या वेळार गोंयकार स लाख आशिल्ले. आतां बारा लाखां वयर गेल्यात. फुडल्या धा पंदरा वर्सांत पंचवीस लाख जाले जाल्यार अजाप जावंक फावना. कित्याक, गोंय मुम्बय जावपाचें दिकेनूच एकासारकें धांवपाक लागलां. ताका आपूण खंय वचपाक भायर सरलां हेंच सारकें खबर ना. कोणेंय तरी आतां गोंयकारांचे कान पिळूंक जाय आनी तांकां विचारूंक जाय-

तुमी गोंय वेगळें दवरिल्लें तें गोंयची मुम्बय करपा खातीर व्हय? जाल्यार, लक्षांत दवरात, गोंयची मुम्बय जाली जाल्यार गोंय नांवाची भूंय उरतली, गोंयकार मात हे भुंयेर खंयच दिश्टी पडचे नात.

दोन गजाली जावंक जाय-

'विकासा'च्या नांवान जें कितें तुमी सुरू केलां ताका तुमी खंय तरी एक शीम घालूंक जाय; आनी गोंयां भायले जे कोण गोंयांत येवन रावल्यात तांकां तुमी जाता तितले पोटतिडकीन 'कोंकणी' करूंक जाय. हिन्दू आनी किरिस्तांव, कोंकणीभक्त आनी मराठीप्रेमी असल्या कितल्या-श्या पंगडांनी गोंयकार वांटून गेल्यात. तांकां सगळ्यांक 'गोंयकार आमी' ह्या एका पंगडांत एकठांय करूंक जाय, एकठांय गुंथून काडूंक जाय.

अंदुच्या घटक-राज्य दिसा आमी सगळे 'गोंयकार आमी' ह्या एका पंगडांत एकामेकांक कशे गुंथून घेतले हाचेंच खोलायेन चिंतन करुया. नाजाल्यार -

स्वराज्या उपरांतची तीन दसकांची आमची सगळी तपश्चर्या फुकट वतली.

प्रियदर्शन

प्रिय इंद्रजीत गणपत घुले,
सप्रेम नमस्कार,

तुका हांव उलो मारतना इंद्रजीत म्हण उलो मारतां. तूं म्हाका पत्र बरयता आसतना आरंभाकूच 'इंद्रजीतचो सस्नेह नमस्कार' म्हणटा आनी हांव आयज पत्र बरयतना 'इंद्रजीत गणपत घुले' हें तुजें संपूर्ण नांव बरयतां हाचें तुका नक्कीच अजाप दिसतलें. पूण तुका खरें सांगूं, हांवें खूब खेपे 'प्रिय इंद्रजीत' 'प्रिय घुले' अशें बरोवपाचो यत्न केलो तरी म्हाका तें समर्पक दिसलेंना. 'इंद्रजीत गणपत घुले' हें संपूर्ण नांव बरयले उप्रांतूच म्हजें समाधान जालें. तुजे कवितेंत, तुज्या अक्षरांत, तुजे नमळार्येंत जो एक ताल, जी एक काव्यात्मकताय आसा तीच तुज्या नांवात आसा. इंद्रजीत गणपत घुले अशें बरयले बगर तुज्या नांवांतलो नाद पुराय जायना.

तुज्या पत्रा वांगडा तुजो कविता संग्रहय म्हाका पावलो. तुजें पत्र वाचलें. तुज्या दरेक पत्रांतली तुजी नमळ भास तुजे विशींची लक्तुबाय वाडयत वता. तुजे ते नमळतायेक म्हजो सलाम. तुज्या पत्रांतल्या नमळतायेची रांगोळी घालता तीं तुजीं नकसूद अक्षरां. तूं पत्र बरयता काय उतरां कागदार कोरांयता तेंच केन्ना केन्ना कळना. तुज्या सुंदर अक्षराकूय म्हजो सलाम.

इंद्रजीत गणपत घुले, म्हज्या मोगाळ इश्टा, एका संपादकाक सुंदर अक्षरान पत्र वा लिखाण येवप हाचे इतली खोसयेची दुसरी गजाल ना. आमचे एक ज्येश्ठ कवी माधव बोरकार अशेच अक्षरां कोरायतात. तांच्या अक्षरांतल्यानूच तांची सौंदर्याची नदर ल्हवपीक पावलांनी चलत नदरेमेरेन येता. इतल्या सुंदर अक्षरान बरोवपी हे कवी आपली कविता कितल्या ओळींची धाडटा जाणां तूं? चडांत चड चार वो पांच ओळींची. पूण तातूंत पुराय विश्वाचो अर्क आसता आनी जे कोण आपल्या गिचमीड अक्षरांत बरयतात, जांचीं अक्षरां जुळोवन अर्थ लावचो पडटा ते मात पानांचीं पानां बरोवन धाडटात. केदी व्हडली ख्यास्त ही संपादकाक हाची कल्पना कर!

इंद्रजीत गणपत घुले, तूं म्हळ्यार कोंकणीक पडिल्लें एक सुंदर सपन. खंयचो तूं सोलापूर जिल्ह्यांतलो, मंगळवेढा गांवांतलो, घुल्लें गल्लींतलो कोण तरी एक कवी! तूं कोंकणी शिकपाक म्हण पुण्याक वता कितें, थंय कोंकणी शिकता कितें आनी आयज कोंकणींतल्यान दर्जेदार कविता करता कितें! सगळेंच अप्रूप! आमचे आनीक एक ज्येश्ठ

कवी रमेश वेळुस्कार आसात. तेय अशेच बंगाली शिकूंक गेल्ले. ताणीं बंगाली भाशेचेर प्रभुत्व मेळयलां. तांचे रवीन्द्रनाथांच्या काव्याचे अणकार हांवें वाचल्यात. रमेश बंगालींतूय कविता करतात आसूंक जाय. म्हाका बंगाली येना. जे कोण बंगाली वाचतात तांकांय रमेशाविशीं अप्रूप दिसता आसूं येता जशें म्हाका तुजें दिसता. हें सांगपाचें कारण म्हळ्यार दुसरी भास शिकून तातुंतल्यान साहित्य रचप ही म्हाका नविदाद न्हय. अशें आसुनय म्हाका तुजी लक्तुबाय दिसता ताचींय कारणां आसात.

म्हाका दर म्हयन्याक कितलें साहित्य येता. एक आर. रामनाथ हो कवी आनी एक दोग जाण अक्षर, शुध्दलेखन, भास बी सगळें तोलून मोलून हाताळून धाडटात. बाकीचे म्हाका शिक्षा करतात एक मासिक चलोवपाचें कार्य हातांत घेतलां म्हण. भाराभार कविता, कथा आनी लेख धाडटात. पूण दरेक वाक्यांत शुध्दलेखनाच्यो चुको. आपूण कितें बरयतात हाचो मात लेगीत विचार करिनात. मागीर म्हाका सगळें निवळायत बसचें पडटा. नवोदीत कोण आसात, जांचो कोंकणीचो अभ्यास ना तांचें एक समजू येता. पूण जे म्हाविद्यालयांनी, शाळांनीं कोंकणी शिकयतात ते लेगीत आपणें कितें बरयलां हाचें भान बाळगिनात. अशा वेळार तुजें पत्र आयलें काय ह्या लोकांचो दोळे फुटून राग मारता आनी जें तूं करूंक शकता तें हे कोंकणी भक्त कित्याक करूंक शकनात काय दिसता!

तुवें फाटले चिटयेंत सुधा खरंगटेचें 'काणी एका सुण्याची' पुस्तक मागोवन व्हेल्लें. पयलीं तुवें चीट बरयली तेन्ना हांवें मनांतल्या मनांत म्हणिल्लें, 'हो आनी कितें त्या पुस्तकाचो मराठींत अणकार करतलो? आसतात थोडे आरंभशूर! 'काणी एका सुण्याची' पुस्तकाक बालसाहित्याचो पुरस्कार फावो जाला ही

बातमी वाचल्या आनी हो फुल्ला आसतना मागीर पडटलो थंड.' पूण ना! तुजे फोनार पत्र येवंक लागले. मागीर तर तुवें पुस्तकाचें मनांत धाडून दिलें. तेन्ना मात म्हाका खाल्ल्या खाल्ल सारकें जालें. शाण्या, म्हाका नारे असलो अणभार

आमच्या गोंयांत कितले लेखक - कवि आसात. ते साहित्य अकादमीच्या अणकारसावळी वांटो घेवन 'ट्रेन्ड' जातात. मागीर साहित्य अकादमी अणकार करपा खातीर पुस्तकां धाडून दितात म्हण वाट पळयतात. अणकार केल्या उपरांत अणकार केल्ल्याचें घसघशीत मानधन घेतात आनी साहित्य अकादमीचो अणकाराचो पुरस्कार मेळटा म्हण प्रतीक्षा करीत बसतात. हातुंतल्या एकल्या सभाग्यान केन्ना आपल्याक अमकें पुस्तक आवडलें, आपूण ताचो अणकार करतलों हा हावेसान तें विकतें घेवपाचें सोडूच फुकट पसून केन्ना मागलें ना. आनी तूं खंयचो कोण, कोंकणी शिकता आनी कोंकणींतलें साहित्य आपले भाशेन व्हरपा खातीर वावुरता!

मोगाळ इंद्रजीत गणपत घुले, हांव आमच्याच मनशांचीं कुतां व्हाऱ्यार घालूंक बरयना. शेवटी तुवूय आमचोच न्हय! आमच्या मनशांकडल्यो म्हज्यो अपेक्षा हांवें आमच्या मनशाक सांगप न्हय तर कोणाक सांगप? देखून तुजें पत्र आयलें काय दिसता, तुजे सारके एके दोन-चार कोंकणीचे सेवक जर कोंकणीक मेळिल्ले जाल्यार म्हाका तुजेकडेन हे शीण काडचे पडचें नाशिल्लें!

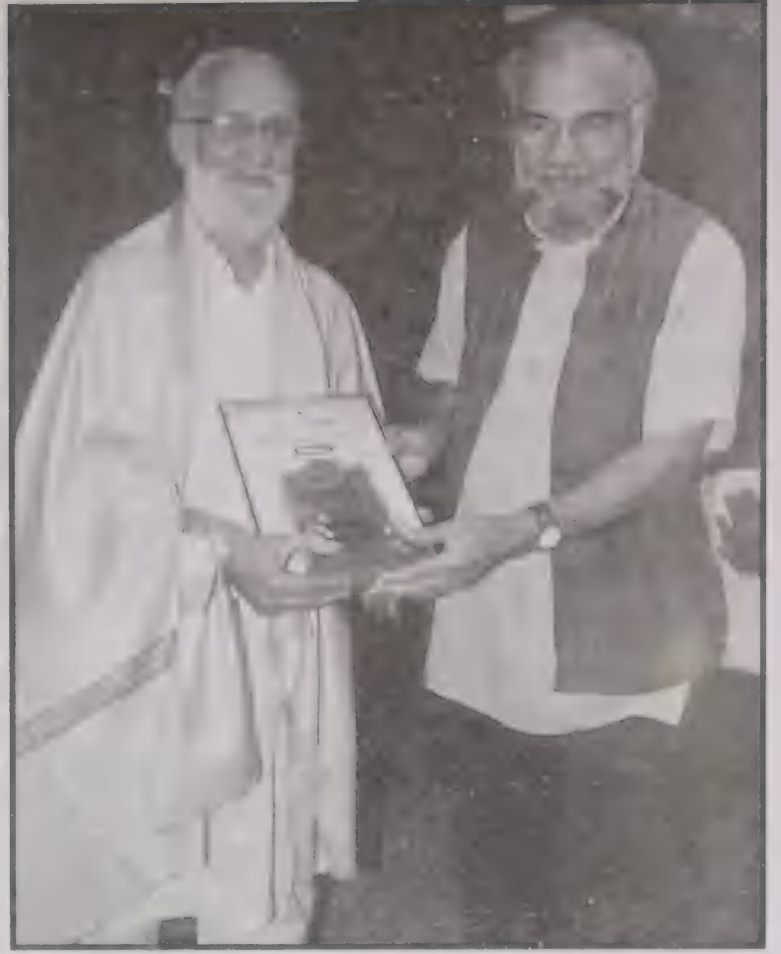
आसू! तुका आनी मनस्ताप नाका. तुजें पुस्तक 'या वेशीपासून त्या वेशीपर्यंत' हांवें फक्त वाचलें. मदल्यो एक दोन कविता वयलेवयले वाचल्यात. तूं कोंकणी कविता काळजांत घर करपा सारक्योच बरयता हातूंत दुबाव ना. हें म्हजें मत न्हय तर कवितेची जाण आशिल्ले, कवितेचे प्रेम करपी वाचक म्हाका काळयतात. तुज्यो मराठी कविताय त्याच तोलामोलाच्यो आसात हाची म्हाका कल्पना आसा. म्हाका काव्यसंग्रह वाचपाक एक मूड लागता. हेर साहित्य हांव केन्नाय वाचतां वाचूंक आरंभ केलो काय त्या साहित्यांत शिरतां तशें कविते बाबतींत जायना. कवितेंत एकरूप जावपा खातीर म्हाका कवीचे कालेती प्रमाण दिसांतलो अमुकूच असो प्रहर लागता. राग जशें अमुकूच प्रहरांत गावचे आसतात तशे.

तुजो काव्य संग्रह वाचले उप्रांत तुका सविस्तर बरयन!

इश्टागतीन तुजोच,
दिलीप सर...

लोकमतच्या ५७व्या वर्धापन सुवाळ्या निमतान दै. लोकमतान वेगवेगळ्या मळांचेर पर्जळीत वावर करतल्यांक 'लोकमत गौरव पुरस्कार' भेटयले. साहित्य मळावेलो पुरस्कार शिक्षणतज्ञ आनी साहित्यिक पद्मश्री सुरेश आमोणकार हांचे कडल्यान स्वीकारतना दिलीप बोरकार.

गोवा कोंकणी अकादेमीचो साहित्य-प्रज्ञा पुरस्कार २०१३ शिक्षणतज्ञ आनी साहित्यिक पद्मश्री सुरेश आमोणकार हांकां एका खास आयोजीत केल्ल्या सुवाळ्यांत भेटयतना अकादेमीचे अध्यक्ष आनी नामनेचे साहित्यिक पुंडलीक नायक.

संगीत नाटक अकादमीन २०१३ वर्सा खातीरचे संगीत नाटक अकादमी फेलोशिप आनी संगीत नाट अकादमी पुरस्कार हालींच राष्ट्रपती भवनांतल्या दरबार सभाघरांत राष्ट्रपती प्रणव मुखर्जी हस्तुकीं भेटयले.

एक लाख रुपया, शाल आनी ताम्रपत्र अश्या स्वरपाचो हो पुरस्कार नाटक मळाचेर दोळे दिवकावपी योगदान दिल्ले खातीर नाट्यलेखक विभागांत पुंडलीक नायक आनी अभिनय विभागांत वसंत जोसलकार ह्या दोनूय गोंयकारांक फावो जाले. फाटल्या दसकांत गोंयचे तियात्रिस्ट एम बोयराक हो पुरस्कार फावो जाल्लो.

पुंडलीक नायक आनी वसंत जोसलकाराक संगीत नाटक अकादमीचे पुरस्कार राष्ट्रपती प्रणव मुखर्जी हाणीं भेटयले

आकर्शण

राजधानी दिल्लींत जाल्ल्या सुवाळ्यांत
२०१३ वर्साचो साहित्य अकादमी
पुरस्कार कोंकणींतले साहित्यकार
तुकाराम रामा शेट हांकां भेटयतना
साहित्य अकादमीचे अध्यक्ष विश्वनाथ
तिवारी. राष्ट्रीय साहित्य पुरस्काराच्या
रुपान तुकाराम शेट हांकां १ लाख
रुपयांचो चेक आनी अकादमीचें सन्मान
चिन्ह प्रदान केलें. तुकाराम शेट हांच्या
'मनमोतयां' ह्या निबंद संग्रहाक हो
पुरस्कार फावो जाला.

बेळगांव हांगा २८ फेब्रुवारी २०१४
तारकेर जाल्ल्या कोंकणी साहित्य
परिशदेच्या २९व्या अधिवेशनांत
एडवीन जे. एफ. डिसोजा हांच्या
'पयण आनी हेर कथा' ह्या कथा
संग्रहाचें विमोचन नामनेचे उद्योजक
अवधूतबाब तिंबलो हांचे हस्तुकीं जालें.
ह्या वेळार माचयेर एडवीन डिसोजा,
अरवींद भाटीकार, अवधूत तिंबलो,
सुनिता काणेकार, गोकुळदास प्रभू
आनी हेर मानेस्त.

काश्मिरी पावसकार हांच्या
'कपयाळें' पुस्तकाचें
प्रकाशन करतना इन्स्टिट्यूट
मिनेझीस ब्रागांडा संस्थेचे
अध्यक्ष संजय हरमलकार,
दावे वटेच्यान अपर्णा
गारुडी, डॉ. प्रकाश
वजरीकार, साहित्यिक
दिलीप बोरकार,
प्रा. भूषण भावे आनी
काश्मिरी पावसकार

चिन्ह अवचिन्ह

लोकसभा वेंचणूक प्रचार तेंगशेर पाविल्लो. दरेक पक्षाचे उमेदवार, वावुरपी माचयेर आनी प्रसारमाध्यमांतल्यान विरोधकांचीं कुतां काडटाले. पूण एकमेकाक दोडले म्हणटकच हांसून हात दिताले. राजकारण वेगळें आनी व्यक्तीगत संबंद वेगळे अशें मानपा इतलें तांचें काळीज व्हड आशिल्लें.

अशेच एकदीस भाजपचो सतीश आनी काँग्रेसचो रवी महालक्ष्मीच्या देवळांत आमनेसामने आयले. राजकी वैर विसरून दोगांनीय एकामेकाक हटकिलें. सतीशाक व्यक्तीगत संबंद उक्तावपाची भलतीच कूय आयली. रवीक फुलां भेटयतलो म्हळ्यार तीं ताणें पयलींच देवीक ओंपिल्लीं. प्लास्टिकचें जालें म्हुण कितें जालें तेंय म्हुण फुलूच. ताणें कमळाचें फूल मोगान रवीक भेटयलें. रवीन व्हड मनान आनी प्रेमान तें स्वीकारलें आनी ठोड करून आपल्या हाताचीं पांचूय बोटां सतीशाच्या सोणकुटार रंगयलीं. सतीश न्हिन्नळ्ळो, खावं काय गिळूं हे नदरेन तो रवीकडेन पळोवंक लागलो.

“हें पळय, तेचें कितें आसा? तें हें अशें आसा तुयें म्हाका तुज्या पक्षा चिन्ह भेटयलें न्हू? आनी हायें ते घेतलें. मागीर म्हाज्या पक्षाचें चिन्ह तुयें मोन्यानी घेवं नाका? लोकशाय मानता मरे तूं? मागीर वच आनी प्रचार कर!”

रवीन सतीशाक समजायलो आनी प्रचारा खातीर मुखार वचूंक गेलो.

खातकुतल्यो

अपमान

“मेल्ल्यान म्हजो अपमान केलो.”

बसींतल्यान देंवतां देंवतां नयनान ड्रायव्हराक रागान पळयत युगाक म्हणलें.

“मम्मा ताणें तर तुका कांयच म्हणुना!”

युगान आपले आवयक समजायलें.

“म्हणुना आसत. पूण हांव सीटावेल्यान उठल्या बराबर ताणें म्हजेर नदर मारून तीन सुवातो खाली जाल्ल्याची कुरू प्रवाशांक केली ताचें कितें?”

घोव दुसरो मेळटलो

सातानाल्या कोलगान बऱ्या चार पेट्यांक जल्म दिलो. तांच्या क्वांव, क्वांव, कुंई, कुंई आवाजान सातान सामकें बेजारिल्लें.

एक दीस सुनिता तांगेर आयिल्लें तेन्ना ताचे नदरेक तातुंतलो एक पेटो पडलो.

“सातान बरोड मगो पेटो! गुबगुबीत!”

सुनितान त्या पेट्याक पोशेत, मांडयेर घेत म्हणलें.

“आवडलो मगो तुका? मागीर व्हर.”

सातानान सामकें उमेदीन म्हणलें.

“आवडलो गो! पूण म्हज्या घोवाक हांवें सुणो मांजर बी पोसिल्लें आवडना. खातलो तो म्हाका!”

“घोव माल्लो झक गो! ताचें कितें घेवन बसता? घोव दुसरो मेळटलो. असलो पेटो म्हुण दुसरो मेळूं येता?”

सातानान सुनिताक समजायत म्हळें.

— संतोष शिवराम हर्णकार
बांदिवडे-बंदर,
फोंडा-गोवा ४०३ ४०१

१ आ	२ अ	३ इ	४ ई	५ उ	६ ऊ	७ ए	८ ऐ	९ ओ	१० औ
११ क	१२ ख	१३ ग	१४ घ	१५ ङ	१६ च	१७ छ	१८ ज	१९ झ	२० ञ
२१ ट	२२ ठ	२३ ड	२४ ढ	२५ ण	२६ त	२७ थ	२८ द	२९ ध	३० न
३१ प	३२ फ	३३ ब	३४ भ	३५ म	३६ य	३७ र	३८ ल	३९ व	४० श
४१ ष	४२ स	४३ ह	४४ ळ	४५ ख	४६ ग	४७ घ	४८ ङ	४९ च	५० छ
५१ ज	५२ झ	५३ ञ	५४ ट	५५ ठ	५६ ड	५७ ढ	५८ ण	५९ त	६० थ
६१ द	६२ ध	६३ न	६४ प	६५ फ	६६ ब	६७ भ	६८ म	६९ य	७० र
७१ ल	७२ व	७३ श	७४ ष	७५ स	७६ ह	७७ ळ	७८ ख	७९ ग	८० घ
८१ ङ	८२ च	८३ छ	८४ ज	८५ झ	८६ ञ	८७ ट	८८ ठ	८९ ड	९० ढ
९१ ण	९२ त	९३ थ	९४ द	९५ ध	९६ न	९७ प	९८ फ	९९ ब	१०० भ

आडवे

१. मीठ पिकोवपाची शेता भाशेन जमीन, ३. लाकडां, सोण्णां बी जळपाच्यो वस्तू, ६. हत्ती, ७. श्रीफळाचें झाड, ८. पातळ सालीचें आनी मांसाळ केलें, १०. रोवचेलो शेता वावर, ११. लोखणा वस्तू तासपाचें एक खरखरीत हत्यार, १३. खूब चड, खूब व्हड, १४. मतीन उणें, बुद्द नाशिल्लें, अबुद्दी, १६. कानांत ल्हवूच सांगिल्लो उपदेश, १९. कावळो, २१. फाटीं सरप, भियेवप, अनमनप, २२. आपशींच गळिल्लें उदक, २३. भारतीय जनता पार्टीचें निशाण (हिंदी), २५. मास्टर ब्लास्टर : XXX तेंडूलकार, २६. उफेवप, संकश्टांतल्यान सुटप, २८. उणें करपाचें गणित, २९. कुंतीचो पूत, कौतेय, ३०. सुर्याचो खर उजवाड, ३१. काजूचें भाट, काजूचो मळो.

उबे

१. खूब केल्लें आमंत्रण, हट, २. गणपती, गणेश, ३. पयशे मेळयतलो, जोडपी, ४. बारा म्हयन्यांचो काळ, ५. एक लांबोडें फळ, बनाना, ९. पावणेर काडिल्ल्या वस्तुंचीं नांवां आनी लोकांनी घाल्ले लांस सांगपी, १२. णववी तीथ, १३. चीट, लेटर, १५. व्हांवप, गळप, १६. काना टोण्याचो सकयलो भाग, १७. देवूळ, १८. मामा वा काका (इंग्लीश), २०. आंगाक दसपासारकें, चिकट २४. अंतस्कर्ण, २५. बरे-वायट गूण, चाल-चलणूक, २६. तागडी (मराठी), २७. न्हिदपाची बाज, खाट, २८. रंग, हिंदुधर्मांत केल्ले मनीस जातीचे चार भाग.

एप्रिल १४ उतरकुवाड्याची जाप

दि	प	का	व	प	सं	भा	श	ण
खा	त	उ	र	ग	त		त	
ळ		प	ळ	वा	ट	शि	क	प
	अ		र	ख	र	ख		ने
अ	भि	मा	नी	ळ		र	सा	ळ
	प्रा		ळ		सा	थ	न	
त	य		कं	टा	ळो	व		रा
र		सा	ठ		वि	न	व	णी
बे	त			सि	ने	मा		ज
ज	न	क		ता		न		टी

**ARE YOU A WOMAN
ENTREPRENEUR?**

**ARE YOU A WOMAN
LOOKING TO BE AN
ENTREPRENEUR?**

Then, we are looking to help you!

- Encouraging women to turn entrepreneurs
- Promoting existing women-owned enterprises
- Preference in other schemes

Incentives to Women Entrepreneurs Scheme

For application forms and more information: www.goaditc.gov.in

OR Contact: Mrs. Bertha Gracias, Mr. Satish Gaonkar OR
Mr. Tushar Sawant AT 0832 2222241

The Facilitation Counter, First Floor, Udyog Bhavan, Panaji, Goa.

GOVERNMENT OF GOA

**Directorate of Industries,
Trade & Commerce**

PARTNERING INDUSTRIAL GROWTH

Choose
 ✓ **Paper**
 ✓ **Jute**
 ✓ **Canvas**
 ✗ and not Plastic

**I CHOSE
 'CAUSE I CARE !**

When we ask for plastic bags or products that need to be wrapped in plastic, we fail to realise how much harm it does to the environment. The problem of disposing plastic has become a nuisance to society. So Stop!

Some points to remember while shopping..

- Carry plastic bags with you as a way of recycling them
- Buy a jute/ canvas/ cloth bag for your shopping needs
- If you really have to ask for one, then make sure they provide you with a jute/ cloth/ paper bag
- Food stuff that need to be parcelled can be wrapped in paper or re-useable containers made of aluminium/ foil
- Buy trendy cloth/jute/canvas bags that may sport environment conscious slogans to promote recycling

**Its ALWAYS our CHOICE.
 So go ahead... start the revolution!**

Because the Earth is Worth it
 Reduce. Reuse. Recycle. Replenish. Restore.

Issued in Public Interest By
Goa State Pollution Control Board

Dempo Towers, 1st floor, Panaji, Goa 403 001
 Tel: 91-0832-2438567, 2438528, 2438563, 2438550 Fax: 0832 2438528
 Email: goapcb@rediffmail.com Website: goaspcb.gov.in

Life's Sweet

Celebrate it at

NARAYAN (NANA) BANDEKAR GROUP

Our business has grown.
Our clients have multiplied.
Our values however have stayed the same.

A leading business group in Goa, NRB has always stayed true to its core values of integrity and social responsibility. Today, these values extend into our hospitality chain- Palette Hotels, our manufacturing division- Bandekar Speciality Valves Corporation (BSVC), retail and entertainment businesses. In short our transparent business associations, professional employee relations and strong commitment to community welfare make NRB a modern dynamic company with good old-fashioned values.

IO CALANGUTE
An Exclusive Boutique Hotel
Calangute - Goa
9011056625
www.10calangute.com

THE HQ
Vasco - Goa
250 0015 / 16 / 17 / 18
www.thehq.in

**NRB-NorthEast
finest studio**
Vasco - Goa
9822120180

**PanAsian
BOWL**
Miramar - Goa
645 5547

ALEX TIG
Miramar - Goa
645 5547

MINING & EXPORT | MANUFACTURING | HOSPITALITY | EVENTS & CONCEPTS | WELLNESS

Regd. Office: 601, 6th Floor, Dr. Ozler Forum, Near St. Andrews Church, P. O. Box 31, Vasco-da-Gama, Goa - 403 802.
T: +91-832-2512563/2848 F: +91-832-2501997 www.nrbgroup.biz